

POLITIET

Offentlig versjon

Politiets årsrapport **2022**

Utgitt mars 2023

Innhold

1. Leders beretning	4
2. Introduksjon til virksomheten	7
Politiets organisering og ledelse	8
Utvalgte hovedtall	10
3. Årets aktiviteter og resultater	13
Innbyggernes inntrykk av politiets håndtering av samfunnsoppdraget.....	13
Mål 1 – Samfunnets trygghet og sikkerhet er ivaretatt.....	17
Mål 2 – Kriminaliteten er lav	25
Mål 3 – Straffesaksbehandlingen er effektiv og rettssikker.....	31
Mål 4 – Alle som oppholder seg i Norge har avklart identitet og lovlig opphold	32
Mål 5 – Politiet er tilgjengelig og har god service effektive tjenester	35
Ressursbruk 2022	41
Øvrig rapportering.....	47
4. Styring og kontroll i virksomheten	49
Internkontroll og risikostyring.....	49
Arbeidsmiljø, sykefravær og ledelse	54
5. Vurdering av framtidssutsikter	59
Endrede kriminalitets- og sikkerhetsutfordringer	59
Digitalt skifte	61
Politiets kompetansebehov	62
Økonomisk fremtidsbilde	62
6. Årsregnskapet 2022	64
Ledelsens kommentar til årsregnskapet 2022	64
Vurderinger av vesentlige forhold.....	64
Prinsippnote til årsregnskapet.....	66
Statlige rammebetingelser.....	68

I

LEDERS BERETNING

1. Leders beretning

Året som har gått har både vært utfordrende og utviklende for norsk politi. Samfunnet og kriminaliteten er i stadig endring, og endringer i omgivelsene er viktige drivkrefter for utviklingen av politiet.

I begynnelsen av året ble den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa varig endret. Arbeidet med samfunnssikkerhet favner bredt, og politiet har måtte tilpasse seg et skjerpet trusselbilde med økt beredskap. Trygghet for innbyggerne er kjernen i politiets samfunnsoppdrag, og vi har prioritert oppgaver med mål om å bidra til økt trygghet i en usikker tid.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen har med full tyngde vist hvordan politiets rolle henger sammen med beredskapen i Norge, og hvordan Norges rolle spiller inn på sikkerheten i Europa. Dette har utfordret oss på nye måter, og setter politiets rolle inn i et bredere samfunnssikkerhetsperspektiv.

Politiet samarbeider tettere med etterretnings- og sikkerhetstjenestene om å oppdage og forstå sikkerhetstruende hendelser. Samarbeidet er i løpet av året blitt formalisert gjennom etableringen av Nasjonalt etterretnings- og sikkerhetssenter (NESS). Dette er et viktig bidrag for å sikre beslutningsstøtte og styrke norske myndigheter sin evne til å håndtere alvorlige samfunnstrusler.

Politiet utarbeider årlig en åpen trusselvurdering hvor vi deler innsikt og kunnskap rundt hvilke kriminalitetsutfordringer samfunnet står overfor. Organisert kriminalitet går igjen som en viktig driver på tvers av ulike kriminalitetsområder, og viser utfordringer samfunnet må ta grep om i fellesskap. Felles kunnskap rundt kriminalitetsutviklingen er et viktig bidrag til en mer effektiv og kunnskapsbasert kriminalitetsbekjempelse.

Økt digitalisering og ny teknologi gir mange muligheter, men gjør samtidig samfunnet mer utsatt for nye former for kriminalitet. Politiet må følge med i samfunnsutviklingen og evne å utnytte mulighetene teknologien gir til å fornye, forenkle og forbedre tjenestene og arbeidsprosessene våre. Samtidig skal vi bidra til sterke og trygge lokalsamfunn over hele landet. Det krever at fysiske og digitale tjenester må spille godt sammen.

Vi er i gang med å endre måten vi leverer tjenester og jobber på, og dette er et prioritert utviklingsarbeid som er viktig for å støtte opp under politiets mål og samfunnsoppdrag. Vi har et stort teknologisk etterslep i politietaten. Derfor gjenstår det et stort og viktig arbeid, men vi er på rett vei.

I løpet av året har flere, eldre straffesaker fått fornyet interesse med bakgrunn i faglig og teknologisk utvikling. Politiet og vårt arbeid skal tåle å bli vurdert med et kritisk blikk, også når kunnskapen vi har i dag setter tidligere metoder og praksis i nytt lys. Det er viktig for at etterlatte og samfunnet skal få flere svar, men også for å søke kunnskap som kan bidra til å fremme nødvendig læring og faglig utvikling i etaten.

Skytingen i Oslo natt til 25. juni legger et alvorstungt bakteppe over året i sin helhet. Vi ønsker å få politiets håndtering grundig belyst, og skal gå inn i arbeidet med respekt for konsekvensene hendelsen har hatt for mange mennesker. Vi skal være åpne om politiets håndtering, lyttende til reaksjonene og ta lærdom der det er nødvendig.

Å bevare tilliten mellom befolkningen og myndighetene er en bærebjelke i samfunnet vårt. Resultatene fra årets innbyggerundersøkelse viser at tilliten til norsk politi fremdeles er høy, med resultatene indikerer likevel noe tilbakegang, noe vi tar på alvor. Vi skal gjøre det som

kreves for å bevare, og om nødvendig gjenopprette, tilliten for å sikre legitimitet til hvordan vi utøver myndighet på vegne av fellesskapet.

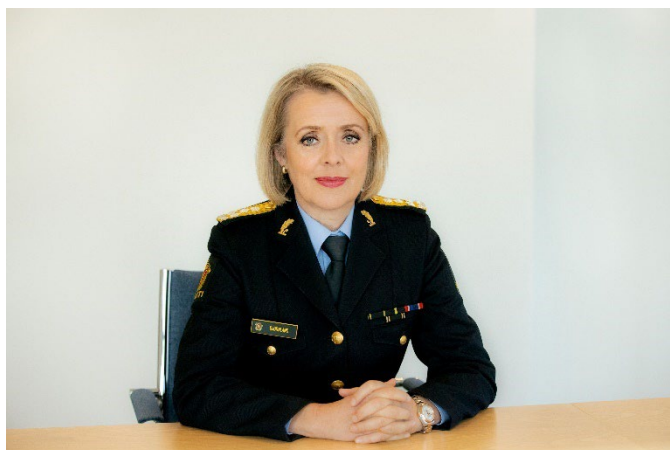
Politiet har levert godt på samfunnsoppdraget i 2022. Mot 2025 skal vi fokusere på tiltak for mer tilgjengelige polititjenester over hele landet, trygghet i det digitale rom og beredskap mot alvorlige samfunnstrusler. Dette blir viktige rettesnorer for arbeidet i året som kommer.

Oslo, 15.03.2023

Marie Benedicte Bjørnland

politidirektør

II

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN

2. Introduksjon til virksomheten

Politiet er en virksomhet underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Samfunnsoppdraget er forankret i politiloven:

Politiloven § 1, annet ledd:

«Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig.»

Etaten utgjør et sentralt ledd i samfunnets samlede innsats for å skape trygghet for den enkelte og sikre fellesskapets interesser. Med døgkontinuerlig tjeneste, beredskapsressurser, mobilitet og desentralisert lokalisering er politiet et av fellesskapets viktigste redskaper i arbeidet for et trygt samfunn. Politiet har også ansvaret for flere forvaltningsoppgaver og sivil rettspleie.

Politiet har et omfattende samarbeid med andre statlige myndigheter, fylker, kommuner og private organisasjoner. Politiet deltar aktivt i ulike tverretatlige innsatsgrupper, og har et omfattende bilateralt og multilateralt samarbeid med andre lands politimyndigheter.

Politiet jobber mot fem virksomhetsspesifikke mål, med tilhørende styringsparametere. Målene skal bygge opp under samfunnsoppdraget og er førende for politiets prioriteringer. De virksomhetsspesifikke målene er:

1. Samfunnets trygghet og sikkerhet er ivaretatt
2. Kriminaliteten er lav
3. Straffesaksbehandlingen er effektiv og rettssikker
4. Alle som oppholder seg i Norge har avklart identitet og lovlig opphold
5. Politiet er tilgjengelig og har god service og effektive tjenester

Samfunnet endrer seg, og politiet er i stadig utvikling for å møte kriminalitetsutviklingen. For å forstå hvordan politiet må videreutvikles for å svare på innbyggernes og medarbeidernes forventninger, må politiet ha et tydelig bilde av hva som vil kreves i framtiden.

Tilgjengelige polititjenester

Beredskap mot alvorlige samfunnstrusler

Trygghet i det digitale rom

Figur 1: Politiets virksomhetsstrategi 2023-2025 – tre strategiske mål

Politiet har gjennom 2022 utarbeidet en ny virksomhetsstrategi som gjelder for 2023 – 2025. Den nye virksomhetsstrategien, setter retning og mål for utviklingen av politiet de nærmeste årene. Strategien skal bidra til at politiet i fremtiden leverer enda bedre på samfunnsoppdraget og de virksomhetsspesifikke målene for politiet.

Politiets organisering og ledelse

Politiet er en statlig virksomhet underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Politidirektøren er virksomhetsleder i politiet og beskikkes på åremål av Kongen i statsråd.

Politiet er organisert med et sentralt direktorat (Politidirektoratet) med følgende underliggende enheter: Tolv politidistrikter¹, fem særorganer med nasjonale oppgaver og fire øvrige underliggende enheter (se figur 2).

Politidirektoratet (POD) er et forvaltningsorgan med ansvar for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av politidistriktene og særorganene i politiet. POD skal både faglig og administrativt legge til rette for at underliggende enheter kan ivareta oppgavene på best mulig måte.

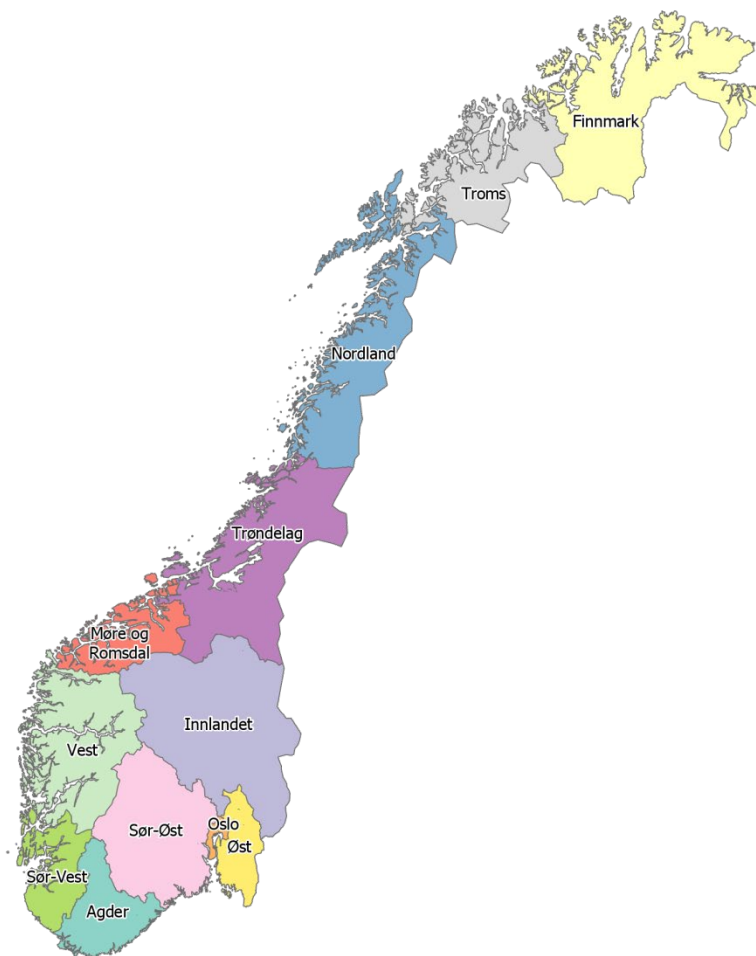
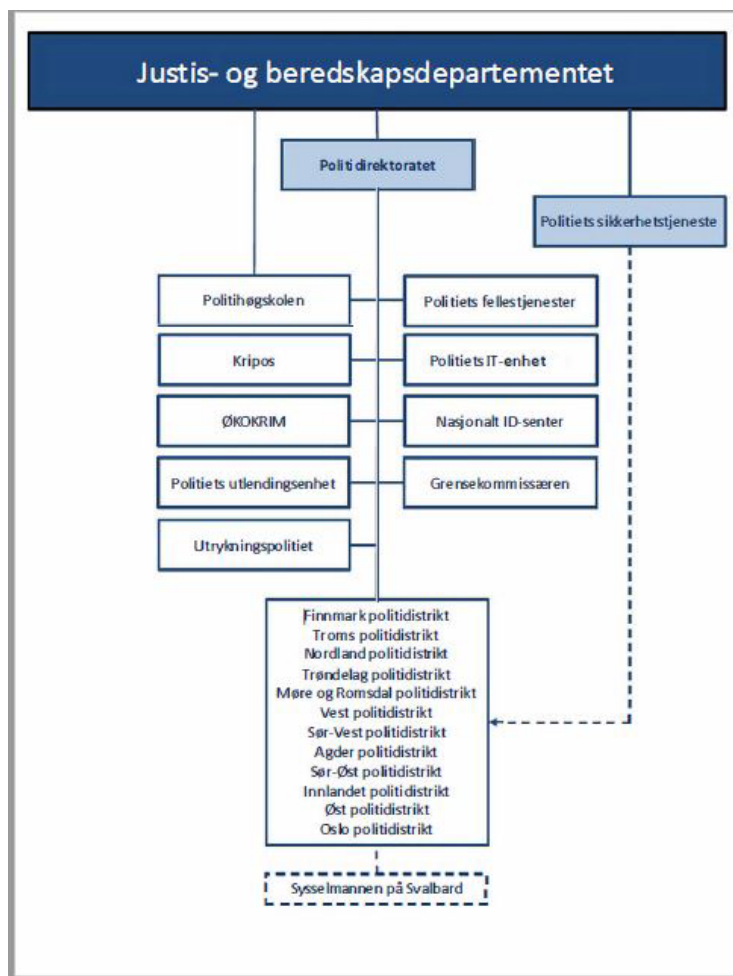
Politidistriktene er organisert etter felles prinsipper med tilpasninger til distriktets egenart. Oslo politidistrikt har, som landet største politidistrikt, egen organisering og en egen enhet med nasjonalt bistandsansvar med utpekte ressurser. Politidistriktene er inndelt i funksjonelle- og geografiske driftsenheter. De geografiske driftsenhetene (GDE) er inndelt i ett eller flere politistasjonsdistrikter (tjenesteenheter), og har ansvar for politioppgavene innenfor et geografisk område. De funksjonelle driftsenhetene (FDE) har fagansvar innenfor konkrete fagområder, og skal støtte polititjenesten i de geografiske driftsenhetene.

Politiet har totalt 108 tjenesteenheter og 225 tjenestesteder. Politidistriktene ledes av en politimester som også er leder av påtalemyndigheten i eget distrikt. Politimesterne er i tillegg gitt myndighet til å lede de respektive lokale redningssentralene. Samme myndighet har Sysselmannen på Svalbard for sitt ansvarsområde. Politimesteren i Nordland og i Sør-Vest politidistrikt er utover dette gitt myndighet til å lede Hovedredningssentralene i henholdsvis Nord-Norge og Sør-Norge.

Påtalemyndighetens laveste nivå er en integrert del av politiet og står under faglig ledelse av Den høyere påtalemyndighet (riksadvokatembetet og statsadvokatembetene). Påtalemyndigheten i politiet har ansvar for etterforskningen, vurderer bruk av tvangsmidler og avgjør spørsmål om påtale i straffesakene. Den integrerte påtalemyndigheten innebærer at politidistriktene, Kripos og Økokrim² er underlagt to styringslinjer; riksadvokat og statsadvokat i faglige spørsmål som gjelder straffesaksbehandlingen, og Justis- og beredskapsdepartementet og Politidirektoratet for den øvrige virksomheten.

¹ Sysselmasteren på Svalbard er politimester for øygruppa, jf. Svalbardloven § 5. Sysselmasteren etatsstyres fra og er administrativt direkte underlagt JD

² Økokrim er både en politienhet og et statsadvokatembete.

Figur 2: Organisasjonskart og geografisk distriktinndeling

Utvalgte hovedtall

Tabell 1: Utvalgte hovedtall³	2020	2021	2022
Ansatte i politiet			
Totalt antall lønnede årsverk per 31.12	17 810	18 092	18 611
• Politiutdannede ⁴	10 966	11 118	11 204
• Jurister ⁵	910	957	-
• Påtale ⁵	-	-	979
• Sivile	5 934	6 017	6 428
Politiets innbyggerundersøkelse⁶			
Opplevd trygghet i eget nærmiljø	-	-	89 %
Opplevd trygghet ved bruk av digitale tjenester	-	-	62 %
Ganske eller svært høy tillit til politiet	-	-	72 %
Respons på operative hendelser			
Antall nødannrop	753 939	749 722	757 643
Nødannrop besvart innen 20 sekunder	98,1 %	98,4 %	98,3 %
Antall hasteoppdrag	18 853	16 656	18 099
Straffesaksbehandling			
Antall anmeldte saker	301 287	279 512	305 318
Antall påtaleavgjorte saker	315 471	286 751	304 717
Den sivile rettspleien på grunnplanet			
Totalt antall innkomne saker	608 696	536 414	588 549
Antall avsluttede saker	657 189	560 995	541 129
Antall mottatte forlikssklager	72 988	60 649	51 215
Antall mottatte søknader gjeldsordning	5 314	5 531	4 992
Andre forvaltningsoppgaver			
Antall utstedte pass	304 522	510 479	912 672
Antall utstedte nasjonale ID-kort	17 997	298 505	460 389
Antall behandlede politiattester ⁷	445 754	502 066	517 448
Antall våpensøknader	60 249	69 552	84 355
Antall tvangsmessige uttransporteringer ⁸	8 854	18 791	2 695
Utvalgte nøkkeltall fra årsregnskapet			
Samlet tildeling ⁹	20 651	22 579	23 488
Utnyttelsesgrad ¹⁰	96,5 %	94,9 %	99,2 %
Driftsutgifter ¹¹	18 976	20 026	22 440
Lønnsandel av driftsutgifter ¹²	76,2 %	76,9 %	75,2 %
Lønnsutgifter per utførte årsverk ¹³	868 368	891 080	959 254

³ Viser til www.politi.no for en mer utfyllende oversikt over andre nøkkeltall.

⁴ Eksklusive politiårsverk ved PST (sentrale enhet).

⁵ Kategorien jurist har endret betegnelse til påtale fra 1.1.22. Påtalekategorien inneholder kun ansatte som er en del av påtalemyndigheten i politiet. Øvrige jurister er kategorisert under sivile.

⁶ En omlegging av innbyggerundersøkelsen for 2022, gjør at årets resultater ikke er sammenlignbare med tidligere års tall.

⁷ Viser ikke kun politiattester, men også avslag, doble/triple søknader, fornyet vandelskontroll etc.

⁸ Antall bortvisninger knyttet til innreiserestriksjoner under pandemien var 6 845 i 2020 og 17 013 i 2021.

⁹ Samlede tildelinger under kap. 400, kap. 440, kap. 442, kap. 448 (tall i mill. kroner)

¹⁰ Benyttede midler som andel av tilgjengelige midler post 01-29, jf. DFØs veileder for beregning av nøkkeltall til årsrapporten.

¹¹ Sum utbetalinger til drift, jf. artskontorrapporteringen (tall i mill. kroner).

¹² Lønnsandel av driftsutgifter, jf. artskontorrapporteringen

¹³ Utførte årsverk jfr. Kommunal- og moderniseringsdepartementets skriv av 27.11.2019 PM-2019-13

Nedenfor følger en oversikt over regnskapsmessige nøkkeltall som beskriver ressursbruken i politiet *under kap. 440, post 01 Driftskostnader*, jf. oppsett i vedlegg 3 i tildelingsbrevet for 2022 (tall i mill. kroner). Det er gjort noen justeringer som følge at det nå brukes tall fra SRS-regnskapet. Siden Statlige regnskapsstandarder (SRS) først ble innført i politiet i 2021 er 2020 tatt ut av tabellen, og 2022-tallene sammenlignes opp mot 2021-tall.

Tabell 2: Regnskapsmessige nøkkeltall	2021	Andel av driftskostnader (2021)	2022	Andel av driftskostnader (2022)
Personellkostnader	15 169	75,9 %	16 678	75,7 %
Herav lønnskostnader (inkl. overtid)	14 954	74,8 %	16 325	74,1 %
Herav overtidskostnader	546	2,7 %	689	3,1 %
Eiendom, bygg og anlegg (EBA)-utgifter	2 020	10,1 %	2 280	10,4 %
Herav husleiekostnader	1 331	6,7 %	1 397	6,3 %
Materiellkostnader	2 056	10,3 %	2 507	11,4 %
Herav IKT-materiell	986	4,9 %	1 162	5,3 %
Herav kostnader til transportmidler	476	2,4 %	509	2,3 %
Tjenestekostnader	1 010	5,1 %	775	3,5 %
Herav IKT-tjenester	237	1,2 %	274	1,2 %
Herav tolketjenester	77	0,4 %	98	0,4 %
Diverse andre kostnader	16	0,1 %	33	0,1 %
Sum driftskostnader	19 988	100 %	22 018	100 %

Tabell 3: Kostnader til IKT og konsulenter	2021	Andel av driftskostnader (2021)	2022	Andel av driftskostnader (2022)
IKT-kostnader	1 253	6,3 %	1 477	6,7 %
Herav IKT-anskaffelser ¹⁴	176	0,9 %	339	1,5 %
Herav kostnader til IKT-drift og vedlikehold	1 077	5,4 %	1 138	5,2 %
Kostnader til konsulent tjenester	294	1,5 %	303	1,4 %

¹⁴ Aktiviseringer i SRS-regnskapet innenfor IKT-området.

III

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

3. Årets aktiviteter og resultater

Politiets aktiviteter skal innrettes for å levere på samfunnsoppdraget, og virksomheten skal være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd.

Det er avgjørende at ressursene som investeres i politiet gir gode tjenester til innbyggerne og bidrar til effekter for samfunnet i stort. 2022 ble et år som startet med avslutningen av de inngripende tiltakene i pandemien, men ble i stor grad preget av Russlands invasjon av Ukraina, og særlig migrasjonsstrømmer grunnet dette. I hovedsak har politiet levert gode resultater på de områdene etaten har ansvar for og tilliten til norsk politi er fortsatt høy.

Innbyggernes inntrykk av politiets håndtering av samfunnsoppdraget

Tabell 4: Styringsparametere innbyggerundersøkelsen ¹⁵	Resultat
S1 Opplevd trygghetsfølelse (S1 i TB23)	
• Andelen som føler seg svært eller ganske trygg i eget nærmiljø	89 %
○ Mest sentrale kommuner	88 %
○ Mellomsentrale kommuner	89 %
○ Minst sentrale kommuner	90 %
• Andelen som føler seg svært eller ganske trygg ved bruk av digitale tjenester	62 %
S11 Befolkningens tillit til politiet (S2 i TB 23)	
• Andelen med svært eller ganske høy tillit til politiet	72 %
○ Mest sentrale kommuner	75 %
○ Mellomsentrale kommuner	71 %
○ Minst sentrale kommuner	68 %
S12 Tilgjengelighet til politiet (S10 i TB23): Andelen av innbyggerne som har kontaktet politiet og som opplever at det er enkelt å komme i kontakt	
• Anmeldelser	61 %
• Forvaltningstjenester og 02800	77 %

Politiets innbyggerundersøkelse er en årlig kartlegging av innbyggernes oppfatninger av politiet i Norge. Undersøkelsen er gjennomført siden 2004. I årene frem til 2021 er undersøkelsen gjennomført som telefonintervju. Fra og med 2022 er datainnsamlingsmetoden endret og undersøkelsen gjennomføres som en webundersøkelse som sendes ut på e-post. Med denne endringen når politiet ut til om lag 27 500 personer mot tidligere rundt 8 000 personer. Samtidig

¹⁵ På grunn av undersøkelsens store endringer, er det fra departementets side bedt om at beskrivelse i styringsparametere i tildelingsbrevet for 2023 skal benyttes.

har spørreskjemaet i undersøkelsen gjennomgått en større revisjon og blitt tilpasset politiets aktuelle målbilde og behov for innsikt.

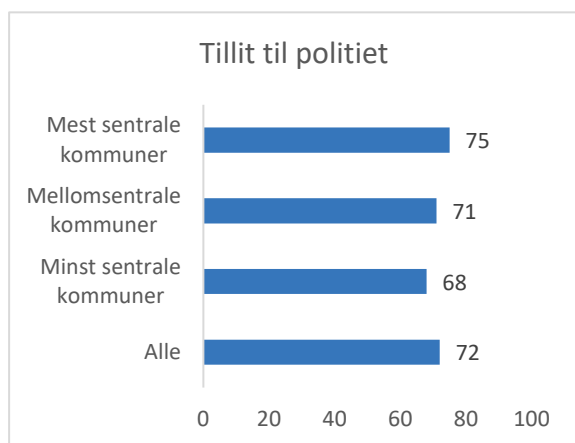
Siden både spørreskjema og metode for datainnsamling er endret i siste undersøkelse, innebærer det at resultatene ikke kan sammenlignes direkte med tidligere års undersøkelser. I tildelingsbrevet til politiet for 2022 er det flere styringsparametere som har sin datakilde i den gamle metoden for innbyggerundersøkelsen. Departementet har derfor bedt politiet om å legge til grunn de nye parameterne som er inntatt i tildelingsbrevet for 2023. 2022-undersøkelsen må derfor betraktes som et nullpunkt og referansegrunnlag for å måle utvikling fremover.

Etter revisjonen kartlegges innbyggernes forhold til politiet innenfor disse hovedområdene:

- Tillit til politiet og samfunnet
- Politiets tilgjengelighet og tilstedeværelse
- Egen trygghetsfølelse i området man bor og ferdes
- Trygghet og møte med politiet på internett
- Opplevd kriminalitet
- Kontakt med politiet

Tillit til politiet i Norge er høy

Politiet er avhengig av tillit for å sikre legitimitet til å utøve samfunnsoppdraget på en god måte. Innbyggerundersøkelsen viser at innbyggernes tillit til politiet i Norge fortsatt er høy. 72 % svarer at de har høy tillit til politiet. Tilliten til politiet varierer noe fra politidistrikt til politidistrikt, men det overordnede hovedbildet er det samme; de fleste har høy tillit til politiet. Andelen med høy tillit til politiet er noe høyere i de mest sentrale kommunene sammenliknet med de minst sentrale¹⁶.

Figur 3: Andel som har svært høy eller ganske høy tillit til politiet (Innbyggerundersøkelsen 2022)

Selv om årets undersøkelse er å betrakte som et nullpunkt er det enkelte indikasjoner i data-materialet på en svak nedgang i tillit. Flere oppgir at de har fått lavere tillit til politiet det siste året (11 %) enn de som har fått høyere tillit (7 %). Funnet kan spores på tvers av alle politidistrikter.

Lav eller redusert tillit kan knyttes opp mot flere dagsaktuelle forhold og begrunnes bl.a. med misnøye med henleggelse av saker, særlig for vinningskriminalitet.

Konsekvensene av politireformen trekkes også frem og den generelle bevæpningen av politiet og skuddhendelser. I tillegg er flere nylige justismord og saker hvor politiets etterforskning blir kritisert nevnt som årsaker til at tilliten svekkes. Andre forhold som rapporteres å ha svekket tilliten er varslingssaker, og saker som

¹⁶ Klassifiseringen av kommuner er basert på SSBs sentralitetsindeks. Indeksen tar utgangspunkt i grunnkretser hvor folk bor. Innenfor 90 minutters kjøring (med bil) fra bostedsgrunnkretsen for hver innbygger i en kommune blir antall arbeidsplasser og antall servicefunksjoner telt. Antall arbeidsplasser og servicefunksjoner blir vektet slik at plasser/funksjoner nærmere bostedsgrunnkretsen teller mer.

omhandler seksuell trakassering og andre typer uønskede holdninger blant politiets ansatte. For flere av disse forholdene har politiet selv vært pådrivere for utredninger og kunnskapsinnhenting for å bedre forholdene.

I Ipsos profilundersøkelse av norske etater i 2022¹⁷ ligger politiet på tredjeplass i utvalget av 14 offentlige etater. I 2021 toppet politiet listen. 70 % svarer at de har et meget godt eller ganske godt totalinntrykk av politiet. Det er en tilbakegang på 7 prosentpoeng fra toppårene 2021 og 2020. Omdømmet forteller noe om tilliten innbyggerne har til politiet.

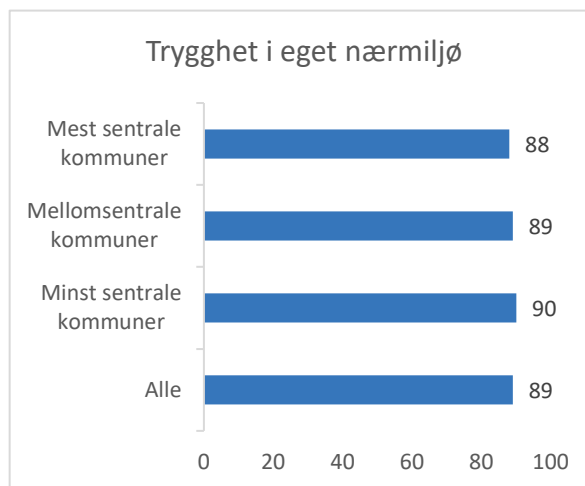
Ipsos peker på at det politiet gjør er synlig, og noe mange følger med på. Dette kan ifølge Ipsos tyde på at det er konkrete hendelser som fører til svingningene, noe som er i tråd med resultatene fra politiets egen innbyggerundersøkelse. Politiet fikk, på lik linje med flere andre offentlige etater, forhøyet tillit under pandemien. Denne effekten ser ut til å ha avtatt, noe som også påvirker politiets resultater på omdømmemålingen.

Politiet skal opptre rettferdig og respektfullt overfor alle grupper i samfunnet. I en spørreundersøkelse utført av by- og regionforskningsinstituttet ved Oslo Met¹⁸, fremgår det at ukrainske flyktninger har tillit til politiet og at de er svært fornøyde med registreringsarbeidet som politiet har utført. Like gode resultater var det ikke i en spørreundersøkelse utført av politiet i forbindelse med pride markeringen i Oslo. Resultatene viste at blant respondentene¹⁹, var det 30 % som har ganske eller svært lav tillit til at politiet ivaretar deres behov. Tilbakemeldingene i undersøkelsen viser frustrasjon og sinne mot at politiet ikke klarer, prioriterer, eller ønsker å trygge LHBTIQ+-befolkningen. Politiet må vise mer respekt, få mer kunnskap om, og i større grad følge opp hatkriminalitet. At kun 8 % av dem som føler seg utsatt for hatkriminalitet anmelder forholdet, er også alvorlig. Det må tas på alvor at det er mange som har lav tillit til politiet blant LHBTIQ+. I politiets nye handlingsplan; Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid 2022-2025, er det særlig lagt vekt på tiltak som retter seg mot ulike minoriteter.

Opplevd trygghet og bekymring for kriminalitet

Politiet skal bidra til innbyggernes trygghet, både i det fysiske og det digitale rom. Innbyggerne skal erfare at politiet håndterer hendelser og kriser slik at de får hjelp når de trenger det. Undersøkelsen viser at et flertall i befolkningen har inntrykk av at politiet oppfylder det overordnede formålet om å bekjempe kriminalitet (68 %).

De aller fleste føler seg også trygge i nærmiljøet sitt. Andelen av befolkningen som svarer at de føler seg ganske eller svært trygg i eget nærmiljø utgjør 89 %. Opplevd trygghetsfølelse i eget nærmiljø er høy uavhengig av hvor i landet man bor. Innbyggerne er todelt mht. bekymring for potensielt kriminelle hendelser. Halvparten av

Figur 4: Opplevd trygghet i eget nærmiljø – andelen svært eller ganske trygg (Innbyggerundersøkelsen 2022)

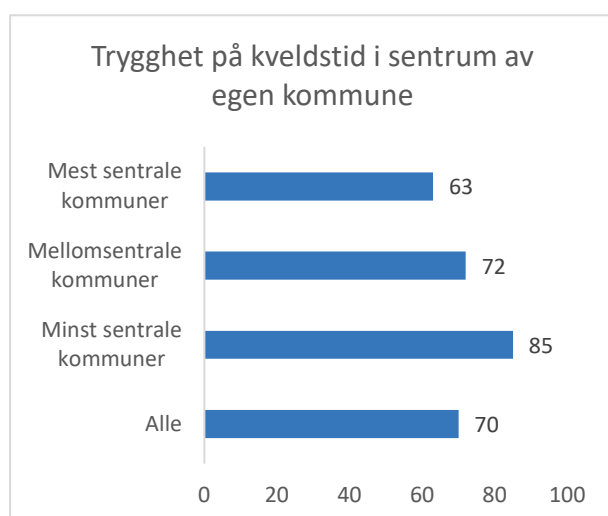
¹⁷ Ipsos (2022) *Profilundersøkelse av norske etater*.

¹⁸ NIBR Report; 2022:11 Ukrainian refugees – experiences from the first phase in Norway

¹⁹ Respondentene i undersøkelsen ble ikke spurt om seksuell orientering, men formålet var å øke kunnskapsgrunnlaget for å lage et bedre politi for LHBTIQ+.

innbyggerne er ikke bekymret for noen av de konkrete potensielle hendelsene de blir presentert for i undersøkelsen. Samtidig er en forholdsvis høy andel (18 %) bekymret for å bli utsatt for en rekke typer kriminelle hendelser. Det som bekymrer flest er potensialet for å bli utsatt for identitetstyveri, tyveri på offentlig sted, skremmende eller plagsom atferd, eller svindel og bedrageri. Innbyggerne i sentrale strøk er totalt sett mest bekymret for å bli utsatt for kriminelle hendelser, men det er liten forskjell mellom distriktene med henhold til hvilke konkrete typer hendelser man bekymrer seg for.

Selv om innbyggerne i all hovedsak opplever å være trygge, er det en større forskjell i opplevelsen av trygghet på kveldstid i de ulike kommunene, og det er særlig opplevelsen av trygghet i de mest sentrale kommunene som trekker ned. Trygghetsfølelsen på kveldstid i sentrum av egen kommune utgjør 70 % nasjonalt, men opplevd trygghet på kveldstid er signifikant høyere i minst sentrale kommuner sammenlignet med de mest sentrale kommunene.

Figur 5: Andel som føler seg trygg alene på kveldstid i sentrum av egen kommune (Innbyggerundersøkelsen 2022)

De som er bosatt i de minst sentrale kommunene og de som ser politiet sjelden, opplever samtidig at politiet i mindre grad bidrar til deres trygghet. Samtidig er det viktig å presisere at innbyggerne i disse minst sentrale kommunene føler seg like trygge som innbyggerne i de mest sentrale kommunene, og mer trygge på kveldstid. Dette kan tyde på at politiets tilstedeværelse er en viktigere faktor for innbyggernes opplevde trygghetsfølelse i sentrale kommuner.

Synlig politi oppfattes som viktig, og en stor andel av innbyggerne (44%) observerer også politiet minst ukentlig i sitt nærmiljø. Noe under halvparten (43%) av innbyggerne oppgir at de er fornøye med politiets synlighet, og tilfredsheten med dette varierer

mellom politidistriktene. Tilfredsheten med politiets synlighet er høyest i Finnmark politidistrikt (53%) og lavest i Øst politidistrikt (39%).

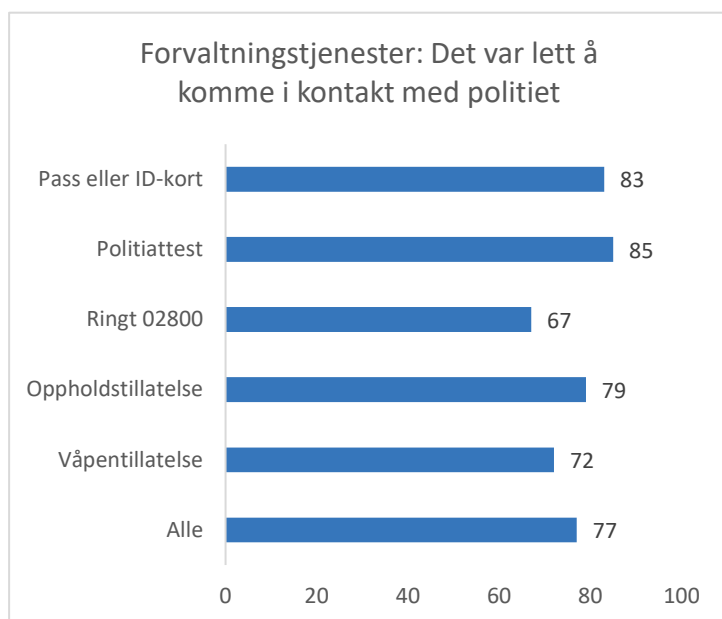
Andelen som svarer at de føler seg trygge ved bruk av digitale tjenester (62 %) er signifikant lavere enn trygghetsfølelsen i eget nærmiljø (89 %). Undersøkelsen viser at forholdsvis mange er bekymret for identitetstyveri og svindel eller bedrageri på nett. Godt synlig politi på nett oppfattes nesten utelukkende som positivt, og mange har også lagt merke til politiet på ulike digitale plattformer. Undersøkelsen gir også indikasjoner på at politidistriktene bruker de ulike mediekanalene noe ulikt.

Opplevelse av kontakt med politiet

Nærmere en av fem svarer at de har blitt stanset eller kontaktet av politiet det siste året. Resultatene viser at de aller fleste svarer at de ble behandlet respektfullt (83%). Likevel oppgir 9% at de opplevde seg urettmessig kontaktet eller stoppet. Dette spørsmålet er nytt av året, og er tatt med for å vite mer om hvordan innbyggerne oppfatter å bli behandlet i møte med politiet.

I løpet av det siste året har 8 % av innbyggerne vært i kontakt med politiet i forbindelse med negative hendelser relatert til kriminalitet. De som kontakter politiet i forbindelse med negative

hendelser har svært delte meninger om hvorvidt de blir tatt på alvor av politiet. Omtrent halvparten opplever at de blir tatt på alvor, mens 32% oppga at de ikke har blitt tatt på alvor. Av de som ikke opplever å bli tatt på alvor, gjelder det spesielt personer som har tatt kontakt i forbindelse med saker om vold og mishandling eller utpressing. Undersøkelsen viser også at det er betydelige forskjeller mellom distriktene mht. tilbøyeligheten til å anmelde forholdene. En betydelig andel av de som ikke melder hendelser til politiet, begrunner dette med at de ikke mener hendelsen er alvorlig nok og/eller at de ikke tror politiet vil gjøre noe med saken. Det siste gjelder spesielt for vold/mishandling, trusler, voldtekt og seksuelle overgrep eller krenkelser.

Figur 6: Andel som melder at det var lett å komme i kontakt med politiet.

Av de som er utsatt for svindel og bedragerier på internett, opplevde majoriteten at det var lett å komme i kontakt med politiet (69 %), at de ble behandlet med respekt (71 %) og at de ble tatt på alvor (60 %). Det er likevel kun 41 % som opplevde at de fikk den hjelpen de trengte av politiet.

Om lag halvparten av innbyggerne har vært i kontakt med politiet i forbindelse med politiets forvaltningstjenester det siste året, som utstedelse av pass og ID-kort, eller søknad om våpentillatelse. Inntrykket av disse møtene er i de fleste tilfeller positivt. Innbyggerne opplever å bli behandlet med respekt, men kan i flere sammenhenger synes at politiets saksbehandlingstid ikke er rask nok.

Mål 1 – Samfunnets trygghet og sikkerhet er ivaretatt

Pandemien og den sikkerhetspolitiske situasjonen som følge av krigen i Ukraina har i stor grad definert politiets rammebetingelser i året som gikk. Starten av 2022 var fortsatt sterkt preget av pandemihåndtering, der tiltak som grensekontroll og smittevern fortsatt var en del av hverdagen. Den krevende oppgaven med å ta ned tiltak, samtidig som nødvendig beredskap for eventuell reetablering av disse var krevende i første halvår. Tidlig i 2022 brøt krigen ut i Ukraina, og Norge forberedte for og mottok migranter som følge av krigen som mange andre land i Europa. I tillegg satte terrorhendelsen i Oslo i juni sitt preg på politiet, og det ble iverksatt tiltak for trygge befolkningen, herunder bevæpning.

For politiet har det vært avgjørende å sette kraft bak evnen til å etablere og dele situasjonsforståelse som grunnlag for nødvendige operative tiltak. Samtidig har politiet sett behov for et styrket tverrsektorielt samarbeid for å sikre sektorovergrepene vurdering av tiltakenes nytteverdi opp mot det totale kostnadsbildet på både kort og lang sikt. Dette vil bli viktig å oppfølge opp inn i 2023 og videre fremover.

Situasjonen med pandemi og krig i Europa har satt økte krav til tverrsektoriell samhandling. I tillegg har man sett at situasjonen har satt krav til politisk involvering og det har vært tett

samarbeid mellom nivåene i myndighetsapparatet. Samhandlingen mellom politi og forsvar har utviklet seg i stadig mer positiv og tillitsfull retning.

De siste års erfaringer viser at politiet får en rolle i tilnærmet alle kriser. Politiloven slår fast at politiet skal være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste rettssikkerhet, trygghet og alminnelig velferd. Politiet ble i stor grad påvirket av, og fikk omfattende oppgaver både under koronapandemien og som følge av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen. Atomberedskap et mer aktualisert tema, og nå er politiets rolle i krig satt på agendaen- hvilket var utenkelig for kort tid siden.

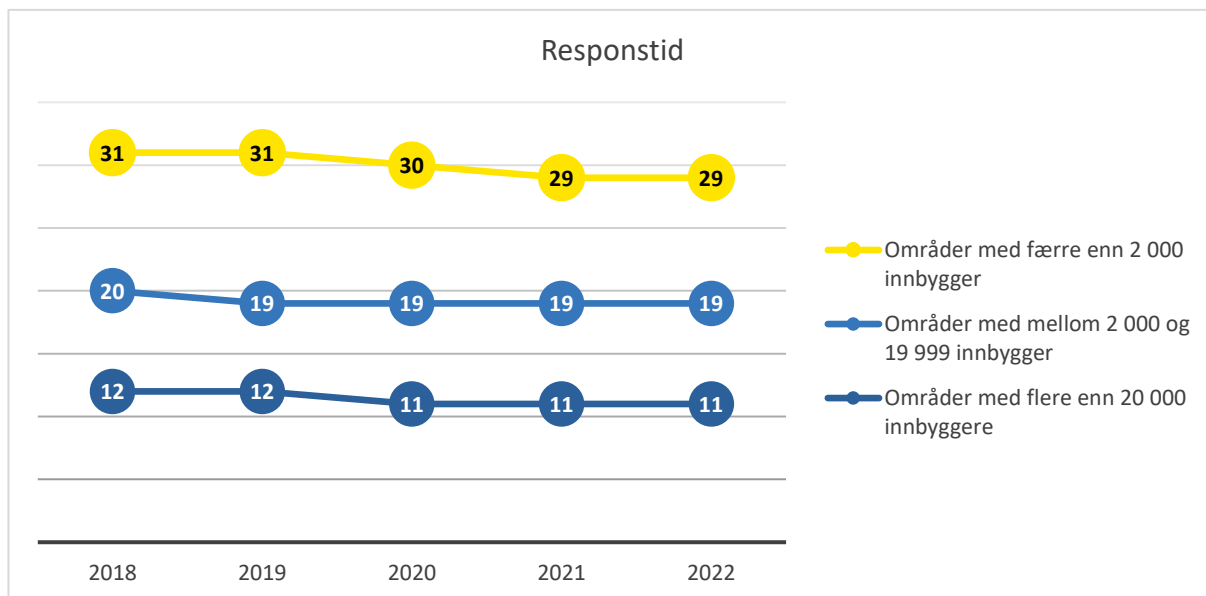
Sammensatte trusler har lenge vært et fenomen, men har blitt mer aktualisert de senere årene, særlig som følge av cyberangrep. Handlingene er fornektbare og det kan være svært krevende å stadfeste hvorvidt en statlig aktør er involvert. Sammensatte trusler og virkemidler angår i høyeste grad politiet – fordi virkemidlene blant annet kan være statlig styrt migrasjon, sabotasje handlinger, digitale angrep eller fysisk tyveri av sensitiv informasjon. Dette er eksempler hvor oppfølgingen i stor grad treffer politiets ansvarsområde. Politiets etterretning og etterforskning vil i så måte være av stor betydning for å avklare hva etaten står overfor, i samarbeid med blant annet PST.

Endringer i utfordringsbildet de siste årene gjør seg også gjeldende i erfaringer og lære. Politiet har de senere årene vektlagt systematiske evalueringer etter alvorlige hendelser med fokus på å identifisere konkrete forbedrings- og læringspunkter. En erkjennelse er at etaten må lære mer i fellesskap med andre aktører. Dette kan motvirke negative effekter av sektorprinsippet, og gi oss bedre krisehåndtering og beredskapsutvikling i et bredere samfunnsperspektiv.

Tabell 5: Styringsparametere i tildelingsbrevet 2022	Resultat krav	Resultat
S1 Opplevd trygghetsfølelse (se innledende kap om innbyggerundersøkelsen)	N/A	89 %
S2 Responstid ved ekstraordinære hendelser (80 prosentil):		
• Tettsteder med over 20 000 innbyggere	11 min	11 min
• Tettsted med mellom 2 000 og 19 999 innbyggere	19 min	19 min
• Tettsted med under 2 000 innbyggere	30 min	29 min
S3 Aksestid på nødnummer 112: 95 % av alle anropene til nødnummer 112 skal være besvart innen 20 sek.	95 %	98,3 %

Et tilgjengelig og responderende politi

Rask inngripen kan berge liv, redusere skadeomfang eller bidra til å oppklare kriminalitet. Det er stilt krav til politiets responstid for ekstraordinære hendelser, hendelser der hvor liv er direkte truet og/eller hvor det er umiddelbart behov for innsats fra politiet. I tillegg er formålet også å bidra til forventningsavklaring for innbyggerne og politiets samarbeidspartnere. Måling av politiets responstid vil gi et godt grunnlag for erfaringslæring og kontinuerlig forbedring av politiets responstid.

Figur 7: Nasjonale resultater for responstid for hasteoppdrag i perioden 2018-2022

Responstid er tiden det tar fra det begynner å ringe ved politiets operasjonssentral til første politienhet er på stedet. Politiet innfridde krav til responstid for 80²⁰ % av hasteoppdragene i alle tettstedskategoriene. Totalt ble det i 2022 målt responstid i 18 099 hasteoppdrag.

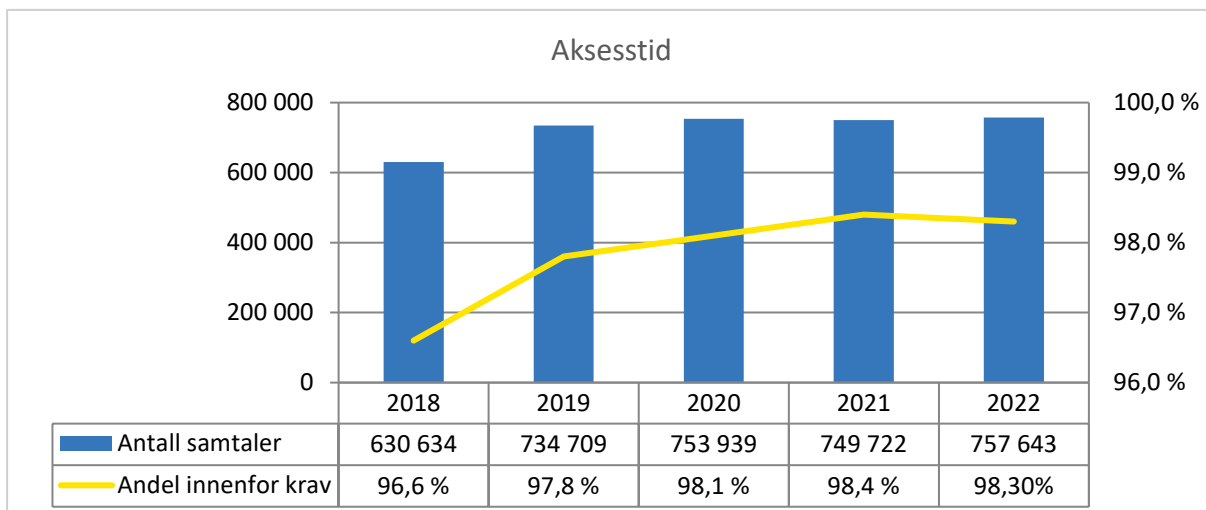
Sammenlignet med årsresultatene for 2021 så er de nasjonale resultatene i 2022 tilnærmet like. Resultatet for 80 prosentil er 0,1 minutter svakere for områder med flere enn 20 000 innbyggere, og for områder med mellom 2 000 – 19 999 innbyggere. I områder med færre enn 2 000 innbyggere er resultatet 0,2 minutt bedre i 2022 sammenlignet med 2021.

Årsresultatene for politiets responstid i hasteoppdrag for 80 % har vært tilnærmet like over en femårs periode. Det forventes at politiet fortsatt vil innfri krav til responstid på nasjonalt nivå også ved årsslutt 2023. For å oppnå bedre distriktsvise resultater, jobbes det med ulike tiltak. Noen av disse er aktiv flåtestyring og tverrfaglig samarbeid mellom operasjonssentral og patruljer

Politiet jobber nå med en utredning av ulike modeller for framtidens kravstilling til responstid. Formål er å sikre bedre beredskap og rask respons ved alvorlige hendelser i hele landet. I utredningen skal det blant annet gjennomføres samfunnsøkonomiske analyser der kost/nytte ved de ulike modellene for krav til responstid vurderes.

Å oppnå kontakt med politiet på nødnummer 112 er viktig, både ut fra innringerens behov for rask hjelp, og for politiets evne til raskt og effektivt å kunne håndtere oppdraget. Aksestid er tiden det tar fra innringer ringer til politiet til anropet besvares av politiet. Man ser en liten økning i antall henvendelser på 112 til operasjonssentralene i 2022, sammenlignet med 2021. Resultatet for 2022 viser at politiet nasjonalt besvarte over 98 % av alle telefonhenvendelser til nødnummeret 112 innenfor 20 sekunder, og dermed nådde resultatkravet som var på 95 %.

²⁰ 80 prosentil betyr at politiet skal være fremme innen kravet som er satt eller raskere enn kravet for 80% av hasteoppdragene.

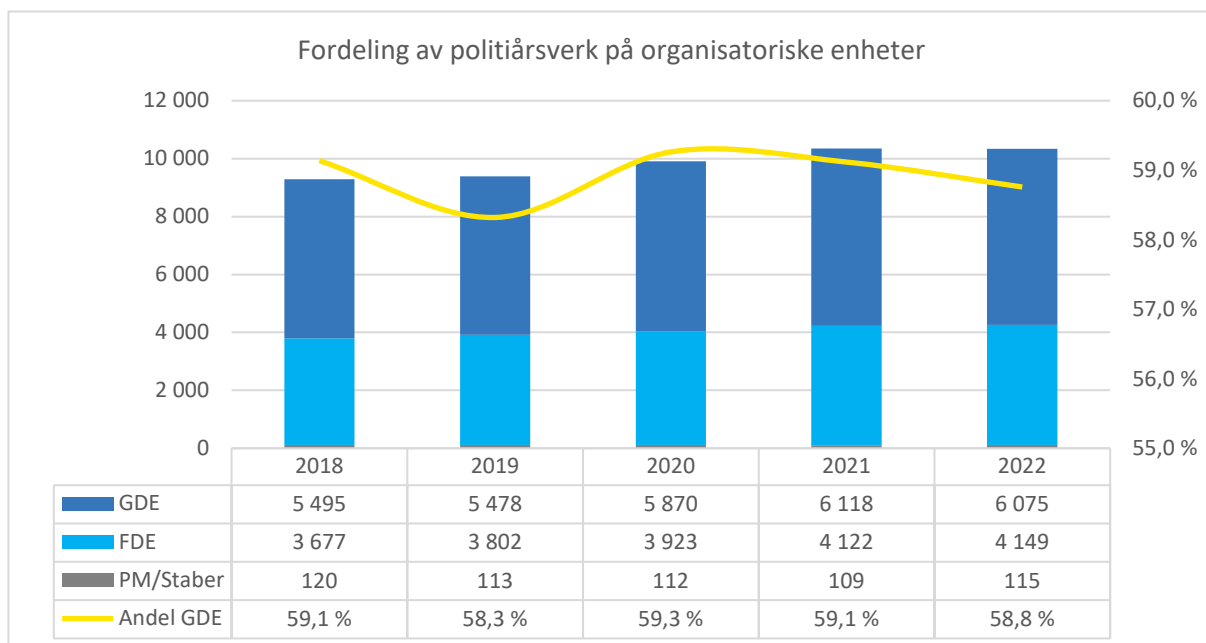

Figur 8: Nasjonale resultater for aksesstid 112 for perioden 2018-2022

Økt lokal tilstedeværelse

Regjeringen beskriver i Hurdalsplattformen sine målsettinger og ambisjoner til et lokalt tilstedeværende politi. Politiet er opptatt av tilgjengelighet og tilstedeværelse, og å kunne tilby innbyggerne og lokalsamfunn gode polititjenester. Politiet arbeider kontinuerlig med kommuner og innbyggerne om å utvikle sitt tjenestetilbud, responstid, kvalitet og kunnskapsbasert tilnærming for å kunne være tilgjengelige der behovet er størst.

Politidistriktene er organisert i geografiske driftsenheter (GDE) og funksjonelle driftsenheter (FDE). GDE har ansvar for politioppavene innenfor et geografisk område, og kan omfatte flere tjenesteenheter (politistasjonsdistrikter) og tjenestesteder (politistasjoner).

Figur 9: Politiårsverk i politidistrikt fordelt på funksjonell eller geografisk organisering i perioden 2018-2022. Tall pr 31.12.

FDE støtter polititjenesten i GDE med rådgivning, kapasitetsforsterkning, spesialistkompetanse og spesielle verktøy, samt løser oppgaver og egne saker innenfor fagområder med få eller sjeldne hendelser eller hendelser av høy alvorlighetsgrad og kompleksitet. FDE skal kunne håndtere oppgaver og sakstyper som det ellers ikke er hensiktsmessig å løse ved GDE. Politiet må balansere de ulike hensynene for å få til en best mulig ressursfordeling mellom GDE og FDE i politidistriktet og for å sikre en mest mulig helhetlig polititjeneste. Ansatte ved FDE er i mange tilfeller plassert ved GDE på mindre tjenestesteder (sentralt organisert – lokalt plassert). De politiansatte i FDE vil derfor i mange tilfeller være gripbare ressurser. Det vil si at disse ressursene kan benyttes politioperativt lokalt ved behov, eksempelvis ved alvorlige hendelser.

Det har vært en betydelig økning i antall politiårsverk både i GDE (580) og FDE (473) i perioden 2018-2022. I 2022 ble politiet tildelt 68 mill. kr til flere politistillinger, hvor stillingene i hovedsak skulle gå til å styrke lokalt nivå gjennom de geografiske driftsenhetene. I 2022 er det tilsatt om lag 200 faste årsverk i GDE. Andelen politiårsverk i GDE har variert mellom 58,3 % og 59,1 % i perioden og er på 58,8 % ved utgangen av 2022. Andelen av politiårsverk i GDE påvirkes av føringer og tildelinger i budsjettet. I 2021 var en betydelig andel av økningen i politibemanning i distriktene knyttet til midlertidige forsterkninger i forbindelse med pandemien (grenseoppdraget). Disse ressursene hadde primært sitt arbeidssted i de geografiske driftsenhetene og bidro til å øke GDE-andelen i 2021. I 2022 ble forsterkningsressurser benyttet til å håndtere migrasjonsstrømmen i forbindelse med krigen i Ukraina. Disse var i stor grad tilsatt i Politiets utlendingsenhet. Denne interne forflytningen av forsterkningsressurser til å håndtere to forskjellige kriser, er en medvirkende årsak til at det er nedgang i politibemanningen i GDE i 2022. GDE er i 2022 redusert med om lag 250 midlertidige årsverk og vikariat.

Samlokalisering av nødmeldesentraler

POD følger opp samarbeidet med Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) om samlokalisering av politiets operasjonssentraler med brann- og redningsvesenets 110-sentraler, samt AMK-sentralene der det er lokalt ønske om dette.

Agder politidistrikt flytter inn i nytt politihus som inkluderer samlokalisering med alle tre nødetatene i mai 2023. I Troms politidistrikt pågår det en lokal prosess for å beslutte om det blir samlokalisering med alle tre nødetater inkludert flykoordineringssentralen for luftambulansetjenesten i Tromsø. Det er gjennomført en forstudie, og videre prosess er en tverretattlig eierbeslutning for å avgjøre om Troms skal gå i gang med en konseptvalgfase.

Avhengighet til prosesser for nybygg eller større rehabiliteringsprosjekter medfører at det vil ta lang tid før samlokalisering er gjennomført, og gevinstene av fysisk samlokalisering kan realiseres i alle politidistrikt.

Det pågår prosesser for etablering av nye politihus både i Oslo og Vest politidistrikt. Vest politidistrikt er gitt anledning til å gå videre med etablering av nytt politihus uten samlokalisering med 110-sentralene i distriktet. Oslo politidistrikt er bedt om å utrede alternativer både med og uten samlokalisering med 110-sentralen. Det medfører sannsynligvis at det ikke blir etablert SAMLOK i Vest politidistrikt, og at det er usikkert om det vil bli etablert SAMLOK i Oslo politidistrikt.

Politiets arbeid med droner og mottiltak

Mot slutten av 2022 fikk alle politidistrikt dronekapasitet. Det innebærer at hvert distrikt har egne kvalifiserte dronepiloter, med tilhørende mulighet til å gjennomføre droneoperasjoner. Alle distrikt har dessuten dronemateriell, som er tilpasset operativ bruk med hensyn til norske klimaforhold. I løpet av 2023 vil alle politidistrikt bli tilført spesialiserte dronekjøretøy, som sikrer enda bedre utholdenhet og effektivitet. Dronene brukes på tvers av spekteret av politioppdrag, herunder observasjon i skarpe oppdrag, søk og redning, dokumentasjon, med mer.

Politiet samarbeider med ulike samfunnsaktører for å finne effektive tiltak med tanke på ulovlig dronebruk. Etter hendelsene med ulovlig og uønsket droneaktivitet høsten 2022 ble deteksjon, identifikasjon og mottiltaksmetoder i politiet aktualisert ytterligere. Politiet har startet en prosess for å utvikle et konsept for mottiltak. Det ble gitt en økonomisk ekstrabevilling for styrking av mottiltak i politiet oktober 2022. Utdanning av personell og tildeling av utstyr til distriktene blir en viktig del av kompetansehevingen i politiet. For å løse disse fremtidige utfordringene er politiet fremdeles avhengig av et tett samarbeid og tydelig rolleavklaring med samvirkeaktører.

Fremtidig nød – og beredskapskommunikasjon

Politiet har avsatt ressurser til arbeidet med framtidig løsning for nød- og beredskapskommunikasjon og overgang fra Nødnett. Forprosjekt for nytt nødnett ble besluttet ikke iverksatt i 2022. Politiet har likevel aktivt bygget kompetanse og deltatt i ulike relevante aktiviteter for å være rustet til å bidra inn i arbeidet når forprosjektet besluttes igangsatt. Politiet har hatt tett dialog med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) for å sikre involvering og aktiv deltakelse i relevante forberedende aktiviteter, og for å avklare ressursbehov og oppgaver så tidlig som mulig i påvente av et forprosjekt.

Politiet har påbegynt en prosess med mål om å fornye både operasjonssentralenes kommunikasjonsløsning og politiets IT-verktøy for hendelses- og krisehåndtering. Dette skal sikre at politiet har tekniske forutsetninger for å ta i bruk ny kommunikasjonsteknologi og ny funksjonalitet i fremtiden.

Mobilbasert befolkningsvarsling

Politidirektoratet deltar i samarbeid med DSB om å realisere en ny løsning for Nødvarsel (Mobilbasert befolkningsvarsling), med frist om å innføre varslingstjenesten på alle landets operasjonssentraler innen 01.07.2024. Prosjektet er planlagt i faser og i første fase har ressursene i prosjektet prioritert de oppgaver som har vært nødvendige for å ha en minimumsløsning med begrenset funksjonalitet som var klar innen utgangen av 2022. På bakgrunn av et meget godt tverretatlig samarbeid med effektive og samkjørte arbeidsprosesser, er det nå på plass en løsning for utsendelse av nasjonale varsler fra politiets situasjonssenter i POD til bruk i hendelser som berører Norges befolkning i stort.

Oppdraget er et omfattende og krevende oppdrag med svært kort tidsfrist. Derfor planlegges det nå for en rekke prosesser knyttet til implementering i etaten samt utvikling av løsningens sikkerhet og funksjonalitet.

Politidirektoratet mottok i januar 2023 en tilleggsbestilling av en ny milepæl fra Justis og beredskapsdepartementet; «*Politiet skal evne å sende ut lokale og regionale Nødvarsel innen 1.6.2023*». POD er i gang med å forberede politidistriktene, samt prioritering av de viktigste tekniske leveranser i tett dialog med DSB og leverandør.

POD og DSB har samarbeidet svært godt i prosjektet, og vil videreføre det gode samarbeidet for å komme i mål med den nye leveransen.

Internasjonalt samarbeid

Norge er gjennom Schengenavtalen, Prümavtalen og samarbeidsavtale med Europol knyttet til det europeiske politi- og grensesamarbeidet.

Implementeringen av EUs informasjonssystemer (EUIS)

SIS er et felles informasjonssystem for EU- og Schengen-landene som gjør det mulig å registrere og søke i opplysninger om personer og gjenstander i et felles register. Det består av et nasjonalt system i hvert av medlemslandene og et sentralt system som de nasjonale systemene kommuniserer med. SIS berører de fleste virksomhetsområder i politiet. Informasjonen som er tilgjengelig i systemet har stor betydning for politiet, utlendingsmyndighetene og øvrige myndigheter som har tilgang.

"Program for EUs informasjonssystemer" ble etablert i 2020 og har siden dette utviklet en forholdsvis robust organisasjon som ivaretar utvikling og implementering av flere grenserelaterte IKT-systemer og tilgang for rettshåndhevende myndigheter for blant annet EES, Eurodac og VIS-databasen. Programmet har som formål å bidra til en helhetlig og integrert implementering av de sentrale informasjonssystemer som er initiert fra EU/Schengen. Programmet i POD koordineres opp mot JDs prosjektråd for tilsvarende portefølje.

Prosjektene i programmet har god fremdrift og det meldes ikke om store avvik nasjonalt. SIS Recast har fullført alle obligatoriske tester og har bekreftet Golive mars 2023. eu-LISA har fortsatt ikke levert på kritisk milepæl for EES og Golive er ytterligere utsatt, tentativt til slutten av 2023. Ustabile rammebetingelser og utsettelse fra eu-LISA er fortsatt et av programmets store usikkerheter og alt tyder på at det vil være det utover 2023 også. Programmet jobber godt med kompensere tiltak for å kunne levere på nasjonale aktiviteter.

En annen kritisk usikkerheten for programmet er etatens evne til å ivareta videre forvaltning, drift og utvikling av tiltakene. Det er krevende å få rekruttert teknologer, noe som gjør det vanskelig for politiet ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet for å ivareta helheten i IT-porteføljen. Dette påvirker også rekruttering til løsningene i EUIS. PIT har jobbet aktivt med rekruttering i 2022, og det er gjort krevende prioriteringer for å disponere tilgjengelig kompetanse og kapasitet best mulig. En konsekvens av dette er at det kan være behov for å bruke ekstern bistand i en periode etter lansering for å sikre stabil og sikker forvaltning og drift av løsningene som leveres av EUIS.

Selv om det er forsinkelser i de sentrale løsningene i EU har programmet ferdigstilt flere leveranser i 2022. Funksjonalitet for søk mot SIS AFIS fra Biometra ble lansert i september 2022. Digitalt anmodningsskjema for internasjonalt politisamarbeid ble lansert i oktober 2022. Nasjonal ETIAS enhet (ENU) har blitt etablert i Bodø i løpet av året, og grunnbemanning er nå på plass.

Schengen - samarbeidet

Schengenevaluering med tilhørende besøk i Norge, fant sted i mai og juni 2022. Evalueringen gir et oppdatert bilde av hvor godt Norge ivaretar sin del av ansvaret for grenser og sikkerhet i Schengen-samarbeidet, og er en forpliktelse for alle medlemsland. Evalueringen ble gjennomført på en profesjonell måte, og Norge fikk generelt gode tilbakemeldinger fra evalueringsteamet.

Evalueringen har dekket følgende fagområder innenfor politiets arbeid: forvaltning av yttergrensen (sjø, land og luft), retur, SIS/SIRENE, politisamarbeid og personvern. I 2023 vil

Politidirektoratet koordinere oppfølgingen av evalueringen i distrikt og særorgan. Det skal utarbeides tiltaksplaner for å oppfylle anbefalinger som følge av funnene etter evalueringen, og rapporteres på disse frem til EU-Kommisjonen anser tiltakene som fullført.

Ansvar for administrasjon og utvikling av styrkebidrag fra politiet til Frontex ble overført til Politiets Utlendingsenhet i 2022, og særorganet har overtatt en mannskapspool som teller ca. 110 tjenestepersoner. Innsatsen med å gjøre etaten bedre kjent med mulighetene for tjeneste i Frontex gjennom deltakelse i den nasjonale styrken vil fortsette å være et avgjørende premis for at politiet skal klare å utvikle denne delen av samfunnsoppdraget.

Nasjonalt koordineringscenter for grensekontroll (NKS) ble overført fra Kripos til PU i 2022. Gjennom videre utvikling av denne funksjonen bidrar PU til en felles situasjons- og risikoforståelse som skal danne utgangspunkt for målrettede og effektive tiltak for å hindre ulovlig grensepassering, bekjempe grenseoverskridende kriminalitet og iverksette tiltak overfor personer som har passert grensen på ulovlig måte. Helhetlig grenseforvaltning er det strategiske grunnlaget for adgangskontrollen til Norge og hele Schengenterritoriet. Det overordnede målet er å sikre yttergrensen mot trusler, migrasjonsutfordringer, grensekryssende kriminalitet og samtidig legge til rette for effektiv grensepassering. Med bakgrunn i strategi for helhetlig grenseforvaltning har POD utarbeidet et mål bilde som sammenstiller de internasjonale forpliktelser og nasjonale behov frem til 2027, samt et veikart med forslag til realisering av målbildet. Ett av de anbefalte tiltakene i målbildearbeidet var etableringen av et fagutviklingsapparat, og dette arbeidet ble påbegynt høsten 2022. Fagutviklingsapparatet skal sikre en effektiv og forutsigbar struktur som skal legge til rette for kunnskapsbasert, enhetlig og styrt fagutvikling innenfor politiets ansvarsområder.

Prüm-avtalen

For å kunne forebygge og avverge alvorlig samfundskadelig kriminalitet og terror er det internasjonale politisamarbeidet viktig. Dette innebærer blant annet utvikling av regelverk og effektive IKT-informasjonsystemer. Prümavtalen trådte i kraft 1. desember 2020.

Den tekniske løsningen knyttet til Prüm-avtalen, for søk i DNA-, fingeravtrykk- og kjøretøyregister er klart til å bli knyttet opp mot første land, som er Østerrike.

Det er avtalt evalueringsbesøk fra Østerrike jf. avtalt regelverk for slik implementering. Evaluering av infrastruktur og arbeidsprosesser knyttet til DNA- og fingeravtrykksdatabasen, vil bli gjennomført i mars, mens evaluering av det samme for kjøretøyregisteret er terminfestet til medio april 2023. Tilknytning til de øvrige landene som har knyttet seg til Prüm-avtalen, vil følge fortløpende.

Europeisk politisamarbeid - styrking og utvikling

Politiet har i 2022 arbeidet for å kartlegge det europeiske politisamarbeidet. Målet har vært å videreutvikle dette samarbeidet, hovedsakelig innenfor regelverket og samarbeidsavtalene som gjelder i dag. Det arbeides videre med konkretisering av ambisjonsnivå og prioritering av tiltakene. Problemstillingene er aktualisert som følge av et mer krevende europeisk politioperativt samarbeid enn tidligere. På nåværende tidspunkt er det viktigere å utnytte samarbeidsavtalen med Europol best mulig, fremfor å reforhandle avtalen.

I 2022 ble rådsanbefalingen "EUs Police Cooperation Code" vedtatt. Det er en Schengenrelevant anbefaling og er ikke bindende for medlemslandene. Likevel gir den forventinger til politioperativt grensesamarbeid mellom medlemslandene i Schengen-samarbeidet, og at anbefalingen legges til grunn for det politioperative grensesamarbeidet.

Justis- og beredskapsdepartementet har tidligere bedt om at politiet forbereder seg til å bidra inn i forhandlinger med Sverige om en bilateral politioperativ samarbeidsavtale, og dette følges opp i POD. Det er behov for et regelverk som i større grad kan legge grunnlaget for et mer sømløst politioperativt samarbeid. Dette er aktualisert ytterligere gjennom etablering av midlertidig politienhet på Magnormoen og forberedelser til en ny fast lokasjon der.

Mål 2 – Kriminaliteten er lav

Et sentralt bidrag til å nå målet om at kriminaliteten er lav, er å sikre et politi som evner å forebygge kriminalitet og bidra til økt trygghet for innbyggerne. Forebygging er en hovedstrategi for politiet og skal ligge til grunn for all oppgaveløsning. Forebygging omfatter arbeidet politiet utfører, alene eller i samarbeid med andre, for å redusere forekomsten av kriminelle handlinger og uønskede hendelser, redusere skadevirkningene og hindre gjentakelse.²¹

Å vurdere effekt av forebyggende arbeid er krevende. Effekten vil ofte innebære at en kriminell handling eller uønsket hendelse ikke skjer, eller at gevinsten av arbeidet først viser seg over tid ved at gjentakelse ikke inntreffer, eller ved tverretattlig samarbeid hvor gevinsten kanskje sees tydeligere ut fra indikatorer i andre sektorer. Forebygging krever svært ofte samarbeid og innsats på tvers av sektorer. I 2022 har det, i større grad enn tidligere, vært et fokus i organisasjonen på å beskrive og synliggjøre effekter av politiets forebyggende arbeid, både det politiet gjør alene og det politiet gjør i samarbeid med andre aktører og på tvers av sektorer.

Det er særlig utfordrende å vurdere effekten av politiets forebyggende arbeid opp mot målet om at kriminaliteten er lav, etter en lengre periode preget av pandemi og tidvis strenge smitteverntiltak og nedstengning. Krigen i Ukraina har skapt en ny sikkerhetspolitisk situasjon. Ettervirkningene av pandemien og virkninger av den pågående krigen i Ukraina bidrar til økonomisk usikkerhet, både for virksomheter og innbyggere. Disse samfunnsendringene påvirker politiets arbeid i stor grad. En overordnet vurdering er at forebyggende innsats har effekt på måloppnåelsen til politiet.

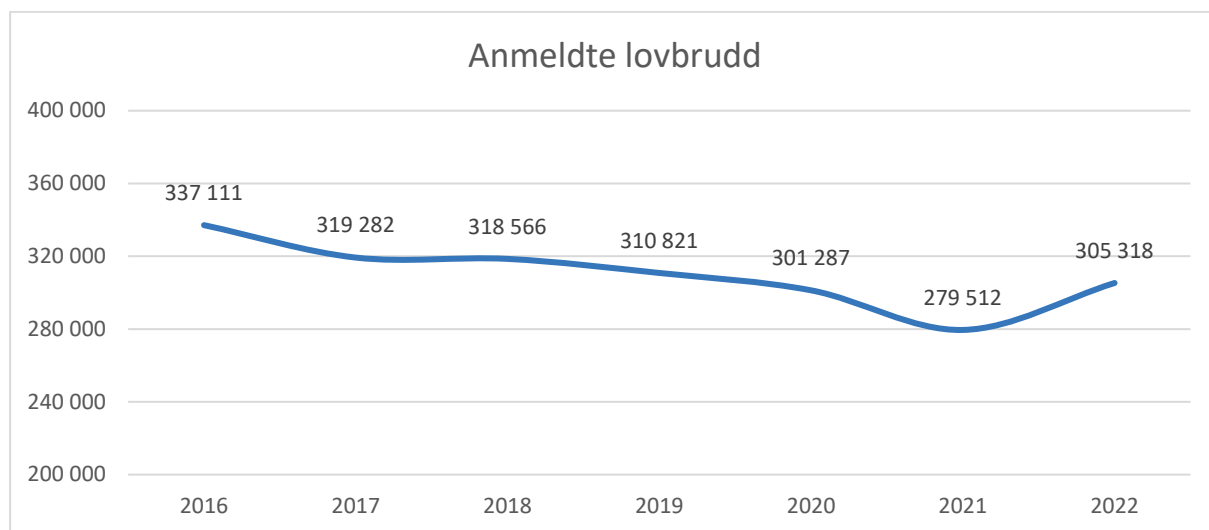
Tabell 6: Styringsparametere i tildelingsbrevet 2022	Resultat krav	Resultat
S4 Utviklingen i kriminalitet og vurdering av politiets forebyggende innsats: POD skal belyse og vurdere effekten av politiets forebyggende arbeid, alene og i samarbeid med andre.	N/A	Omtale i tekst
S5 Utvikling i digitale angrep: POD skal beskrive effekten av politiets innsats for å forebygge og avverge datainnbrudd og annen organisert og alvorlig IKT-kriminalitet, herunder muligheter og metode for å måle innsats og resultat.	N/A	Omtale i tekst

Utviklingen i kriminalitet og vurdering av politiets forebyggende innsats

Politiets forebyggende arbeid er i stadig utvikling, og operasjonaliseringen av strategien "*I forkant av kriminaliteten: Forebygging som politiets hovedstrategi (2021-2025)*" har vært viktig for å møte de komplekse utfordringene politiet står overfor. Arbeidet med å fremheve forebygging som en hovedstrategi for politiet, som et ansvar som favner på tvers av

²¹ Politidirektoratet (2020). *I forkant av kriminaliteten: Forebygging som politiets hovedstrategi (2021-2025)*. Oslo: Politidirektoratet.

virksomhetsområder/fagområder i politiet, er i ferd med å sette seg i politiorganisasjonen. Strategien legges til grunn for aktiviteter, prioriteringer og metodikk både internt i politiet, ut mot eksterne samarbeidsaktører og innbyggerne, og har bidratt til økt forebyggende fokus innen politiets tjenesteområder. Arbeidet med operasjonalisering av strategien har gitt god effekt på samfunns- og brukernivå. Dette er et bidrag til at politiet kan levere bedre og mer tilgjengelige polititjenester til innbyggerne. Det bidrar også til bedre kvalitet i samarbeidet med andre aktører, gjennom økt informasjonsdeling og felles situasjonsforståelse som et grunnlag for strategiske føringer og prioriteringer. Den sikkerhetspolitiske situasjonen og flere større hendelser gjennom året, har også bidratt til flere samhandlingsarenaer og økt fokus på trygghet og sikkerhet for innbyggerne.

Figur 10: Utviklingen i antall anmeldte lovbrudd fra 2016 til 2022

Den registrerte kriminaliteten viser lovbrudd som kommer til politiets kjennskap, enten ved en anmeldelse fra fornærmet/andre eller ved at politiet avdekker forhold selv. I løpet av 2022 ble det anmeldt i overkant av 305 000 lovbrudd. Dette er 9,2 % flere anmeldelser enn året før, men en nedgang på 1,9 % målt mot gjennomsnittet for perioden 2016-2021. Økningen i den registrerte kriminaliteten var forventet som følge av gjenåpningen etter pandemien. Strenge smitteverntiltak og nedstengning medførte endrede reise- og aktivitetsmønstre i befolkningen, med blant annet mindre bruk av kollektivtransport, uteliv og stengte butikker, bidro gjennom pandemien til betydelig nedgang i anmeldte lovbrudd. Særlig stor var nedgangen innenfor anmeldte tyverier og øvrige vinningslovbrudd, mens det også var en markert nedgang for de fleste typer voldslovbrudd.

Tyverier og andre vinningslovbrudd har økt med nesten 24 % i forhold til 2021, og man må tilbake til 2016 for å finne et år med flere vinningsanmeldelser enn i 2022. Økningen gjelder særlig anmeldelser av tyveri fra person på offentlig sted. Voldsanmeldelsene har økt med 11,5 % fra 2021, og det er økning innenfor både alvorlige og mindre alvorlige voldslovbrudd.

Ungdata undersøkelsen for 2022 konkluderer med at det etter to år med pandemi fortsatt står bra til med norsk ungdom. Et område hvor det ser ut til å være noe endring er knyttet til ungdoms bruk av narkotika. Både andelen som har brukt cannabis, men også andre narkotiske stoffer, har økt blant elever på videregående skole. Samtidig ser det ikke ut til å være endringer i alkoholforbruket. Det pekes derfor ikke på en generell økning i rusmiddelbruk, men stilles i

undersøkelsen spørsmål om man ser konturene av nye brukermønstre²². Undersøkelser som Ungdata gir et viktig kunnskapsgrunnlag for det forebyggende arbeidet som gjøres i fellesskap med andre aktører.

Målet om at kriminaliteten skal være lav favner bredt og omfatter en stor del av politiets virksomhet. Nedenfor gis et utvalg eksempler på effekter av arbeidet i 2022.

Etterretning og kunnskap som grunnlag for forebygging

Politiet arbeider systematisk med etterretningsproduksjon for å få økt kvalitet og effekt av tjenestene. Dette har bidratt til at et større kunnskapsgrunnlag ligger til grunn for politiets tiltak og politiets samhandling med andre aktører. Nedgradering av etterretningsprodukter har vært et viktig tiltak for å kunne benytte disse i samhandling med andre. Det er også økt fokus på kunnskapsgrunnlag som eksterne aktører selv produserer, og i sum danner dette gode beslutningsgrunnlag i en gjensidig samhandling. På alle nivåer i politiet er forebygging både som funksjon og tanke sett mer etablert i stabsarbeid og politiets krisehåndtering.

Politiets trusselvurdering (PTV) for 2023 ble fremlagt i offentlig versjon i februar 2023 (se vedlegg 3). Det er et mål at publiseringen av trusselvurderingen skal være et bidrag til felles situasjonsforståelse og bidra til prioriteringer og valg av tiltak for politiet og samarbeidsaktører. Trusselvurderingen er delt med samarbeidsaktører og formidlet i en rekke kanaler. Det er utviklet en rutine for mottak og oppfølging av trusselvurderingen, for å sikre at det tas nødvendige vurderinger av behovet for å endre innretningen av politiets innsats på bakgrunn av de truslene som omtales.

Politiets utadrettede arbeid på sosiale medier og nettpatroljer

Nettpatroljene skal bidra til økt forebygging på nett, bedre tilstedeværelse og tilgjengelighet, samt at innholdet i tjenestene treffer brukerne. I 2022 ble nettpatroljen og digitalt politiarbeid styrket med 5 mill. kroner.

Politiet har gjennom 2022 utviklet tjenestene ytterligere for å sikre god kvalitet og målrettet innsats på sosiale medier. Nettpatroljene gir politiet bedre tilgjengelighet, synlighet og tilstedeværelse på den digitale arena. Som et eksempel på at dette er en arena som når bredt ut til publikum kan det nevnes at Oslo politidistrikt gjennomførte et digitalt foreldremøte før jul 2022, hvor det var over 10 000 deltakere.

Nettpatroljene får stadig flere følgere, og har etablert seg på en rekke plattformer for å nå ut til så stor del av befolkningen som mulig. Nettpatroljene har nær samhandling med kommunikasjonsenhetene i politiet, noe som bidrar til å sikre god kvalitet og felles budskapsgrunnlag i det utadrettede, forebyggende politiarbeidet som skjer på nett. Gjennom dette utadrettede arbeidet, har Politiet avdekket plattformer hvor det foregår overgrep mot barn, hvor det er iverksatt tiltak for både informasjon til foreldre og ikke minst tiltak mot leverandøren av tjenesten. Dette er i tråd med styrkingen av området.

Det er publisert flere rapporter gjennom året som bidrar til økt kunnskap og innsikt i ulike plattformers formål og tjenester, som igjen gir gode grunnlag for videre forebygging. Nettpatroljene var også en av tre finalister til Bedre stat prisen som ble delt ut i januar 2023.

Innsats mot organisert kriminalitet

Organisert kriminalitet og kriminelle nettverk vurderes å utgjøre en betydelig trussel i samfunnet. Flere av truslene som fremheves i *Politiets trusselvurdering 2023 (se vedlegg 3)* kan knyttes til kriminelle nettverk og organisert kriminalitet, herunder gjengkriminalitet.

²² NOVA (2022): NOVA-rapport 5, 2022 – Ungdata 2022, Nasjonale resultater.

Organisert kriminalitet foregår i det skjulte, og aktiviteten påvirker ikke folk flest direkte i hverdagen. Likevel er organisert kriminalitet en av de største kriminalitetstruslene mot samfunnsstrukturer, økonomi og næringsliv samt den alminnelige trygghet.

Nasjonal operasjon mot kriminelle nettverk (KN), som ble iverksatt i 2019, legger til rette for at norsk politi skal ha en kunnskapsbasert tilnærming i innsatsen mot kriminelle nettverk. Gjennom operasjonen er det i alle politidistrikt avdekket tilstedeværelse av kriminelle nettverk. Med bakgrunn i gjentatte tilfeller av skyting i det offentlige rom, er det i Oslo iverksatt en særskilt tverrsektoriell statlig områdesatsing knyttet til utsatte byområder.

Forebygging av vold i nære relasjoner

Gjennom 2022 er det satset på utvikling av forebyggende aktiviteter rettet mot vold i nære relasjoner. Krav om økt bruk av kontaktforbud med elektronisk kontroll har vært gjenstand for en solid utvikling gjennom de siste 3 årene. Gjennom øremerket tildeling har dette muliggjort store endringer som har bidratt til at politiet nå besitter en ordning som er klar for betydelig økt bruk. Det er iverksatt flere kompetansehevende tiltak og det er også planlagt for ytterligere kompetanseheving i 2023. Det foreligger nå en teknisk plattform som er rustet til å håndtere eventuell utvidelse knyttet til besøksforbud med elektronisk kontroll. Bruken av mobile voldsalarmer er gradvis økende. Dette er et viktig tiltak for å i større grad å legge belastningen på trusselutøver. Det er god oversikt over antallet enheter som er i bruk, og behovet følges regelmessig opp for de som har mottatt disse. Det har vært stort fokus på politidistriktenes oppfølging av besøksforbud og brudd på besøksforbud gjennom 2022, og temaet har vært på agendaen i så vel nasjonale som lokale ledergrupper. Fagmiljøene har jobbet aktivt for å utvikle bedre rutiner og oppfølging. Dette har lagt et godt grunnlag for ytterligere forbedringer i 2023.

Politiet ferdigstilte ny nasjonal instruks for risikovurdering og forebygging av partner- og æresrelatert vold mot slutten av 2022. Denne instruksen ivaretar en rekke av tiltakene anbefalt både av Riksrevisjonen, Partnerdrapsutvalget og Grevio-evalueringen.

Vold i nære relasjoner omtales også under riksrevisjonsmerknader og i vedlegg 2, fellsrapport om straffesaksbehandlingen.

Samarbeid og samhandling med andre samfunnsaktører

Politiet har kommet langt i å etablere faste samhandlingsrutiner med samarbeidende etater og andre relevante aktører, og den positive effekten av dette har kommet spesielt til syne under kriser og økning i trussel. Distriktene melder om at de arenaer som forsvant under pandemien nå er tilbake, samtidig som nye oppstår. En har oppnådd større grad av informasjonsdeling internt i politiet og eksternt, noe også et fokus på deltakelse og gjennomføringer av fagkonferanser vitner om. Den sikkerhetspolitiske situasjonen relatert til krigen i Ukraina har også satt sitt preg på arbeidet, og en jobber for å være forberedt på innvirkningen den kan ha på fagfeltet.

Styrke forebygging og bekjempelse av kriminalitet i det digitale rom

Politiet har i 2022 jobbet frem en ny virksomhetsstrategi som målsetter trygghet i det digitale rom frem mot 2025. Arbeidet med strategien har blant annet ført til økt fokus på håndtering av datakriminalitet som er en del av samlebegrepet IKT-kriminalitet/digital kriminalitet. Det er en målsetning om økt evne til håndtering av datakriminalitet i 2023.

Politiet utarbeider et årlig situasjonsbilde cyber. Tiltaket vil spisse politiets kunnskapsgrunnlag rundt cyberkriminalitet. Det er også iverksatt flere kompetansehevende tiltak i 2022.

Kripos er politiets spydspiss på datakriminalitet. De har satt god struktur og kapasitet for grunnlagsetterretning av alvorlig datakriminalitet og det har blitt gjennomført opplæring og

kompetanseoverføring internt i politiet på strukturerte analyseteknikker. Sammen med Økokrim er det gjennomført mentorordningen innen kryptovaluta der adeptene fra politidistriktene har tilegnet seg økt kompetanse og evne til å håndtere mer komplekse og sammensatte analyser. Politihøgskolen har i 2022 utviklet flere nye studier for å heve kompetansen innen IKT-kriminalitet, både lavterskel tilbud for generell kunnskapsheving og spesialiserte studier.

I løpet av 2022 har Kripos fullført etablering av nye kapabiliteter innenfor datatekniske undersøkelser og avansert metodeutvikling etter etableringsplanen. Sammen med dette og samarbeidsprosjekter nasjonalt og internasjonalt har Kripos blitt en anerkjent aktør og partner på området, og de har et godt utgangspunkt for å lykkes med å løse morgendagens behov innen digitalt politiarbeid for norsk politi.

I mars 2022 aksjonerte politiet mot en markeds plass på det mørke nettet som tilrettela for omsetning av narkotika. Markeds plassen ble stengt ned og rundt 6 000 brukere mottok en epost fra politiet hvor de ble opplyst om aksjonen og at deres navn verserte i materialet som var sikret. Aksjonen ble etterfulgt av en mediasak som hadde til hensikt å øke den opplevde oppdagelsesrisikoen ved å bedrive kriminalitet på internett. Kort tid etter aksjonen fremkom det informasjon i ulike chattekanaler som tydet på at politiet hadde en viss mål oppnåelse med aksjonen.

Kripos har i 2022 prioritert å videreføre etterforskning av ransomware, hvor blant annet Hydro-saken har vært hovedfokus. Saken har vært etterforsket i samarbeid med internasjonale partnere, herunder Ukraina. Det har blitt gjennomført flere såkalte sprinter (workshops) i løpet av året, både i Norge og i andre land, hvor fokus har vært gjennomgang og analyse av bevismateriale, og etter hvert felles forberedelser til mulig hovedforhandling i land hvor dette er mulig. Siste sprint i Oslo avholdt på høsten 2022 hadde som formål å avgrense etterforskning og samkjøre bevis på tvers av de respektive nasjonale etterforskningene i komplekset. Norge har tatt en ledende rolle i den internasjonale koordineringen og dette har vært avgjørende for fremdriften i saken. Den felles innsatsen har også vært viktig for å bygge et godt felles bevisbilde slik at man er best mulig rustet når man eventuelt kommer til en hovedforhandling. Fokus på kriminelle aktører og nettverk med informasjon fra ulike saker, hendelser og etterforskninger har blitt delt og samkjørt på tvers mellom land, noe som gir en effektiv og felles kriminalitetsbekjempelse.

Politiet har i 2022 arbeidet for å forebygge en bestemt type fakturabedrageri. Gjennom etterforskning har man avdekket modusen som gjerningspersonen(e) har benyttet. Denne kunnskapen har gjort at politiet kunne iverksette målrettede forebyggende tiltak gjennom å varsle virksomheter som sto i en nærliggende fare for å bli bedratt. I løpet av 2022 er 86 virksomheter varslet og i flere tilfeller har virksomhetene meldt tilbake at det har vært avvergende.

Utvikling i digitale angrep

I Politiets trusselvurdering 2022 ble norske virksomheters utsatthet for datainnbrudd, datatyveri og løsepengevirus fremhevet som særlig alvorlige kriminalitetstrusler. Dette med bakgrunn i jevn økning i antall hendelser og mulighet for høy profitt, samt liten fare for identifisering og straffeforfølgelse. Cyberkriminalitet er ikke et tydelig avgrenset kriminalitetsfelt og påvirker politiet på tvers av politiets virksomhetsområder. Det som kollektivt omtales som hendeshåndtering innen cyberdomenet er kriminell aktivitet.

I 2022 har politiet mottatt informasjon om 41 kompromitterte virksomheter. Hovedsakelig kommer informasjonen fra utenlandske politimyndigheter. Mottak, vurdering og beriking av

informasjonen har generert videre varsling til de berørte virksomhetene, slik at de kan iverksette adekvate tiltak for å begrense skadevirkninger av kompromitteringen og dermed beskytte seg selv. De varslede virksomhetene er både små, mellomstore og store bedrifter i privat og offentlig sektor. Det er uklart hva gjerningspersonenes motivasjon for kompromitteringene kan være, men i flere tilfeller er det på det rene at aktørene er kjent for deployering av løsepengevirus. Gitt at varslingene til virksomhetene i flere tilfeller har kommet på et relativt tidlig stadium av kompromitteringen og før deres datasystemer potensielt har blitt krypterte, er det rimelig å anta at man har spart de fornærmede virksomhetene for store kostnader knyttet til gjenopprettelse av normal drift.

Det er ansatt to næringslivskontakter som har et særskilt fokus på digitale trusler mot offentlige og private virksomheter. En utvidet interessentanalyse er igangsatt for å avdekke verdi og effekt av samarbeid med nye aktører blant offentlige og private virksomheter.

Det er krevende å utvikle metoder for å måle innsats og resultater. POD kan derfor pr. nå kun dels gi en kvantitativ, dels en kvalitativ vurdering av innsats og effekt.

Effekt av tiltak for økt inndragning

Økokrim er tildelt fagforvalteransvar innenfor økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Dette innbefatter et særskilt ansvar for å følge opp fagområdene i politidistriktene. Dette et viktig tiltak for å styrke den totale innsatsen innenfor disse kriminalitetsområdene, og for å øke evnen til å inndra verdier fra straffbare handlinger. Se fellesrapport med Riksadvokaten (vedlegg 2) for mer omfattende omtale.

Forebyggende samarbeid med kommuner og andre lokale aktører

Samhandlingen med kommunene og andre lokale aktører har fått et positivt løft i 2022. Den sikkerhetspolitiske situasjonen, samt flere alvorlige hendelser gjennom året, nye behov og utfordringer, har bidratt til økt samhandling på flere arenaer enn tidligere. Gjensidig informasjonsdeling, samt økt bruk av etterretning og andre kunnskapsprodukter, har bidratt til bedre kvalitet i samhandlingen med andre aktører.

Det er etablert et samarbeid om politiråd med alle kommuner. Det er enkelte kommuner som ikke har signert formell avtale, men som deltar i et velfungerende samarbeid. POD har gjennom 2022 samarbeidet med Kommunesektorens organisasjon (KS) om å utarbeide en ny veileder for kommune- og politisamarbeid. Veilederen ferdigstilles våren 2023 og vil gi et grunnlag for videre utvikling av kommune- og politisamarbeidet. Politidistriktene opplever i all hovedsak et velfungerende samarbeid som gir positive gevinster og effekter lokalt. Blant annet nevnes økt koordinert innsats og økt kunnskapsbasert forebygging. Kommunene involverer seg i større grad i samarbeidet og bidrar med ressurser i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Politirådssamarbeidet gir bedre grunnlag for involvering, gjensidig ansvarliggjøring og konkret samhandling mellom kommunene, næringsliv, frivillighetssektoren og politidistriktene i det forebyggende arbeide. Dette påvirker også samhandlingen knyttet til beredskap og samfunnssikkerhet i positiv forstand. Det er økt bruk i politidistriktene av kunnskapsgrunnlag, herunder etterretningsprodukter, i politirådene. Dette er positivt mottatt og sammen med øvrige kunnskapsprodukter gir disse et godt beslutningsgrunnlag for politirådets arbeid. Distriktene har i stor grad sikret nedgradering av aktuelle etterretningsprodukter slik at disse kan deles med samarbeidsaktører.

Politikontaktene har en viktig funksjon som bindeledd mellom politi og kommunene, og er også av DFØ fremhevet som sentrale i det forebyggende arbeidet. Det er noen ulikheter mellom politidistriktene i hvordan politikontaktordningen er organisert. Innbyggerinvolvering har vært

viktig i utvikling av politikontaktens rolle og fokus. Politikontaktene viser til en bred og helhetlig samhandling både internt med andre funksjoner i politiet og ut mot eksterne aktører.

Distriktenes radikaliseringskontakter, med sin særskilte fenomenkunnskap og kompetanse utgjør et viktig bidrag i den samlede innsatsen med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Tiltakene som treffer politiet i "Nasjonal handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme" følges opp tilfredsstillende. Det pågår også flere utviklingsarbeid med mål om å forbedre innsatsen. Noe av dette er oppfølging av evalueringsrapportene etter terrorhendelsen i Bærum og Kongsberg-hendelsen. Politidirektoratet har også gående et utviklingsarbeid i forhold til politiets møte med psykisk syke, hvor det blant annet samhandles med Helsedirektoratet. Dette arbeidet sees i sammenheng med innsatsen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Økokrim er gitt ansvar som fagforvalter for næringslivskontaktene og har lagt et godt grunnlag for den utviklingen som har skjedd frem til i dag. Funksjonene samhandler på tvers av politidistrikt og særorgan. Dette bidrar til felles informasjonsdeling til næringsliv, og en mer enhetlig utførelse av rollen. Det er en rekke eksempler på tiltak som har hatt stor effekt, også nasjonalt. Et eksempel på dette er fokus mot varetransportbransjen, hvor de største aktørene har endret egen organisering og tilsettingspraksis av sjåfører. Andre har forebygget etablering av organiserte kriminelle mv. Næringslivskontaktene bidrar også stort inn i arbeidet med å forebygge digital kriminalitet i og mot næringslivet og har etablert gode samarbeidsarenaer for best mulig informasjonsdeling og -innhenting.

Mål 3 – Straffesaksbehandlingen er effektiv og rettsikker

En effektiv straffesaksbehandling med høy kvalitet og god rettsikkerhet er en forutsetning for den alminnelige tilliten til politiet og rettssystemet, og for innbyggernes opplevelse av trygghet. Straffesaksbehandlingens hovedmål er å bidra til redusert kriminalitet gjennom allmenn- og individualprevensjon. Riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv til politiet og statsadvokatene har lenge hatt de samme målene for straffesaksbehandlingen; høy kvalitet, høy oppklaring, kort saksbehandlingstid og adekvat reaksjon.

Tabell 7: Styringsparametere i tildelingsbrevet 2022	Resultat
S6 Straffesaksbehandlingen for sentrale kriminalitetsområder: Vurdering av straffesaksbehandlingen for ulike kriminalitetstyper, herunder alvorlig organisert kriminalitet, økonomisk kriminalitet, arbeidslivskriminalitet, vold i nære relasjoner og seksuallovbrudd, basert på utfordrings- og risikobildet for straffesaksområdet.	Rapporteres i fellesrapport med RA
S7 Befolkningens inntrykk av politiets håndtering av kriminalitet i det digitale rom. (Parameter har endret innretning, jf. tildelingsbrevet 2023. Se innledende kap om innbyggerundersøkelsen).	-
S8 Antall påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker (D-saker) differensiert på type påtaleavgjørelse: POD skal vurdere sammenhengen mellom antall D-saker og effekten av politiets straffesaksbehandling.	Rapporteres i fellesrapport med RA

Felles rapport med Riksadvokaten om straffesaksavviklingen

I tildelingsbrevene for 2021 fikk Riksadvokaten og Politidirektoratet i oppdrag å komme frem til en struktur for felles resultatrapportering for straffesaksavviklingen. Dette omfattet felles

resultatrapportering til departementet, og resultatvurdering og -oppfølging av distriktene. Fellesrapporten erstatter etatenes tidligere rapporteringer på straffesaksfeltet.

Felles rapportering skal bygge på de to etatenes kompetanse og erfaringer innen sine ansvars- og myndighetsområder. Den nye strukturen for felles resultatrapportering endrer ikke på riksadvokatens og Politidirektoratets ansvarsforhold, men skal effektivisere, sikre bedre kvalitet og bidra til at rapporteringen i større grad understøtter departementets behov for adekvat styringsinformasjon.

Fellesrapporten beskriver utvikling og resultater og det gis vurderinger av fastsatte målkrav innen straffesaksområdet. Særskilte områder som departementet har behov for kunnskap om kan omtales. Det samlede rapporteringskrav til begge enhetene omtales i fellesrapporteringen, samtidig som den vil inneholde risikovurderinger.

Rapporteringen for mål 3 finnes i fellesrapport med Riksadvokaten (vedlegg 2)

Økt påtalekapasitet

Politiet ble i 2022 tildelt ekstra midler, samt krav om omfordeling innenfor egen ramme, til å heve kvaliteten og kapasiteten til påtalemyndighet, totalt 46 mill. kroner.

Dette har resultert i flere nye årsverk, og gjennom året har påtalemyndigheten økt fra 934,5 årsverk pr 31.01.22²³ til 979,4 årsverk pr 31.12.22. Nesten samtlige distrikter har økt sin påtalekapasitet.

Fra 2023 er kostnadene tilknyttet påtale overført til eget kapittel.

Mål 4 – Alle som oppholder seg i Norge har avklart identitet og lovlig opphold

Avklart identitet og kontroll over hvem som til enhver tid befinner seg i landet, er sentrale i forebygging, kriminalitetsbekjempelse og beredskap. Identitetsavklaring er dessuten nødvendig for å sikre at personer uten lovlig opphold i Norge kan uttransporteres. Å jobbe effektivt med å avklare identitet helt fra første kontakt, vil også gi en samfunnsøkonomisk gevinst ved at politiet og andre aktører ikke vil få unødvendige kostnader med oppfølging av identitetsavklaringer senere.

Politiet har ansvaret for fem viktige oppgaver for å kunne levere godt på dette målet: grensekontroll, utlendingskontroll på territoriet, kontroll i politiets førstelinje i utlendingsforvaltningen, registrering og kontroll av asylsøkere, samt uttransportering av personer uten lovlig opphold.

Håndtering av asylkomster

Politiet har ansvar for å registrere alle som søker asyl i Norge. I henhold til ankomst- og asylprosessen skal alle asylsøkere registrere seg hos Politiets utlendingsenhet (PU) ved Nasjonalt ankomstsenter (NAS). Krigen i Ukraina, med den påfølgende raske økningen av antall flyktninger fra Ukraina til Norge fra februar 2022, førte til et behov for en rask omstilling, og på kort tid ble det etablert beredskap for å kunne registrere asylsøkere over hele landet. Det ble gjennom året etablert registreringslokasjoner i alle distrikt utenom Oslo pd og Øst pd, som ble

²³ Som følge av endret kategorisering av påtalejurister, er første offisielle tellepunkt 31.1.2022.

i varetatt av det sentrale registreringsstedet (NAS) ved Råde. Dette ble videre styrket ved opprettelsen av Gardermoen registreringscenter (GRS).

Politiet la ned en betydelig innsats i å etablere en ordning med lokal asylregistrering. Det har også vært tett og god samhandling, koordinering og informasjonsdeling med Utlendingsdirektoratet (UDI) og øvrige aktører i saksjeden. Et allerede etablert og tett samarbeid mellom de ulike aktørene på NAS har vært avgjørende for håndteringen av masseankomstene. Etablerte strukturer for møtefora, faglig samhandling og tett dialog har bidratt til å løse oppdukkende utfordringer, iverksetting av nye rutiner og gjennomføring av nødvendige tilpasninger for å ivareta både saksflyt, saksbehandling og gjennomstrømming av søkere på senteret.

Den ekstraordinære situasjonen med masseankomster preget store deler av politiets utlendingsforvaltning i første halvdel av 2022. Det var svært krevende å etablere en ny saksflyt på kort tid, og både PU og politidistriktene måtte omdisponere store ressurser til arbeidet med registrering, inkludert opplæring og rekruttering. Dette medførte nødvendig nedprioritering av andre oppgaver og økte restanser og saksbehandlingstider i førstelinjen, særlig i første halvdel av året. Etter midler bevilget i Prop. 78S (2021-2022) fikk politiet økt kapasitet og aktivitetene og restansenedbyggingen tok seg sterkt opp i siste halvdel av 2022. Politiet oppnådde gode resultater mot slutten av året, på tross av de endrede forutsetningene som følge av Ukraina-krigen.

Som en følge av de store asylankomstene fra Ukraina, har utlendingsforvaltningen i politidistriktene i tillegg fått økt oppgavemengde bla. knyttet til administrering og gjennomføring av opptak av biometri til utstedelse av oppholdskort og effektivisering av vedtak til de med innvilget kollektiv beskyttelse.

I september 2022 ble det publisert en rapport om ukrainske flyktningers opplevelse av den første tiden i Norge. Rapporten ble utarbeidet av By- og regionforskningsinstituttet (NIBR) på oppdrag fra UDI. Av de nasjonale offentlige aktørene kommer politiet best ut med en vurdering på 4,6 av 5 mulige, noe som tilsier at politiet har gjort en solid innsats i en krevende situasjon.

I tillegg til 35 095 søknader om kollektiv beskyttelse i 2022, mottok Norge også 4 919 søknader om beskyttelser fra personer fra andre land i 2022²⁴. Dette var et vesentlig høyere ankomsttall enn planleggningstallet på 3 000 asylankomster for 2022.

Beredskapsplaner/migrasjonsplanverk

For å styrke samfunnsikkerheten og effektivisere mottaksstrukturen har politiet revidert det nasjonale planverk for ekstraordinære ankomster av asylsøkere og andre migranter (PODs rundskriv 2022/019). Planverket sikrer grunnlag for en felles situasjonsforståelse for beslutningstaking, definerer forholdet til sentrale samvirkeaktører og klargjør ansvar og roller ut fra nivåinndelte situasjonsbeskrivelser. Politiets utlendingsenhet og politidistriktene gis et særskilt ansvar for å ha oppdaterte lokale planverk.

Tabell 8: Styringsparametere i tildelingsbrevet 2022	Resultat krav	Resultat
S9 Antall og alder på ubehandlede oppholdssaker:	N/A	Omtale i tekst

²⁴ Tall hentet fra udi.no

<p>POD skal gjøre rede for restansesituasjonen og hvilke prioriteringer som er gjort for alle sakstyper unntatt asylsøknader.</p> <p>POD skal redegjøre for status for beholdningen av saker og hvordan politiet bidrar til at saker behandles uten ugrunnet opphold. Det skal legges vekt på utvikling i forventet ventetid fra søknad er registrert til søker har timeavtale hos politiet og saksbehandlingstid.</p>		
<p>S10 Realisering av gevinster ved Nasjonalt ankomstsenter:</p> <p>Politiet skal rapportere status for gevinstrealiseringsarbeidet i tilknytning til Nasjonalt ankomstsenter, sammenlignet med planen som ble spilt inn til budsjettarbeidet for 2022. Rapporteringen forutsettes å være samordnet med UDI.</p>	N/A	Omtale i tekst

Antall og alder på ubehandlede oppholdssaker

Ved starten av 2022 hadde utlendingsforvaltningen i politiet store restanser, lang saksbehandlingstid og ventetid for timeavtale. Koronapandemien og den store økningen i søknader om statsborgerskap var hovedårsakene til dette. Politiet forventet bedring når smittevernrestriksjonene ble avviklet i starten av året, men dette ble ikke tilfellet. De rekordstore asylankomstene som følge av krigen i Ukraina, førte til store utfordringer i utlendingsforvaltningen også i 2022. I både første og andre tertial påvirket asylankomstene kapasitetene i politidistriktene i stor grad. Som følge av den økte oppgavemengden, ble flere ansatte omdisponert til å jobbe med oppgaver knytte til asylregistrering. Dette hadde negative konsekvenser for oppholdssakene. I første og andre tertial økte derfor restansene, saksbehandlingstiden og ventetiden for timeavtale.

Politiet fikk tildelt midler til å håndtere behovet for økt registreringskapasitet som følge av økningen i antall asylsøkere. Disse midlene har gitt effekt fra andre halvår 2022. Denne ressursøkningen har i perioder med ledig kapasitet blitt brukt i utlendingsforvaltningen, hvilket har gitt god effekt for oppholdssakene. Utlendingsforvaltningen i politiet ble i mindre grad påvirket av uforutsette hendelser siste del av året og restanser, saksbehandlingstider og ventetid på timeavtale ble dermed kraftig redusert. Dette førte til at utviklingen i 2022 samlet sett ble positiv.

Politiet har til sammen redusert restansene med 35 %, og gjennomsnittlig saksbehandlingstid har blitt redusert med 25 % i løpet av året. Ventetiden på timeavtale er også vesentlig kortere ved utgangen av året.

Politiet har hatt fokus på å jobbe ned restansene i søknader om statsborgerskap som oppstod etter lovendringen om dobbelt statsborgerskap i 2020. Politiet fikk økt tildelingen til økt kapasitet til behandling av søknader om statsborgerskap i 2021, og disse midlene har gitt mulighet til å prioritere statsborgerskapssakene også i 2022. Det er behandlet flere søknader i 2022 enn i 2021, hvilket igjen betyr en økning på godt over dobbelt så mange behandlede saker sammenlignet med 2020.

Realisering av gevinster ved Nasjonalt ankomstsenter

Politiet har gjennom 2022 jobbet med å realisere kvantitative og kvalitative gevinster i ny ankomst- og asylprosess ved Nasjonalt ankomstsenter (NAS). Ankomstsenteret har imidlertid siden åpningen vært svært påvirket av pandemi og smitteverntiltak, og i 2022 har masseankomstene fra Ukraina skapt en ekstraordinær situasjon som har hatt stor påvirkning på arbeidet. Ankomstene av asylsøkere fra andre land (normalsaker) har også vært vesentlig høyere enn prognosene tilsa ved inngangen til året. Tidskravene som er satt i den nye prosessen

har vært krevende å nå, særlig i normalsaker. Politiet har imidlertid prioritert å sikre at alle søkere blir raskt registrert i systemene, og å ivareta særlig sårbare grupper i ankomstfasen. Det er også benyttet kunnskapsstyrt differensiering av saker for å identifisere saker der det er behov for ytterligere undersøkelser og kontroll. Verdt å nevne er at politiet i løpet av året har erfart en viss endring i ankomstpopulasjonen, særlig blant søkere som i utgangspunktet kvalifiserer for kollektiv beskyttelse. Dette har gjort det nødvendig å holde tilstrekkelig oppmerksomhet på å avdekke forhold knyttet til samfunnssikkerhet, kriminalitet og identitet i asylankomstprosessen, samtidig med å tilstrebe en så flyteffektiv prosess som mulig.

Politiet erfarer at opprettelsen av ankomstsenteret og samlokaliseringen av aktører har økt beredskapskapasiteten og vært avgjørende for å kunne håndtere de store ankomstene fra Ukraina. Særlig har samarbeidet med UDI på senteret fungert veldig godt.

Utvikling i antall returer

Politiets aktiviteter på retur økte suksessivt i løpet av året, ettersom omdisponerte ressurser til Ukraina-registreringer ble tilbakeført til returarbeid. Politiet uttransporterte til sammen 2 695 utlendinger uten lovlig opphold i 2022. Innen kategorien asyl nådde politiet målet som var satt. Den gode måloppnåelsen skyldtes blant annet fokus på retur allerede ved innledende ankomstregistrering, løpende gjennomgang av restanseporteføljen og prioritering av saker der det foreligger gode returforutsetninger. Andre suksesskriterier er videre relasjonsbygging med tredjelands representanter i Norge og utlandet, dialog med UDI/UNE om prioriteringer, og kunnskapsstyrt arbeid mot retur. Politiet hadde også meget god måloppnåelse innen Dublin-returer, på tross av utfordringer for gjennomføring av Dublin-returer til enkelte land i 2022, særlig med hensyn til retur av utlendinger med en utgått tillatelse i mottakerlandet. Enkelte europeiske land suspenderte også alle innkomne Dublin-returer i en periode som følge av store Ukraina-ankomster. Ukraina-ankomstene har samtidig medført en økning i antall søkere som faller inn under Dublin III-forordningen og derfor bidratt til den høye måloppnåelsen.

Politiet har oppnådd en noe lavere måloppnåelse enn forventet knyttet til kategoriene bort- og utviste. Hovedårsaken er omdisponering av ressurser til registrering av ukrainere i første halvdel av 2022. På tross av mer intensivt kontrollvirksomhet i andre halvdel av 2022, opplevde distriktene et mindre sakstfang enn forventet, altså at det ikke ble avdekket like mange med ulovlig opphold som før pandemien. De som oppdages er også i større grad fra land med dårlige/manglende returforutsetninger. Politiet har imidlertid prioritert uttransport av personer ilagt straffereaksjon, og ellers saker som gir gode samfunnseffekter. Dette er ofte mer ressurs- og tidskrevende saker

Mål 5 – Politiet er tilgjengelig og har god service effektive tjenester

Politiet skal ha tilgjengelige tjenester med god service overfor befolkning og virksomheter. Innbyggerne opplever at det er enkelt å ta kontakt med politiet når det er behov det. De får løst mest mulig av sitt behov ved første kontakt og de møter et ensartet tjenestetilbud, uavhengig av hvor i landet de bor. Innbyggerne skal oppleve at politiet er en del av offentlig sektor, og det skal være enkelt å forstå vedtak og annen informasjon fra politiet.

Politiet skal motivere innbyggerne til å benytte den kanalen som er mest hensiktsmessig for å få løst deres behov, enten det er fysisk eller digitalt. God service innebærer enkel tilgjengelighet, rask og forståelig tilbakemelding, god kvalitet og god samhandling med andre etater.

Etter gjenåpningen av samfunnet er kravene og forventningene til politiets tilgjengelighet tilbake til nivået før pandemien. Gjennom to år med pandemi har forventninger til og opplevelsen av tilgjengelighet endret mye på hvordan politiet må møte innbyggerne. I 2022 har man derfor startet to utviklingsprosesser, hvor den ene er å se på håndteringen av innbyggerne ved første kontakt, og forsøke å optimalisere dette. Det andre er produktområdet "fra hendelse til avgjort sak", som skal se på hele verdikjeden fra saken kommer inn til den er avgjort.

Tabell 9: Styringsparametere i tildelingsbrevet 2022	Resultat krav	Resultat
S11 Befolkningens tillit til politiet (se innledende kap om innbyggerundersøkelsen)	N/A	72 %
S12 Tilgjengelighet til politiet (se innledende kap om innbyggerundersøkelsen) <ul style="list-style-type: none"> Anmeldelser Forvaltningstjenester og 02800 	N/A	59 % 77 %
S13 Grad av digital selvbetjening: Andel innbyggere som benytter mulighet for digital selvbetjening skal øke fra foregående år	72,5 %	73,4 %
S14 Effektivitet og kvalitet i forvaltningstjenestene og sivil rettspleie: Forvaltningssaker og saker innen sivil rettspleie skal avgjøres uten ugrunnet opphold. POD skal rapportere på utviklingen i alle sakstypene og publisere relevant resultatinformasjon på politiet.no.	N/A	Omtale i tekst

Digitalisering av politiets tjenester

Innbyggerne har økte forventninger til service, tilgjengelighet og det å kunne løse oppgaver digitalt. I tillegg forventer de at politiet benytter digitale hjelpemidler i oppgaveløsningen i større grad enn det som gjøres i dag.

Rapporten til Direktorat for forvaltning og økonomistyring (DFØ) om evalueringen til nærpolitireformen slår fast at digitalisering av tjenester og arbeidsprosesser går for sakte. Den fastslår videre at politiet har et stort teknologisk etterslep ved at politiet systemer er gamle og i liten grad snakker sammen (se fremtidsutsikter for ytterligere beskrivelse av situasjonen). Noe av bakgrunnen for dette er den tette og detaljerte styringen på innsatsfaktorer i stedet for effekter, noe som kan ha begrenset handlingsrommet til å gjøre prioriteringer knyttet til digitalisering.

Teknologi spiller en stadig større rolle i dagens samfunn. Teknologi har blitt en integrert del av hverdagen til folk flest, og i møtet med offentlig sektor har man de samme forventningene til både betjente og selvbetjente digitale tjenester som politiet har til de kommersielle aktørene. Dette gjelder både når man opptrer som privatpersoner, men også i jobbsammenheng.

Grad av digital selvbetjening

Politiet skal møte innbyggerne der de ønsker å møte politiet og på måter de har behov for. Politiets kanalstrategi legger opp til at politiet skal legge til rette for fysiske møter ved behov og digitalt når det er mulig. Undersøkelser viser at innbyggernes behov er førende for hvilken kanal de ønsker å benytte når de er i kontakt med politiet. Ved enklere saker og henvendelser ønsker de økt grad av selvbetjening. Ved alvorligere saker ønsker innbyggerne å ha muligheter til å møte politiet fysisk. Det er også spredning i aldersgruppene på hvordan de ønsker å møte politiet, og særlig de unge ønsker å møte politiet på de digitale plattformene.

Politiet har gjennom 2022 økt digitalisering på mange områder, særlig knyttet til forvaltningssporet og grensekontroll gjennom EUIS-programmet. Det er likevel fortsatt en vei å gå knyttet for å digitalisere det politioperative og straffesakskjeden.

Tabell 10: Selvbetjeningsgrad	2021	2022
Andel innbyggere som søker politiattest digitalt på politiet.no	97,1 %	97,3 %
Andel innbyggere som benytter digital anmeldelse	20,4 %	22,8 %
Andel innbyggere som bestiller time for pass og ID-kort digitalt	~100 %	~100 %
Samlet digital selvbetjeningsgrad	72,5 %	73,4 %

Forvaltningstjenester

Forvaltningssaker avgjøres uten ugrunnet opphold. Saksbehandlingstiden for de forskjellige forvaltningssakene ligger i hovedsak på under fire uker i politidistriktene, med mindre det er andre lovpålagte frister som gjelder. Ved søknad om politiattest er saksbehandlingstiden fortsatt under forskriftsfastsatt frist på to uker. Antallet søknader om politiattester øker imidlertid årlig, og saksbehandlingstiden har økt noe gjennom høsten 2022. Det er iverksatt tiltak for å kunne håndtere økt saksmengde og flere prioriterte sakstyper.

I DFØ-rapport 2021:1 (Evaluering av nærpoltireformen) heter det at: "Flere digitale/automatiserte tjenester og prosesser synes å være den beste måten for politiet å imøtekomme høyere forventninger fra politikere og publikum om effektivisering og lokal tilstedeværelse". I diverse analyser og evaluering av etaten pekes det på at digitaliseringsgraden er for lav. En balansert utvikling av fysisk og digital tilgjengelighet vurderes som viktig. Politiet må utvikle løsninger som møter de digitale forventningene til den delen av befolkningen som foretrekker digitale løsninger, samtidig som innbyggere som har behov for andre løsninger ivaretas.

Innbyggerundersøkelsen viser også at majoriteten opplever at det var enkelt å komme i kontakt med politiets forvaltningstjenester.

Pass og ID

Etterspørselen etter pass og ID-kort var i 2022 svært høy. Det ble gjennom året stilt til rådighet ekstra midler til å styrke tjenesten og pass- og ID-kontorene hadde kvelds- og helgeåpent for å håndtere den store søknadsmengden. Totalt ble det utstedt nær 1,4 millioner dokumenter i året som gikk.

Det var likevel en utfordring for innbyggerne i det sentrale Østlandsområdet å finne ledige timer innenfor rimelig tid i høysesongen. Leveringstiden for pass økte gjennom høysesongen og sommermånedene på grunn av kapasitetsutfordringer hos leverandøren. ID-kort hadde normal leveringstid frem til september da produksjonen stanset fordi det ble oppdaget en feil som gjorde at samtlige blanke ID-kort måtte undersøkes nærmere.

Pandemien og krigen i Europa skapte problemer i forsyningskjeden av viktige materialer som brukes i produksjonen av pass og nasjonale ID-kort. Det gjorde at leverandøren ikke klarte å produsere i takt med etterspørselen. Situasjonen var ikke unik for Norge og påvirket også Sverige og Finland.

Politiet gjennomførte en rekke tiltak for å prøve å sikre at så mange som mulig fikk pass eller nasjonalt ID-kort før sommeren. For å ta ned trykket på produksjonslinjen ble det blant annet

fra april besluttet at innbyggerne ikke kunne søke om både pass og nasjonalt ID-kort samtidig (samsøknad). Bakgrunnen for tiltaket var å sikre at flest mulig som har behov for et ID-dokument før sommeren skulle få det. Publikum ble også oppfordret til å velge ID-kort fremfor pass der det var mulig, og at de som ikke trengte å fornye pass eller ID-kort i perioden april-juli, avsto fra å gjøre dette. Etter hvert ble det også laget retningslinjer for behovsprøving av midlertidige pass og prioritert produksjon av pass og nasjonalt ID-kort. Ulike kriterier for nødsituasjoner, herunder behov for pass/ID-kort for å komme hjem, liv og helse, og samfunnskritiske funksjoner, skulle legges til grunn.

Tiltakene virket tilfredsstillende og etter sommeren kunne man slippe opp på tiltakene. Etterslepet som skyldtes leverandørens produksjonsproblemer ble hentet inn innen utgangen av året og produksjonen går igjen som normalt.

Det er likevel betydelige etterslep på fornyelse av pass etter pandemien, og det kan ikke utelukkes ustabile leveranser av pass og nasjonalt ID-kort i 2023. Det er derfor oppfordret til at befolkningen søker om pass og nasjonalt ID-kort i god tid før det skal brukes.

Våpen

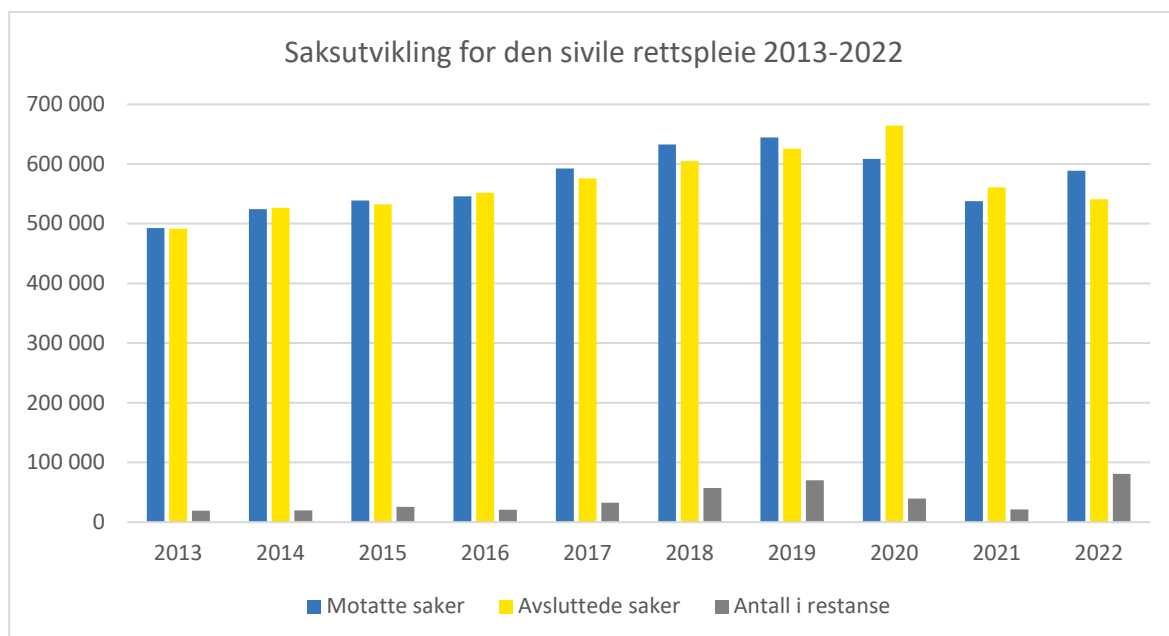
Antallet våpensøknader har økt vesentlig etter at ny våpenlov trådte i kraft 1. juni 2021. Siste halvdel av 2022 prioriterte distriktene jaktvåpensøknader slik at saksbehandlingstiden på disse sakene ble vesentlig redusert i flere distrikt. Dette skyldes blant annet midlertidig styrking av våpenforvaltningen med 10 mill. kr i øremerkede midler. I tillegg til økt saksbehandlerkapasitet i flere distrikter, har Nordland politidistrikt bistått med saksavvikling på vegne av andre distrikter.

Klagesaksbehandling i POD

POD har fortsatt store restanser på klager over negative vedtak i forvaltningssaker. Som følge av økning i antall saker i distriktene, øker også antallet klagesaker til POD. Gjennom 2022 er saksbehandlingstiden redusert fra rundt 12 måneder i de fleste sakstyper til cirka ni måneder ved årsskiftet. Dette skyldes blant annet økt bemanning gjennom hospitering fra politidistrikt, overtid og midlertidige ansettelser.

Sivil rettspleie

For 2022 er resultatoppnåelse innenfor den sivile rettspleien ikke tilfredsstillende, men etaten tok grep for å håndtere noen av de mest kritiske områdene. Saksutviklingen innen den sivile rettspleien har vært jevnt økende i en tiårsperiode, med unntak av 2020 og 2021, hvor utviklingen reverserte som følge av pandemien. I 2022 har det som forventet begynt å ta seg opp igjen, i tråd med at samfunnet kom tilbake til "normalen". Krigen i Ukraina, utviklingen i strømmarkedet og stigende priser innenfor husholdningene er alle faktorer som er med å bidra til økende økonomiske problemer i deler av befolkningen. Det har begynt å gjøre seg gjeldende innen inkassobransjen, særlig innenfor gruppen næringsvirksomhet. Det viser seg også innenfor enkelte befolkningsgrupper, og den alminnelige namsmann har erfart en jevn økning i antall tvangssaker, hvor utleggssaker peker seg særlig ut. Basert på trendene i samfunnet og prognoser ved utgangen av året, er det nærliggende å anta at antall saker vil fortsette å øke i 2023. Risikoen for at etaten ikke klarer å håndtere saksmengden innenfor den sivile rettspleien vurderes derfor å være høyere enn den har vært tidligere.

Figur 11: Saksutvikling sivil rettspleie 2013-2022

Andelen saker i restanse har økt betydelig det siste året og forventes å øke fremover som følge av økonomiske trendene i samfunnet. Det har generelt vært en økning i antall utlegg som hovedforklaring til utviklingen. Videre har etterarbeid etter en solid innsats knyttet til nasjonalt restanseprosjekt for nedarbeidelse av utleggssaker i årene 2020 og 2021 gitt mindre tid til saksbehandling av nye saker. Eksempler på etterarbeid omfatter hovedsakelig endringer i løpende utleggstrekk, økte andeler prioriterte trekk, samt sletting av utleggspant i utleggsdatabasen. Dette vil distriktene til dels dra med seg også gjennom 2023 og det vil utfordre namsmannsapparatet. Det er en stabil utvikling for hovedstevnevitne og for forliksklager. Det er fremdeles et par distrikter som i stor grad drar opp totalsnittet for forliksklager, men restansene deres på samme område er på god vei nedover. Dette indikerer at resultatene vil bedres fremover.

Tabell 11: Sakstype	Internt måltall	2020	2021	2022
Gjeldsordning	90 dager	143 dager	186 dager	217 dager
Forliksklage	90 dager	100 dager	105 dager	122 dager
Hovedstevnevitne	15 dager	17 dager	14 dager	15 dager
Utlegg	60 dager	99 dager	65 dager	80 dager
Andel saker i restanse	Skal ikke overstige 20 %	37 %	24 %	48 %

Gjeldsordningsområdet har hatt en stigende saksbehandlingstid gjennom året. Dette er en naturlig konsekvens av fokuset på å avslutte til dels svært gamle saker. Den totale restanseporteføljen for gjeldsordning er redusert i løpet av året. I tillegg er medianen for saksbehandlingstiden til distriktene redusert fra 175 til 151 dager. Dette er positivt. En rekke tiltak nasjonalt og lokalt er iverksatt i de ulike distriktene, både i form av ressurstilførsel, omorganisering og forbedringer i rutiner og prosedyrer for gjennomføring av saker. Det vises til Troms politidistrikt, som har gjennomgått en omorganisering til ett namsdistrikt. Distriktet har over tid vist at omlegging av arbeidsmetoder, fordeling av oppgaver, tett porteføljestyling og god ledelse har ført til god resultatoppnåelse. Det er etterhvert godt dokumentert at disse

organisatoriske grepene gir god effekt for kvaliteten i saksbehandlingen hos namsmannen. De distriktene som ikke får gjennomført omorganisering sliter i mye større grad med å nå målkravene som er satt.

Sivilombudet følger også med på politiets saksbehandlingstid innenfor utlegg og gjeldsordning. Det rapporteres regelmessig på status. Etter at det ble tilført midlertidige ressurser til gjeldsordningsområdet for perioden 2022-2024, er det en forventning om at saksbehandlingstiden for gjeldsordning vil falle fremover, etter hvert som flere av de gamle sakene i porteføljen avsluttes. For utlegg er det dessverre større risiko for det motsatte. Det vil løpende måtte vurderes om måleparametrene må justeres for å gi et mer korrekt forventningsbilde for publikum, alternativt sette inn ekstra ressurser for å klare måloppnåelse fremover.

Bedre polititjenester med innbyggerinvolvering

Politidirektoratet har utviklet strategien "Økt tilgjengelighet for innbyggerne: Politiets kanalstrategi 2021-2025". Strategien beskriver hvordan politiet skal møte innbyggernes behov i fremtiden i samspill mellom digitale og andre kanaler. Et sentralt utviklingsområde er å sette innbyggerne i sentrum ved utvikling av tjenester, for å kunne møte deres behov, ønsker og forventninger. Et sentralt tiltak er "Innbyggerstemmen" som har som mål å:

- forstå hva innbyggerstemmen kan bety i politiet
- teste ut innbyggerinvolvering i praksis
- legge til rette for implementering

I 2022 er det gjennomført en rekke aktiviteter hvor formålet har vært å bidra til større involvering av innbyggere som representerer ulike målgrupper for å få frem ulike innbyggerstemmer. Det har blant annet handlet om hvordan politiet møter barn og ungdom eller innbyggere som representerer ulike minoriteter, med fokus på hvordan de opplever politiet og hva de forventer av politiets tjenester. Det har også vært avholdt flere dialogmøter med representanter for ulike interesseorganisasjoner fra ulike minoriteter både nasjonalt og lokalt i politidistriktene.

I desember 2022 ble "Innbyggerdagene" gjennomført som nasjonal konferanse over to dager med representanter fra politidistrikter i hele landet. Programmet besto av foredrag og gruppearbeid, og samlet svært mange funksjoner i politiet som arbeider med forebygging og som samarbeider med andre aktører eller møter innbyggere i sitt daglige arbeid. Målet med Innbyggerdagene var å styrke kompetanse på innbyggerinvolvering og sette deltakerne i stand til å videreføre denne kompetansen når de kom hjem til sine respektive tjenestesteder.

Ved første kontakt

Politiet gjennomførte våren 2022 et arbeid for å kartlegge og utrede håndteringen av innbyggerhenvendelser til politidistriktene, inkludert telefonhenvendelser til 02800 og politidistriktenes 8-sifrede direktenummer. Arbeidet med forbedringstiltak er lagt opp som en smidig utviklingsprosess i de tre pilotdistriktene Oslo, Sør-Øst og Troms. Alle kanaler inn til politiet ses i et helhetlig perspektiv, og inkluderer forbedring av telefontjenesten så vel som identifisering av utviklingsbehov for digital selvbetjening og øvrige kontaktflater med innbyggerne. Ambisjonen er å løse flest mulig av innbyggernes henvendelser ved første kontakt.

Basert på innsiktsarbeidet besluttet politimestrene i de tre pilotdistriktene iverksettelse av to piloter innenfor telefoni og straffesaksområdet, med formål å øke tilgjengelighet og

innbyggertilfredshet- Pilotene har omfattet å øke grunnkompetansen hos medarbeiderne på sentralbordet slik at de kan svare ut flere straffesakshenvendelser, samt å etablere et fagmottak for straffesakshenvendelser for å sikre en tilgjengelig andrelinje. Det jobbes med å sikre enhetlige svar til innbyggerne på tvers av distriktene. I tillegg øves distriktene i å jobbe med kontinuerlig forbedring.

Erfaringer og foreløpige resultater fra pilotene viser at tilgjengeligheten for innbyggerne er økt, og at flere av innbyggernes behov løses ved første kontakt. Politiet vil ta stilling til nasjonal innføring av de piloterte forbedringstiltakene våren 2023, med målsetting om oppstart for innføring i 2023.

Oppfølging etter politireformen

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har siden 2016 evaluert effekten av nærpolitireformen²⁵. I 2022 leverte de sin avsluttende rapport om hvilke resultater og effekter reformarbeidet har gitt. Rapporten peker på at politiet har fått bedre kompetanse og sterkere fagmiljøer. Politiet har fått likere og mer enhetlig struktur, men det er fortsatt store forskjeller mellom hvordan de ulike funksjonene er organisert og ressursatt.

Det er blitt mer enhetlige og likere polititjenester, særlig innen de seks prioriterte funksjonene²⁶. Det er mer målrettet innsats mot forebygging, etterforskning og beredskap, men det trekkes det frem at det ikke er ressurser til å prioritere alt.

Samhandlingen mellom kommunene og politiet fungerer godt. Mange kommuner ønsker mer fysisk tilstedeværelse av politi, i form av mer ressurser for å ivareta både beredskaps- og forebyggingshensyn. I rapporten slås det fast at digitalisering av tjenester og arbeidsprosesser går for sakte.

Flere av anbefalingene treffer pågående utviklingsarbeid i politiet, og kunnskapen fra rapporten vil være et viktig bidrag inn i dette arbeidet. Mot 2025 rettes fokuset mot tiltak for mer tilgjengelige polititjenester, trygghet i det digitale rom og beredskap mot alvorlige samfunnstrusler.

DFØ anbefaler å gi reformen tid til å virke, og åpne for justeringer og forbedringer underveis heller enn nye reformer. Rapporten peker på flere områder som kan utvikles og forbedres, som behovet for mer langsiktig styring og planlegging, mer organisatorisk handlefrihet lokalt og økt samarbeid på tvers av etaten.

Ressursbruk 2022

Nedenfor presenteres informasjon om politiets budsjettammer og ressursbruk i 2022, herunder kommentarer til nøkkeltallene fra årsregnskapet som er presentert i kap. 2.

Det vises til Ledelseskomentaren i del kap. 6, og årsregnskapet for nærmere forklaringer og vurdering av vesentlige forhold ved politiets årsregnskap. I Ressursanalysen for 2022 gis ytterligere detaljer for ressursbruken i politiet, se www.politi.no.

²⁵ Direktoratet for økonomistyring (2022) *Evaluering av nærpolitireformen. En vurdering av resultater og effekter.*

²⁶ De seks prioriterte funksjonene er politipatruljen, etterretning, politiråd og politikontakt, tjenestekontor, operasjonssentralen og felles straffesaksinntak.

Tildelte rammer og årsresultat

Politiets samlede tildeling økte nominelt med om lag 1,3 mrd. kroner fra 2021 til 2022, og utgjorde om lag 23,9 mrd. kroner i 2022²⁷. I tillegg mottok politiet refusjoner fra folketrygden. Mottatte og avgitte belastningsfullmakter samt inntekter knyttet til bl.a. utførte politioppdrag og salg av utstyr påvirket også politiets disponible ramme i 2022.

Driftsresultatet iht. kontantregnskapsprinsippet utgjorde på politiets driftskapittel 440, post 01, inkl. merinntektsfullmakter på kap. 3440, post 02, 03 og 04 et samlet mindreforbruk på 165 mill. kroner, tilsvarende 0,7 % av tildelingen.

Samlet mindreforbruk på alle politiets budsjettkapitler utgjør 355 mill. kroner.

Samlede driftskostnader

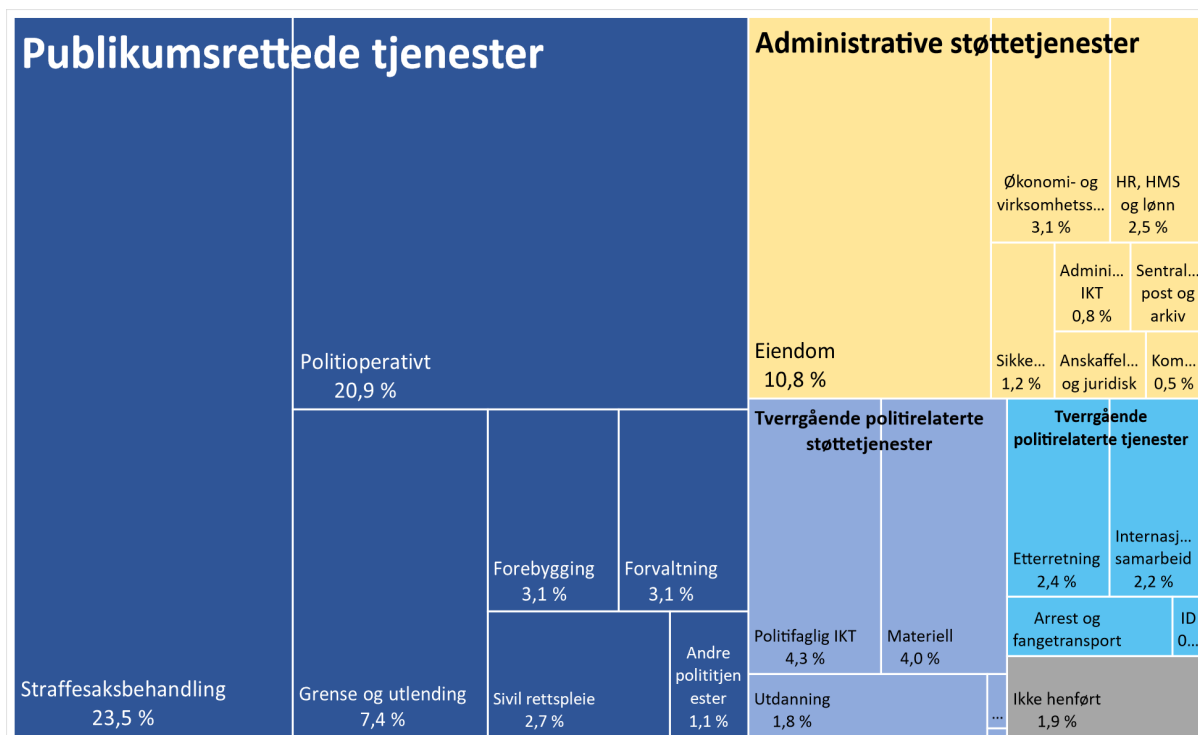
De totale driftskostnadene i politiet utgjorde i 2022 23,4 mrd. kroner, hvilket utgjør en økning på 2,5 mrd. kroner fra kostnadsnivået i 2021, dette tilsvarer en økning på 12,1%.

Den store økningen skyldes blant annet en stor økning i personalkostnader. Dette skyldes både økte pensjonskostnader som følge av endret pensjonspremie, flere ansatte og økt aktivitetsnivå gjennom året. Som følge av krigen i Ukraina fikk politiet en økt tildeling til håndtering av ankomstregistrering. Med gjenåpningen av samfunnet etter pandemien har politiet økt sine kostnader til kurs, reise- og møtevirksomhet sammenlignet med 2021 da samfunnet var nedstengt i store perioder. Videre har politiet i likhet med samfunnet for øvrig opplevd en sterk prisvekst, blant annet er energikostnadene innen bygg og anlegg økt med om lag 100 mill. kroner sammenlignet med 2021. Utover høyere priser og økt aktivitetsnivå har politiet i 2022 gjennomført mange anskaffelser for å øke politiets operative evne, samt redusere risikoen for et stort mindreforbruk. Det er gjort et solid utstyrsløft på kjøretøy og annet operativt utstyr som for eksempel droner. I tillegg er det foretatt to store våpenanskaffelser for pistoler og elektrosjokkvåpen.

Distriktene økt sitt kostnadsnivå 11,2 %. Politidirektoratet inkl. felles nasjonale driftskostnader og den strategiske utviklingsporteføljen har redusert sine kostnader marginalt sammenlignet med 2021, mens særorgan og andre enheter har økt aktivitetsnivået vesentlig i 2022. Dette skyldes blant annet de nevnte større anskaffelsene som Politiets fellestjenester (PFT) har gjort på vegne av etaten, hvilket forklarer noe av årsaken til økingen for *andre enheter* på 22,9% sammenlignet med 2021. For *særorgan* er det særlig Politiets utlendingsenhet som er den store driveren for økingen, dette skyldes registrering av asylsøkere i forbindelse med krigen i Ukraina.

I forbindelse med innføring av Statlige regnskapsstandarder (SRS) i politiet ble det også innført en ny økonomimodell slik at driftskostnadene nå henføres til definerte tjenesteområder. Det er 24 tjenesteområder fordelt på fire tjenestekategoriene. Som det fremkommer går hoveddelen av driftskostnadene publikumsrettede tjenester, som blant annet straffesaksbehandling og operativt politiarbeid.

²⁷ Samlede tildelinger under kap. 400, kap. 440, kap. 442, kap. 448.

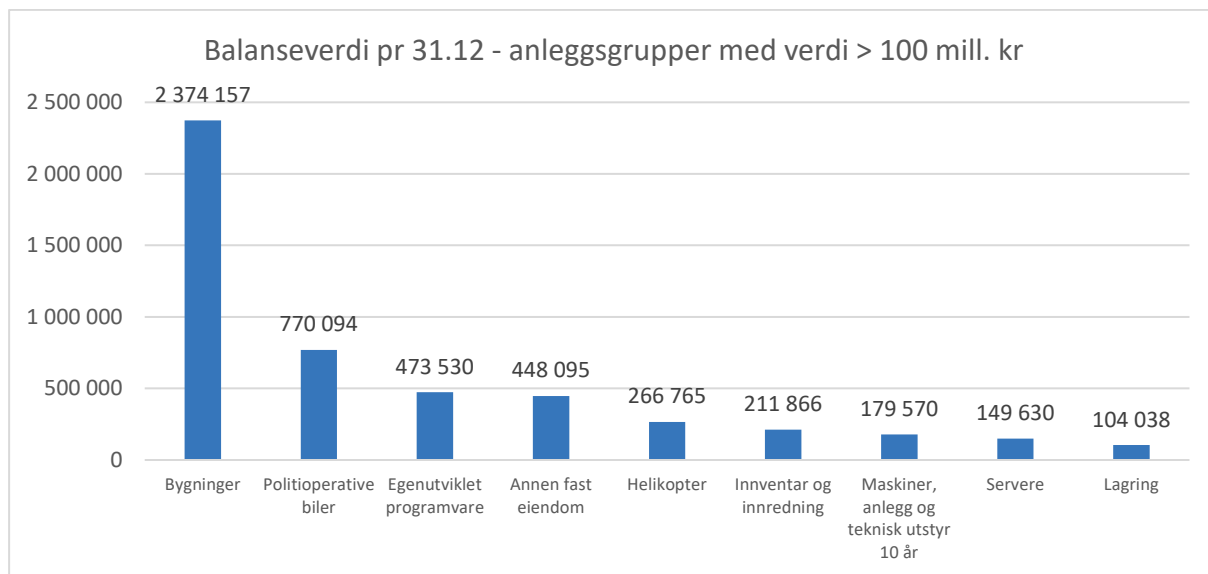
Figur 12: Fordeling av politiets driftskostnader pr. tjenesteområde 2022

Anskaffelser og balanseverdi

Ved inngangen til 2022 hadde politiet eiendeler med en verdi på 5,8 mrd. kroner, og gjennom året økt til 6,0 mrd. kroner. I løpet av T1 og T2 ble balanseverdien redusert som følge av at avskrivningene på eiendelene var større enn aktiveringen av nye anleggsmidler. I T3 økte anskaffelsesnivået betraktelig, i hovedsak drevet av kjøretøyanskaffelser.

Inngående balanseverdi var ved innføring av SRS 6,1 mrd. kroner, den er etter to år med SRS redusert til 6,0 mrd. kroner, noe som i hovedsak skyldes avskrivninger på Beredskapssenteret.

I 2022 var *politioperative biler* anleggsgruppen som hadde størst netto endring med en økt balanseverdi på 220 mill. kroner, til totalt 770 mill. kroner, tilsvarende en økning på 40%. Anleggsgruppene med størst reduksjon i balanseverdien var bygninger og egenutviklet programvare med hhv. -106 mill. kroner og -101 mill. kroner. Politiets nasjonale beredskapssenter (PNB) er plassert under anleggsgruppen bygninger, og er det desidert største anleggsmiddelet i politiet med en balanseverdi ved utgangen av 2022 på 2,4 mrd. kroner. Balanseverdien til PNB avskrives med om lag 100 mill. kroner årlig hvilket er årsaken til at bygninger er anleggsgruppen med størst reduksjon i 2022.

Figur 13: Politiets anleggsgrupper med en balanseverdi på mer enn 100 mill. kroner ved utgangen av 2022.

Utviklingsporteføljen

Den strategiske utviklingsporteføljens årsresultat viser regnskapsførte utgifter på 465 mill. kroner i 2022²⁸, tilsvarende 66% økning fra 2021-resultatet på 280 mill. kroner. Denne aktivitetsøkningen er hovedsakelig knyttet til EUIS og oppstart av produktområdet *Fra hendelse til avgjort sak*.

Resultatet korresponderer godt med tilgjengelig ramme, med et lavt mindreforbruk totalt, men med en større skjevfordeling mellom postene enn forutsett. Av årsresultatet på 465 mill. kr påløp en fjerdedel av dette i desember.

For å redusere risikoen i utviklingsporteføljen har man gjennom året justert tildelingen gjennom statsbudsjettprosessen for å tilpasse de økonomiske rammene til forventet fremdrift og ressurstilgang. I tillegg ble det omdisponert midler til styrking av etatsbudsjettet.

Tilpasninger til endret straffeprosesslov er gjennomført i 2022. Steg 2 av Digital våpenforvaltning er i gang, i samarbeid med Brønnøysund-registrene. Likeså er arbeidet med å etablere *Ny leverandør av DNA analyser* i gang. Det er god fremdrift og kontroll i EUIS-programmet, på tross av forsinkelser som følge av eksterne forhold i EU.

Videre arbeid med forbedring av porteføljestyringen

Et prioritert område for videreutviklingen er å påse at styringen av porteføljen er basert både på økonomiske rammer og tilgjengelige ressurser. Dette krever dels bedre systemer for, og transparens rundt, ressurssetting av utviklingsaktiviteter både med tanke på interne ressurser i politiet og eksterne ressurser. Dette arbeidet er påstartet der det digitale området og PIT prioriteres først. For 2023 er derfor den økonomiske porteføljerrammen satt slik at den i størst mulig grad gjenspeiler realistisk tilgang til ressurser.

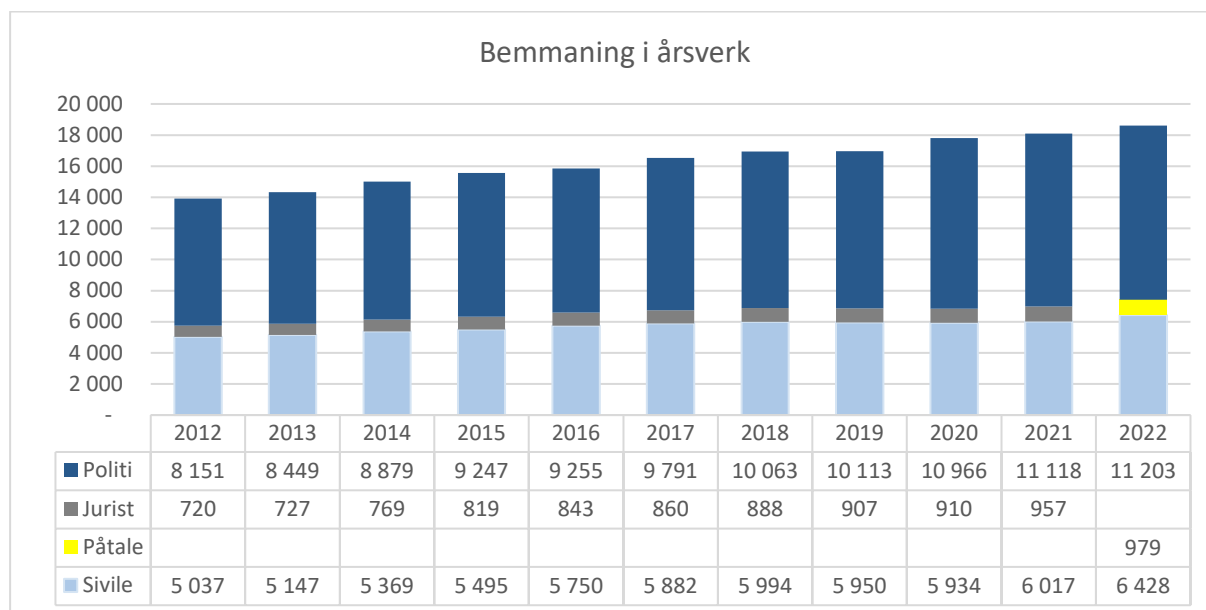
Begrensninger i investeringsmidler og tilgjengelig kapasitet krever tydelig prioritering, og det er derfor utarbeidet både investeringskategorier og en kriteriebasert prioriteringsmodell til

²⁸ Kontantregnskap på kap/post 440.01 og 440.45, inkl. forvaltningsmidler og avgitte belastningsfullmakter.

støtte for prioritering og balansering mellom utvikling og drift, og innenfor utviklingen. Dette brukes både for å vurdere eksisterende utviklingsomfang og nye utviklingsbehov.

Bemanning

Politiet har hatt en betydelig bemanningsøkning det siste tiåret. Ved utgangen av 2022 var det 18 611 årsverk totalt i politiet. Av disse var 60% politiårsverk, 35% sivile årsverk og 5 % påtalejurister. Fra utgangen av 2012 til utgangen av 2022 har den samlede bemanningen økt med 4 703 årsverk (eksklusive årsverk i PST). Dette tilsvarer en økning på 34%. Økningen er fordelt på 3 052 politiårsverk, 1 391 sivile årsverk og 259 jurister/påtalejurister.

Figur 14: Bemanning i politiet målt i antall årsverk i perioden 2012-2022. Tallene er pr 31.12 ²⁹

Politiets oppgaver er i stor grad personellintensive. For å øke kapasiteten med en døgnkontinuerlig politipatrulje kreves eksempelvis om lag 18 politiårsverk. Kostnader til personell er den største kostnadsposten i politiet og utgjorde 75 % av de totale driftskostnadene i 2022, som er på linje med nivået tidligere år.

Årsverkene i politiet er fordelt på tjenestekategorier og tjenesteområder. 80 % har arbeidsoppgaver tilknyttet tjenester som er rettet mot publikum³⁰ (og som oppfyller samfunnsoppdraget direkte). De to største tjenesteområdene ved utgangen av 2022 utgjør alene over halvparten av årsverkene i politiet. Dette var straffesaksbehandling (31 % og om lag 5 700 årsverk) og politioperativt (26 % og om lag 4 900 årsverk). De øvrige tjenesteområdene i politiet har en betydelig lavere andel årsverk. Siden utgangen av august 2021 er det særlig tjenesteområdene straffesaksbehandling og forvaltning som er styrket med flere årsverk. Siden kategoriseringen av årsverk i tjenestekategorier og tjenesteområder er ny, finnes det ikke et grunnlag å sammenligne lenger tilbake i tid.

Effektivisering og gevinster

²⁹ 1.1.2022 ble det innført en ny definisjon for hvilke stillinger som kategoriseres som jurister. Som følge av dette er det brudd i tallserien for jurister fra 2022.

³⁰ Publikumsrettede tjenester omfatter tjenesteområdene straffesaksbehandling, politioperativt, forebygging, sivil rettspleie, forvaltning, grense- og utlending og andre polititjenester. Dette er kjernefunksjonene i politiet.

2022 har vært et år preget av Ukraina-krigen, og politiets hovedfokus har vært særlig å ivareta politiets hovedoppgaver om å ivareta innbyggernes trygghet og sikkerhet i en uavklart sikkerhetspolitisk situasjon. Dette er noen av årsakene til at politiet ikke har lyktes med å realisere forventede gevinster fra tiltakene i 2022. Det er særlig utvikling i reise- og møtevirksomhet og utfordringer knyttet til rekruttering til konsulentomveksling som er årsaken til manglende realisering. Politiet har heller ikke lyktes med å identifisere tilstrekkelig nye effektiviseringstiltak i 2022. Begrensninger på muligheter for effektivisering gjennom sentralisering av enkelte oppgavetyper og med en betydelig andel av etatens kapasitet til utvikling bundet opp, eksempelvis i EUIS, gjør det vanskeligere å finne tiltak som kan gi faktiske budsjettbesparelser. Manglende kapasitet til analyse- og utredning i POD, blant annet på grunn av større pålagte utredningsoppdrag, svekker også etatens evne til å identifisere tiltak.

Det jobbes også systematisk med egne effektiviseringstiltak i distrikt og særorgan, som brukes som utgangspunkt for felles læring rundt effektivisering. På grunn av ulike praksis og forutsetninger i enhetene er det vanskelig å anslå de totale besparelsene fra slike tiltak.

Oversikt over flerårig effektiviseringsplan for 2022 er gjengitt i vedlegg 8.

Konsulentbruk

Politiet har ikke lyktes med å redusere kjøp av konsulenttjenester i 2022. Kostnader til konsulenter har økt med 13 % siden 2021, og økningen har vært spredd på ulike kategorier av konsulenttjenester. I PIT og POD, som er de største brukerne av konsulenttjenester, har økningen vært på mindre enn 1 %. Økningen er altså drevet av økt konsulentbruk i politidistrikt og særorgan.

Politiets kjøp av konsulenttjenester fra kommunikasjonsbransjen har økt med nær 2 mill. kroner fra 2021 til 2022. Det blant annet til enkelte informasjonskampanjer. Ettersom kjøp fra kommunikasjonsbransjen er omfattet av en rammeavtale hvor enhetene selv kan gjøre avrop, er de sentrale tiltakene for å redusere bruken å *oppfordre* til lavere bruk og til å tilby *veiledning* på avropene. Veiledningen og anbefalingene sentralt har lyktes etaten i å ta ned avrop i millionklassen i 2022.

Nær 60 % av konsulentbruken relaterer seg til ren utvikling av programvare og IT-løsninger, og inkludert andre IT-relaterte konsulenttjenester er andelen enda høyere. På dette området er det ønskelig med noe konsulentbruk, ettersom det i stor grad er knyttet til større utviklingsprosjekter eller spesialkompetanse, der det ikke er hensiktsmessig at etaten selv har denne kompetansen fast. Imidlertid er det også på dette området hvor etaten ser størst potensiale for å i større grad benytte egne ansatte. Hovedtiltaket for lavere konsulentbruk er en målsetning om å ansette 50 IT-ressurser både i 2022 og 2023, men etaten har ikke lyktes med rekrutteringen i et vanskelig marked. Politiet vil fortsette å jobbe mot dette målet i året som kommer, men det er risiko for at arbeidsmarkedet fortsatt vil være stramt i 2023.

Tilskuddsordning tro- og livssynssamfunn

POD er tildelt 5 mill. kroner under kap. 440, post 70 for å ivareta ansvar for å forvalte tilskuddsordningen for sikringstiltak til tros- og livssynssamfunn i 2022. Tilskuddsordningens formål er å bidra til at tros- og livssynssamfunn kan gjennomføre fysiske sikringstiltak som de finner nødvendig ved sine lokaler, jf. Forskrift om tilskudd til sikringstiltak for tros- og livssynssamfunn.

Det er mottatt 60 søknader om tilskudd til sikringstiltak fra ulike tros- og livssynssamfunn i 2022, hvorav 59 søkere mottok tilskudd. Samlet ble det søkt om lag 25 mill. kroner, mens det ble utbetalt 5 mill. kroner. Tildelt tilskuddsbeløp til de 59 mottakerne varierer fra 30 000 kroner

til 87 200 kroner. Tilskuddsmottakere skal innen 1. desember 2023 rapportere om bruk av midlene. I henhold til forskriften er det ved behandling av søknadene særlig lagt vekt på:

- I hvilken grad tros- og livssynssamfunnet anses som potensielt mål med forhøyet trussel i PSTs årlige nasjonale trusselvurdering (NTV)
- Søkerens spesielle begrunnede behov for fysiske sikringstiltak
- Om søker har mottatt og/eller søkt om støtte fra andre offentlige myndigheter til fysiske sikringstiltak

Øvrig rapportering

Pilotordning for personkontroller i Oslo politidistrikt

Pilotprosjekt er iverksatt fra 5. desember 2022. Det vil i testperioden, som løper frem mot slutten av 2023, utstedes kvitteringer ved personkontroller i et område som favner sentrale deler av Oslo. Intensjonen med piloten er å innhente kunnskap om hvordan en kvitteringsordning kan fungere i praksis, hvordan ordningen påvirker tilliten til politiet, og hvordan den kan påvirke politiets arbeidsmetoder.

Det skal i henhold til oppdraget gjennomføres en evaluering av piloten. Politidirektoratet og Oslo politidistrikt ser behovet for at det sikres en ekstern evaluering av piloten, og samarbeider om hvordan evalueringen skal gjennomføres og det tas sikte på at evalueringen kan igangsettes i løpet av våren 2023.

Pilot for personkontroller skal også sees i sammenheng med øvrige tiltak for å øke tilliten til politiet generelt, og til gjennomføringen av politiets personkontroller særskilt. Oslo pd har også hatt en egen arbeidsgruppe som har sett på politikontroller i et diskrimineringsperspektiv. Ved årsslutt 2022 leverte arbeidsgruppen en rapport – "Politikontroller i et diskrimineringsperspektiv". Her gis det en vurdering av en rekke tiltak som hver for seg og samlet kan bidra til å styrke tilliten til politiet generelt og gjennomføringen av politiets personkontroller særskilt.

I Politidirektoratets rapport av juni 2022, "Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid (2022-2025)", er dialog og tillitsbygging ett av fire satsingsområder i handlingsplanen. I tillegg til det som gjelder personkontroller, er etterfølgende blant tiltakene som nevnes i rapporten:

- Rettferdig politi – kompetanseheving innen temaer som dialog, kommunikasjon og konflikthåndtering (gjennomføres i samtlige politidistrikter 2022/2023).
- Etablering av dialog og møteplasser med ulike grupper av innbyggere (nasjonalt og på distriktsnivå) for å sikre gjensidig informasjonsutveksling og for å bygge relasjoner og tillit.
- Sikre gode rutiner og god informasjon om klageordningen i politiet.

IV

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

4. Styring og kontroll i virksomheten

Internkontroll og risikostyring

Politiets arbeid med internkontroll er fastlagt i årlige planer med aktiviteter innrettet mot områder som trenger et forsterket fokus. I 2022 var det mye mediefokus og fokus internt i politiet på rolleforståelse, etikk og antikorrupsjon. Videre er det jobbet systematisk med oppfølgingen av særlige risikoutsatte områder innen internkontrollen. Politiets arbeid med internkontroll er fastlagt i årlige planer med aktiviteter innrettet mot områder som trenger et forsterket fokus. I 2022 var anskaffelser og etikk og antikorrupsjon prioritert som nasjonale fokusområder for internkontroll for alle enhetene. I tillegg har tilgangskontroller i pass- og ID-kortregistrene og beslag vært fulgt oppi distriktene samt enkelte andre enheter. Beslag har vært prioritert over mange år og det har vært en positiv utvikling i kvaliteten i beslagshåndteringen. Kontrollene av tilganger i pass- og ID-kort registrene viser også en gradvis forbedring.

Anskaffelser har vært nasjonalt fokusområde innen internkontroll de siste årene og som en følge av dette er det en bedring i kvaliteten på anskaffelseskontrollene. Mange enheter må allikevel fortsette å jobbe systematisk for å videreutvikle kontrollaktivitetene i den hensikt å tilpasse kontrollene til risikoen anskaffelser representerer i virksomheten.

I 2022 har politiet jobbet med metodikk for risikostyring. Hensikt har vært å lage et rammeverk som skal være enklere i bruk og tydeliggjøre de mest kritiske risikoene som må håndteres for å sikre god måloppnåelse. Rammeverket er utarbeidet av en tverretattlig arbeidsgruppe og vil implementeres i løpet av 2023.

Politiets arbeid med å fremme etikk og integritet og forebygge korrupsjon

Norge er medlem av Europarådets antikorrupsjonsorgan GRECO som jevnlig evaluerer medlemslandenes antikorrupsjonsinnsats på ulike områder. Politiet har tidligere vedtatt en felles plan for oppfølging av anbefalinger fra Greco og Jensen-utvalget som skal fremme etikk og integritet, samt forebygge korrupsjon i etaten. Anbefalingene fra Rolleforståelsesutvalget med relevante tiltak er nå lagt til denne planen.

I 2022 er flere tiltak gjennomført. Det er fastsatt en policy for arbeidet med etikk og antikorrupsjon for etaten. En egenutviklet nasjonal løsning for registrering og behandling av søknader om bierverv ble lansert i august. Dette svarer ut en av anbefalingene fra Greco. Det er også utarbeidet en løsning i arkivsystemet for registrering av disiplinærsaker, slik at man i løpet av 2023 vil få en nasjonal statistikk over slike saker. Det ble lagt til tre spørsmål om etikk og korrupsjon i medarbeiderundersøkelsen som ble sendt ut våren 2022. Spørsmålene gjentas neste gang undersøkelsen sendes ut, og dette gjør det mulig å følge utviklingen over tid. Politihøgskolen har også tatt initiativ til felles nordisk forskning på politikorrupsjon. Det har blitt arbeidet videre med opplæringsmateriell, filmer mv. og en betydelig del av organisasjonen har gjennomført etisk dilemmatruening vedrørende etikk, antikorrupsjon og uønsket seksuell oppmerksomhet.

Politiets arbeid med ivaretagelse av personopplysningsretten

Etaten arbeider systematisk med kontinuerlig forbedring og utvikling av vår ivaretagelse av kravene innen personopplysningsretten, som i politiet hovedsakelig omfatter politiregisterloven og personopplysningsloven. Områder som har fått særlig oppmerksomhet i 2022 er overføring av opplysninger til tredjeland og hvordan personvernregelverket blir ivaretatt i digitaliseringen/it-utviklingen.

Sikkerhetsarbeidet i Politiet

Gjennom året er det blitt jobbet systematisk med forbedring av sikkerheten gjennom ledelsessystemet for sikkerhet i politiet og implementering av dette. Sikkerhetsarbeidet i enhetene følges opp gjennom dedikerte ressurser og enhetsleders årlige evaluering av sikkerhetsarbeidet i egen enhet. Også i 2022 har det vært utfordrende å få erstattet sikkerhetspersonell ved fratredelse og dermed sikre at sikkerhetsarbeidet utvikles i henhold til rammeverket. Organisasjonen har gjennom fokus på sikkerhetsarbeidet, utviklet en økt modenhet på området.

Det har gjennom året vært et særskilt fokus på risikovurdering av sentrale informasjonssystemer. Nasjonal sikkerhetsmyndighets grunnprinsipper danner en basis for politiets arbeid med å sikre digitale prosesser, sammen med nye utviklingsmetoder. Endringene i det teknologiske bildet utfordrer politiet i stadig større grad, og digital sikkerhet blir stadig viktigere og mer omfattende i politiet. Samtidig er det en utfordring med å få dekket teknisk og juridisk ressursbehov innen digital sikkerhet. Fra et sikkerhetsståsted er det en økt risiko for at den tekniske utviklingen og politiets portefølje medfører et etterslep det kan være vanskelig å hente inn, som videre gjør seg gjeldende i en økt digital sikkerhetsrisiko.

Sikringen av politiets objekter, gjennom Prosjekt objektsikring, er i fase 2 og er forsinket sett opp mot opprinnelig plan. Omfang av sikringstiltak er likevel enten beskrevet, prosjektert eller gjennomført ved alle lokasjoner. Risiko knyttet til leveranser fra fase 1 er høy, men uendret i perioden grunnet forhold hos Forsvaret. Det planlegges med slutføring av siste lokasjon i 3. kvartal 2023. Arbeidet med sikring av politiets objekter vil sikres i henhold til forutsetninger, mål og rammen av øremerkede midler, og vil bli ferdigstilt i løpet av 2023.

Sikkerhet ved anskaffelser

Politiet følger regelverket for offentlige anskaffelser og det er utarbeidet et eget kvalitetssikringssystem for å ivareta de forskjellige fasene i anskaffelsesprosessen. Blant annet skal det lages en anskaffelsesstrategi forut for kunngjøring av en anskaffelse og informasjon som behandles i en anskaffelse skal verdivurderes, klassifiseres og eventuelt graderes.

Kun leverandører som har fått en sikkerhetsavtale og evt. sikkerhetsklarering får tilgang til sikkerhetsgradert informasjon fra anskaffelsen.

Det føres en oversikt over alle sikkerhetsgraderte anskaffelser etter sikkerhetsloven. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) holdes oppdatert over alle sikkerhetsavtaler som Politiet har inngått. For sikkerhetsgraderte anskaffelser fra leverandører fra andre land, gjennomføres sikkerhetsklarering som en "Facility Security Clearance" via NSM og lokale sikkerhetsmyndigheter og begrenses til land Norge har sikkerhetsmessig samarbeid med.

Inneholder anskaffelsen skjermingsverdi informasjon av andre hensyn enn sikkerhetsloven, vurderes sikkerhetstiltak i anskaffelsesprosessen og kontrakten.

Sivilombudets oppfølging av behandling av innsynskrav i Politidirektoratet

Sivilombudet besluttet i november 2021 å starte en undersøkelse av behandlingstid i innsynssaker og klagebehandling i Politidirektoratet. I løpet av 2022 ble det truffet ulike tiltak som hadde som formål å intensivere lederoppfølgingen av innsynsbehandlingen, øke kvaliteten på saksbehandlingen, og å redusere saksbehandlingstiden.

Det viktigste tiltaket var å utvikle et sammenstillingsverktøy som gir en vesentlig forenkling og forbedring av lederes innsikt i saksbehandling av innsyn i egen enhet. Etter lanseringen av dette

verktøyet i slutten av september 2022, sank saksbehandlingstiden markant. Median saksbehandlingstid de siste tre månedene av året var på tre dager eller lavere. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid lå noe høyere, men kom også ned på tre dager i desember. Den markante toppen i juli skyldtes i hovedsak et sammenfall av tekniske problemer med WebSak og ferieavvikling blant nøkkelpersonell i Arkivseksjonen.

Politidirektoratet registrerte en fortsatt økning i antall innsynskrav, fra 3 155 i 2021 til 4 407 i 2022.³¹

Revisjonsmerknader

Politi- og lensmannsetaten jobber med å lukke avvik påpekt av Riksrevisjonen. Nedenfor omtales kort status for arbeidet.

Biometrisk pass

I Dokument 1 (2015–2016) omtalte Riksrevisjonen alvorlige svakheter i sikkerhet og kontroll ved saksbehandling og utstedelse av biometriske pass. Det har siden vært jobbet kontinuerlig ned å lukke avvikene påpekt av Riksrevisjonen.

Riksrevisjonsmerknadene knyttet til utstedelsesprosessen for pass er i hovedsak lukket. FRIDA-prosjektet i PIT videreutvikler Passweb for å gi systemstøtte i saksbehandlingen av søknader om pass og ID-kort, hvor lukking av Riksrevisjonsmerknadene har hovedprioritet. Det gjenstår noe arbeid med videreutvikling av saksbehandlingsløsningen knyttet til integrert dokumentleser for å sikre automatisert sporbarhet om utført kontroll.

FRIDA-prosjektet skulle etter planen avsluttes ved utgangen av 2022. På grunn av andre prioriterte oppgaver i politiets IT-utvikling, vil FRIDA-prosjektet løpe frem til 1. juli 2023.

Politiets behandling av våpensaker

I Riksrevisjonens revisjonsrapport for 2017 om politiets behandling av våpensaker, ble det påpekt flere mangler med politiets etterlevelse av våpenloven med forskrift. Politidirektoratet anser alle Riksrevisjonens avvik, med unntak av avvik knyttet til våpen i dødsbo, for å være lukket.

Etter Riksrevisjonens rapport har arbeidet med å spore opp våpen i dødsbo pågått siden desember 2018. Det har i arbeidet vist seg at de eldste dødsbosakene er svært utfordrende å få avsluttet og at videre arbeid vil kreve omfattende og ressurskrevende undersøkelser. I en periode med implementering av ny våpenlov og stor økning i antall våpensøknader, har det vært krevende å få redusert antallet våpen i dødsbo ytterligere. I 2022 har distriktene prioritert jaktvåpensøknader, og redusert saksbehandlingstiden der vesentlig. Dette har gått ut over kapasitet til arbeid med våpen i dødsbo. For 2023 er det gitt tiltak for systematisert oppfølging av dødsbo i forbindelse med digitaliseringen av våpenforvaltningen. Det er en ambisjon at effektiviseringsgevinster som følge av automatisert behandling av jaktvåpensøknader vil frigjøre ressurser til å jobbe mer systematisk med våpen i dødsbo igjen.

Politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT

³¹ Merk at disse tallene bare gjelder innsynskrav generert fra eInnsyn, og dermed ikke inkluderer innsynskrav i historisk database, klagesaker eller innsynskrav som kommer inn *utenom* eInnsyns-løsningen, f.eks på e-post eller pr. telefon til postmottak eller direkte til saksbehandler.

Riksrevisjonens undersøkelse av politiets innsats mot kriminalitet ved bruk av IKT (Dokument 3:5, 2020-2021) konkluderer med at politiets evne til å avdekke og oppklare IKT-kriminalitet har vesentlige svakheter. Riksrevisjonen peker på behov for å bedre kapasiteten og kompetansen innen etterforskning av IKT-kriminalitet, styrke samordningen på tvers av etaten og sikre bedre kunnskap rundt kriminalitetsutviklingen.

For å imøtekomme utfordringene påpekt av Riksrevisjonen har politiet iverksatt ulike tiltak. Politiet etablert nye arenaer for samarbeid for å bedre samhandlingen internt i etaten og med Riksadvokaten, i tillegg til iverksetting av ulike kompetansehevende tiltak. I Politiets virksomhetsstrategi fra 2022, er trygget i det digitale rom er en av tre hovedmål. Videre er produktområde "fra hendelse til avgjort sak" er etablert, og har i oppgave å se på hele verdikjeden fra en hendelse oppstår til det foreligger en avgjort sak. Produktområdet består av flere tverrfaglige team hvor teknologi og politifag i fellesskap finner de beste løsningene.

Myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner

I Dokument 3:8 (2021-2022), avdekker Riksrevisjonen alvorlige svakheter ved myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner. Blant annet retter Riksrevisjonen kritikk mot at oppklaringsprosenten har gått ned. Politidirektoratet og Riksadvokaten (RA) iverksetter tiltak for å øke oppklaringsprosenten og sikre kort saksbehandlingstid for saker om vold i nære relasjoner. Det vises i den forbindelse til POD og RAs fellesrapport for straffesaksavviklingen i politiet for nærmere omtale av dette prioriterte området.

Riksrevisjonen konkluderte også med at kompetansen på området er styrket, men at politiet mangler etterforskningskapasitet.

Distriktene rapporterer at det ofte er de samme etterforskerne som jobber med de prioriterte sakene, hvilket betyr at distriktene på grunn av kapasitet må prioritere blant de prioriterte sakene. POD og RA har i fellesrapporten for straffesaksavviklingen et særlig fokus på mishandling i nære-saker og henviser til rapporten for ytterligere kommentarer til dette.

Gjennom 2022 har det vært et stort fokus på utvikling og bruk av risikovurderingsverktøy. I tillegg til avsluttet instruksarbeid, er det et pågående arbeid med å digitalisere risikovurderingsverktøyene SARA:SV og PATRIARK. Dette skal bidra til bedre brukervennlighet og likere bruk og forståelse av verktøyene. Videre ble det høsten 2022 gjennomført instruktør opplæring og sertifisering innen bruk av risikovurderingsverktøyene for distriktene.

For å bøte på Riksrevisjonens kritikk av politiets etterforskning og bruken av beskyttelsestiltak har det blitt iverksatt kompetansehevende tiltak. Det har også blitt utarbeidet en ny instruks for risikovurdering og forebygging av partner- og æresrelatert vold.

I 2012 overtok politiet ansvar for adressesperre fra Skattedirektoratet. Den økende digitaliseringen og transformasjonen som nå skjer i samfunnet med eksplosiv økning av personinformasjon som blir lagret i skyløsninger og delt på tvers sammen med nye teknologier og sensorer har medført at politiet må vurdere hvor egnet dette er som beskyttelsestiltak og på hvilken måte sikkerheten til personer på adressesperre best kan ivaretas.

Krav om økt bruk av kontaktforbud med elektronisk kontroll har vært gjenstand for en solid utvikling gjennom de siste 3 årene, som gjør at politiet nå besitter en ordning som er klar for betydelig økt bruk. Ny og bedre teknologi har bidratt til en mer stabil og driftssikker ordning. Det er iverksatt flere kompetansehevende tiltak og det er også planlagt for ytterligere kompetanseheving i 2023. Politiet har vært en pådriver til økt samhandling andre etater, blant annet Kriminalomsorgen og NAV, som har en rolle i oppfølgingen av ordningen med omvendt voldsalarm.

Bruken av mobile voldsalarmer er gradvis økende. Det er god oversikt over antallet enheter som er i bruk, og det følges regelmessig opp behovet for alarmene for de som har mottatt disse.

Riksrevisjonen avdekket også at kompetansen om æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse var for dårlig i politiet. Videre påpekte Riksrevisjonen at støttesentrene for kriminalitetsutsatte ikke fungerer i tråd med forutsetningene for opprettelsen av disse. I 2022 er det iverksatt ulike tiltak for å heve kompetansen på området i etaten, og dette arbeidet blir viktig også fremover. Tilbakemeldinger fra brukere av støttesentrene og fra fagmiljøer i politiet tilsier at støttesentrene leverer godt på mandat, at de i dag er godt integrert i politiet og anses som et viktig tilbud. Dette merkes på antallet henvendelser til støttesentrene som har økt år for år. Det er imidlertid et potensial til å gjøre tilbudet bedre kjent.

Måloppnåelsen i politiet på sentrale oppgaver

Riksrevisjonen undersøkte politiets måloppnåelse på sentrale oppgaver i perioden fra 2016 til 2020 (Dok3:7, 2021-2022), og påpekte at mye var blitt bedre de siste årene, men at det er svakheter på flere områder. Riksrevisjonen retter alvorlig kritikk til politiet på straffesaksområdet, og mener det er alvorlig at oppklaringsprosenten går ned, og at prioriterte områder utgjorde en betydelig del av sakene som det i 2022 tok over 12 måneder å etterforske. I vedlegg 2, felles straffesaksrapport med Riksadvokaten, omtales forhold som har betydning for fallet i oppklaringsprosenten.

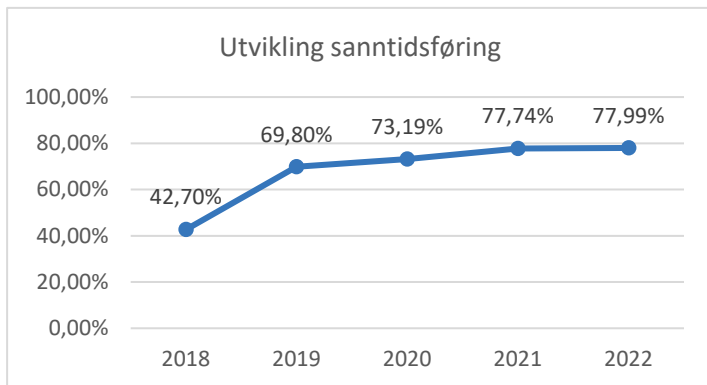
POD jobber med å utvikle en nøkkeltallsmatrise for straffesaksavviklingen. Riksadvokaten har gitt innspill i utviklingsfasen. Hensikten med nøkkeltallsmatrisen er at POD og riksadvokaten skal få et bedre grunnlag for å vurdere både kvalitet og fremdrift i straffesaksavviklingen. Parallelt med dette jobber POD hele tiden med videreutvikling av styringsverktøyet PSV. PSV gir ledere på alle nivåer kontroll over egen straffesaksportefølje slik at man sikrer nødvendig fremdrift i den enkelte sak.

POD forventer at nøkkeltallsmatrisen og bruk av PSV er tiltak som kan bidra til å øke oppklaringsprosenten og vil redusere saksbehandlingstiden. Begge tiltakene er igangsatt og ytterligere tiltak vil bli vurdert fortløpende.

Videre påpekte Riksrevisjonen at det er behov for en helhetlig prioritering av straffesaker mellom de geografiske og funksjonelle enhetene i politidistriktene. Rammer og retningslinjer for etablering av nye politidistrikter og Nasjonal straffesaksinstruks har vært styrende for distriktenes organisering av straffesaksbehandlingen. Politidirektoratet er kjent med at noen distrikter har laget egne saks- og trekkinstrukser, og at noen distrikter har omorganisert etter etableringen av nye politidistrikter. POD har ikke vurdert om hvert enkelt distrikt har en hensiktsmessig, helhetlig prioritering mellom geografiske og funksjonelle enheter, da dette anses å tilligge den enkelte politimester. POD følger straffesaksavviklingen i det enkelte politidistrikt, med tilhørende resultatoppfølging og dialog med distriktets ledelse.

Riksrevisjonen gav kritikk til politiet for at planlegging for disponeringen av operativt personell ikke fungerer som den skal, og felles tjenestekontor, som skal planlegge og disponere operative ressurser, har liten kapasitet og mangler kompetanse.

Politiet har iverksatt flere tiltak for å bøte på utfordringene som Riksrevisjonen påpeker om tjenestepanlegging, herunder metodisk arbeid med felles retningslinjer og kompetansehevede tiltak. Det er tettere samarbeid mellom enhetene for erfaringslæring på tvers i etaten. Et viktig prinsipp for å disponere operative ressurser på en best mulig måte er at endringer (overtidsarbeid og fravær) føres i sanntid. Enhetene har over tid jobbet aktivt med dette, og sanntidsføringen har økt betraktelig siden 2018.

Figur 15: Utvikling i sanntidsføring

Riksrevisjonen mener det er sterkt kritikkverdig at antall oppdrag med prioritet 2, det vil si oppdrag som skal ressurssettes ved kapasitet, blir ressursatt i betydelig mindre grad enn tidligere. Riksrevisjonen har her tatt utgangspunkt i data fra Politioperativt system (PO), som først og fremst er en vaktjournal og loggføringsverktøy. PO er derfor i begrenset grad egnet for statistikkformål. I tillegg har politiets registreringspraksis endret seg i løpet

av Riksrevisjonens undersøkelsesperiode. Oppdrag som gis prioritet 2 omfatter et bredt spekter av hendelser fra mindre ordensforstyrrelser, tyverier, kontroll av biler og personer til mer alvorlige forhold. Det brede spekteret av oppdrag med prioritet 2 forutsetter en konkret vurdering av hvordan oppdraget skal løses avhengig av situasjonen.

For å imøtegå de påpekte utfordringene med gamle og ustabile IKT-systemer i politiet, har politiet startet prosessen med å endre arbeidsmetodene for raskere å kunne ta i bruk nye løsninger gjennom en mer smidig utviklingsmetodikk – ofte omtalt som produktorientert utvikling. Gjennom den nye måten å arbeide på, vil det gå kortere tid fra et behov er avdekket til en løsning gir verdi for brukeren. Produktorientert utvikling vil følgelig bidra til å redusere politiets etterslep med henhold til å skifte ut og fornye gamle og ustabile IKT-systemer. Et eksempel på et område Politiet har valgt å prioritere har blitt gitt benevnelsen *Fra hendelse til avgjort sak*, og på sikt vil denne prioriteringen bidra til at to store sentrale, men gamle løsninger vil bli erstattet, bygget på ny teknologi og med et brukergrensesnitt tilpasset brukerne.

Politiet har fulgt opp Riksrevisjonens merknader om begrenset handlingsrom for politimesterne, ved å ha en bevisst tilnærming til å vri virksomhetsstyringen gjennom 2022 mot en mer effektbasert styring og i størst mulig grad tildele budsjettmidler uten bindinger til konkrete aktiviteter. Blant annet ble et stort mindreforbruk overført fra 2021 til 2022 uten ytterligere føringer. Innføringen av en objektiv ressursallokeringsmodell for politidistriktene har også bidratt til å balansere ulike lokale hensyn ved å måle det relative ressursbehovet i hvert distrikt, bl.a.: straffesaker, oppdrag, geografi, kjøreavstander, demografi, EBA-kostnader og særskilte oppgaver- og ansvar

Måltall om politidekning i tildelingsbrevet, som Riksrevisjonen viser til at begrenser handlingsrommet, er fjernet i 2022. Det har likevel kommet til andre, og kanskje også sterkere, føringer om politibemanning og lokal tilstedeværelse. Det kan derfor ikke sies at handlingsrommet er økt.

Arbeidsmiljø, sykefravær og ledelse

Uønsket seksuell oppmerksomhet

I november 2020 gjennomførte politiet en arbeidsmiljøundersøkelse for å få kartlagt forholdene i hele etaten. Den viste at 904 personer, 6,6 % av etatens ansatte, hadde opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet i 2020. Selv om mobbing og trakassering har stått på agendaen i flere år, så ble det igangsatt flere tiltak etter undersøkelsen som fortsatte i 2022.

I politiets overordnede HMS-handlingsplan for 2022, var fokus på uønsket seksuell oppmerksomhet satt opp som delmål 1 av 3 delmål. Delmål 1 var som følger: Ingen skal

utsettes for mobbing, trakassering (herunder også seksuell trakassering) diskriminering eller annen uønsket atferd. I hvert HAMU ble status på tiltak knyttet til delmål presentert. Alle enheter hadde også lokale tiltak knyttet til delmålet. I HAMU 4/2022 ble delmålet videreført til 2023.

Alle enheter har rapportert på deres tiltak i PSV og rapporteringen viser at det har vært et høyt fokus på temaet. Uønsket seksuell oppmerksomhet er fortsatt en del av ledersamtaler og styringsdialogen internt i politiet.

Holdningskampanjer og dilemmatrening har blitt gjennomført og temaet har vært oppe jevnlig i HMS-ledernettsverket i etaten der også hovedverneombudet har deltatt.

Oslo politidistrikt utarbeidet en holdningskampanje høsten 2022, der de har fått utarbeidet fire filmer som bygger på den sentrale kampanjen i 2021 og 2022. Filmene er supplert med oppgaver for dilemmatrening samt en dreiebok for hvordan dette skal gjennomføres. Oslo politidistrikt sitt opplegg er blitt nasjonal og har blitt gjennomført i Nasjonal ledergruppe. Alle enheter skal gjennomføre dette i løpet av januar 2023.

I mars 2023 vil det gjennomføres en ny arbeidsmiljøundersøkelse angående uønsket seksuell oppmerksomhet. Når den er gjennomført vil man få et sammenligningsgrunnlag for hvilken effekt tiltakene i 2021 og 2022 har hatt.

Lærlinger

Etaten har gjennom 2022 hatt 27 lærlinger, innenfor flere fagområder; service- og administrasjon, kjøkken, laboratoriefag, mediegrafikk m.fl. Blant lærlingene har noen avlagt fagprøve i 2022, mens majoriteten har kontrakter som strekker seg inn i 2023, og videre til 2024. Det er kun få enheter i etaten som ikke har hatt lærlinger gjennom året. Enheter som har vurdert å ta inn lærlinger, men ikke fått rekruttert, rapporterer at det er forsøkt å rekruttere lærlinger, men at opplæringskontoret (OK stat) ikke har hatt tilgjengelige kandidater, eller at kandidater som har fått tilbud om plass av ulike grunner har trukket seg. Tilbakemeldingene fra enhetene som har lærlinger er at ordningen oppleves som lærerik og givende, samtidig som den tidvis er krevende. Dette skyldes hovedsakelig tilgangen på lærlinger, og i mindre enheter kapasiteten til å kunne følge opp. Det planlegges i flere enheter oppstart for nye lærlinger i løpet av våren 2023, og POD oppfordrer samtlige enheter til å fortsette arbeidet med å rekruttere og vurdere å ta inn flere lærlinger, og å se på hvorvidt man kan tilby lærlingplasser innenfor flere fagområder.

Turnover

Andelen fast ansatte som har valgt å fratrukke sin stilling grunnet overgang til annen virksomhet utenfor etaten beskrives som turnover³².

Turnoveren i 2022 er betydelig høyere enn for tidligere år – målt siden 2013. Den er likevel på et lavt nivå totalt sett. Siden kategorien for påtale er endret ved inngangen til 2022, kan det være en årsak til at turnovertallene har økt.

Turnover for politiutdannede er betydelig lavere enn for øvrige ansattgrupper. Det er kun beregnet turnover for de som slutter og forlater etaten. Det er videre et betydelig antall medarbeidere i løpet av et år som søker seg over til en stilling i en annen enhet i politiet som ikke fremkommer av statistikken Dette gjelder særlig politiutdannede.

³² Medarbeidere som har sagt opp sin stilling for å tiltre stilling i PST er her telt som fratrukte i politiet.

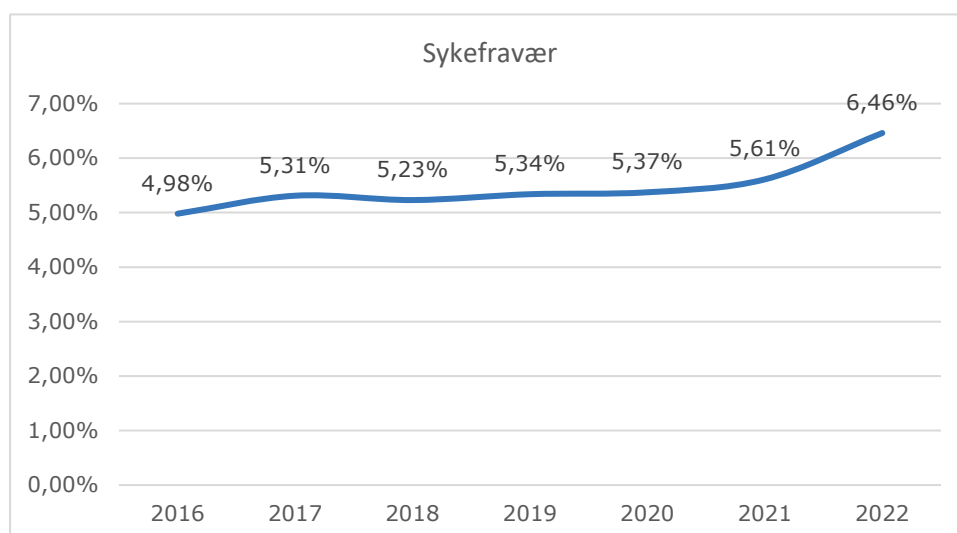
I de tre nordligste politidistriktene har man over tid hatt høy intern turnover, og det er identifisert en moderat risiko for at dette går på bekostning av tjenesteleveransene på nåværende tidspunkt. Det er etablert en arbeidsgruppe for å se på tiltak for å bedre situasjonen.

Tabell 11: Turnover i politiet, alle stillingskategorier³³	Politi	Jurist	Sivil	Total
2018	0,85 %	4,24 %	4,03 %	2,17 %
2019	0,98 %	5,79 %	5,37 %	2,80 %
2020	1,06 %	5,56 %	4,46 %	2,44 %
2021	0,99 %	5,07 %	4,76 %	2,48%
2022	1,59%	6,19%	5,33%	3,14%

Sykefravær

Sykefraværet for 2022 (6,46%) øker sammenlignet med både 2021 (5,61%) og 2020 (5,37%) og de foregående fem årene. Generelt i Norge var sykefraværet i 2022 på 6,8%. Sykefraværet i 2022 var preget av mye korona- og influensa, særlig på starten av året. Sammenligner man sykefraværet gjennom året med tidligere år, må man tilbake til svineinfluensaen for å finne et like høyt nivå.

Det er normale sesongvariasjoner i sykefraværet og i perioder hvor det er høy smitte i samfunnet gir det også utslag på sykefraværet i politiet. Det er en klar forskjell mellom kvinner og menn hva angår sykefravær: kvinner har ca. 60% høyere fravær. Det har vært et høyt arbeidspress i 2022, noe som kan forklare korttidsfraværet som har økt fra 1,24-1,35% de siste fem årene til 1,85% i 2022. Når korttidsfraværet øker skyldes det ofte forhold på arbeidsplassen og det er noe hovedarbeidsmiljøutvalget i etaten ønsker å se nærmere på.

Figur 16: Utvikling i sykefraværet 2016-2022

³³ Andel er beregnet av antall som får lønn pr. 31.12. eks. medarbeidere i foreldrepermisjon. Vikarer og midlertidige stillinger er telt med.

Mangfold

Politiet har en rolle i å beskytte alle grupper i samfunnet. For en god oppgaveløsning og for å skape legitimitet blant alle grupper i befolkningen er det viktig at politiet speiler befolknings sammensetningen.

Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid (2022-2025) ble ferdigstilt i juni 2022. Handlingsplanen er en tydelig satsing på mangfoldsfeltet i politiet. Mangfold i politiet handler om deltakelse og legitimitet, men også om verdiskaping og ressursutnyttelse. Det skal jobbes aktivt og målbevisst for å styrke tilliten mellom politiet og befolkningen, samt ivareta de ansatte. Innbyggerne skal ha tilgang til tjenester av like god kvalitet tilpasset den enkelte. Kompetanse og kunnskap om mangfold er en forutsetning for at politiet skal kunne levere likeverdige tjenester til alle grupper i samfunnet, samt for å kunne tilrettelegge for ansatte og anvende de ansattes kompetanse på en best mulig måte.

Det er utarbeidet en egen rapport som redegjøres for tiltak og aktiviteter på feltet, både nasjonalt og i regi av politidistrikter og særorgan i politiet. Rapporten følger som vedlegg 9.

Kompetanse- og lederutvikling

I 2022 var 11 politidistrikt/særorgan i gang med ledergruppeutvikling i totalt 37 ledergrupper. Politiets egne ressurspersoner har fått opplæring i ledergruppeutvikling og deltar i utviklingsarbeidet. Det er opprettet et nettverk for erfaringsdeling, sparring og faglig påfyll.

Det er utarbeidet et helhetlig konsept for lederutvikling og -opplæring i politiet. Målgruppen er ledere i førstelinjen, og overordnet tema er hverdagsledelse. Konseptet legger opp til å bruke lokale ressurspersoner i utviklingsarbeidet. Ønsket effekt er tydelige og trygge ledere som oppnår resultater gjennom sine medarbeidere. Det skal være tydelig i førstelinja hva som er ønsket atferd i politiet.

V

VURDERING AV
FRAMTIDSUTSIKTER

5. Vurdering av framtidsutsikter

Politiets mulighet til å løse samfunnsoppdraget i tiden framover vil påvirkes av høy utviklingstakt innen teknologi, internasjonal politikk og sikkerhetspolitisk situasjon, økonomi og sosiale forhold, inkludert innbyggernes krav til tilgjengelighet og brukerorientering.

Disse utviklingstrekkene utfordrer politiets oppgaveløsning på en rekke måter, men den viktigste konsekvensen vi ønsker å trekke frem her, er et kritisk behov for å øke takten på IT-utviklingen fremover. Dette er avgjørende for å sikre god operativ evne, mer effektiv bekjempelse av kriminalitet, og for å få bedre publikumstjenester. Hvis arbeidet med å øke utviklingstakten ikke får tilstrekkelig finansiering og prioritering, vil dette dermed kunne true politiets oppdragsløsning for alle de prioriterte oppgavene framover.

I tillegg til behov for økt takt på IT-utvikling, vil politiet ha behov for intensivt samarbeid med andre aktører både nasjonalt og internasjonalt for å kunne møte utfordringsbildet på en god og effektiv måte.

Endrede kriminalitets- og sikkerhetsutfordringer

Russlands angrepskrig mot Ukraina utgjør et tidsskille. Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er ustabil og uforutsigbar, og den kan bli langvarig. Både krigen, den økende rivaliseringen mellom stormaktene og den generelle internasjonale politiske utviklingen kan føre til flere sikkerhetstruende hendelser og sammensatte virkemiddelbruk mot norske mål, og svekke nasjonal sikkerhet i Norge og vitale norske interesser. Politiet må legge mer vekt på å håndtere scenarier der Norge blir utsatt for sammensatte trusler. Det er stor usikkerhet rundt den videre utviklingen i den sikkerhetspolitiske situasjonen, men det er sannsynlig at den vil påvirke politiets oppgaveløsning i lang tid fremover. Det er en hovedprioritet for politiet å bidra til god håndtering av den usikre sikkerhetspolitiske situasjonen.

Som følge av krigen i Ukraina forventer vi høy migrasjon de neste årene. Omfanget av sekundærmigrasjon, det vil si at ukrainere som har flyktet til et land i Europa reiser videre til Norge, kan medføre vesentlig flere migranter til Norge enn forventet, drevet av håp om gode levevilkår og reisefrihet i Europa. Migrantene fra Ukraina har så langt godt dokumentert identitet, synes å integreres godt, og har til nå ikke ført med seg vesentlige kriminalitetsutfordringer. Samtidig er det et vedvarende høyt migrasjonstrykk til Europa fra land utenfor Europa, både over Middelhavet og øvrige tradisjonelle ruter.

Samtidig har politiet har over flere år pekt på at kriminalitet i det digitale rom vil utgjøre en alvorlig trussel i samfunnet fremover. Løsepengevirus rettet mot bedrifter og virksomheter anses som den største kriminalitetstrusselen mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur. Det er sannsynlig at virksomheter med samfunnskritiske funksjoner vil rammes av løsepengevirus. Kriminalitet mot datasystemer motivert av Russlands krig mot Ukraina vil fortsette. Vi forventer også datatyverier fra private og offentlige virksomheter. Vi ser sterk vekst i blant annet nettsvindel og bedragerier. Ny teknologi, som kunstig intelligens, tas nå i bruk i større omfang av kriminelle. Politiet forventer at teknologien vil utnyttes i stort omfang av kriminelle nettverk, og statlige aktører, på flere områder fremover. Det er viktig at politiet har kapasitet til å drive analyse, etterretning og etterforskning innenfor etatens ansvarsområde.

I politiets trusselvurdering 2023 beskriver vi det komplekse og brede trusselbilde vi står overfor. Vi forventer at den organiserte kriminaliteten i 2023 vil bli mer uoversiktlig og får et ytterligere profesjonelt preg, at kriminelle nettverk som styres fra utlandet vil dominere narkotikamarkedet i Norge, og at konfliktbildet innen kriminelle gjenger sannsynlig vil føre til alvorlige

voldshendelser. Vi forventer også at vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser og problematisk rusmiddelbruk vil fortsette å utgjøre en betydelig trussel, hvor enkelte hendelser vil medføre tap av liv. Politiet skal ivareta offentlig ro, orden og demokratiske verdier, og forebygge og håndtere kriminalitet som truer ytringsfriheten og individets bevegelses- og handlefrihet.

Kritisk behov: Plattformer for effektivt politiarbeid

Trusselen i det digitale rom utfordrer politiets virkemidler og evne i vesentlig grad. Ifølge politiets innbyggerundersøkelse er innbyggernes opplevde digitale trygghet vesentlig lavere enn den opplevde fysiske tryggheten. Hvis politiet skal evne å møte et kriminalitetsbilde med høy teknologisk utviklingstakt, er det avgjørende at også etaten greier å øke tempoet i egen IT-utvikling. Dette er nødvendig både for at politiet skal kunne arbeide effektivt og bruke arbeidskraften på å faktisk forebygge og håndtere kriminalitet – men også for å sikre stabil og sikker drift av politiets operative systemer.

Teknologiutviklingen går i dag så raskt at det ikke lenger er tilstrekkelig med periodiske løft av den teknologiske infrastrukturen. For å kunne tilby plattformer for effektivt politiarbeid, kreves det kontinuerlige og varige investeringer.

Store deler av infrastrukturen til politiet oppfyller ikke dagens krav til en moderne plattform, og infrastrukturen er ikke dimensjonert hverken for å tåle den belastningen et stadig økende behov for nye tjenester vil medføre, eller for å imøtekomme krav til sikkerhet. Et viktig grep vil derfor være å erstatte utdatert og sårbar infrastruktur, for på den måten å ta ned risiko. Dette vil bidra til å øke evnen til oppdragsløsning både når det gjelder de sikkerhetspolitiske utfordringene, og de komplekse kriminalitetstypene beskrevet over.

Behov for nasjonalt og internasjonalt samarbeid

Forventet utvikling i kriminalitetsbildet og den sikkerhetspolitiske situasjonen fordrer også velutviklede samarbeidsmekanismer mellom politiet og andre aktører, både nasjonalt og internasjonalt. Dette gjelder enten det dreier seg om å forebygge eller håndtere voldspotente psykisk syke, eller kompleks, organisert cyberkriminalitet.

Forebygging er et ansvar som ligger til en rekke aktører på tvers av samfunnssektorer. Politiet må samarbeide aktivt med andre offentlige aktører, næringsliv, frivillige organisasjoner og sivilsamfunnet for øvrig. Dette gjelder både i møte med internasjonale og nasjonale utfordringer, og i møte med utfordringer i det enkelte lokalsamfunn.

Bruk av sammensatte virkemidler kan utfordre en god felles situasjonsforståelse mellom sektorer, mellom nasjonale myndigheter, og mellom lokale myndigheter og andre aktører, for eksempel ansvarlige for kritisk infrastruktur. Politiet, Etterretningstjenesten, NSM og PST har etablert nasjonalt etterretnings- og sikkerhetssenter (NESS). Her skal vi samarbeide for å styrke den nasjonale evnen til å oppdage og forstå sammensatte trusler. Senteret bygger videre på det forsterkede samarbeidet som ble etablert mellom PST og politiet i februar 2022, og skal bidra til god beslutningsstøtte til myndighetene.

En betydelig og økende del av den alvorlige kriminaliteten i Norge har et internasjonalt tilsnitt, enten kriminaliteten blir gjort helt eller delvis av utenlandske borgere i Norge eller av personer fra utlandet. Dagens sikkerhetspolitiske situasjon og de nasjonale og europeiske trusselvurderinger, underbygger at den alvorlige kriminaliteten i større grad enn tidligere er grenseløs. For å kunne forebygge og bekjempe alvorlig samfunnsskadelig kriminalitet og forebygge terror, er norsk politi særlig avhengig av et godt utviklet internasjonalt politi- og grensesamarbeid. Det europeiske politisamarbeidet fremstår som det viktigste samarbeidet gjennom vår tredjelandavtale med Europol. Schengensamarbeidet og -forpliktelser i politi- og

grensesamarbeidet er vesentlig for forebygging og bekjempelse av organisert kriminalitet, terror og ulovlig migrasjon, herunder norsk bidrag til og deltagelse i den Europeiske grense og kystvakt/Frontex.

Digitalt skifte

Innbyggernes forventninger om mer sammenhengende offentlige tjenester og mulighetene som følger med den teknologiske utviklingen stiller store krav til offentlig sektor. Digitalt skifte – det vil si innføring av ny teknologi som fører til store endringer i hvordan politiet opererer og leverer verdi til innbyggerne – er et nødvendig virkemiddel for å møte utfordringene.

Endringer i styring, finansiering og arbeidsprosesser

Teknologi er en integrert del av tjenestene politiet leverer, men fremover vil omfanget øke. Det og vil blant annet medføre justeringsbehov i styringsstruktur, roller, ansvar og fullmakter, finansiering, ambisjoner, samhandlingsmodeller. Det er en radikal endring som treffer hele politiet, og handler vel så mye om ledelse, kompetanse og kultur, som teknologi. Effektive digitale tjenester – med for eksempel deling av data mellom virksomheter – vil utfordre dagens regelverk. Å sikre endring av regelverk i tråd med behov tidlig nok, er en stor utfordring. Et av tiltakene innenfor den digitale transformasjonen er etableringen av produktområder og tverrfaglige utviklingsteam. Moderne digital produktutvikling er et sett fag og metoder for å raskt tilpasse seg brukernes endrede digitale behov gjennom utvikling i tverrfaglige team. Tverrfagligheten synliggjør behovet for ny kapasitet og kompetanse, spesielt innenfor jus, dataanalyse, design og politifag.

Fra IT som hjelpemiddel til IT som virkemiddel for å skape verdi

Det er kritisk nødvendig å øke takten på IT-utviklingen fremover. Både for å sikre god operativ evne, mer effektiv bekjempelse av kriminalitet og for å få bedre tjenester til innbyggerne. Det er risiko for manglende fremdrift og økt sårbarhet dersom arbeidet ikke får tilstrekkelig finansiering og prioritering.

Tradisjonelt sett har utvikling av IT i politiet vært preget av periodiske løft, finansiert gjennom store satsinger, og fokuset har vært å levere IT som hjelpemiddel til ansatte i politiet.

Innbyggere og virksomheter forventer å møte et politi som er både fysisk og digitalt tilgjengelig. Det innebærer at politiet må vurdere hvilke tjenester det er hensiktsmessig å tilby henholdsvis fysisk og digitalt. Noen tjenester krever fysisk tilstedeværelse, andre tjenester kan leveres med et digitalt førstevalg. I tillegg må det vurderes om det er tjenester som lar seg automatisere. Dette kan medføre at deler av politiets tjenesteproduksjon som i dag skjer i distrikter og særorgan, i fremtiden vil skje maskinelt. At IT går fra å være et hjelpemiddel til selve virkemiddelet for å skape verdi, omtales gjerne som en digital transformasjon.

Samtidig skal politiets medarbeidere til enhver tid ha gode, situasjonstilpassede digitale verktøy som sikrer effektiv oppgaveløsning.

IT blir gjerne ansett som en kostnad som virksomheter må håndtere og begrense. I dagens digitale økonomi må IT være en integrert del av enhver virksomhet, også i politiet - og må derfor betraktes mer som en langsiktig investering enn som en årlig kostnad.

Det har vært ulike strategier opp gjennom årene knyttet til bruk av markedet. Dette har medført at politiet i dag står i en situasjon hvor etaten i større grad er avhengig av eksterne leverandører enn det som er ønskelig. Politiet skal ta et større eierskap til egen utvikling. Det vil på sikt gi et større handlingsrom, både teknologisk og økonomisk. Samtidig vil ikke kostnaden bli lavere enn den er i dag fordi det digitale utgjør en stadig større del av politiets virksomhet.

Brukerne i sentrum

For å kunne tilby gode og relevante tjenester må politiet utvikle seg i takt med samfunnet og endringer i innbyggernes og samarbeidsaktørers forventninger. Politiet er også del av en trend der brukerbehov i større grad settes i sentrum i utvikling av offentlige tjenester. I 2022 har politiet iverksatt flere tiltak for å møte innbyggernes behov på en bedre måte. Det gjelder blant annet utvikling av www.politiet.no som én digital selvbetjeningskanal, utvidelse av ordningen for nettpatroljen i politiet og andre kontaktpunkter for publikums møte med politiet (jf. programmet "Ved første kontakt"). Det stilles andre krav til både tjenestenes tilgjengelighet og brukervennlighet enn tidligere, noe som medfører behov for å tenke nytt om tilgjengelighet, tilstedeværelse og organisering av polititjenestene. I årene fremover vil politiet arbeide med kontaktpunkter mot næringslivet og andre samhandlingsaktører.

Politiets kompetansebehov

De siste årene har politiet styrket den lokale tilstedeværelsen ved å tilføre nye årsverk til de geografiske driftsenhetene, primært i form av politistillinger. Staten er underlagt føringer og krav som binder kapasitet til politistillinger, påtalejurister og stillinger innen sivil rettspleie. Dette gjør det utfordrende å endre sammensetningen av kompetanse etter behov og særskilt å rekruttere spesialisert kompetanse. Samtidig blir samfunnet stadig mer komplekst og endringer skjer raskt. Det er en risiko for at kompetansesammensetningen svekker politiets evne til å forstå, forebygge og løse alvorlig kriminalitet, både i det digitale og fysiske rom, i tiden fremover. Tilliten til politiets evne til å bekjempe digital kriminalitet er lav. Etterforskning av kriminalitet i det digitale rom, økonomisk kriminalitet og alvorlig organisert kriminalitet krever en dreining av kompetansen i politiet.

Økonomisk fremtidsbilde

Politiet er tilført betydelige midler de senere årene. Forventninger til fremtidig makroøkonomisk utvikling tilsier lavere – hvis noen – budsjettvekst og mindre rom for større satsinger kommende år. Politiet må være forberedt på å møte kutt, omprioriteringer og andre øremerkinger innenfor eksisterende rammer samtidig som andre områder uten tilførsel av ressurser også skal prioriteres. Gitt den sikkerhetspolitiske situasjonen og budsjetttrammer og føringer for 2023, vil det være svært krevende for politiet å levere på både å opprettholde og utvikle publikumstjenester, bekjempe den alvorlige kriminaliteten, møte den digitale kriminaliteten og samtidig modernisere politiets teknologiske grunnmur og ivareta digital sikkerhet. I tillegg kommer politiske krav og forventninger om et mer desentralisert fysisk tjenestetilbud og økt lokal tilstedeværelse. Det vil være behov for tydelige prioriteringer – som ligger fast over tid for å kunne bygge robuste kapabiliteter. En eventuell betydelig ressurstilførsel til lokal tilstedeværelse og generalistrollen vil utfordre den spesialiseringen og oppbygging av kvalitative gode fellesenheter som er gjort de siste årene.

Politiet vil ha kontinuerlig fokus på tiltak for effektivisering og realisering av gevinster, men rommet for effektivisering begrenses i sterk grad av strenge politiske krav til at etaten ikke skal sentraliseres, av krav om fysisk tilstedeværelse og av krav til sammensetning av kompetanse.

VI

ÅRSREGNSKAPET

6. Årsregnskapet 2022

Ledelsens kommentar til årsregnskapet 2022

Formål

Politi- og lensmannsetaten er en virksomhet underlagt Justis- og beredskapsdepartementet.

Etaten utgjør et sentralt ledd i samfunnets samlede innsats for å skape trygghet for den enkelte og sikre fellesskapets interesser. Med døgkontinuerlig tjeneste, beredskapsressurser, mobilitet og desentralisert lokalisering er politiet et av fellesskapets viktigste redskaper i arbeidet for et trygt samfunn. Politiet har også ansvaret for flere forvaltningsoppgaver og sivil rettspleie.

Bekreftelse

Årsregnskapet for 2022 er avgitt i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Relevante styrende dokumenter er Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten, med tilhørende rundskriv samt Bevilgningsreglementet.

Det bekreftes at årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler, gjeld og mellomværende med staten.

Mellomværende med statskassen per 31. desember 2022 utgjorde 681 mill. kroner. Dette består i hovedsak av avsatt pensjonspremie for 6. termin og tilleggsfaktura, samt skyldig skattetrekk.

Vurderinger av vesentlige forhold

Tildeling og mindreutgift i 2022

Politi- og lensmannsetatens samlede tildeling var i 2022 om lag 23,9 mrd. kroner (kap. 400, 440, 442 og 448). I tillegg mottok politiet refusjoner fra folketrygden. Mottatte og avgitte belastningsfullmakter samt inntekter knyttet til bl.a. utførte politioppdrag og salg av utstyr påvirket også politiets totale disponible ramme i 2022.

Det er i 2022 en overførbar mindreutgift på om lag 355 mill. kroner som søkes overført til 2023, jf. note B. Mindreutgift under kap. 440, post 01 Driftsutgifter utgjør 165 mill. kroner. Hovedårsaken til mindreforbruket er tildelinger som kom sent på året, samt kostnader som er påløpt i 2022, men først utbetalt i 2023. Politiet fikk overført 1 667 mill. kroner mindreforbruk fra 2021 til 2022. Videre har politiet fått økte tildelinger gjennom året for å håndtere den økte usikkerheten rundt sikkerhetssituasjonen som følge av krigen i Ukraina.

Leverandører har som følge av pandemisituasjonen hatt utfordringer med sine leveranser og planlagte anskaffelser ved inngangen til året. Fra våren 2022 har aktivitetsnivået vært mer normalisert og reiser, kurs og møtevirksomhet har tatt seg opp.

Driftskostnader

Samlet utgjør driftsutgifter 23,4 mrd. kroner i 2022.

Den største utgiftsposten for politiet er knyttet til utbetalinger til lønn. I 2022 utgjorde lønnsutbetalinger (inkl. arbeidsgiveravgift, pensjonsutgifter, refusjoner og andre ytelser) om lag 17 mrd. kroner, noe som utgjør om lag 72,7 % av driftsutgiftene i 2022. I politidistriktene utgjør personellutgifter om lag 80 % av totale driftsutgifter. Gjennomsnittlig lønnsutgifter per

årsverk utgjorde 967 070 kroner i 2022, dvs. en økning sammenlignet med 2021 tilsvarende om lag 7,7%.

Andre utbetalinger til drift utgjør om lag 5,5 mrd. kroner i 2022, jf. note 5. Av dette er om lag 2,1 mrd. kroner knyttet til utgifter til eiendom, bygg og anlegg (EBA). Sammenlignet med 2021 har det vært en netto økning i EBA-utgifter tilsvarende om lag 310 mill. kroner. Det har vært en økning både i husleie- og strøm- og utgifter til vedlikehold av bygg og anlegg.

Driftsinntekter

Samlet utgjør inntekter fra drift om lag 1 369 mill. kroner i 2022.

Gebyrinntekter utgjorde i 2022 om lag 1 068 mill. kroner, en økning tilsvarende om lag 321 mill. kroner sammenlignet med 2021. Aktiviteten knyttet til pass har økt sammenlignet med 2021 og utgjør 280 mill. kroner av økningen.

Inntekter fra tilskudd og overføringer utgjør om lag 109 mill. kroner i 2022, en økning tilsvarende om lag 34 mill. kroner fra 2021. Tilskudd fra EU er redusert med om lag 5 mill. kroner sammenlignet med 2021, mens tilskudd fra andre statlige virksomheter har økt med om lag 40 mill. kroner.

Øvrige salgs- og leieinntekter utgjør om lag 181 mill. kroner, en økning med om lag 44 mill. kroner sammenlignet med 2021. Politihøgskolens virksomhet sto for 38,5 mill. kroner av salgsinntektene i 2022. I all hovedsak er dette knyttet til drift av overnatting og kantinedrift.

Balanse

Balansført verdi av varige driftsmidler er om lag 5,5 mrd. kroner i 2022. Tilgangen i året er 964 mill. kroner, og består i hovedsak av kjøretøy, teknisk utstyr og IKT utstyr.

Revisjonsordning

Regnskapet revideres av Riksrevisjonen og revisjonsberetning forventes innen 1. mai 2022.

Oslo 15.03.2023

Marie Benedicte Bjørnland

Politidirektør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillinger.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Virksomheten har et unntak fra økonomiregelverket som gjelder bruk av kredittkort til uttak av kontanter i Kripos og Politiets Utlendingsenhet. Unntaket er gyldig til 31.12.2023.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorrapporteringen.

Merverdiavgift

Politiet er registrert i merverdiavgiftsregisteret etter Merverdiavgiftslovens § 2-1. Det gjøres fradrag for inngående avgift på varer og tjenester som omsettes til andre. For resten av sin virksomhet er politiet omfattet av nettoføringsordningen for staten.

Virksomhetsregnskapet

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS)

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføring

Bruttobudsjetterte virksomheter har en forenklet praktisering av prinsippet om motsatt sammenstilling ved at inntekt fra bevilgninger beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er forbrukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelse for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Politiet resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler Politiet en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at

premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på 2 % av lønnsgrunnlaget er uendret.

Leieavtaler

Alle leieavtaler behandles som operasjonelle avtaler og resultatføres.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av Politiet. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på kr 50 000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Inventar, IKT-utstyr samt en del materiell og utstyr i Politiet med levetid på 3 år eller mer er balanseført selv om de enkeltvis har en verdi på under kr 50 000 da samlet verdi er vesentlig.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret anvendelse eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Verdien av egne ansattes innsats (lønnskostnader) aktiveres ikke sammen med egenutviklet programvare, men resultatføres.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell

Beholdninger omfatter driftsmateriell som benyttes i eller utgjør en integrert del av Politiet sin offentlige tjenesteyting. I Politiet gjelder dette materiell og utstyr som lagerføres på sentralt lager. Beholdninger av driftsmateriell er i all hovedsak verdsatt til anskaffelseskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for estimert avsetning til forventet tap.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i regnskapslinjen avregnet med statskassen.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter kontantprinsippet.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2022

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2022	Merutgift (-) og mindretutgift
0440	Politiet	01	Driftsutgifter	A,B	22 236 979 350	22 032 702 128	204 277 222
0440	Politiet	22	Søk etter antatt omkomne	A,B	7 669 000	3 503 858	4 165 142
0440	Politiet	23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	A,B	32 000 000	24 039 083	7 960 917
0440	Politiet	25	Variable utgifter ved ankomst, mottak og retur i politiets utlendingsforvaltning	A,B	174 209 000	174 763 735	-554 735
0440	Politiet	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A,B	367 622 155	208 671 497	158 950 658
0440	Politiet	48	Tildeling fra EUs grense- og visumfinansieringsordninger	A,B	65 142 000	63 487 611	1 654 389
0440	Politiet	70	Tilskudd	A	9 600 000	9 597 000	3 000
0440	Politiet	73	Internasjonale forpliktelser, mv.	A,B	294 662 000	285 533 953	9 128 047
0440	Politiet	74	Midlertidig destruksjonspant for enkelte typer halvautomatiske rifler	A	0	16 000	-16 000
0442	Politi høgskolen	01	Driftsutgifter	A,B	669 627 000	673 289 710	-3 662 710
0448	Grensekommisssæren	01	Driftsutgifter	A,B	6 372 000	6 328 235	43 765
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	01	Driftsutgifter	B	6 154 000	5 315 773	838 227
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting	A,B	2 656 000	1 154 851	1 501 149
0410	Domstolene	01	Driftsutgifter	B	6 196 000	6 301 382	-105 382
0414	Forlikråd og andre domsutgifter	01	Driftsutgifter	A,B	4 000 000	2 631 454	1 368 546
0414	Forlikråd og andre domsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	40 888 000	42 843 552	-1 955 552
0444	Politiets sikkerhetstjeneste	01	Driftsutgifter	B	8 539 000	8 421 768	117 232
0466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.	01	Driftsutgifter	A,B	3 000 000	1 716 826	1 283 174
0471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdighetsvederlagsordning	71	Erstatningsansvar m.m.	B	0	7 438 133	-7 438 133
0471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdighetsvederlagsordning	72	Erstatning i anledning av straffefølgning	B	0	3 936 657	-3 936 657
0490	Utlendingsdirektoratet	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting	B	450 000	310 123	139 877
0858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	01	Driftsutgifter	B	829 859	879 456	-49 597
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter		0	903 520 603	
Sum utgiftsført					23 936 595 364	24 466 403 387	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2022	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3400	Justis- og beredskapsdepartementet	01	Diverse inntekter	B	2 150 000	1 803 969	-346 031
3440	Politiet	01	Gebyr - pass og våpen	A	724 352 000	707 265 180	-17 086 820
3440	Politiet	02	Refusjoner mv.	A,B	175 443 000	170 430 174	-5 012 826
3440	Politiet	03	Salgsinntekter	A,B	40 561 000	26 717 952	-13 843 048
3440	Politiet	04	Gebyr - vaktelskap og etterkontroll av deaktiverte skytevåpen	A,B	1 600 000	1 607 035	7 035
3440	Politiet	06	Gebyr - utlendingsaker	A,B	351 239 000	358 631 047	7 392 047
3440	Politiet	07	Gebyr - sivile gjøremål	A,B	684 583 000	68 083	-684 514 917
3440	Politiet	08	Refusjoner fra EUs grense- og visumfinansieringsordninger	A	56 005 000	56 005 092	92
3442	Polithøgskolen	02	Diverse inntekter	A,B	14 148 000	25 478 304	11 330 304
3442	Polithøgskolen	03	Inntekter fra Justissektorens kurs og øvingssenter	A,B	10 901 000	12 635 376	1 734 376
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	83	Av alminnelige fordringer		0	11 113	11 113
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		0	30 026 506	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift		0	1 935 635 044	
Sum inntektsført					2 060 982 000	3 326 314 875	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						21 140 088 512	
Deposita og avsetninger							
845004	Avsetninger i Svalbardregnskapet			C	4 000 000	730 700	-3 269 300
Sum netto rapportert direkte i kapitalregnskapet (gjennom S-rapport) til Svalbardregnskapet						730 700	
Sum netto rapportert til bevilgnings- og kapitalregnskapet						21 140 819 212	
Kapitalkontoer							
60094201	Norges Bank KK /innbetalinger					2 311 475 525	
60094202	Norges Bank KK/utbetalinger					-22 771 294 436	
704475	Endring i mellomværende med statskassen					-681 000 301	
Sum rapportert						-21 140 819 212	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

		2022	2021	Endring
628004	Vega Kommune, leieboerinnskudd	800 000	800 000	0
704475	Mellomværende med statskassen	-1 273 714 737	-592 714 436	-681 000 301

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0400 23	970 000	1 686 000	2 656 000
0414 01		4 000 000	4 000 000
0414 21		40 888 000	40 888 000
0440 01	971 614 350	21 265 365 000	22 236 979 350
0440 22	7 669 000	0	7 669 000
0440 23	1 661 000	30 339 000	32 000 000
0440 25	3 008 000	171 201 000	174 209 000
0440 45	368 055 155	-433 000	367 622 155
0440 48	54 142 000	11 000 000	65 142 000
0440 70		9 600 000	9 600 000
0440 71		0	0
0440 73	242 870 000	51 792 000	294 662 000
0440 74		0	0
0442 01	16 397 000	653 230 000	669 627 000
0448 01	309 000	6 063 000	6 372 000
0466 01		3 000 000	3 000 000
	1 666 695 505	22 247 731 000	23 914 426 505
3440 01		724 352 000	724 352 000
3440 02		175 443 000	175 443 000
3440 03		40 561 000	40 561 000
3440 04		1 600 000	1 600 000
3440 06		351 239 000	351 239 000
3440 07		684 583 000	684 583 000
3440 08		56 005 000	56 005 000
3442 02		14 148 000	14 148 000
3442 03		10 901 000	10 901 000
	0	2 058 832 000	2 058 832 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0440 01	5 %	204 277 222	-20 585 532	183 691 689	-18 848 839			164 842 850	1 063 268 250	164 842 850
0440 22	"kan overføres"	4 165 142		4 165 142				4 165 142	9 680 000	4 165 142
0440 23	5 %	7 960 917		7 960 917				7 960 917	1 516 950	1 516 950
0440 25	5 %	-554 735		-554 735				-554 735	8 560 050	-554 735
0440 45	"kan overføres"	158 950 658		158 950 658				158 950 658	199 216 000	158 950 658
0440 48	"kan overføres"	1 654 389		1 654 389				1 654 389	59 894 000	1 654 389
0440 73	"kan overføres"	9 128 047		9 128 047				9 128 047	367 521 000	9 128 047
0442 01	5 %	-3 662 710		-3 662 710	13 064 680			9 401 969	32 661 500	9 401 969
0448 01	5 %	43 765		43 765				43 765	303 150	43 765

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Opplysninger om avgitte belastningsfullmakter på inntektskapitler

Kapittel og post	Merinntekt og mindreinntekt (-)	Inntektsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakt er (+)	Merinntekt og mindreinntekt (-) etter avgitte belastningsfullmakter
344 004	7 035	8 000	15 035
344 007	- 684 514 917	685 372 305	857 388

Avgitt Regnskapsført pr.
31.12.2022

Oversikt belastningsfullmakter avgitt til andre virksomheter på kap.post 0440.01

		Avgitt	Regnskapsført pr. 31.12.2022	
Statens innkrevingsentral - SI - drift av PLØS, CI og RIM.	0440 01	1 750 000	1 529 376	Ref. brev av 5.1.23 23/3181-2
Riksadvokaten, overført fra Oslo politidistrikt	0440 01	1 350 000	1 432 468	Ref. brev av 11.1.22 20/147149-4
Politiets sikkerhetstjeneste - PST - Prosjekt Utviklingsporteføjen PNR	0440 01	22 700 000	17 623 688	Ref. brev av 30.5.22 22/18410-48
Statens pensjonskasse - erstatningsordningen	0440 01	3 000 000	-	Ref. brev av 23.9.22 22/179317-2
Sum 0440.01		28 800 000	20 585 532	

Avgitt Regnskapsført pr.
31.12.2022

Følgende midler er overført til Skatteetaten - SI

		Avgitt	Regnskapsført pr. 31.12.2022	
Gebyr etterkontroll deaktiverte skytevåpen	3440 04	500 000	8 000	Ref. brev av 7.1.22 22/4357-1
Ref samarbeidsavtale ang. innkreving (april 2013) - Namsmannen og bøter	3440 07	774 583 000	685 372 305	Ref. brev av 3.1.22 20/1690-3
Sum		775 083 000	685 380 305	

Oversikt belastningsfullmakter mottatt fra andre virksomheter			Regnskapsført pr.	
		Mottatt	31.12.2022	
Justis - og beredskapsdepartementet - kantinedrift	0400 01	5 219 000	4 468 659	Ref. brev av 24.1.22 22/567-GSØ
Dekning av lønnsutgifter ifm hospitering	0400 01	935 000	847 114	Ref. brev av 23.3.22 22/1084-TG
Justis - og beredskapsdepartementet - kantinedrift	3400 01	2 150 000	1 803 969	Ref. brev av 24.1.22 22/567-GSØ
Domstoladministrasjonen - prosjekt ESAS III	0410 01	6 196 000	6 301 382	Ref. belastningsfullmakt
PST - Politiets sikkerhetstjenester	0444 01	8 539 000	8 421 768	Dokumentasjon oppbevares hos PST pga. konfidensialitet
Utlendingsdirektoratet - UDI - prosjekt Ghana pilot	0490 23	445 461	310 123	Ref.brev av 2.5.22 22/07210-1
Bufdir - Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet - Kompetanseteam	0858 01	829 859	879 456	Ref. brev av 4.5.22 2019/56991-15
		24 314 320	23 032 471	

Andre tildelinger ihht. Tildelingsbrev 2022			Regnskapsført pr.	
		Bevilget	31.12.2022	
Forliksråd og andre domsutgifter	0414 01	<i>generell</i>	2 631 454	Ref. Tildelingsbrev 2022
Forliksråd og andre domsutgifter	0414 21	<i>generell</i>	42 843 552	Ref. Tildelingsbrev 2022
Særskilte straffesaksutgifter	0466 01	<i>generell</i>	1 716 826	Ref. Tildelingsbrev 2022
Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning	0471 71	<i>generell</i>	7 438 133	Ref. Tildelingsbrev 2022
Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning	0471 72	<i>generell</i>	3 936 657	Ref. Tildelingsbrev 2022

Mer- og mindreinntekter (-) i henhold til merinntektsfullmakt pr. 31.12.2022		
Refusjoner	3440 02	-5 012 826
Salgsinntekter	3440 03	-13 843 048
Gebyr - vaktelskaper	3440 04	7 035
Sum mindreinntekter 3440		-18 848 839
Politihøgskolen	3442 02	11 330 304
Politihøgskolen	3442 03	1 734 376
Sum merinntekter 3442		13 064 680

Kommentar til overføring av midler fra 2022 til 2023

For overføring av midler fra 2022 til 2023 er 5% regelen (5% av årets tildelinger) benyttet på alle poster, med unntak av 0440.22, 0440.45, 0440.48 og 0440.73. Post 0440.22, 0440.45, 0440.48 og 0440.73 er overført i sin helhet.

Note C del I Spesifisering av netto rapportert direkte i kapitalregnskapet (gjennom S-rapport) til Svalbardregnskapet etter kapittel og post

Utgiftskapittel i Svalbardregnskapet	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Regnskap 2022
0005	Sysselemanden (jf. kap. 3005)	01	Driftsutgifter	730 700
Sum utgiftsført i Svalbardregnskapet				730 700
Inntektskapittel i Svalbardregnskapet	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Regnskap 2022
Sum inntektsført i Svalbardregnskapet				0
Sum netto rapportert direkte i kapitalregnskapet (gjennom S-rapport) til Svalbardregnskapet				730 700

Note C del II Spesifisering av netto rapportert direkte i kapitalregnskapet (gjennom S-rapport) til Svalbardregnskapet etter art

	2022
Driftsinntekter rapportert til Svalbardregnskapet	
Sum innbetalinger fra drift	0
Driftsutgifter rapportert til Svalbardregnskapet	
Utbetalinger til lønn	157
Andre utbetalinger til drift	730 543
Sum utbetalinger til drift	730 700
Netto rapporterte driftsutgifter	730 700
Investerings- og finansinntekter rapportert til Svalbardregnskapet	
Sum investerings- og finansinntekter	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til Svalbardregnskapet	
Sum investerings- og finansutgifter	0
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til	
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra Svalbardregnskapet	
Sum netto rapportert direkte i kapitalregnskapet (gjennom S-	730 700

Oppstilling av artskontorrapportering 31.12.2022

	31.12.2022	31.12.2021
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra gebyrer	1 067 571 346	745 999 506
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	106 418 570	74 540 716
Salgs- og leieinnbetalinger	181 222 693	134 292 433
Andre innbetalinger	14 650 644	19 580 807
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	1 369 863 253	974 413 462
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	16 878 070 508	15 397 866 562
Andre utbetalinger til drift	5 561 733 397	4 628 251 391
<i>Sum utbetalinger til drift</i>	22 439 803 905	20 026 117 953
Netto rapporterte driftsutgifter	21 069 940 652	19 051 704 490
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	9 936 380	1 532 598
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>	9 936 380	1 532 598
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	1 130 059 186	607 049 547
Utbetaling av finansutgifter	3 283 701	4 833 750
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>	1 133 342 888	611 883 297
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	1 123 406 508	610 350 699
Driftsinntekter krevd inn på vegne av andre statlige virksomheter		
Innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	5 957 420	2 559 925
<i>Sum innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>	5 957 420	2 559 925
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	9 613 000	9 934 638
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>	9 613 000	9 934 638
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	24 069 087	23 440 878
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	1 935 635 044	1 769 175 227
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	903 520 603	690 145 257
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>	-1 056 183 528	-1 102 470 847
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	21 140 819 212	18 566 959 055
Oversikt over mellomværende med statskassen		
	31.12.2022	31.12.2021
Fordringer på ansatte	4 833 007	4 678 151
Kontanter	8 869 688	4 961 532
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-640 817 827	-586 653 511
Skyldige offentlige avgifter	-26 057 435	-5 231 427
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse	-607 661 653	0
Mottatte forskuddsbetalinger	-7 918 573	-5 593 200
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)	1 046 267	1 094 271
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger	-1 763 370	-3 109 889
Avstemningsdifferanser	-4 244 839	-2 860 363
Sum mellomværende med statskassen	-1 273 714 736	-592 714 436

Resultatregnskap

	Note	31.12.2022	31.12.2021
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	22 043 135 165	19 920 605 981
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	109 014 060	75 291 176
Inntekt fra gebyrer	1	1 067 578 071	746 060 844
Salgs- og leieinntekter	1	181 210 150	136 849 346
Andre driftsinntekter	1	11 454 323	18 124 767
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>23 412 391 769</i>	<i>20 896 932 114</i>
Driftskostnader			
Varekostnader	10	109 792 530	-13 119 252
Lønnskostnader	2	17 015 589 353	15 509 646 747
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	805 512 813	787 567 108
Andre driftskostnader	5	5 488 071 563	4 609 536 394
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>23 418 966 258</i>	<i>20 893 630 998</i>
Driftsresultat		-6 574 489	3 301 117
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	9 936 380	1 532 598
Finanskostnader	6	3 361 890	4 833 715
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>6 574 489</i>	<i>-3 301 117</i>
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Avregninger og disponeringer			
Driftsinntekter krevd inn på vegne av andre statlige virksomheter			
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	5 957 420	2 559 925
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		5 957 420	2 559 925
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Tilskudd til andre	9	9 613 000	9 934 638
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		9 613 000	9 934 638
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>

Balanse – eiendeler

	Note	31.12.2022	31.12.2021
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	493 602 787	602 793 715
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	247 931 807	115 926 257
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		<i>741 534 594</i>	<i>718 719 972</i>
II Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4	2 832 252 001	2 978 010 678
Maskiner og transportmidler	4	1 547 759 909	1 252 258 771
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	1 106 218 217	995 052 328
Anlegg under utførelse	4	29 744 312	5 305 684
<i>Sum varige driftsmidler</i>		<i>5 515 974 439</i>	<i>5 230 627 461</i>
III Finansielle anleggsmidler			
Leietakerinnskudd		800 000	800 000
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		<i>800 000</i>	<i>800 000</i>
Sum anleggsmidler		6 258 309 033	5 950 147 433
B. Omløpsmidler			
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	11	170 254 329	127 706 454
<i>Sum beholdning av varer og driftsmateriell</i>		<i>170 254 329</i>	<i>127 706 454</i>
II Fordringer			
Kundefordringer	12	11 183 739	17 680 643
Opptjente, ikke fakurerte inntekter	13	323 762	0
Andre fordringer	14	255 433 511	396 043 424
<i>Sum fordringer</i>		<i>266 941 011</i>	<i>413 724 067</i>
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd	15	294 933 619	312 613 073
Kontanter og lignende	15	8 810 133	4 961 532
Bankinnskudd sivil rettspleie	15	66 369 839	64 880 308
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		<i>370 113 591</i>	<i>382 454 913</i>
Sum omløpsmidler		807 308 931	923 885 434
Sum eiendeler drift		7 065 617 964	6 874 032 867
Sum eiendeler		7 065 617 964	6 874 032 867

Balanse – Statens kapital og gjeld

	Note	31.12.2022	31.12.2021
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapital			
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	2 837 377 134	3 384 545 833
<i>Sum avregninger</i>		2 837 377 134	3 384 545 833
Sum statens kapital		2 837 377 134	3 384 545 833
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
II Annen langsiktig gjeld			
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	17	864 337 185	290 608 092
Skyldig skattetrekk		640 817 827	586 653 511
Skyldige offentlige avgifter		270 417 974	236 131 900
Avsatte feriepenger		1 466 777 264	1 359 753 183
Mottatt forskuddsbetaling	13	9 272 176	10 645 300
Beslaglagte kontanter	16	294 933 619	312 613 073
Annen gjeld til ansatte	16	486 828 390	475 195 318
Påløpte kostnader	16	123 660 936	148 146 542
Annen kortsiktig gjeld	16	4 885 175	4 859 806
Kortsiktig gjeld sivil rettspleie	16	66 310 284	64 880 308
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		4 228 240 830	3 489 487 033
Sum gjeld		4 228 240 830	3 489 487 033
Sum statens kapital og gjeld drift		7 065 617 964	6 874 032 867
Sum statens kapital og gjeld		7 065 617 964	6 874 032 867

Note 1 Driftsinntekter

	31.12.2022	31.12.2021
Inntekt fra bevilgninger*		
Inntekt fra bevilgninger	22 043 135 165	19 920 605 981
Sum inntekt fra bevilgninger	22 043 135 165	19 920 605 981
<p>*Etter de statlige regnskapsstandardene beregnes inntekt fra bevilgninger for bruttobudsjetterte virksomheter som differansen mellom periodens kostnader og opplyente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.</p> <p>For informasjon om mottatte bevilgninger se oppstilling av bevilgningsrapportering.</p>		
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	41 978 432	2 219 545
Tilskudd fra EU	67 035 628	72 053 759
Andre tilskudd og overføringer	0	1 017 872
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	109 014 060	75 291 176
Inntekt fra gebyrer		
Gebyrer	1 067 578 071	746 060 844
Sum inntekt fra gebyrer	1 067 578 071	746 060 844
Salgs- og leieinntekter		
Salgsinntekt, avgiftspliktig	11 670 927	10 258 371
Salgsinntekt, avgiftsfri	9 390 408	7 655 784
Salgsinntekt, unntatt avgiftsplikt	155 659 419	117 168 440
Leieinntekter	4 489 396	1 766 751
Sum salgs- og leieinntekter	181 210 150	136 849 346
Andre driftsinntekter		
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	6 024 721	3 171 023
Andre driftsinntekter	5 429 603	14 953 744
Sum andre driftsinntekter	11 454 323	18 124 767
Sum driftsinntekter	23 412 391 769	20 896 932 114

Note 2 Lønnskostnader

	31.12.2022	31.12.2021
Lønn	12 256 047 985	11 404 974 519
Feriepenger	1 489 369 331	1 354 503 653
Arbeidsgiveravgift	1 950 891 209	1 781 023 580
Pensjonskostnader*	1 699 858 892	1 381 095 611
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-665 232 189	-639 958 301
Andre ytelser	284 654 124	228 007 685
Sum lønnskostnader	17 015 589 353	15 509 646 747

Antall utførte årsverk

17595

17 280

*SPK har fra 1.1.2022 innført en hendelsesbasert premiemodell. Det innebærer at premien beregnes ut fra faktiske hendelser og endringer i medlemsbestanden.

Tidligere år har SPK fakturert etter en forenklet premiemodell med en fast sats for pensjonspremien.

Note 3 Immaterielle rettigheter

	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	1 089 344 152	115 926 257	1 205 270 409
Tilgang i året	20 212 867	151 949 634	172 162 501
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	0
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i året	0	-19 944 084	-19 944 084
Anskaffelseskost	1 109 557 018	247 931 807	1 357 488 825
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.	0	0	0
Nedskrivninger i året	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	486 550 437	0	486 550 437
Ordinære avskrivninger i året	129 403 795	0	129 403 795
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	0
Balanseført verdi 31.12.2022	493 602 787	247 931 807	741 534 594

Oversikt over tilgang i året

Prosjektnavn	Beløp
Utviklingsporteføljen - Ny leverandør for DNA-analyser	3 753 581
Utviklingsporteføljen – Fra hendelse til avgjort sak	3 685 422
Utviklingsporteføljen - EES - Entry/Exit system	21 632 001
Utviklingsporteføljen - EES - Entry/Exit system PIT	38 137 252
Utviklingsporteføljen - ETIAS - European Travel Information and Authorisation system PIT	11 549 698
Utviklingsporteføljen - SIS Recast	1 266 446
Utviklingsporteføljen - SIS Recast Helhet	20 739 765
Utviklingsporteføljen - Tilgang for politimessige formål PIT	8 288 668
Utviklingsporteføljen - Interoperabilitet	12 469 240
Utviklingsporteføljen - FRIDA	25 117 144
Utviklingsporteføljen - TOVE - Taps- og verifikasjonstjeneste	2 808 974
IT - Driftskoordinering	2 481
Utviklingsporteføljen - Objektsikring	2 665 028
Utviklingsporteføljen – Ved første kontakt	354 935
Utviklingsporteføljen - GDPR	521 000
	<u>151 949 634</u>

Oversikt over aktivering i året

Prosjektnavn	Beløp
Utviklingsporteføljen - Taps- og verifikasjonstjeneste	19 944 084

Note 4 Varige driftsmidler

	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verkøy o.l.	Anlegg under utførelse	Infrastruktur-eiendeler	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	10 000 000	3 162 663 765	2 460 898 178	1 981 217 092	5 305 684	0	7 620 084 719
Tilgang i året	0	0	568 234 050	395 453 698	24 438 628	0	988 126 376
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	-156 014 161	-7 276 699	0	0	-163 290 860
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i å	0	0	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost	10 000 000	3 162 663 765	2 873 118 068	2 369 394 091	29 744 312	0	8 444 920 236
Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0	0	0	0	0	0
Nedskrivninger i året	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	194 653 087	1 209 509 095	985 633 219	0	0	2 389 795 401
Ordinære avskrivninger i året	0	145 758 677	247 354 374	282 995 966	0	0	676 109 018
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	-130 764 718	-5 457 524	0	0	-136 222 242
Balansført verdi 31.12.2022	10 000 000	2 822 252 001	1 547 019 316	1 106 222 430	29 744 312	0	5 515 238 059

Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år dekomponert lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Ingen avskrivning	Virksomhets-spesifikt	
Avhendelse av varige driftsmidler i 2022:							
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0	9 256 082	0	0	0	9 256 082
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	9 256 082	0	0	0	9 256 082

Kommentar til tilgang i året

Tilgang på maskiner og transportmidler består av anskaffelse av kjøretøy for totalt ca. 400 mnok, båter ca. 16 mnok og teknisk utstyr for ca. 151 mnok. Avgang maskiner og transportmidler består av ca. 113 mnok i salg og avhending av biler, ca. 12 mnok i salg av båter og ca. 31 mnok i salg av andre kjøretøy. Tilgang på driftsløsøre, inventar, verkøy og lignende består i hovedsak av IKT utstyr ca. 300 mnok. samt inventar og innredning ca. 68 mnok. Anlegg under utførelse består hovedsaklig av nytt politihus i Kristiansand og øvingsfasiliteter Politihøgskolen.

Note 5 Andre driftskostnader

	31.12.2022	31.12.2021
Husleie	1 510 870 039	1 448 636 041
Vedlikehold egne bygg og anlegg	31 632 306	22 046 525
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	139 285 074	66 040 619
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	458 445 745	293 277 630
Leie maskiner, inventar og lignende	583 746 992	375 956 054
Mindre utstyrsanskaffelser	428 578 699	342 422 627
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr	164 154 243	172 278 118
Kjøp av konsulenttjenester	365 305 180	318 279 820
Kjøp av andre fremmede tjenester	528 552 209	735 674 227
Reiser og diett	197 014 428	107 944 412
Tap og lignende	36 704 210	19 627 446
Øvrige driftskostnader	1 043 782 438	707 352 876
Sum andre driftskostnader	5 488 071 563	4 609 536 394

2022 var et år uten covid-restriksjoner og med økt aktivitetsnivå bl.a. i forhold til reise- og kursvirksomhet. Året var også preget av økt prisnivå på energi og drivstoff, noe som gjenspeiler seg i økte kostnader på områdene.

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Gjenværende varighet	Type eiendel				Sum
	Immaterielle eiendeler	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	
Varighet 1 - 5 år		489 367 342		47 604 508	536 971 850
Varighet 1- 10 år	364 327 544		23 768 488		166 441 569
Varighet over 5 - 25 år		904 989 442			904 989 442
Kostnadsført leiebetaling for perioden	364 327 544	1 394 356 784	23 768 488	47 604 508	1 996 498 893

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

	31.12.2022	31.12.2021
Finansinntekter		
Renteinntekter	11 113	3 062
Valutagevinst (agio)	9 925 267	1 468 906
Annen finansinntekt	0	60 630
Sum finansinntekter	9 936 380	1 532 598
Finanskostnader		
Rentekostnad	374 154	422 379
Valutatap (disagio)	2 987 737	4 404 915
Annen finanskostnad	0	6 421
Sum finanskostnader	3 361 890	4 833 715

Note 7A Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

A) Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (kongruensavvik)

	31.12.2022	31.12.2021	Endring*
Avregnet med statskassen i balansen	2 837 377 134	3 384 545 833	-547 168 700

Bakgrunnen for at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen for bruttobudsjetterte virksomheter er at konsernkontoene i Norges Bank inngår som en del av avregnet med statskassen i balansen. I tillegg hensyntas enkelte transaksjoner som ikke er knyttet til virksomhetens drift og transaksjoner som ikke medfører ut- eller innbetaling. Nedenfor vises de ulike postene som er grunnen til at endring i avregnet med statskassen i balansen ikke er lik periodens resultat.

Endring i avregnet med statskassen

<i>Konsernkontoer i Norges Bank</i>		
- Konsernkonto utbetaling		-22 771 294 436
+ Konsernkonto innbetaling		2 311 475 525
<i>Netto trekk konsernkonto</i>		-20 459 818 911
<i>Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomheten drift (er gjennomstrømningsposter)</i>		
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer		-5 957 420
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer		9 613 000
<i>Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen</i>		
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991)		22 043 135 165
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)		-1 959 704 131
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)		932 372 520
<i>Andre avstemmingsposter</i>		
Spesifikasjon av andre avstemmingsposter (feriepenger)		-12 471 524
<i>Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto</i>		547 168 699
<i>Resultat av periodens aktiviteter før avregning mot statskassen</i>		0
Sum endring i avregnet med statskassen *		547 168 699

*Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med periodens endring ovenfor.

Note 7B Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2022	31.12.2021	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Immaterielle eiendeler	741 534 594		741 534 594
Varige driftsmidler	5 515 974 439		5 515 974 439
Sum	6 257 509 033	0	6 257 509 033
Finansielle anleggsmidler			
Leietakerinnskudd	800 000	0	800 000
Sum	800 000	0	800 000
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	170 254 329	0	170 254 329
Kundefordringer	11 183 739	0	11 183 739
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	323 762	0	323 762
Andre fordringer	255 433 511	4 833 007	250 600 503
Bankinnskudd, kontanter og lignende	370 113 591	8 869 688	361 243 903
Sum	807 308 931	13 702 695	793 606 236
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-864 337 185	0	-864 337 185
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-640 817 827	-684 968 882	44 151 054
Skyldige offentlige avgifter	-270 417 974	-26 057 435	-244 360 539
Avsatte feriepenger	-1 466 777 264	0	-1 466 777 264
Mottatt forskuddsbetaling	-9 272 176	-7 918 573	-1 353 603
Annen kortsiktig gjeld	-976 618 404	-568 472 542	-408 145 862
Sum	-4 228 240 831	-1 287 417 432	-2 940 823 399
Sum	2 837 377 134	-1 273 714 737	4 111 091 870

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto eiendeler og gjeld.

Kommentar til beslaglagte midler – bankinnskudd

Beslaglagte kontanter i forbindelse med straffesaker er hensyntatt under bankinnskudd og kontanter med til sammen ca. 235 mnok.

Tilsvarende beløp er ført under annen kortsiktig gjeld.

Når dom er avgjort, blir de beslaglagte midlene inntektsført til Staten, alternativt tilbakeført opprinnelig eier.

Det er tatt beslag i andre objekter (ikke kontanter). Disse er ikke en del av regnskapet.

Kommentar til forvaltningsmidler – bankinnskudd

Midler som forvaltes på vegne av skyldnere og kreditorer i hhv. frivillig gjeldsordning og tvangsinn drivelse er inkludert i bankinnskudd med ca. 66 mnok.

Tilsvarende beløp er ført under annen kortsiktig gjeld.

Note 8 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

Avgifter og gebyrer direkte til statskassen

	31.12.2022	31.12.2021
Skatter og avgifter, renteinntekter og utbytte m.m	5 957 420	2 559 925
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	5 957 420	2 559 925

Kommentar til andre overføringer til staten

Regnskapslinjen består i hovedsak av inntekter vedrørende beslag og kostnader knyttet til oppbevaring av hittegoods

Note 9 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskudd til andre	31.12.2022	31.12.2021
Utbetaling av tilskudd til andre	9 613 000	9 934 638
Sum tilskudd til andre	9 613 000	9 934 638

Kommentar til tilskuddsforvaltning

Regnskapslinjen består av utbetalte tilskudd til fysisk sikring av tros- og livsynssamfunn og andre poster i henhold til Prop 1S post 70

Note 10 Varekostnader

	31.12.2022	31.12.2021
Frakt, toll og sped. - innkjøp råvarer og deler	60 882	141 656
Kjøpte varer for videresalg	318 983 809	7 517 425
Inntekter av varesalg	-190 315 637	-32 957 041
Innkjøp av mat og mineralvann for videresalg	18 906 203	12 263 057
Innkjøp av alkoholholdige varer for videresalg	624 052	231 736
Innkjøp av lærebøker for videresalg	31 242	289 196
Beholdningsendring varer for videresalg Jaren	-38 498 022	-605 280
Sum varekostnad	109 792 530	-13 119 252

Kommentar til varekostnad

Kjøpte varer for videresalg, samt beholdningsendring består hovedsakelig av innkjøp til PFT sitt lager. Salgsinntekter vedrørende internsalg (IFS) av materiell og kjøretøy i politiet bokføres i denne kontogruppen. Andre varekostnader gjelder varekjøp for Politihøgskolen sin hotell- og restaurantvirksomhet.

Note 11 Beholdning av varer og driftsmateriell

	31.12.2022	31.12.2021
Anskaffelseskost		
Innkjøpte varer (ferdigvarer) og driftsmateriell	137 237 734	98 643 445
Varebeholdning biler	33 016 595	29 063 009
Sum anskaffelseskost	170 254 329	127 706 454

Kommentar til lagerbeholdning

Lagerbeholdning gjelder beholdning av driftsmateriell og transportmidler på sentralt lager på Jaren. Ukurans er løpende kostnadsført til en verdi på ca 1 100 000 kroner.

Note 12 Kundefordringer

	31.12.2022	31.12.2021
Kundefordringer til pålydende	12 976 206	22 227 493
Avsatt til forventet tap (-)	-1 792 467	-4 546 850
Sum kundefordringer	11 183 739	17 680 643

Note 13 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddbetaling

Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)

	31.12.2022	31.12.2021
Opptjente, ikke fakturerte driftsinntekter	323 762	0
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	323 762	0

Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)

	31.12.2022	31.12.2021
Mottatt forskuddsbetaling	9 272 176	10 645 300
Sum mottatt forskuddsbetaling	9 272 176	10 645 300

Note 14 Andre kortsiktige fordringer

	31.12.2022	31.12.2021
Forskuddsbetalt lønn	568 547	573 122
Reiseforskudd	410 980	115 000
Personallån	3 853 480	3 990 039
Forskuddsbetalte leie	162 103 268	329 521 411
Andre forskuddsbetalte kostnader	19 399 308	4 746 615
Andre fordringer	69 097 927	57 097 246
Sum andre kortsiktige fordringer	255 433 510	396 043 434

Kommentar til kortsiktige fordringer

Andre fordringer består av tilgodehavende fra NAV (refusjoner sykepenger og foreldrepenger).

Note 15 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	31.12.2022	31.12.2021
Øvrige bankkontoer (utenfor statens konsernkontoordning)	294 933 619	312 613 073
Kontantbeholdninger	8 810 133	4 961 532
Bankinnskudd sivil rettspleie	66 369 839	64 880 308
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	370 113 591	382 454 913

Kommentarer til annen kortsiktig gjeld

Bankkonto sivil rettspleie er summen av innstående midler, som forvaltes på vegne av skyldnere og kreditorer i hhv frivillig gjeldsordning og tvangsinn drivelse. Bokføres i egen regnskapsklient, og dokumenteres separat.

Note 16 Annen kortsiktig gjeld

	31.12.2022	31.12.2021
Skyldig lønn	-1 046 267	-1 094 271
Annen gjeld til ansatte	486 828 390	475 195 318
Påløpte kostnader	123 660 936	148 146 542
Avstemningsdifferanser ved rapportering til statsregnskapet	1 704 324	3 079 766
Diverse andre poster	4 227 117	2 874 311
Beslaglagte kontanter	294 933 619	312 613 073
Kortsiktig gjeld sivil rettspleie	66 310 284	64 880 308
Sum annen kortsiktig gjeld	976 618 404	1 005 695 047

Kommentarer til annen kortsiktig gjeld

Avsetning fleksitid og skyldig påløpt lønn på ca. 487 mnok.

Inkludert i regnskapslinjen påløpte kostnader er periodisering av faktura med fakturadato i 2022, som ikke er behandlet før i 2023 på ca. 108 mnok.

Avstemningsdifferanser gjelder gjennomgangskontoer.

Diverse poster gjelder hittegods, forskudd forliksrådet og tvangssaker.

Beslaglagte kontanter. Når dom er avsagt blir de beslaglagte midlene inntektsført til Staten, alternativt tilbakeført opprinnelig eier.

Kortsiktig gjeld sivil rettspleie er summen av innstående midler, som forvaltes på vegne

av skyldnere og kreditorer i hhv frivillig gjeldsordning og tvangsinndrivelse. Bokføres i egen regnskapsklient, og dokumenteres separat.

Note 17 Leverandørgjeld

	31.12.2022	31.12.2021
Leverandørgjeld	864 337 185	290 608 092
Sum leverandørgjeld	864 337 185	290 608 092

Kommentar til leverandørgjeld

Leverandørgjeld har økt med ca. 600 mnok fra 2021 til 2022. Dette kommer av endring av regnskapsføring SPK.

Politiets årsrapport 2022

Utgitt: 15. mars 2023

Utgiver: Politidirektoratet

Riksrevisjonen

Vår saksbehandler
Usman Asif 22241340
Vår dato
27.06.2023
Deres dato

Vår referanse
2022/00558-9
Deres referanse

POLITI- OG LENSMANNSETATEN
c/o Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0031 OSLO

Revisjon av årsregnskapet for Politi- og lensmannsetaten 2022

Vedlagt følger revisjonsberetningen for Politi- og lensmannsetatens årsregnskap for 2022.

Riksrevisjonen har revidert virksomhetens årsregnskapsoppstillinger i samsvar med *lov om Riksrevisjonen*, *instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Offentliggjøring av revisjonsberetning

Revisjonsberetningen inneholder Riksrevisjonens konklusjon på gjennomført revisjon av årsregnskapsoppstillingene og våre uttalelser om «øvrige informasjon» og «øvrige forhold». Denne revisjonsberetningen omfattes ikke av bestemmelsen om utsatt offentlighet i *lov om Riksrevisjonen* § 18 (2). ledd.

Revisjonsberetningen skal i samsvar med Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 2.3.3 publiseres på virksomhetens nettsider sammen med årsrapporten.

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Bjørn Nybakken
underdirektør

Brevet er godkjent og ekspedert digitalt.

Vedlegg: 1

Liste over kopimottakere:

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

Riksrevisjonen

POLITI- OG LENSMANNSETATEN

Org. Nr.: 915429785

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Poli- og lensmannsetaten for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2022. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, virksomhetsregnskap og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 21 140 819 212 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet. Oppstilling av virksomhetsregnskapet viser driftsinntekter på 23 412 391 769 kroner og driftskostnader på 23 418 966 258 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav, og
- gir oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen med noter et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2022 og kapitalposter per 31. desember 2022, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten, og
- gir oppstilling av virksomhetsregnskapet med noter et dekkende bilde av virksomhetens resultater for 2022 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2022, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for informasjonen i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskommentarer (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av

årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapsoppstillingene

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapsoppstillingene som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide årsregnskapsoppstillingene som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av internkontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer overordnede departementet om funn og svakheter.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapsoppstillingene som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo, 27.06.2023

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Bjørn Nybakken
fung. avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.

POLITIET

Politidirektoratet og Riksadvokaten

Offentlig

**Straffesaksbehandlingen
2022**

Innhold

1. Om fellesrapporten	4
2. Sammendrag	5
3. Rammer for politiets straffesaksbehandling	7
3.1. Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen	7
3.2. Endringer i politiets påtalekompetanse og økte krav til aktiv saksforberedelse før hovedforhandling	9
3.3. Organiseringen og ressurssetting av straffesaksarbeidet	9
4. Kvalitetssikring og fagledelse av politiets straffesaksbehandling	11
5. Anmeldte lovbrudd	12
5.1. Hovedtrekk ved anmeldelsene	12
5.2. Nærmere om kriminalitetsutviklingen på utvalgte områder	13
5.2.1. Vinningslovbrudd	13
5.2.2. Voldslovbrudd	15
5.2.3. Seksuallovbrudd	16
5.2.4. Organisert kriminalitet og kriminelle nettverk	19
5.2.5. Arbeidslivskriminalitet	21
5.2.6. Økonomisk kriminalitet	22
5.2.7. Miljøkriminalitet	24
5.2.8. Cyberkriminalitet	24
6. Straffesaksbehandlingen	26
6.1. Antall påtaleavgjorte saker	26
6.2. Oppklarte saker	27
6.3. Domfellelser, frifinnelser og enkelte særreaksjoner	31
6.4. Nærmere om oppklaringsprosenten	33
6.4.1. Oppklaringsprosenten for den samlede saksporteføljen	33
6.4.2. Oppklaringsprosenten - ulike kriminalitetstyper og sakskategorier	36
6.4.3. Enkelte sakstypers påvirkning på oppklaringsprosenten for den totale saksporteføljen	44
6.4.4. Oppklaringsprosenten i politidistriktene	45
6.4.5. Vurderinger	46
6.5. Saksbehandlingstid	48
6.5.1. Saksbehandlingstiden for den totale saksporteføljen	48
6.5.2. Saksbehandlingstiden for de ulike kriminalitetstypene varierer	48
6.5.3. Saksbehandlingstiden - mistenkte under 18 år	49
6.5.4. Saksbehandlingstiden i politidistriktene	50
6.5.5. Vurderinger	50
6.6. Saker under arbeid/restanser	51

6.6.1. Totalt antall saker under arbeid går ned	51
6.6.2. Vurderinger	53
6.7. Inndragning	54
6.8. Tilrettelagte avhør	55
7. Nærmere om særskilte kriminalitetstyper	57
7.1. Ungdomskriminalitet	57
7.2. Hatkriminalitet	57
7.3. Alvorlige trafikklovbrudd.....	59
7.4. Personbeskyttelsestiltak	60
8. Befolkningens inntrykk av politiets håndtering av kriminalitet i det digitale rom.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
9. Risikovurdering	63
10. VEDLEGG Utvalgte statistikktabeller.....	66

1. Om fellesrapporten

I tildelingsbrevene for 2021 fikk Riksadvokaten og Politidirektoratet i oppdrag å komme frem til en struktur for felles resultatrapportering for straffesaksavviklingen. Dette omfattet felles resultatrapportering til departementet, og resultatvurdering og -oppfølging av distriktene.

Politidistriktene er underlagt to styringslinjer, riksadvokat og statsadvokat i faglige spørsmål som gjelder straffesaksbehandling, og politidirektoratet og departementet for det meste av den øvrige virksomheten (NOU2017:5, Straffeprosessloven og politiloven). Som faglig ansvarlig tilligger det riksadvokaten å definere de til enhver tid gjeldende normer og krav for straffesaksbehandlingen, både generelt og i den enkelte sak. Politidirektoratet har ansvaret for at de definerte normer og krav realiseres på en effektiv og hensiktsmessig måte gjennom kompetansehevende tiltak, god ressursallokering og organisering (Riksadvokatens rundskriv nr. 3/2020 *Statsadvokatenes fagledelse av politiet*).

Felles rapportering, tilbakemeldinger til distriktene og resultatoppfølgingen skal bygge på de to etatenes kompetanse og erfaringer innen sine ansvars- og myndighetsområder. Den nye strukturen endrer ikke på riksadvokatens og Politidirektoratets ansvarsforhold.

Det gis i rapporten en oversikt over faglige og organisatoriske rammer, herunder ressurssetting av politiets straffesaksbehandling samt en vurdering av trender og utvikling knyttet til kriminalitetsutviklingen og politiets straffesaksbehandling.

Datagrunnlaget i rapporten er hentet fra politiets straffesaksregister (Strasak). (Det er benyttet "fryste tall".) Utviklingen og resultatene i 2022 sammenlignes i hovedsak med 2021 og gjennomsnittet for årene 2018-21. Vurderinger av trender og utvikling er som utgangspunkt knyttet til landet som helhet, men forskjeller i politidistriktenes resultater er fremhevet på enkelte områder. Hovedtrender som registreres for 2022 er en økning i antall anmeldelser, redusert saksbehandlingstid og en klar nedgang i oppklaringsprosenten for de fleste kriminalitetstypene.

2. Sammendrag

- I løpet av 2022 ble det [anmeldt](#) i overkant av 305 000 lovbrudd, dette er 9,2 prosent flere anmeldelser enn året før men en nedgang på 1,9 prosent målt mot gjennomsnittet for perioden 2016-2021.
- [tyverier og andre vinningslovbrudd](#) har økt med nesten 24 prosent i forhold til 2021, og vi må tilbake til 2016 for å finne et år med flere vinningsanmeldelser enn i 2022. Siste års økning skyldes i stor grad langt flere anmeldelser av tyveri fra person på ulike offentlige steder enn under pandemiårene 2020 og 2021.
- Voldsanmeldelsene har økt med 11,5 prosent fra 2021 og er drøyt 32 400 i 2022. Økningen gjelder både alvorlige og mindre alvorlige voldslovbrudd. For [mishandling i nære relasjoner](#) ble den svakt nedadgående trenden siden 2017 forlenget. I 2022 ble det registrert [29 drap](#), hvorav 15 ofre var menn og 14 var kvinner.
- I 2022 ble det anmeldt 27 600 [økonomilovbrudd](#), hvorav 83 prosent var ulike typer bedragerier. Bedragerianmeldelsene i 2022 utgjorde en økning på hele 22 prosent fra året før, mens øvrige økonomilovbrudd er redusert med nærmere 13 prosent i samme periode.
- Den kraftige, årlige reduksjonen i [anmeldte narkotikalovbrudd](#) fortsatte i 2022. De 16 800 narkotikaanmeldelsene tilsvarte en nedgang på drøyt 15 prosent fra året før og mer enn en halvering siden 2018. I overkant av 5 900 anmeldelser gjaldt bruk og besittelse etter legemiddeloven, mens 9 000 var anmeldelser av straffelovens narkotikabestemmelser.
- I alt 55 300 trafikklovbrudd ble anmeldt i løpet 2022, som er 5,6 prosent flere enn året før. Blant disse var det 11 700 anmeldelser av ruspåvirket kjøring, som tilsvarer en økning på over 20 prosent både fra året før og målt mot foregående fire år. I tillegg gjaldt henholdsvis 10 600 og 11 100 anmeldelser kjøring uten gyldig førerkort og ulovlig hastighet.
- Det ble registrert nærmere 3 300 brudd på kontakt- og besøksforbud i 2022. Denne typen anmeldelser har hatt en markant, årlig økning siste fem år, og anmeldelsene i 2022 utgjør 27 prosent flere enn gjennomsnittet for 2018-2021.
- Det er for landet som helhet påtaleavgjort 304 717 saker i 2022. Dette er 17 966 flere påtaleavgjørelser enn i 2021.
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra anmeldelse til påtaleavgjørelse for oppklarte saker er redusert fra 101 dager i 2021 til 94 dager i 2022. For alle saker er saksbehandlingstiden redusert fra 70 dager i 2021 til 62 dager i 2022.
- Antall ikke-påtaleavgjorte saker (IPA) viser i alle undergruppene en økning i løpet av 2022. Totalt har disse restansene økt med 4,8 prosent fra 2021. Sett opp mot gjennomsnittet i perioden 2018 -2021 registreres det imidlertid en reduksjon på 11,2 prosent

- 124 152 av de påtaleavgjorte sakene er i politiets statistikk definert som oppklarte. Oppklaringsprosenten for den samlede saksporteføljen er på 44 prosent. Den har ikke vært lavere enn det som nå registreres og utviklingen er bekymringsfull.
- 106 209 saker fikk en positiv påtaleavgjørelse. Sakene som ikke anses oppklart er i hovedsak henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsmannen eller bevisets stilling.
- Det ble i 2022 avsagt dom i 54 871 forhold, hvorav 7,5 prosent endte med frifinnelse. Frifinnelsesprosenten er med dette på tilnærmet samme nivå som foregående år, da det ble avgjort 63 234 forhold med dom og frifinnelsesprosenten var 7,7 prosent

3. Rammer for politiets straffesaksbehandling

3.1. Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen

Straffesaksbehandlingenes hovedmål er å bidra til redusert kriminalitet gjennom en rettsikker prosess. En forutsetning for at straffesaksbehandlingen skal bidra til redusert kriminalitet er at straffbare forhold blir avdekket og oppklart slik at skyldige effektivt kan straffeforfølges og ilegges adekvate reaksjoner. Samtidig er det maktpåliggende å unngå at uskyldige blir straffeforfulgt.

Straffesaksbehandlingen skal innrettes slik at den vekker tillit i samfunnet, og riksadvokaten fastsetter årlig, ut fra sitt overordnede ansvar for straffesaksbehandlingen, sentrale mål og prioriteringer for den. I riksadvokatens rundskriv 1/2022 *Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2022* er de generelle målene fra tidligere år om høy kvalitet, høy oppklaringsprosent, kort saksbehandlingstid og adekvate reaksjoner opprettholdt. Riksadvokatens sentrale prioriteringer for iverksetting og gjennomføring av etterforskning er få og i hovedsak en videreføring av tidligere føringer. Følgende sakstyper er prioritert:

- Drap og alvorlige voldslovbrudd som setter liv og helse i fare.
- Ildspåsettelse som setter liv og helse i fare.
- Vold mot barn og andre særlige sårbare fornærmede og mishandling i nære relasjoner.
- Alvorlige seksuallovbrudd, herunder internettrelaterte overgrep mot barn.
- Alvorlig internasjonal og organisert kriminalitet.
- Alvorlig økonomisk kriminalitet, herunder alvorlig arbeidslivskriminalitet, alvorlig IKT-kriminalitet og alvorlig miljøkriminalitet som rammer det indre miljø (arbeidsmiljøet og arbeidsmarkedet) eller det ytre miljø (natur, kunst og kulturminner)
- Alvorlige trafikklovbrudd, herunder dødsulykker, ulykker med betydelig personskaide og trafikkadferd som bærer preg av at gjerningspersonene aksepterer en risiko for en alvorlig ulykke.
- Straffbare handlinger motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonalitet, etnisk opprinnelse, religion eller livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller nedsatt funksjonsevne (hatkriminalitet)

Riksadvokatens prioriteringer gjelder for politidistriktenes samlede straffesaksbehandling og gjelder primært alvorlige lovbrudd. Om den enkelte overtredelse skal karakteriseres som "alvorlig" vil som anført i mål- og prioriteringsrundskrivet bero på en helhetsvurdering hvor lovbruddets alvorlighetsgrad, strafferamme og straffeutmålingspraksis ses hen til. Innen kategorien volds- og seksuallovbrudd skal som utgangspunkt alle handlinger som kan medføre mer enn 6 års fengsel anses som prioriterte og alle overtredelser av straffeloven § 282 (mishandling i nære relasjoner) selv om bestemmelsen ikke har en strafferamme over 6 år.

Sakene som faller inn under riksadvokatens prioriteringer skal gis forrang ved knapphet på ressurser, og det er i utgangspunktet ikke rom for å nedprioritere disse sakene.

Riksadvokaten påpeker i mål og prioriteringsrundskrivet for 2022 at oppklaringsprosenten for den samlede saksporteføljen siden 2015 er redusert og at denne utviklingen må snus. Det fremheves at høy oppklaring er spesielt viktig for de prioriterte sakene som skal søkes oppklart så langt råd er og at det er særlig viktig med høy oppklaring ved integritetskrenkende kriminalitet som alvorlig vold, mishandling i nære relasjoner samt alvorlige seksuallovbrudd mot barn og voksne. Det understrekes videre at det er viktig med oppklaring i saker der de kriminelle handlingene er begått ved bruk av IKT, som internettrelaterte seksuelle overgrep, økonomisk IKT-kriminalitet som bedragerier, identitetskrenkelser og datainnbrudd.

Når det gjelder saksbehandlingstid er det anført at det særlig skal tilstrebes kort saksbehandlingstid i de sentralt prioriterte sakene. Videre blir det presisert at det skal være kort saksbehandlingstid i saker med varetektsfengsling, i saker om opprettholdelse eller opphør av tvungent psykisk helsevern eller tvungen omsorg samt i saker om prøveløslatelse fra forvaring. Saksbehandlingsfristene som i de senere år har vært fastsatt for utvalgte volds- og voldtektssaker er ikke videreført i 2022. Men riksadvokaten har understreket at dette ikke innebærer en nedprioritering av sakene og at saksbehandlingstiden gjennomgående skal søkes redusert også her.

Der gjerningspersonene er under 18 år på handlingstiden skal spørsmålet om påtale avgjøres innen seks uker etter at vedkommende er å anse som mistenkt i saken. Denne lovregulerte fristen er videreført, jf. *lov om endringer i straffeprosessloven mv. (aktiv saksstyring mv.)* § 249 annet ledd.

Et av de sentrale målene for straffesaksbehandlingen er, som nevnt, at det skal fastsettes adekvate straffer. Dette er en viktig forutsetning for at straffeforfølgningen skal virke preventivt og bidra til redusert kriminalitet. Spørsmål av betydning for straffeutmålingen i den enkelte sak, herunder gjerningspersonens personlige forhold, skal derfor belyses på en tilfredsstillende måte gjennom politiets etterforskning. Riksadvokaten viser til reglene om strafferettslig skyldevne som trådte i kraft i 2020, og påpeker viktigheten av å vurdere risikoen for fremtidige lovbrudd opp mot om det er nødvendig med dom på særreaksjon, jf. riksadvokatens rundskriv 2/2020 *Utilregnelighetsregler og særreaksjoner*.

Inndragning av utbytte er sentralt i bekjempelsen av alle former for profittmotivert kriminalitet, og riksadvokaten poengterer at det skal være særlig høy bevissthet om pengesporsetterforskning der de straffbare handlinger er begått av personer i kriminelle nettverk. Dette fordi slik etterforskning kan fremskaffe bevis for primærforbrytelsene, avdekke hvitvasking av utbytte og gi grunnlag for inndragningskrav.

3.2. Endringer i politiets påtalekompetanse og økte krav til aktiv saksforberedelse før hovedforhandling

Ved *lov om endringer i straffeprosessloven mv. (aktiv saksstyring mv.)* ble det blant annet gjort endringer i straffeprosessloven §§ 65 til 67 som åpner opp for at riksadvokaten kan gi generelle bestemmelser om delegasjon av tiltalekompetanse til politiet og som dessuten gir påtalemyndigheten i politiet myndighet til å beslutte henleggelse i alle saker, med mindre riksadvokaten har besluttet noe annet. Formålet med de nye bestemmelsene er å legge til rette for effektiv ressursutnyttelse, gjennom mer fleksible kompetanseregler som gir riksadvokaten større innflytelse over arbeidsdelingen mellom de ulike nivåene i påtalemyndigheten. Loven ble iverksatt 1. juli 2022.

I riksadvokaten rundskriv 2/2022 *Påtalekompetanse* er tiltalekompetansen for en rekke lovbrudd, som etter loven tilligger statsadvokatene, delegert til tjenstepersoner i politiet med utvidet påtalekompetanse jf. rundskrivets punkt 2.3. Videre ble statsadvokatene gitt myndighet til å delegere tiltale spørsmålet i enkeltsaker til politiet der dette vurderes som forsvarlig og hensiktsmessig jf. rundskrivets punkt 3.1.

Loven har virket i kort tid og det er på nåværende tidspunkt vanskelig å angi hvilken effekt lovendringene har hatt. Det er en forutsetning at de ressurser som frigjøres hos statsadvokatembetene gjennom endringene skal benyttes til fagledelse og annen kvalitetsutvikling av straffesaksarbeidet i politiet.

Lov om endringer i straffeprosessloven mv. (aktiv saksstyring mv.) fastsetter videre økte krav til dommerstyring av hovedforhandlinger, men også økt krav til aktor ved at domstolene i større grad kan be om rettsforberedende møter, mer omfattende bevisoppgaver, skriftlige innlegg og sluttinnlegg i forkant av hovedforhandling mv. Dette er forhold som vil gi merarbeid i forkant av hovedforhandlinger, men er forutsatt å legge til rette for en mer konsentrert og poengtert gjennomføring av hovedforhandlingene i større og mer kompliserte saker.

Endringene stiller økte krav til påtalemyndigheten i politiet og det er viktig at politidistriktene legger til rette for dette gjennom relevant kompetansebygging og en organisering som støtter opp om en rettsikker og effektiv straffesaksbehandling

3.3. Organiseringen og ressurssetting av straffesaksarbeidet

I forbindelse med politireformen ble det i Politidirektoratets dokument *Rammer og retningslinjer* gitt sentrale føringer for hvordan politidistriktene skulle organiseres. Det er i de senere år gjort en del lokale tilpasninger til dette, og det er nå endel variasjoner i hvorledes oppgavene på straffesaksområdet løses. Felles for oppgaveløsningen er at enkelte funksjoner er organisert ved såkalte funksjonelle driftsenheter, hvor spesielle fagmiljøer er samlet til bruk for hele distriktet. Disse enhetene har dels etterforskningsansvar for saker innenfor spesifikke sakstyper og et distriktovergripende ansvar for å bistå i andre saker,

uansett hvor i distriktet sakene oppstår, for å sikre kvalitet og effektivitet i etterforskningen. Såkalte geografiske enheter har etterforskningsansvar for de sakene som ikke behandles av fellesenhetene og som faller inn under deres geografiske virkeområde. Disse enhetene håndterer saker av svært ulik karakter og med ulik alvorlighetsgrad, herunder trafikk, narkotika, vinning og vold. Når det gjelder den nærmere fordelingen av saksansvaret mellom de funksjonelle driftsenhetene og de geografiske enhetene legger *Nasjonal straffesaksinstruks*, utarbeidet av riksadvokaten og Politidirektoratet i fellesskap, føringer for hvilke saker som normalt skal plasseres i de funksjonelle driftsenhetene under henvisning til krav om tilstrekkelig kompetanse og ensartet praksis.

Robuste etterforskningsmiljøer med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse er sentralt for å møte de mange og krevende kriminalitetsutfordringene en står overfor på straffesaksområdet, som organisert kriminalitet, kriminelle nettverk og gjenger, alvorlig økonomisk kriminalitet og kriminalitet ved bruk av digitale verktøy. Særlig innsatsen mot organisert kriminalitet forutsetter stor innsats både på etterretningssiden og bruk av tilgjengelige metoder under etterforskningen som krever både politifaglig og påtalefaglig spisskompetanse. Også andre prioriterte områder, som saker om vold og seksuelle overgrep, krever særskilt kompetanse for at sakene skal behandles effektivt og sentrale rettsikkerhetsgarantier kunne ivaretas.

Politiet har i dag store utfordringer knyttet til cyber/IKT kriminalitet, herunder også kompetanse på metoder til å innhente digitale bevis. Dette gjøre seg særlig gjeldene innen økonomisk kriminalitet som i økende grad skjer gjennom bruk av digitale verktøy. Dette gjelder både i selve utførelsen av de straffbare forholdene og i sikring av utbytte av straffbare handlinger.

I tabell 3.3 gis en oversikt over personellressurser på straffesaksområdet i perioden 2020-2022. Som det fremgår av tabellen har det i perioden blitt tilført 329,5 lønnede årsverk dvs. 6 prosent til straffesaksområdet. Antall årsverk knyttet til politifaglig etterforskningsledelse (PEL) og etterforskning (øvrige) har økt med henholdsvis 25 og 5 prosent. Antall årsverk til påtale (øvrige) har økt med 18 prosent, mens fagforvaltning (påtale) og tilrettelagte avhør (påtale) i samme periode har hatt en nedgang.

Tabell 3.3 Utviklingen i antall lønnede årsverk

Lønnede årsverk eks. fødselsperm	31.12.2020	31.aug.21	31.12.2022	Endring 2020-22	%-endring fra 20-22
1336 Fagforvaltning (etterforskning)	80,5	82,9	90,2	9,7	12 %
1337 Politifaglig etterforskningsleder (PEL)	350,9	347,3	437,4	86,4	25 %
1338 Etterforskningsl. krisehåndt. (politi)	7,6	11,1	8,6	1,0	13 %
1339 Tilrettelagte avhør (etterforskning)	68,2	68,6	65,3	-2,9	-4 %
1340 Publikumsvakt	73,6	74,1	69,4	-4,1	-6 %
1341 Etterforskning (øvrige)	2815,3	2801,8	2945,1	129,8	5 %
1345 Kriminalteknikk	253,1	246,8	253,8	0,7	0 %
1346 Påtale (øvrige)	731,6	767,1	866,4	134,8	18 %
1347 System- og registerforvaltning	42,1	46,7	45,6	3,5	8 %
1349 Administrativ straffesaksstøtte (øvrige)	490,1	469,4	457,0	-33,1	-7 %
1350 Straffesaksarkiv	28,2	28,4	27,4	-0,8	-3 %
1355 Datateknisk etterforskning	200,4	202,1	212,3	11,8	6 %
1356 Operativ kriminalanalyse	73,7	73,5	75,1	1,4	2 %
1391 Beslagshåndtering	27,4	28,8	29,4	2,0	7 %
1411 Fagforvaltning (påtale)	26,7	24,2	22,5	-4,2	-16 %
1412 Tilrettelagte avhør (påtale)	50,6	53,7	44,3	-6,4	-13 %
1413 Etterforskningsl. krisehåndt. (påtale)	5,8	3,2	3,5	-2,4	-41 %
1425 Tilrettelagte avhør (koordinator)	17,0	19,0	18,2	1,2	7 %
1428 IT-Straffesaksbehandling	0,0	0,0	1,0	1,0	0 %
SUM	5342,8	5348,6	5672,3	329,5	6 %

Kilde: Politidirektoratet

Det er viktig for tilliten til politiet og for tryggheten i samfunnet at politiet har den kompetanse og kapasitet som kreves for å etterforske den kriminaliteten som begås. En god straffesaksbehandling forutsetter videre en hensiktsmessig organisering samt enhetlig prioritering, styring og kontroll av sakene.

4. Kvalitetssikring og fagledelse av politiets straffesaksbehandling

Dataene som hentes ut fra politiets statistikker belyser noen sentrale kvalitetsmarkører knyttet til politiets saksbehandling og effektiviteten i denne som oppklaringsprosent, saksbehandlingstid, saksavgjørelser mv., men sier i mindre grad noe om kvaliteten på den etterforskningen som er gjennomført eller de påtaleavgjørelsene som er fattet.

Domstolstolenes behandling av sakene som bringes inn for iretteføring der er en viktig kvalitetssikrings- og rettsikkerhetsgaranti. Frifinnelsesprosenten for saker brakt inn for domstolene har holdt seg relativt stabil over flere år og er for landet som helhet ca. 7,5 prosent i 2022, noe som vurderes som akseptabelt.

Sentralt i kvalitetssikringen av politiets straffesaksbehandling er videre statsadvokatenes fagledelse. Viktig i denne sammenheng er den enkeltsaksbehandling som foretas av statsadvokatene og riksadvokaten i alvorlige straffesaker, hvor påtalekompetansen tilligger den høyere påtalemyndighet, eller i saker som bringes inn fra politiadvokater uten utvidet påtalekompetanse samt klagebehandlingen.

Ved siden av enkeltsaksbehandlingen består fagledelsen av en rekke ulike tiltak søkt tilpasset utfordringene i det enkelte distrikt. Viktig i denne sammenheng er inspeksjoner/tilsyn som kan omfatte systematiske og generelle gjennomganger av politidistriktenes straffesaksbehandling eller omfatte enkeltområder som man ønsker å gi en særskilt oppfølging. Etter pålegg fra riksadvokaten er det i samtlige politidistrikter i 2022 gjennomført oppfølgende undersøkelser av tvangsmiddelbruken i mindre alvorlige narkotikasaker. Erfaringene fra disse inspeksjonene er at politiets etterlevelse av straffeprosessloven bestemmelser om tvangsmiddelbruk er blitt bedre, jf. riksadvokatens rapport av 21. november 2022 *Tvangsmidler i mindre alvorlige narkotikasaker - Oppfølgende undersøkelse*. Det er videre gjennomført inspeksjon av distriktenes innsats mot og håndtering av arbeidslivskriminalitet. Det er pt. ikke utarbeidet en samlet rapport om funnene fra disse inspeksjonene.

Der statsadvokatene gjennom sin fagledelse avdekker avvik skal det, i samråd med politidistriktene, iverksatt nødvendige tiltak for å lukke avvikene. Det ble i 2022 iverksatt tiltak vedrørende beslutning om soning av subsidiære fengselsstraffer og gitt en presisering av kompetansereglene for å beslutte elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm). Dette er forhold som direkte griper inn i borgernes rettsikkerhet og understreker betydningen av en aktiv fagledelse og en tilstedeværende påtalemyndighet i politiet.

Flere av embetene har i 2022 igangsatt tiltak opp mot politiets håndtering av saker om mishandling i nære relasjoner. Dette for å gjøre politiet bedre i stand til å håndtere disse sakene når tiltalekompetansen i sakene delegeres til politiet 1. juli 2023. Tiltakene som har vært iverksatt har eksempelvis vært lokale kvalitetsundersøkelser og overtagelse av påtalebehandlingen i enkeltsaker samt fagdager hvor fenomenforståelse, bevisvurderinger mv. har vært tema.

Straffesaksbehandlingen er, som andre deler av politiets ansvarsområder, i utvikling og det har derfor vært viktig å sikre både etterforskere og påtalemyndigheten i politiet nødvendig kompetanse. Ved siden av Politihøgskolens etterutdanningskurs er i denne sammenheng innføringen av årlig obligatorisk utdanning for både etterforskere og påtalemyndigheten i politiet sentralt. Likeledes innføringen av løpende saksevalueringer. Viktige tiltak for å heve kompetansen på etterforskningsfeltet har videre vært forankret i *Etterforskningsløftet*, som nå er avsluttet. Fagutviklingsapparatet har sitt utspring i dette prosjektet og er etablert som en viktig utviklingsarena på straffesaksområdet. De 10 faggruppene som er opprettet jobber kontinuerlig med ulike oppdrag, herunder revidering av eksisterende standarder og utarbeidelse av nye.

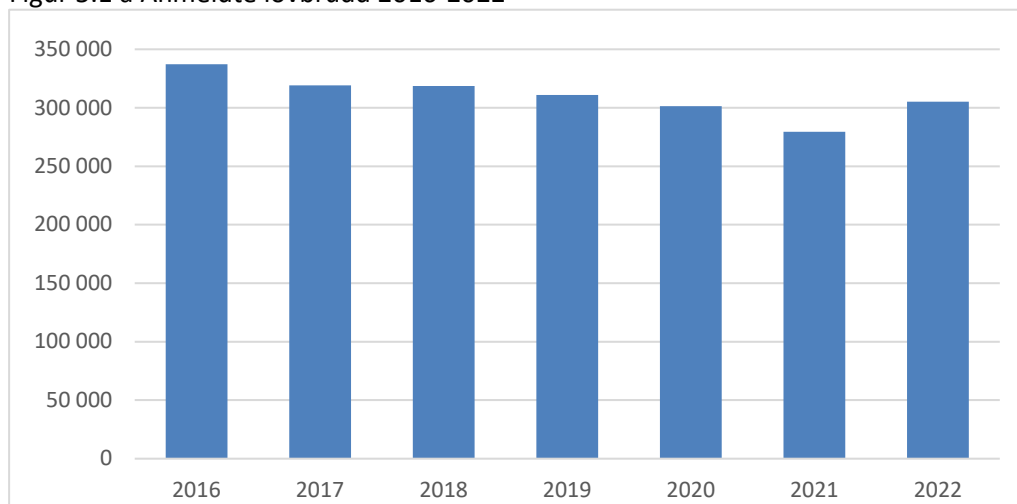
Det er, som anført foran, igangsatt flere tiltak for å sikre nødvendig kvalitet i straffesaksarbeidet som det er grunn til å forutsette har bidratt til å forbedre straffesaksbehandlingen. Det er viktig at denne innsatsen videreføres. Videre er det avgjørende for å oppnå god kvalitet og gode resultater i straffesaksarbeidet at politidistriktene sikrer området tilstrekkelige påtalefaglige- og etterforskningsfaglige ressurser. Størrelsen på den enkelte etterforsker og påtaleansvarliges saksportefølje må være hensiktsmessig og forsvarlig slik at sakene kan behandles med nødvendig effektivitet og rettsikkerhet. Sentralt for å sikre en god straffesaksbehandling er videre at ledelsen i politidistriktene utviser interesse og engasjement for straffesaksarbeidet og at statsadvokatene utøver god fagledelse hvor forbedringspunkter avdekkes og følges opp med adekvate tiltak.

5. Anmeldte lovbrudd

5.1. Hovedtrekk ved anmeldelsene

I løpet av 2022 ble det [anmeldt](#) i overkant av 305 000 lovbrudd, som er 25 800 eller 9,2 prosent flere enn året før. Målt mot gjennomsnittet for perioden 2016-2021 utgjør anmeldelsene imidlertid en nedgang på 1,9 prosent.

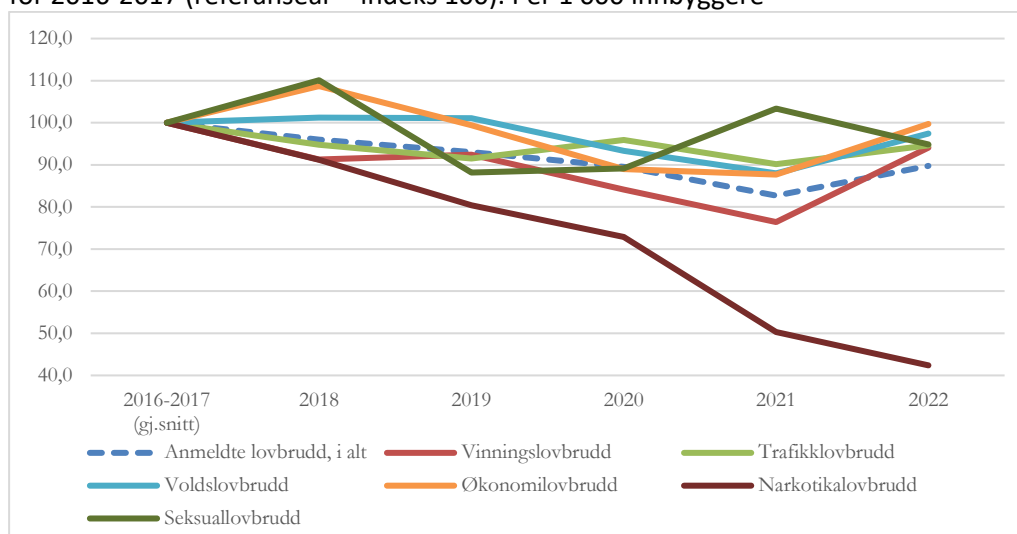
Figur 5.1 a Anmeldte lovbrudd 2016-2022

Kilde: JUS065

Samlet sett – og for flere av de mest omfangsrrike kriminalitetstypene – er anmeldelsene i 2022 på nivå med siste år før pandemien. Den samlede utviklingen på straffesaksfeltet henger trolig nært sammen med at smittevernstiltakene som preget 2020 og 2021 ble hevet i begynnelsen av 2022, men det er ulik utvikling for ulike typer lovbrudd.

Figur 5.1 b Anmeldte lovbrudd, etter utvalgte kriminalitetstyper. Relativ utvikling mot gjennomsnittet for 2016-2017 (referanseår = indeks 100). Per 1 000 innbyggere

Kilde: JUS065

5.2. Nærmere om kriminalitetsutviklingen på utvalgte områder

5.2.1. Vinningslovbrudd

I løpet av 2022 ble det anmeldt drøyt 105 000 vinningslovbrudd¹, som er en økning på nesten 24 prosent sammenlignet med 2021. Målt mot gjennomsnittet for perioden 2018-2021 er vinningsanmeldelsene økt med 11 prosent. Ser vi utviklingen over tid må vi tilbake til 2016 for å finne et år med flere registrerte vinningslovbrudd enn i 2022.

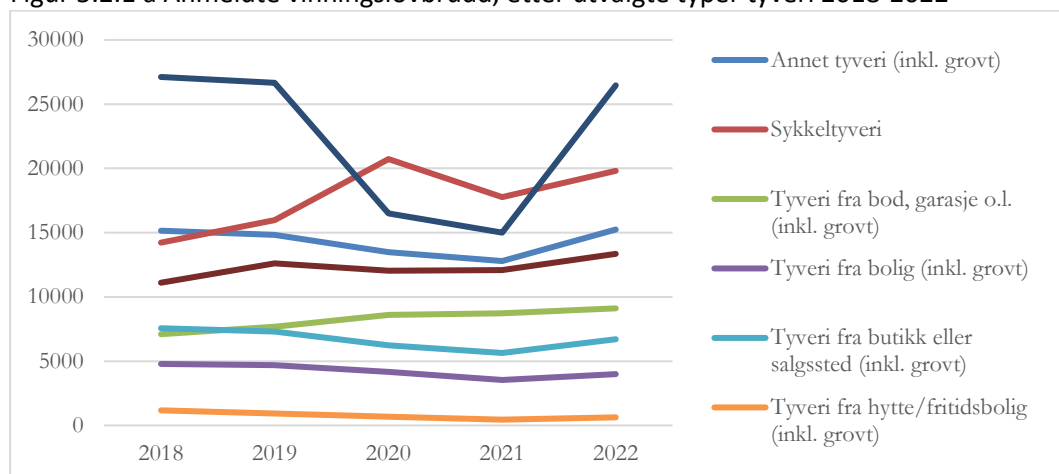
Den betydelige økningen i anmeldte vinningslovbrudd fra året før gjelder alle landets politidistrikter, men det er størst økning i Øst politidistrikt, Oslo politidistrikt og andre politidistrikt i den sørlige halvdel av Norge. På grunn av økt reisevirksomhet var det i 2022 også markant flere vinningslovbrudd registrert med gjerningssted i utlandet. I 2022 ble dessuten 57 prosent av alle vinningslovbrudd anmeldt via politiet.no², som er en vesentlig høyere andel enn i tidligere år.

Tyverier fra person var driver for kriminalitetsutviklingen siste år

Da smitteverntiltakene ble opphevet i begynnelsen av 2022 var det etter to år med begrensninger for ferdsel i det offentlige rom og en betydelig nedgang i den registrerte vinningskriminaliteten. Med normalisert bruk av kollektivtransport, kafeer og andre steder i det offentlige rom har de siste årenes tyverinedgang blitt mer enn reversert i løpet av 2022.

Størst betydning for utviklingen har tyveri fra person³, og de 26 200 anmeldelsene av slike tyverier i 2022 er så mye som 77 prosent flere enn året før – som illustrert i figur 5.2.1. Økningen for denne typen tyverier utgjør nærmere halvparten av den samlede økningen i anmeldte lovbrudd siste år.

Figur 5.2.1 a Anmeldte vinningslovbrudd, etter utvalgte typer tyveri 2018-2022

Kilde: JUS065

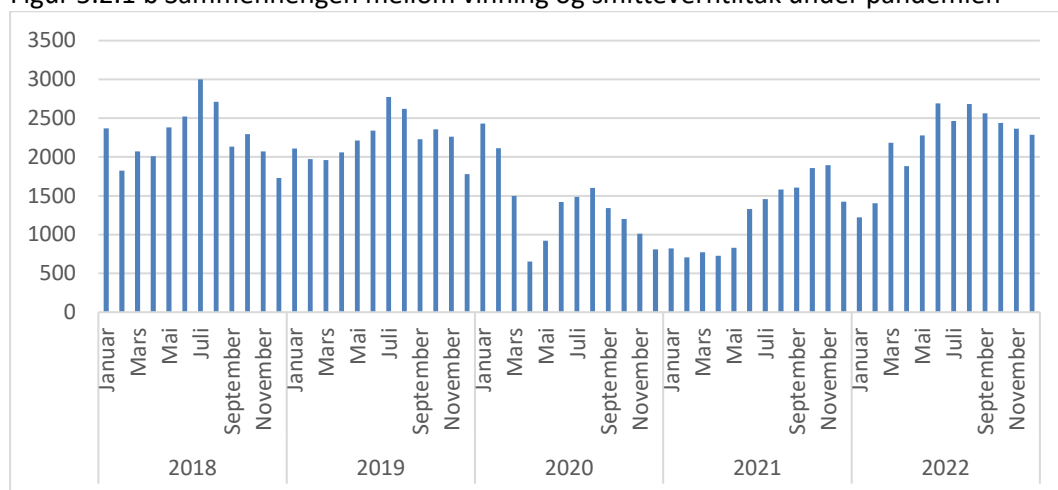
¹ Kriminalitetstypen vinningslovbrudd omfatter i all hovedsak overtredelser av straffelovens kapittel 27 om *Vinningslovbrudd og liknende krenkninger av eiendomsretten*. Kapittelet rammer en rekke ulike typer vinningsmotiverte handlinger, men i praksis utgjør tyverier mer enn ni av ti anmeldelser for denne kriminalitetstypen.

² Siden 2009 har det vært mulig å anmelde enkelte typer tyveri og skadeverk på politiet.no. Den tekniske løsningen for digital anmeldelse ble endret i 2018, og i løpet av de siste fem årene er det blitt mulig å anmelde noen flere typer lovbrudd digitalt enn tidligere.

³ Tyveri fra person er i politiets kodeverk for lovbrudd inndelt i ulike offentlige og private steder. I 2022 var det 11 400 flere anmeldte tyverier fra person enn året før, og omkring 90 prosent av disse dreide seg om tyverier skjedd på ulike steder i det offentlige rom.

I løpet av 2022 ble det i tillegg registrert 19 800 sykkeltyverier, nærmere 12 700 tyverier av og fra motorkjøretøy og 12 000 mindre tyverier fra butikk og annet salgssted. For alle disse tyveritypene har det vært en markant økning i anmeldelser sammenlignet med året før. I 2022 ble det dessuten anmeldt 910 ran, som er nesten 150 flere enn året før, men 50 færre enn i 2020. Antallet grove ran i 2022 er imidlertid det klart laveste som er registrert i løpet av den siste femårsperioden.

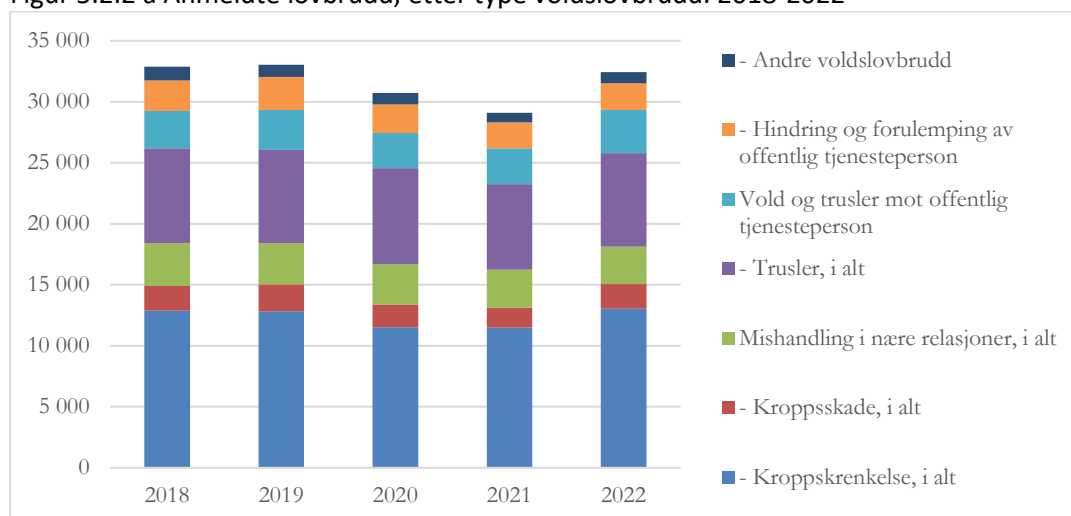
Figur 5.2.1 b Sammenhengen mellom vinning og smitteverntiltak under pandemien

5.2.2. Voldslovbrudd

Utviklingen for registrerte voldslovbrudd gjennom pandemiperioden har likheter med anmeldelsestrendene for vinningslovbrudd. Som det fremgår av figur 5.2.2.a har det vært en reduksjon i anmeldelser i løpet av 2020 og 2021, før omfanget av anmeldelser har tatt seg opp igjen i 2022 for de fleste typer vold. Samlet sett er den registrerte volden i 2022 oppunder nivået fra årene forut for pandemien.

Figur 5.2.2 a Anmeldte lovbrudd, etter type voldslovbrudd. 2018-2022

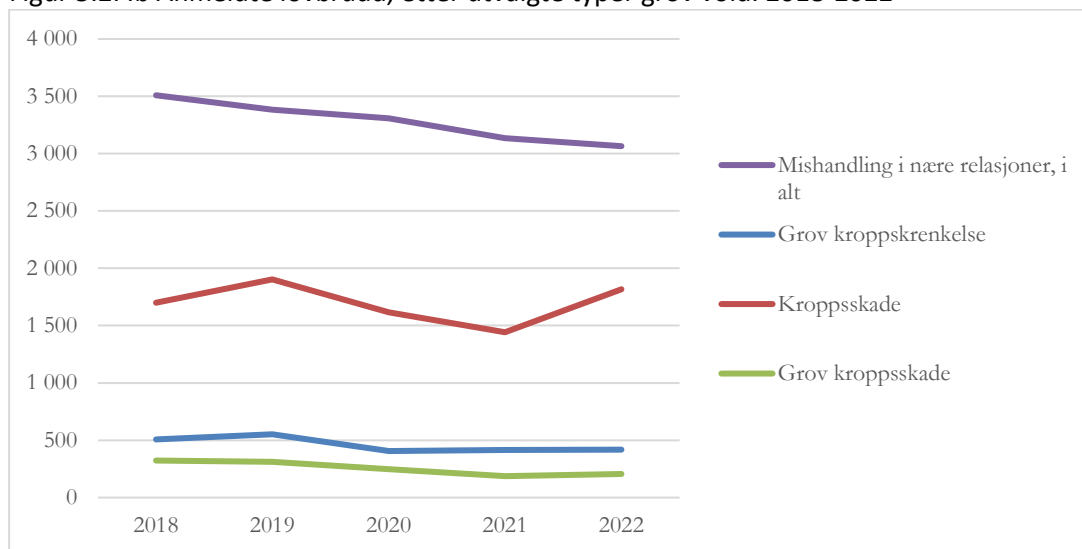

Kilde: JUS065

Kroppskrenkelser utgjør i underkant av 40 prosent av voldsanmeldelsene, og det er for denne typen vold at svingningene har vært størst igjennom pandemiårene. De drøyt 12 600 anmeldte kroppskrenkelsene i 2022 er 14 prosent flere enn både i 2020 og 2021, men bare noen hundre anmeldelser flere enn i 2018 og 2019. Trolig har deler av denne utviklingen sammenheng med de ulike smittevernstiltakene, hvor f.eks. periodevis skjenkestopp og redusert sosial kontakt antas å ha hatt innvirkning på omfanget.

De grovere typene vold har mer sprikende utviklingstrekk i samme periode. Anmeldte tilfeller av kroppsskade og grov kroppsskade har blitt vesentlig redusert gjennom pandemien, hvorpå de drøyt 2 000 anmeldelsene av denne typen vold i 2022 gir en økning på nesten en fjerdedel sammenlignet med året før – som illustrert i figur 5.2.2.b.

Figur 5.2. .b Anmeldte lovbrudd, etter utvalgte typer grov vold. 2018-2022

Kilde: JUS065

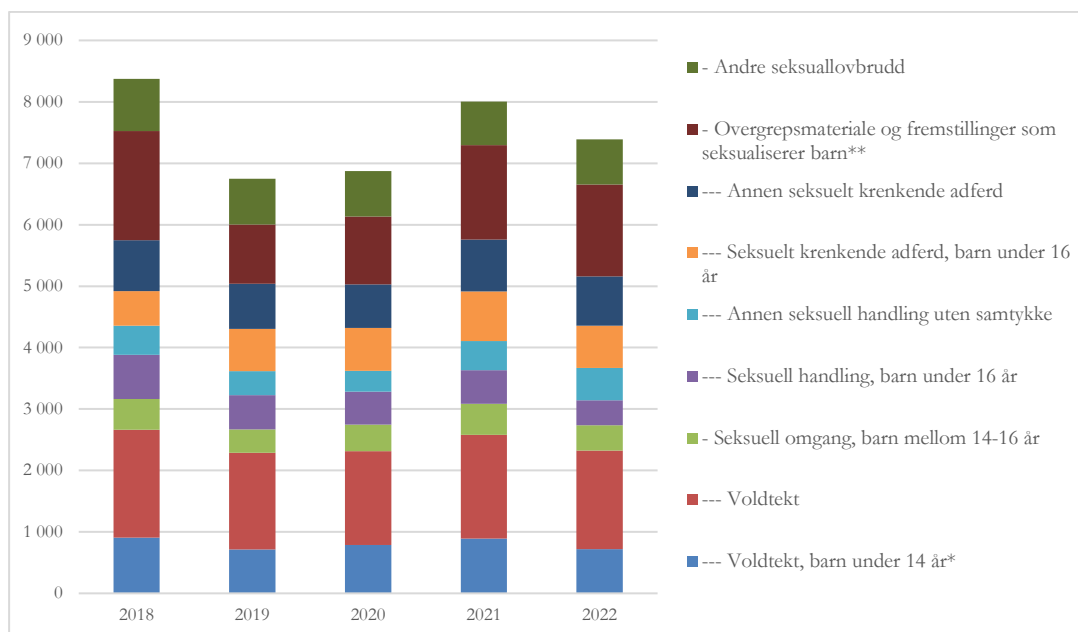
Straffesakene som gjelder grov kroppskrenkelse har ikke en tilsvarende økning og de nærmere 3 100 anmeldelsene for mishandling i nære relasjoner representerer en fortsettelse av den nedadgående trenden siden 2017. Se eget kapittel for en særskilt gjennomgang av [utviklingen for mishandling i nære relasjoner](#).

5.2.3. **Seksuallovbrudd**

I løpet av 2022 registrerte politiet 7 400 seksuallovbrudd, som er nesten 8 prosent færre anmeldelser enn året før. Siden midten av 2010-tallet har det vært relativt store, årlige variasjoner i antallet registrerte seksuallovbrudd. Anmeldelsene i 2022 er omtrent på nivå med gjennomsnittet for perioden 2018-2021.

Mens økningen i seksualanmeldelser i 2021 i stor grad var drevet av flere registrerte seksuallovbrudd mot barn, gjelder siste års reduksjon i registrerte straffesaker så godt som alle typer seksuallovbrudd – som illustrert i figur 5.2.3.a. Nedgangen gjelder også nesten alle politidistrikter.

Figur 5.2.3 a Anmeldte seksuallovbrudd, etter utvalgte typer lovbrudd. 2018-2022

Kilde: JUS065

* Inkluderer anmeldelser som etter straffeloven 1902 ble definert som "seksuell omgang med barn" under hhv. 14 og 10 år.

** Inkluderer anmeldelser etter straffeloven 1902 § 204 og § 204a som er registrert under statistikkgruppene for "pornografi".

Disse anmeldelsene gjelder i all hovedsak overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn, men omfatter også et mindre antall anmeldelser av ulovlig pornografi.

I 2022 ble det anmeldt 1 600 voldtekter⁴. Dette er 5 prosent færre enn året før, og to prosent færre enn gjennomsnittet for perioden 2018-2021. I 2022 dreide 720 anmeldelser seg om voldtekt av barn under 14 år⁵, som etter tidligere straffelov ble betegnet som seksuell omgang med barn under 14 år. Målt mot året før utgjør dette en nedgang på nesten 20 prosent, og antallet er også markant færre enn gjennomsnittet fra den foregående fireårsperioden. Av voldtektsanmeldelsene siste fem var nærmere syv av ti registrert som voldtekt til samleie. Tilsvarende andel for voldtekt av barn under 14 år var 12 prosent.

De registrerte seksuallovbruddene i 2022 omfatter 930 tilfeller av seksuell handling og 1 500 anmeldelser av seksuelt krenkende adferd. For begge disse lovbruddstypene er dette en nedgang på 9 prosent fra 2021. Politiet registrerte også 1 500 anmeldelser som gjaldt overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn, som tross en svak nedgang fra året før representerer en økning på 11 prosent sammenlignet med gjennomsnittet for perioden 2018-2022.

Mange seksuallovbrudd blir anmeldt lenge etter gjerningen

I tolkningen av utviklingen for de registrerte seksuallovbruddene bør man ta hensyn til flere faktorer enn de rene anmeldelsestallene. Ettersom kriminalstatistikken tar utgangspunkt i året anmeldelsen ble registrert – og ikke gjerningsåret – vil *anmeldelsestid*⁶ gi en indikasjon

⁴ Straffeloven 2005 §§ 291-293 og straffeloven 1902 § 192

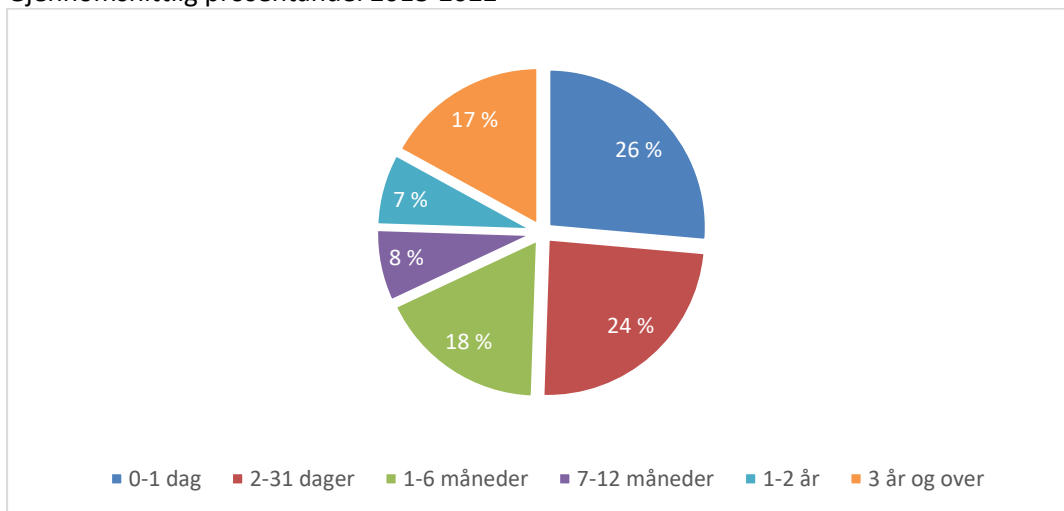
⁵ Straffeloven 2005 §§ 299-301 og straffeloven 1902 § 195

⁶ Anmeldelsestiden er her beregnet ut i fra datoen for siste gjerning (gjerningsdato slutt) og datoen anmeldelsen ble registrert i politiets

på hvor stor nærhet i tid det er mellom gjerning og anmeldelse. På noen kriminalitetsområder vil de fleste sakene ha kort anmeldelsestid, som for eksempel trafikk- eller narkotikalovbrudd. For seksuallovbrudd, enkelte typer voldslovbrudd og visse økonomilovbrudd gjelder en større andel av anmeldelsene forhold som har skjedd lengre tilbake i tid.

Når vi fordeler alle seksualanmeldelsene for perioden 2018-2022 etter anmeldelsestid ser vi at en fjerdedel av lovbruddene anmeldes etter én dag, mens omkring halvparten av sakene er anmeldt innenfor en måned etter gjerningsslutt. Som illustrert i figur 5.2.3.b gjelder imidlertid en fjerdedel av anmeldelsene forhold begått mer enn ett år tilbake i tid. For voldtekt av barn under 14 år⁷ er det ikke uvanlig at offeret anmelder først i voksen alder. Nesten en fjerdedel av disse anmeldelsene beskriver forhold mer enn 3 år tilbake i tid – og noen gjelder overgrep som har skjedd for mange tiår tilbake.

Figur 5.2.3 b Anmeldte seksuallovbrudd, etter tid fra gjerningsslutt til registrert anmeldelse. Gjennomsnittlig prosentandel 2018-2022

Kilde: Strasad

Omfattende sakskomplekser preger enkeltår

Etterforskningen av et seksuallovbrudd vil i noen tilfeller medføre at politiet avdekker et stort antall lovbrudd og ofre, i tillegg til det opprinnelig anmeldte forholdet. I de mest omfattende sakene vil etterforskningen avdekke svært mange lovbrudd begått av én enkelt gjerningsperson over flere år – både i form av seksuallovbrudd og vold, trusler og andre typer lovbrudd.

I løpet av den siste seksårsperioden er særlig statistikkårene 2017 og 2018 preget av denne typen omfattende sakskomplekser. For disse årene ser vi ikke bare en økning i anmeldelser,

straffesaksregister (Strasad). For anmeldelser av lovbrudd som har skjedd langt tilbake i tid er det ofte vanskelig for fornærmede å

konkret tidfeste tidspunkt for lovbruddet. I slike saker er det en overvekt av anmeldelser med oppgitt gjerningstidspunkt 1. januar [år], og

informasjonen om gjerningstidspunkt er mindre presis enn i nyere saker.

⁷ Inkluderer anmeldelser som etter straffeloven 1902 ble definert som "seksuell omgang med barn" under hhv. 14 og 10 år

men også markant lengre anmeldelsestid for seksuallovbruddene. Dette indikerer at vesentlige deler av økningen gjelder "gamle" forhold: 22 prosent av 2018-sakene hadde en anmeldelsestid på 3 år eller mer, mens tilsvarende andel i 2022 var 14 prosent. Blant anmeldte seksuallovbrudd i perioden 2019-2022 ser det ikke ut til å være tilsvarende mange omfangsrike enkeltsaker som i 2017 og 2018.

Seksuallovbrudd mot barn begås ofte digitalt

En stor andel av de registrerte seksuallovbruddene mot barn, og særlige de som inngår i omfangsrike enkeltsaker, blir helt eller delvis begås via digitale flater. Straffelovens bestemmelser om voldtekt av barn under 14 år⁸ og seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år rammer også overgrep som i sin helhet har skjedd digitalt, i tillegg til overgrep der gjerningspersonen er fysisk til stede. Andre digitale seksuallovbrudd kan for eksempel være produksjon, distribusjon eller besittelse av digitale overgrepsmateriale mot barn, eller der voksne sender eller mottar slikt materiale til eller fra barn.

Modus operandi⁹ gir en indikasjon på omfanget av digitale seksuallovbrudd. I perioden 2018-2022 var én fjerdedel av anmeldte voldtekter av barn under 14 år registrert med en digital modus operandi, mens tilsvarende andel for seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år var 11 prosent. Nærmere en tredjedel av seksuelt krenkende adferd overfor barn under 16 år er oppgitt å ha skjedd digitalt.

Riksadvokaten og Politidirektoratet har i sine tildelingsbrev for 2022 fått i oppdrag å analysere den markante økningen som har vært i registrerte seksuallovbrudd i de foregående årene. Det bes i oppdraget om at det særlig undersøkes i hvilken grad økningen skyldes en større evne til å avdekke denne typen saker og i hvilken grad det er en faktisk økning. Det bes også redegjort for om den registrerte økningen er nettbasert. Analysen skal gi et bedre kunnskapsgrunnlag for å vurdere egnede tiltak for å oppnå en best mulig utnyttelse av politiets ressursbruk.

For å løse oppdraget er det nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra Politidirektoratet, Kripos og riksadvokatembetet som leder gruppen. Gruppen vil avgi en egen rapport og er gitt frist til 15. mars d.å.

5.2.4. Organisert kriminalitet og kriminelle nettverk

Det er vanskelig å tallfeste omfanget av organisert kriminalitet, fordi det ikke er egne statistikkgrupper for dette saksområdet i politiets straffesaksregister. Antall registrerte grove narkotikasaker går fortsatt noe ned i forhold til tidligere år, men riksadvokatens

⁸ Straffeloven 2005 § 299 og § 302 omfatter handlinger der noen får hhv. barn under 14 år og barn mellom 14 og 16 år "til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv", i tillegg til den som fysisk gjennomfører tilsvarende handlinger mot barn i disse aldersgruppene. Formuleringen omfatter på den måten også digital voldtekt eller seksuell omgang, f.eks. begått via webkamera eller videostreaming fra andre digitale plattformer.

⁹ Modus operandi for registrerte straffesaker er en merking av fremgangsmåte eller andre kjennetegn ved et lovbrudd. For enkelte typer lovbrudd er det såkalt tvungen modus, som i praksis betyr at man ikke kan opprette en straffesak uten å registrere minst én modus operandi. Modus operandi kan på den måten si noe om omfanget saker som f.eks. er merket med digitale eller nettrelaterte fremgangsmåter. Siden merkingen er gjort manuelt i sak for sak må man ta høyde for en feilmargen, og det er ikke en uttømmende kilde til statistikk.

overordnede inntrykk er allikevel at organisert kriminalitet generelt sett ikke viser tilsvarende tegn til nedgang. Flere av statsadvokatembetene rapporterer om begrenset kapasitet hos politiet til å etterforske organisert kriminalitet. Når det gjelder innførsel av betydelige mengder narkotika har etterforskningen gjennomgående vært konsentrert om kureren, og avgrenset mot mottagerledd og bakmenn.

Politiets innsats mot organisert kriminalitet i 2022 synes i hovedsak å ha vært rettet mot alvorlig økonomisk kriminalitet, grov narkotikakriminalitet, og kriminelle nettverk. Enkelte distrikter har også jobbet målrettet mot ulike ungdomsgrupperinger for å forebygge rekruttering av unge aktører til etablerte kriminelle miljøer og nettverk. Det synes å være statsadvokatenes oppfatning at det foretas gode analyser og vurderinger før det iverksettes etterforskning mot organiserte kriminelle miljøer. Flere av embetene har videre fremhevet godt samarbeid på tvers av distrikter og landegrenser.

Statsadvokatene har rapportert å ha utført 17 aktorater knyttet til organisert kriminalitet i 2022, noe som er en økning på 3 aktorater i forhold til 2021.

En fellesnevner for flere av sakene med organisert kriminalitet som er etterforsket gjennom 2022, er at politiet har fått tilgang til kryptert kommunikasjon. Uavklarte rettslige spørsmål om benyttelsen av dette materialet som bevis i straffesaken har vært krevende å håndtere.

Organisert kriminalitet og kriminelle nettverk vurderes å være en av de største kriminalitetstruslene mot etablerte samfunnsstrukturer, økonomi og næringsliv. I tillegg trues den alminnelige trygghet. Europol publiserte den 12. april 2021 rapporten "EU Serious and Organised Crime Threat Assessment".¹⁰ Ifølge rapporten, som utgis hvert fjerde år, har trusselnivået for alvorlig organisert kriminalitet aldri vært høyere.

Nasjonal operasjon mot kriminelle nettverk (KN), som ble iverksatt i 2019, legger til rette for at norsk politi skal ha en kunnskapsbasert tilnærming til kriminelle nettverk. I tillegg skal operasjonen bidra til å styrke samhandlingen mellom politidistrikt og særorgan i bekjempelse av organiserte, kriminelle nettverk. Gjennom operasjonen er det i alle politidistrikt avdekket tilstedeværelse av kriminelle nettverk. Det er i løpet av 2022 startet en rekke etterforskninger mot ulike aktører, blant annet på bakgrunn av materiale fra SkyECC¹¹.

Mange av miljøene som settes i sammenheng med organisert kriminalitet, er multikriminelle i den forstand at de utøver et vidt spekter av straffbare handlinger. På det sentrale Østlandet er et felles trekk for kriminelle gjenger trussel- og voldsbasert kriminalitet, ofte knyttet til omsetning av narkotika. Kriminelle nettverk har profesjonalisert sin aktivitet, og tilrettelegger for tjenester innen blant annet logistikk, banktjenester, kryptert informasjon, falske dokumenter, hvitvasking og torpedovirksomhet. Kompleksiteten er stor, og i økende grad gjennomføres kriminaliteten ved hjelp av krypterte digitale virkemidler, noe som gjør

¹⁰ [EU SOCTA 2021](#)

¹¹ SkyECC er et datanettverk bestående av telefonterminaler og servere som kommuniserer med en trelags kryptering.

den vanskelig å oppdage. Forgreninger over distrikts- og landegrenser bidrar til at etterforskningen ofte blir svært ressurskrevende.

En del av finansieringsgrunnlaget til flere av de kriminelle nettverkene som er avdekket gjennom operasjon KN kommer fra narkotikakriminalitet. Ved å prioritere bekjempelse av grov narkotikakriminalitet vil politiet kunne gis mulighet til å straffeforfølge medlemmer av de kriminelle nettverkene. Innsatsen må særlig rettes mot bakmannsapparatet, og det organiserte elementet i den kriminelle aktiviteten må belyses.

Organisert kriminalitet er omfattet av riksadvokatens sentrale prioriteringer. Bekjempelse av organisert kriminalitet krever tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Skal politiet lykkes med å etterforske organisert kriminalitet fremheves det, som i fjor, at det må tas i bruk kompetanse- og teknologikrevende metoder parallelt med et raskt og effektivt samarbeid nasjonalt og internasjonalt. Fokus på fagledelse, kunnskapsbasert og målrettet innsats, gode rutiner for samarbeid nasjonalt og internasjonalt, samt systematisk deling av erfaringer er viktige faktorer for å få dette til. Flere av statsadvokatembetene rapporterer at de har viet politidistriktenes innsats mot organisert kriminalitet særlig oppmerksomhet i sin fagledelse i 2022, og at det er etablert faste møtepunkter der det blant annet settes fokus på aktuelle saker.

5.2.5. Arbeidslivskriminalitet

Det har i 2022 vært mest rapportering om a-krim knyttet til små og mellomstore virksomheter innen bygg- og anlegg, servering og transport. Rapportering om bruk av ulovlig arbeidskraft vedvarer. Det rapporteres særlig om ulovlig arbeid i bygg- og anleggsbransjen og i serveringsbransjen. Ulike former for arbeidsmiljølovbrudd er også utbredt. Manglende arbeidskontrakt, manglende HMS-kort og brudd på arbeidstidsbestemmelsene er gjentakende former for rapporterte arbeidsmiljølovbrudd.

Det er flere nettverk som begår arbeidslivskriminalitet i Norge i ulike bransjer. Aktørene i nettverkene begår utstrakt skatte- og avgiftskriminalitet, sjonglerer flere selskaper hvor verdier overføres til nye selskap før de slås konkurs, driver utstrakt form for fiktiv fakturering, bruker ulovlig arbeidskraft og bryter med arbeidsmiljøloven. Aktørene i nettverkene er ofte tidligere omhandlet med ulike former for kriminalitet, og flere er tidligere straffet og fradømt retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet. For å skjule at de reelt sett drifter nye foretak benytter de i stor grad stråpersoner i formelle roller i foretaket.

Det har vist seg å være utfordrende for myndighetene å både kontrollere og kartlegge omfanget av bruk av utsendte arbeidstakere, samt de konkrete arbeidsforholdene disse blir tilbudt under arbeidsoppholdet i Norge. Utsendte arbeidstakere er ansatt i utenlandske bemanningsbyrå, og leies inn til arbeidsoppdrag hos norske virksomheter. Hvis arbeidsoppdraget ikke overstiger tre måneders varighet, er det ikke behov for at de utsendte arbeidstakerne søker om opphold- eller arbeidstillatelse i Norge. Dette medfører at flere av disse aldri registreres i norske systemer. Handlingsrommet norske virksomheter har for å

misbruke denne ordningen i form av arbeidsoppdrag lenger enn tillatt varighet, samt utnyttelse av sårbare arbeidstakere, anses å være høy.

Det var i 2022 en 10 prosent nedgang i anmeldelser innen kriminalitetstypen "arbeidsmiljø" sammenlignet med 2021. Samtidig var det en over 50 prosents økning i anmeldelser knyttet til bruk av ulovlig arbeidskraft. Oppgangen i anmeldte tilfeller av ulovlig arbeid kan ha en sammenheng med lettelser i innreiserestriksjoner tilknyttet koronapandemien, og anmeldte forhold er på vei tilbake til nivået på anmeldelser før koronapandemien. Det ble også anmeldt 36 saker som gjelder lønnsstyveri.¹²

Arbeidslivskriminalitet er en fellesbetegnelse som ikke knytter seg til ett eller flere bestemte straffebud, og det er derfor vanskelig å presist vurdere politiets innsats mot denne typen kriminalitet.

Politiets innsats mot arbeidslivskriminalitet har vært gjenstand for statsadvokatembetenes inspeksjoner i 2022. Hovedinntrykket etter inspeksjonene er at distriktene tar arbeidslivskriminalitet på alvor. Flere distrikter jobber aktivt for å styrke innsatsen på området. Samtidig er det identifisert utfordringer som gir et godt grunnlag for videre oppfølging i 2023. Blant annet synes et gjennomgående trekk å være at en del av sakene ikke har tilstrekkelig styring og fremdrift i etterforskningen.

I enkelte distrikter synes det videre å være noe å hente på å etablere bedre rutiner for identifisering av de rette sakene. Det er lovbrudd av alvorlig karakter, eller lovbrudd som ikke anses å kunne sanksjoneres tilstrekkelig gjennom forvaltningssporet, som skal prioriteres.

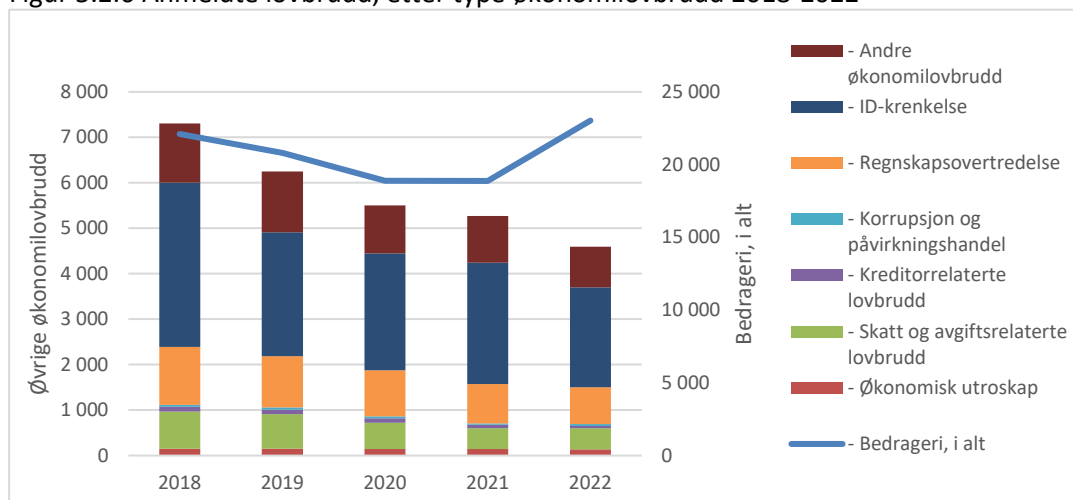
Flere distrikter trekker frem samarbeidet med a-krimsentrene og offentlige kontrolletater som et viktig bidrag til mer effektiv og kunnskapsstyrt kriminalitetsbekjempelse på området, dog slik at det er enkelte utfordringer i forhold til ulik tilnærming til bevissikring, beviskrav og notoritet. Utviklingen av samarbeidet fortsetter i 2023.

5.2.6. **Økonomisk kriminalitet**

I løpet av 2022 ble det registrert 27 600 anmeldelser klassifisert som [økonomilovbrudd](#), som er drøyt 14 prosent flere enn året før. Økonomilovbrudd omfatter et vidt spekter av ulike lovbrudd som bedrageri, skatte- og avgiftslovbrudd, ID-krenkelse, korrupsjon og påvirkningshandel, kreditorrelaterte lovbrudd, regnskapsovertredelser, økonomisk utroskap, samt hvitvasking, underslag og brudd på verdipapirloven.

¹² Av 36 anmeldte lønnsstyveri, er 15 saker avgjort. Samtlige er henlagt, 9 saker på kode 078 – ikke hensiktsmessig ressursbruk, og 6 saker på kode 106 - ikke rimelig grunn til å mistenke straffbart forhold. 13 av disse 15 sakene tilhører Oslo politidistrikt, en tilhører Øst politidistrikt og en tilhører Trøndelag politidistrikt.

Figur 5.2.6 Anmeldte lovbrudd, etter type økonomilovbrudd 2018-2022

Kilde: JUS065

Bedragerier utgjorde omkring 83 prosent av alle anmeldte økonomilovbrudd i 2022, og de 23 000 bedragerianmeldelsene representerer en økning på 22 prosent fra året før. I følge ØKOKRIM rapporterer bankene en betydelig økning i bedragerier, som indikerer betydelige mørketall knyttet til bedrageriene som blir anmeldt til politiet. Til sammenligning mottar svensk politi nærmere 300 000 bedragerianmeldelser årlig.

Økokrim har likevel fått innrapportert tap på over 250 millioner kroner relatert til bedrageri i 2022. De registrerte tapene er særlig store knyttet til investeringsbedrageri. Det eksisterer egne bedrifter i blant annet Øst-Europa som utelukkende driver med investeringsbedrageri som forretningsmodell. Bedrageri hvor privatpersoner blir lurt til å gi fra seg tilgang til nettbanken var også en økende utfordring i 2022. Flere av bakmennene kan knyttes til annen alvorlig kriminalitet og kjente kriminelle nettverk.

Antallet anmeldelser som gjelder hvitvasking fremstår fremdeles kunstig lavt – med kun 195 anmeldelser i 2022. Dette er på nivå med året før. Hvitvaskingsmetodene varierer fra ulovlig utførelse av kontanter via Hawala-foretak¹³, via kryptovaluta og neobanker til hvitvasking i foretak og eiendom. Flere narkotika- og gjengaktører kan knyttes til hvitvasking gjennom foretak. Bruk av "pengemuldyr" i hvitvaskingsoperasjoner er en økende utfordring i mange land, inkludert i Norge. Økokrim er kjent med at flere kriminelle nettverk og sentrale kriminelle aktører i Norge benytter "pengemuldyr" i sine hvitvaskingsoperasjoner. Utbyttet som hvitvaskes kan spores tilbake til bedragerier, særlig i form av sosial manipulasjon som phishing og spoofing, samt narkotikaomsetning. Vi så i 2022 at mange unge ble rekruttert til å være "pengemuldyr".

Handlingsrommet for å begå under- og feilrapportering av fisk og skalldyr er stort. Politiet besitter en del informasjon om at under- og feilrapportering av fangst foregår, men det er svært utfordrende å faktisk avdekke slike hendelser. Antall anmeldelser gikk noe ned i 2022 sammenlignet med året før, bortsett fra saker som gjelder ulovlig fiske som doblet seg fra

¹³ Hawala er et uformelt system for betaling og pengeoverføringer over landegrensar, som oftest anvendes når betalingsmottakerne bor i land uten normalt fungerende bankvesen. Det fungerer som et alternativ til bankvesenet og er basert på tillit.

147 anmeldelser i 2021 til 316 i 2022. Politiet mottar særlig mye informasjon om at fisk og spesielt skalldyr omsettes svart.

5.2.7. Miljøkriminalitet

De nærmere 2 300 anmeldte miljølovbruddene i 2022 utgjør et fall på 15 prosent sammenlignet med året før. Denne nedgangen kan skyldes at forvaltningen i større utstrekning benytter bl.a. overtredelsesgebyr¹⁴, og at færre saker enn tidligere havner i straffesporet. Det er dessuten enkelte spesiallover som er klassifisert utenfor kriminalitetstypen miljølovbrudd. Antall anmeldelser for naturvernlovbrudd økte imidlertid med ca. 40 prosent fra 2021 til 2022. Dette skyldes primært økningen i brudd på naturmangfoldloven, som har økt fra 115 til 174 anmeldelser. Dermed fortsetter trenden med årlig økning siden 2017.

Politidistriktene har rapportert om ulovlig kjøring med ATV, snøskuter og vannskuter i utmark gjennom hele året og problemet synes å være økende. Det er også en tendens til at slik kriminalitet forekommer i mer alvorlige former enn tidligere. Kunnskapen om handel med truede arter fra Norge er begrenset. Foreliggende informasjon om reirplyndring indikerer at slik kriminalitet har et visst omfang.

Ulovlige naturinngrep og arealendringer forekommer i hele Norge. Saker som er anmeldt eller tipset om under plan- og bygningsloven eller naturmangfoldloven i 2022 er varierte og omfatter ulovlige byggetiltak, etablering av veier, graving og sprengning, uttak- og oppfylling av masser i naturen, terrengendringer og hogst. Flere inngrep fremstår som kalkulerte og kyniske. Både for privatpersoner og profesjonelle aktører kan inngrep gi økonomisk gevinst da de ofte fører til verdiøkning på eiendommer og besparelser knyttet til søknadsbehandling.

Antallet anmeldelser knyttet til brudd på forurensningsloven ble imidlertid redusert fra 107 til 79. Forurensingskriminalitet knyttet til ulovlig avfallshåndtering er likevel en trussel, og innebærer f.eks. ulovlig dumping, lagring eller eksport av avfall.

5.2.8. Cyberkriminalitet

Cyberkriminalitet er ikke et tydelig avgrenset kriminalitetsfelt, men omhandler bruk av IT ved gjennomføring av lovbrudd på en rekke saksområder. Politiet observerer at profesjonaliseringen av cyberkriminaliteten fortsetter og får en økt innvirkning på kriminalitetsbildet. Samfunnet blir mer digitalisert og trusselbildet i det digitale rom øker i kompleksitet. Samtidig som teknologien også utnyttes av de kriminelle til å bedrive sin "tradisjonelle" virksomhet. Slik som ved markedsplassen Darknetmarkets.no hvor salg av narkotika foregikk åpenlyst helt til norsk politi stengte den ned i mars 2022.

Kriminaliteten virker til dels å være upåvirket av geografiske grenser og har de senere årene vært preget av aktører i utlandet. De nasjonale kriminelle benytter i stor grad internasjonalt organiserte nettverk som selger tjenester. Flere kriminelle aktører går igjen i ulike

¹⁴ Nedgangen i anmeldelser fra forvaltningen (på miljøfeltet) er på nærmere 40 prosent.

etterforskinger og det synes å skje en økt profesjonalisering av den kriminelle virksomheten, noe som styrker deres gjennomslagsevne og inntjening. Samtidig reiser utviklingen en rekke utfordringer strafferettslig sett knyttet til bruk av metoder, bevissikring, internasjonale regler og politisamarbeid på tvers av landegrenser. Det er krevende for politiet å møte disse utfordringene med tilstrekkelig kompetanse og utstyr.

6. Straffesaksbehandlingen

6.1. Antall påtaleavgjorte saker

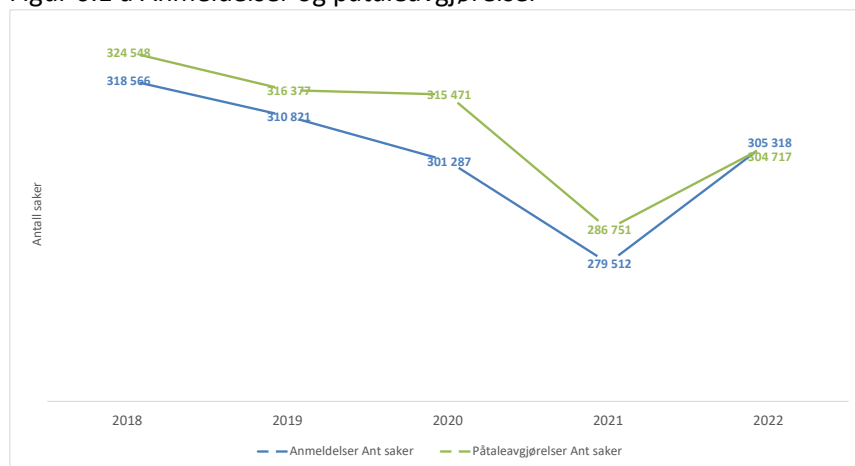
Det er for landet som helhet påtaleavgjort 304 717 saker i 2022. Dette er 17 966 eller 6,3 prosent flere avgjørelser enn i 2021.

En sak anses i politiets statistikk som påtaleavgjort når politiet har sendt en sak med innstilling om påtaleavgjørelse til statsadvokaten eller politiet, i kraft av egen påtalekompetanse, har avgjort en sak med forelegg, siktelse for tilståelsesdom, tiltale, konfliktrådsbehandling, påtaleunntatelse eller henleggelse. Mange av sakene vil først bli ansett som endelig avgjort eller rettskraftig avgjort på et senere tidspunkt.

Antall saker som kan påtaleavgjøres i en periode vil, ved siden av tilgjengelige ressurser, i hovedsak avhenge av antall saker under arbeid (beholdning av saker) ved periodens begynnelse og antall nye saker registrert inn i perioden. For å hindre opparbeidelse av restanser er det sentralt at saksbehandlingstiden holdes på et lavt nivå og antall påtaleavgjørelser ikke er lavere enn antall nye anmeldelser i perioden.

Figur 6.1 viser antall påtaleavgjorte saker i perioden 2012-2022 sammenlignet med antall anmeldelser i samme periode. Som det fremgår har antall påtaleavgjorte saker i de siste årene vært noe høyere enn antall anmeldelser, noe som har ført til en positiv reduksjon i antall restanser. I 2022 er det imidlertid påtaleavgjort noen færre saker enn registrerte anmeldelser.

Figur 6.1 a Anmeldelser og påtaleavgjørelser

Kilde: JUS065 og JUS309

Tabell 6.1 viser antall påtaleavgjørelser i politidistriktene. Flere av politidistriktene har påtaleavgjort flere saker i 2022 enn i 2020. Oslo-, Øst-, Sør-Øst-, og Sør-Vest politidistrikt har relativt sett hatt størst økning. Dette er distrikter som samtidig har hatt en økning i antall registrerte anmeldelser. Også Agder politidistrikt har hatt en relativ stor økning i antall registrerte anmeldelser, uten at det her ses en tilsvarende økning i antall påtaleavgjørelser

Tabell 6.1 Antall påtaleavgjørelser i politidistriktene

	2018	2019	2020	2021	2022	Utvikling
Oslo	72 796	74 111	74 894	65 545	73 515	
Øst	44 100	42 643	42 194	41 730	44 993	
Innlandet	19 326	19 249	19 001	18 336	17 588	
Sør-Øst	40 605	38 422	39 790	34 475	37 835	
Agder	19 181	19 090	19 472	18 895	18 868	
Sør-Vest	31 218	29 982	28 828	24 701	27 408	
Vest	33 532	30 879	28 399	25 953	27 062	
Møre og Romsdal	11 720	10 882	10 828	9 897	9 428	
Trøndelag	24 402	22 991	24 838	23 453	24 464	
Nordland	11 776	11 862	11 661	10 367	10 018	
Troms	9 258	9 183	9 097	7 632	7 773	
Finmark	4 958	5 341	5 013	4 358	4 303	
Hele landet (inkl særorgan)	324 548	316 377	315 471	286 751	304 717	

Kilde: JUS310

Antall påtaleavgjørelser som kan treffes i det enkelte politidistrikt vil, som nevnt, avhenge av antall saker under behandling i distriktet (både restanser og nye saker inn). Kompleksiteten i sakene og dermed omfanget av påtaleinnsatsen i de enkelte sakene vil variere ut fra kriminalitetsbildet i de ulike politidistrikt, og det er derfor vanskelig å estimere nødvendig ressursinnsats eller hva som bør være et rimelig antall påtaleavgjørelser i det enkelte distrikt.

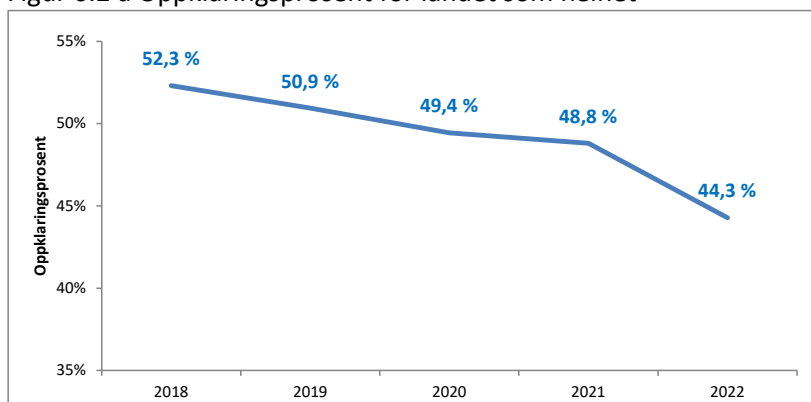
6.2. Oppklarte saker

Oppklaringsprosenten går ned

I 2022 er 124 152 av de påtaleavgjorte sakene definert som oppklarte. Oppklaringsprosenten er på 44 prosent. Dette er en klar nedgang fra 2020 og 2021 hvor den var 49 prosent, og foregående år hvor den har vært 51 og 52 prosent, jf. figur 6.2 a. Den negative utviklingen som er registrert i de senere år er dermed forsterket i 2022. Hovedårsaken til utviklingen er endringer i saksporteføljen, jf. punkt 6.4.3.

Sakene som ikke er ansett som oppklart er i hovedsak henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsmannen eller bevisets stilling, se nærmere punkt 6.4.

Figur 6.2 a Oppklaringsprosent for landet som helhet

Kilde: JUS309

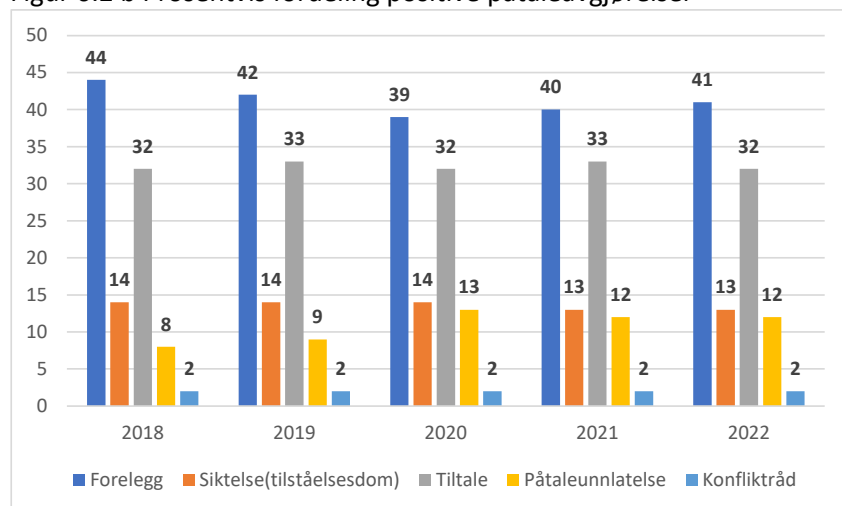
Antall saker avgjort med en positiv påtaleavgjørelse er redusert

106 209 saker er avgjort med en positiv påtaleavgjørelse dvs. siktelse med forslag tilståelsesdom, tiltale, forelegg, overføring til konfliktråd eller påtaleunntatelse. Dette er en reduksjon på 6 262 forhold eller vel 5 prosent sammenlignet med 2021. Reduksjonen er en konsekvens av at antall oppklarte saker (oppklaringsprosenten) går ned.

Antall saker med positiv påtaleavgjørelse utgjør i 2022 85 % av de oppklarte sakene mot 86 % i 2018.

Den forholdsmessige fordelingen av de positive påtaleavgjørelsene er som figur 6.2.b viser forholdsvis lik i perioden 2018-2022, med unntak av i 2020 hvor det registreres en noe mindre andel forelegg, mens andelen saker avgjort med påtaleunntatelse er noe høyere enn forøvrig i perioden. Dette antas å ha sammenheng med riksadvokatens midlertidige direktiver for straffesaksbehandlingen på grunn av pandemisituasjonen i 2020 og 2021 og som i en begrenset periode åpnet for en noe større bruk av denne saksavgjørelsen i mindre alvorlige forhold som ellers ville blitt avgjort med forelegg.

Figur 6.2 b Prosentvis fordeling positive påtaleavgjørelser

Kilde: JUS322¹⁵

Som tabellen viser utgjør forelegg og tiltalebeslutninger den største andelen av de positive påtaleavgjørelsene. Andelen tiltaler viser i 2022 en liten nedgang sammenlignet med 2021, mens andelen forelegg viser en økning. Andelen forhold overført til konfliktråd har i hele perioden ligget på 2 prosent

Ser man de positive påtaleavgjørelsene opp mot antall *totale saksavgjørelser* utgjør antall tiltaler 11 prosent i 2022, mens de tidligere år (2013-2021) har utgjort 12-13 prosent. Andelen forelegg er redusert fra 16 prosent i 2021 til 15 prosent i 2022. Denne avgjørelsestypen har tidligere ligget mellom 18-20 prosent. Andelen saker med siktelse (tilståelsesdom) utgjør 5 prosent i både 2022 og 2021, mens de tidligere år har utgjort mellom 8 og 6 prosent. Saker overført til konfliktrådsbehandling har over tid utgjort ca. 1 prosent. Den prosentvise nedgangen som registreres for de positive påtaleavgjørelsene i

¹⁵ JUS322 angir antall forhold ikke saker. En sak kan inneholde flere forhold. r

forhold til det totale antallet saksavgjørelser må ses i sammenheng med nedgangen i antall oppklarte saker.

Saker avgjort med en positiv påtaleavgjørelse er som nevnt foran ikke endelig avgjorte eller rettskraftige og mange av sakene krever ytterligere ressursinnsats før sakene er endelig avgjort. Dette vil særlig gjelde for saker avgjort med tiltale og som skal irtetteføres ved domstolene før de blir rettskraftige samt forlegg som ikke vedtas og må bringes inn for domstolene for endelig avgjørelse.

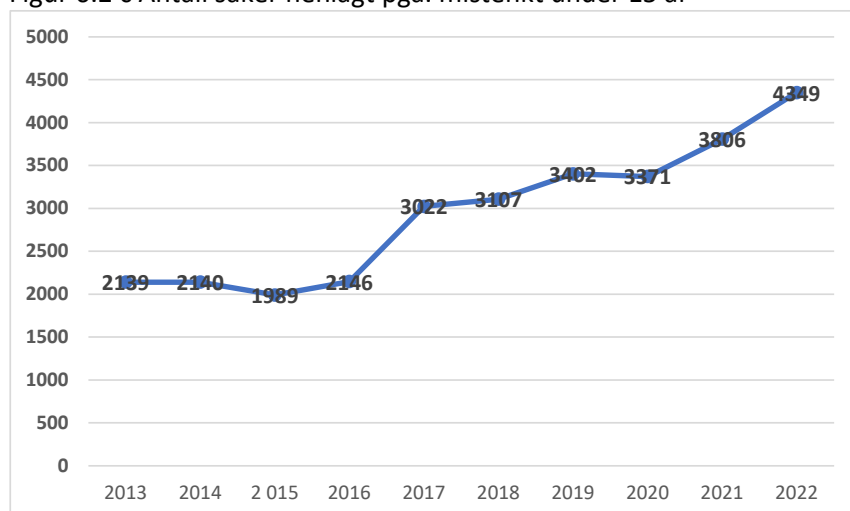
Oppklarte saker som ikke er avgjort med en positiv påtaleavgjørelse

Det er ikke bare saker som får en positiv påtaleavgjørelse som regnes som oppklarte i politiets statistikker, men også en del avgjørelser som innebærer at den strafferettslige forfølgningen henlegges. Dette kan eksempelvis være saker hvor mistenke er under den strafferettslige lavalder, det er tvil om mistenktes tilregnelighet eller intet straffbart forhold anses bevist. I tillegg er det flere avgjørelseskoder i Strasak som holdes utenfor ved beregning av oppklaringsprosenten. Eksempler på dette er henleggelse begrunnet med at det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold eller anmeldelsene vurderes å være åpenbart grunnløse. Ca. 8 prosent av sakene ble i 2022 avgjort med en kode som holdes utenfor ved beregningen av oppklaringsprosenten, noe som er en økning på 1,4 prosentpoeng sammenlignet med 2021 og 1,2 prosentpoeng sammenlignet med gjennomsnittet for 2018-2021.

Flere saker henlagt fordi mistenkte er under den strafferettslige lavalder - 15 år

I 2022 er 4 349 av de oppklarte sakene henlagt fordi mistenke var under 15 år på gjerningstidspunktet (kode 051 og 159), mens antallet i 2021 var 3 806. Dette gir en økning på 14,3 prosent i forhold til 2021 og 27,1 prosent i forhold til gjennomsnittet for 2018-2021. Kripas har uttalt at det i den senere tid ses tendenser til at kriminelle gjenger rekrutterer gutter under den kriminelle lavalder som ikke risikerer fengselsstraff til å gjennomføre enkle oppgaver som eksempelvis overlevering av narkotika, vakthold m.v. Det er uklart hvor stor del av den økningen som nå registreres som har sammenheng med denne utviklingen. Oslo statsadvokatembeter har i 2022 foretatt en gjennomgang av saker med barn som begår gjentatte lovbrudd og anfører i sin rapport at lovbruddene barna begår i mange tilfeller er svært krevende å håndtere, ofte fordi andre barn er ofre. De opplyser videre at de barna som står for alvorlige kriminelle handlingene ofte lager store problemer i nærmiljøet og at det er vanskelig for ansvarlige offentlige instanser som barnevern, helsevesen mv. å følge opp barna på en adekvat måte.

Figur 6.2 c Antall saker henlagt pga. mistenkt under 15 år

Kilde: Pal for Strasak

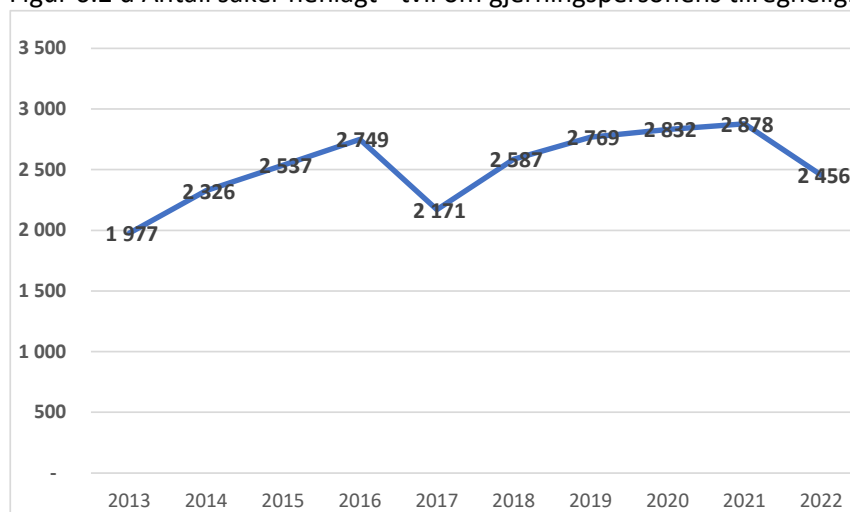
Sakene henlagt på grunn av at mistenkte er under 15 år utgjør 3,5 prosent av de oppklarte sakene i 2022, mens de av det totale antallet saksavgjørelser utgjør 1,4 prosent.

I 2022 var det 3 742 unike personer som var involverte i sakene som ble henlagt fordi mistenkte var under den kriminelle lavalder.

Færre saker henlagt fordi det er tvil om mistenktes tilregnelighet i 2022

Det er i 2022 registrert 2 456 saker henlagt på grunn av tvil om gjerningsmannens tilregnelighet. Som figur 6.2 d viser er dette en nedgang fra foregående år hvor man registrerte det høyeste antallet saker avgjort med denne begrunnelsen i perioden 2013-2022. En sak kan kun avgjøres med denne begrunnelsen når det foreligger sikre opplysning om mistenktes strafferettslige tilregnelighet. Er det tvil om mistenktes subjektive skyldevne skal saken henlegges etter bevisets stilling. Det er usikkert om den endring som nå registreres er utslag av en trend eller kun er variasjon som må forventes innen en gitt tidsperiode.

Figur 6.2 d Antall saker henlagt - tvil om gjerningspersonens tilregnelighet

Kilde: Pal for Strasak

807 unike personer var i 2022 mistenkt i sakene som ble henlagt på grunn av tvil om mistenktes tilregnelighet.

6.3. Domfellelser, frifinnelser og enkelte særreaksjoner

Andelen frifinnelser er på samme nivå som tidligere

Det er i 2022 avsagt dom i 54 871 forhold (JUS373)¹⁶, hvorav 7,5 prosent endte med frifinnelse. Frifinnelsesprosenten er med dette på tilnærmet samme nivå som i 2021, da det ble avgjort 63 234 forhold med dom og frifinnelsesprosenten var 7,7 prosent.

Frifinnelsesprosenten varierer en del for de ulike kriminalitetstypene. Det ses både 2022 og 2021 en forholdsvis høy frifinnelsesprosent for voldslovbruddene dvs. 12,5 prosent i 2022 og 14,6 prosent i 2021

Domstolsbehandlingen av saker hvor det tas ut tiltale er en viktig kvalitetssikrings- og rettsikkerhetsgaranti på straffesaksområdet. En for liten andel frifinnelser er ikke tillitsvekkende, mens en for høy andel kan tyde på vilkårlighet eller andre svakheter ved påtaleavgjørelsene. Særlig fordi bevissituasjonen i en sak kan endres under en hovedforhandling, hvor bevisføringen er umiddelbar og muntlig, er det påregnelig at noen saker ender med frifinnelse i retten. Der alvorlige saker ender med frifinnelse er det ved de fleste statsadvokatembetene og politidistriktene rutiner som sikrer at sakene blir undergitt evaluering for å finne eventuelle læringspunkter.

Den frifinnelsesprosenten som er registrert i 2022 og foregående år vurderes som akseptabel.

Antall forhold avgjort med dom på forvaring går ned

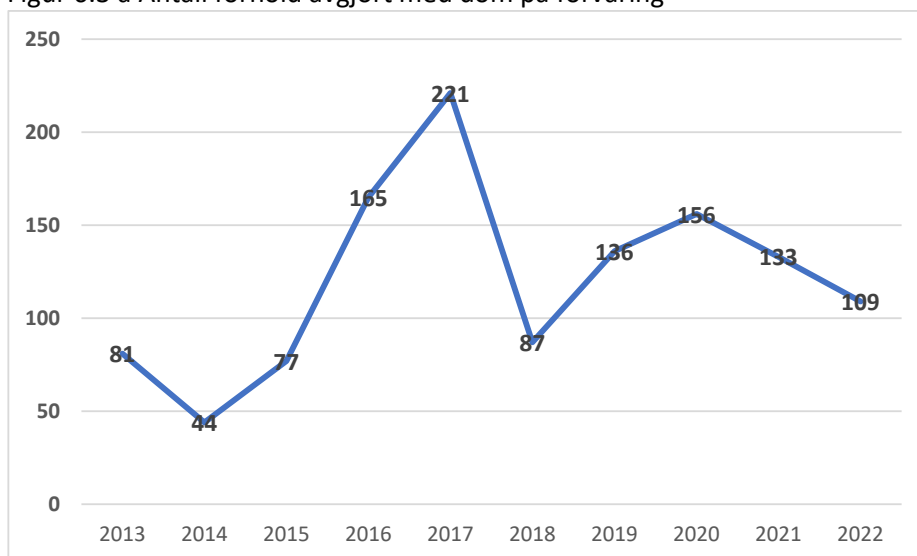
I 2022 er 109 forhold ¹⁷avgjort med dom på forvaring (JUS251), mens det i 2021 ble avgjort 133 forhold med slik dom.

Antall forhold avgjort med dom på forvaring har som figur.6.3 a viser variert en del fra år til år.

¹⁶ Datagrunnlaget er JUS 251 som omhandler forhold og ikke saker..

¹⁷Se note 16.

Figur 6.3 a Antall forhold avgjort med dom på forvaring

Kilde: JUS251

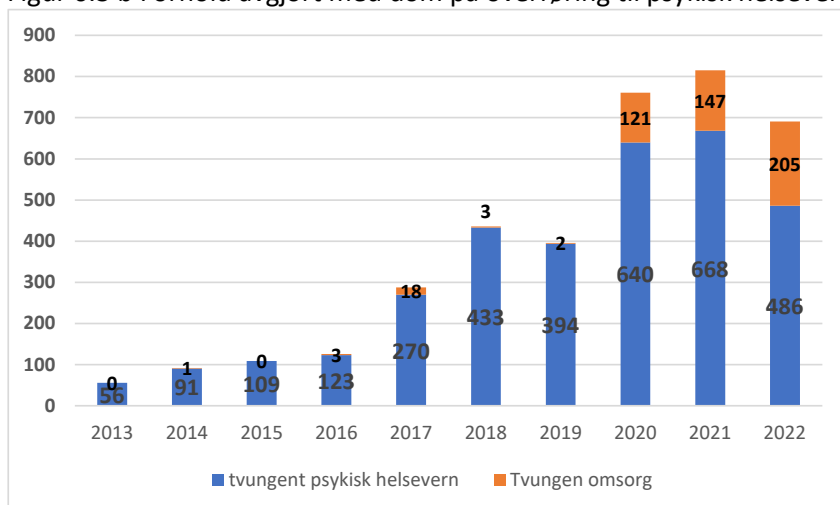
Forvaring kan som utgangspunkt idømmes når lovbrøyteren har begått alvorlige lovbrudd som krenker andres liv, liv, helse og frihet og det er en nærliggende fare for at vedkommende på nytt vil begå slike lovbrudd, jf. straffeloven § 40.

16 unike personer er domfelte i de forholdene som ble avgjort med dom på forvaring i 2022.

Domfellelser på overføring til tvunget psykisk helsevern og tvungen omsorg

Overføring til tvunget psykisk helsevern er en tids ubegrenset særreaksjon som kan idømmes lovbrøytere som begår alvorlig voldskriminalitet og som retten vurderer som psykotiske på gjerningstidspunktet og dermed strafferettslig utilregnelige, jf. straffeloven § 62. Vilårene for å idømme dom på overføring til tvunget psykisk helsevern ble utvidet i 2016. Som figur 6.3 b viser har det vært en relativt stor økning i antall forhold avgjort med denne reaksjonsformen frem til 2021, mens det i 2022 registreres en nedgang.

Figur 6.3 b Forhold avgjort med dom på overføring til psykisk helsevern og tvungen omsorg

Kilde JUS251

Dom på tvungen omsorg kan idømmes lovbrøtere som har begått alvorlig voldskriminalitet og som ikke kan straffes fordi vedkommende på tidspunktet lovbruddet ble begått var psykisk utviklingshemmet i høy grad, jf. straffeloven § 63. Den som idømmes tvungen omsorg skal ivaretas av spesialisthelsetjenesten og gis opphold i særlige enheter som er spesielt innrettet for å ivareta de domfelte. Som figur 6.3 b viser har det fra og med 2020 vært en økning i antall saker avgjort med denne særreaksjonen.

Straffbare handlinger begått av personer med alvorlige psykiske lidelser er ofte komplekse og krever god kunnskap og forståelse innenfor både strafferetten og psykisk helsevern og det vil her være behov for særlig kompetanse i politiet, jf. Kripos sin rapport "*Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser*" fra november 2022 og Nasjonal koordineringsenhets rapport "*20 år med særreaksjonen Dom på overføring til tvungent psykisk helsevern*" fra desember 2022.

49 unike personer ble i 2022 dømt til tvungent psykisk helsevern og 13 unike personer ble dømt til overføring til tvungen omsorg. I gjennomsnitt ble den enkelte domfelt for et relativt høyt antall forhold. Ved dom til tvungent psykisk helsevern var dette i gjennomsnitt ca. 10 forhold, mens det ved dom til tvungen omsorg var i underkant av 16 forhold.

6.4. Nærmere om oppklaringsprosenten

6.4.1. Oppklaringsprosenten for den samlede saksporteføljen

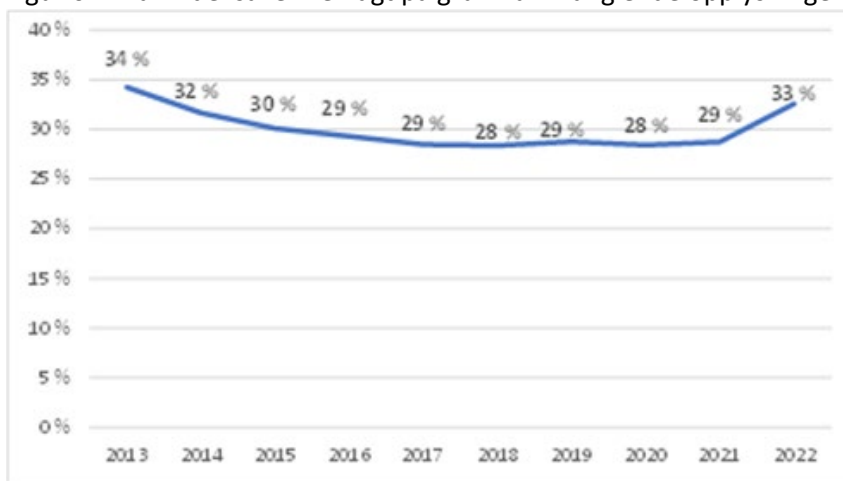
Oppklaringsprosenten for den samlede saksporteføljen har i løpet av de siste årene, som vist foran i figur 6.2 a, hatt en negativ utvikling som har blitt forsterket i 2022, hvor den er nede på 44 prosent

Hovedtyngden av de 156 508 sakene som *ikke* er oppklart er henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsperson (kode 014) eller bevisets stilling (kode 058).

Andelen saker henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsperson er økt (kode 014)

99 520 saker er i 2022 henlagt på grunn av *manglende opplysninger om gjerningsperson (kode 014)*. Dette utgjør 33 prosent av det totale antallet påtaleavgjorte saker dette året. Dette er en noe høyere andel enn hva som er registrert i 2021 hvor den var 29 prosent. Andelen lå i 2013 på 34 prosent, men ble som figur 6.4.1 a viser noe redusert frem til 2018 da den stiger. Denne avgjørelseskoden benyttes der det ikke foreligger opplysninger som med rimelig ressursinnsats gjør det mulig å identifisere en gjerningsperson, og sakene avgjøres i stor grad uten etterforskning.

Figur 6.4.1 a Andel saker henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsperson

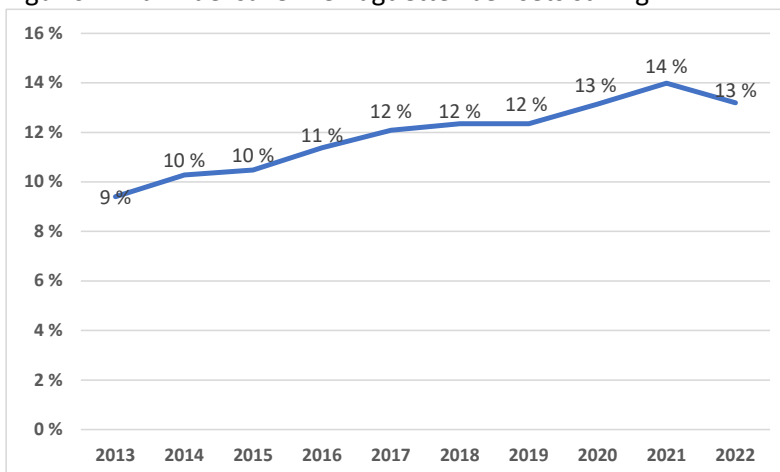

Kilde: Pal for Stresak

Andelen saker henlagt etter bevisets stilling (kode 058) går noe ned

40 294 saker er *henlagt etter bevisets stilling* (kode 058). Dette utgjør 13 prosent av det totale antallet saksavgjørelser i 2022. Andelen saker avgjort med denne koden har gått gradvis opp fra 2013 hvor den kun utgjorde 9 prosent til 14 prosent i 2021, jf. figur 6.4.1 b. Denne avgjørelseskoden benyttes der det er foretatt etterforskning i saken, men bevisene ikke er tilstrekkelig klare til å kunne treffe en positiv påtaleavgjørelse. Det gjelder som kjent et strengt beviskrav i strafferetten og dersom det er tvil om anmeldtes straffeskyld skal saken henlegges etter bevisets stilling. For å ta ut tiltalte eller treffe en annen positiv påtaleavgjørelse må påtalemyndigheten være overbevist om tiltaltes skyld og være av den oppfatning at straffeskylden kan bevises i retten. Dette innebærer at påtalemyndigheten må legge samme bevisterskel til grunn som den domstolene anvender for å avsi felle dom. Det er grunn til å understreke at det i mange av sakene henlagt etter bevisets stilling kan være foretatt en omfattende og grundig etterforskning av høy kvalitet som har fordret stor ressursinnsats.

Figur 6.4.1 b Andel saker henlagt etter bevisets stilling

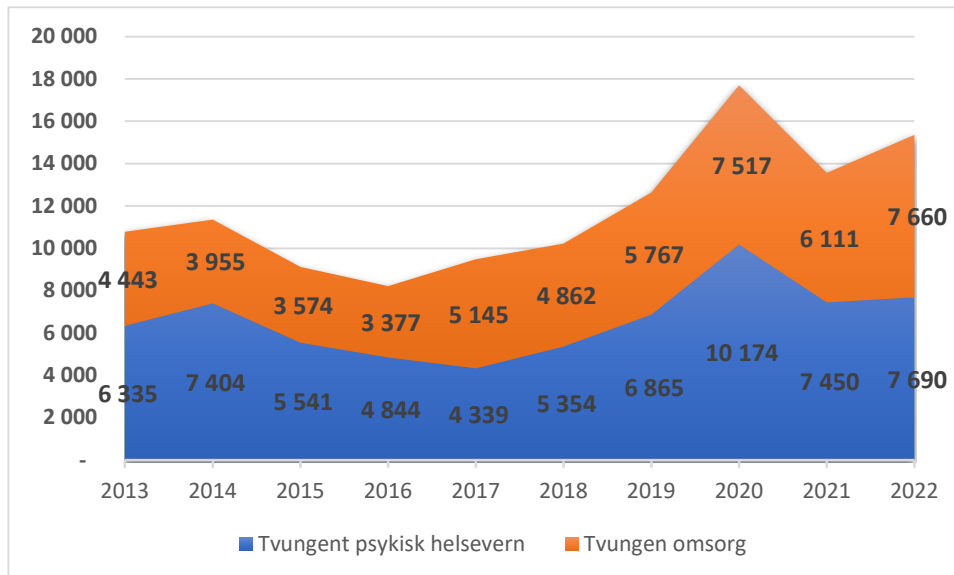

Kilde: Pal for Stresak

Andelen saker henlagt på grunn av ikke forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingskapasitet(kode 025 og 078) har økt

Også saker henlagt på grunn av *ikke forholdsmessig ressursbruk*, tidligere benevnt *henlagt på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet*¹⁸(kode 025 og 078) anses i politiets statistikk som ikke oppklart, jf. figur 6.4.1 c.

Figur 6.4.1 c Saker henlagt -ikke forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingskapasitet 2013-2022

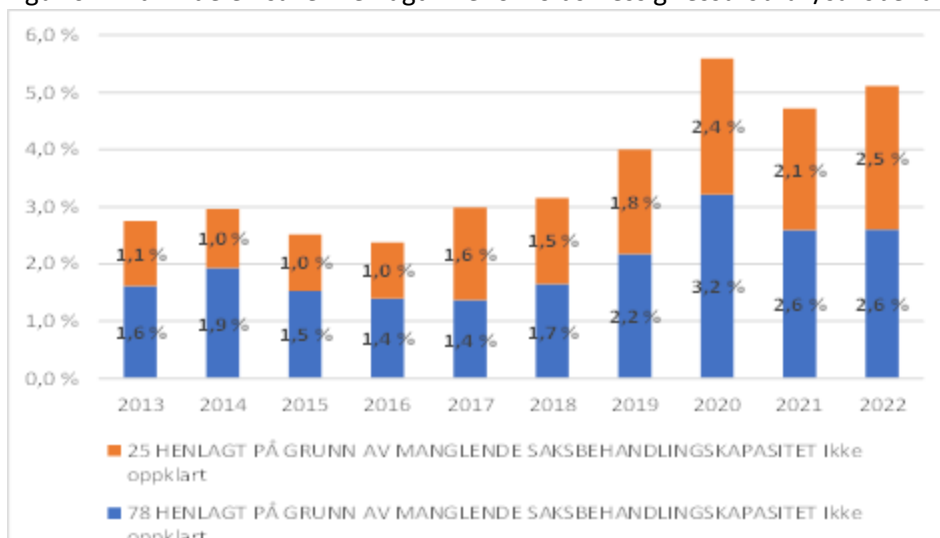

Kilde: Pal for Strasak

I 2022 er totalt 15 620 saker registrert henlagt på grunn av ikke forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingskapasitet, (kode 025 og kode 078). Dette er 5,1 prosent av de påtaleavgjorte sakene. Det høye antall henleggelses med disse kodene i 2020, jf. figur 6.4.1 c, må ses i sammenheng med riksadvokatens midlertidige direktiver for straffesaksbehandlingen på grunn av pandemisituasjonen som i en begrenset periode i 2020 og 2021 ga en noe større adgang til å henlegge saker med denne begrunnelsen. Bruken av kodene gikk noe ned i 2021, men er økt igjen i 2022.

¹⁸ I juni 2022 ble benevnelsen på kodene 025 og 078 endret fra Henlagt på grunn av mangel på saksbehandlingskapasitet til Henlagt-ikke forholdsmessig ressursbruk.

Figur 6.4.1 d Andelen saker henlagt ikke forholdsmessig ressursbruk/saksbehandlingskapasitet

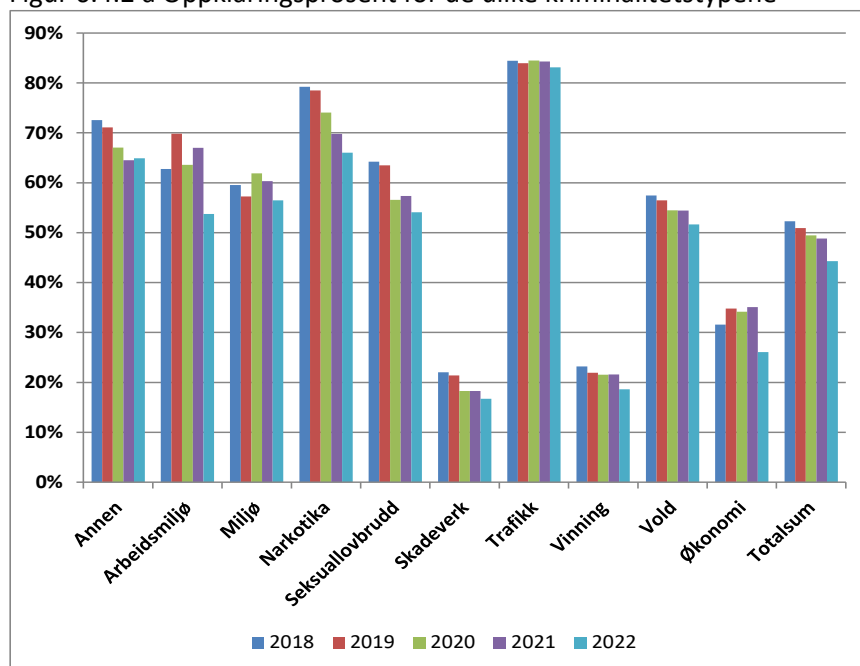
Kilde: Pal for Strasak

Adgangen til å henlegge saker på grunn av ikke forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingskapasitet er i henhold til riksadvokatens rundskriv 3/2016 *Henleggelse på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet* begrenset og skal som utgangspunkt kun skje i saker med ukjent gjerningsperson. Alvorlige og sentralt prioriterte lovbrudd skal ikke henlegges med denne begrunnelsen, og det er den samlede ressursituasjonen på straffesaksområdet som skal iakttas ved vurderingen av om en sak skal henlegges med denne begrunnelsen. Saker med kjent gjerningsperson skal i henhold til riksadvokatens føringer kun henlegges med denne begrunnelsen dersom det foreligger særlige grunner og det ikke er benyttet ressurser for å etterforske saken.

6.4.2. Oppklaringsprosenten - ulike kriminalitetstyper og sakskategorier

Med unntak av kriminalitetstypen *annen* har oppklaringsprosenten (JUS 319) for alle kriminalitetstypene gått ned i 2022 sammenlignet med 2021, jf. figur 6.4.2 a. Nedgangen har vært særlig stor for økonomilovbruddene som har en nedgang på 9 prosentpoeng fra 2021 til 2022. Narkotika-, seksual- og vinningslovbruddene har en nedgang på nærmere 3 prosentpoeng eller mer, mens voldslovbruddene har en nedgang på 2,8 prosentpoeng.

Figur 6.4.2 a Oppklaringsprosent for de ulike kriminalitetstypene

Kilde: JUS319

Høy oppklaringsprosent for trafikklovbruddene

Trafikklovbruddene har gjennom hele perioden 2018 til 2022 hatt høyest oppklaringsprosenten, og er i 2022 på 83 prosent. Mange trafikksaker blir anmeldt etter politiets egne kontroller og det straffbare forholdet er ofte avdekket og dokumentert på anmeldelsestidspunktet. Det er dermed som forventet at denne kriminalitetstypen har en høy oppklaringsprosent. Flere av de alvorlige trafikksakene som skal gis særlig prioritet har en høyere oppklaringsprosent. Eksempelvis har saker knyttet til ulovlig kjøring i påvirket/beruset tilstand en oppklaringsprosent på hele 91 prosent i 2022.

Oppklaringsprosenten for disse sakene har ligget på tilnærmet samme høye nivå i de senere år, til tross for at antall saksavgjørelser har økt relativt mye dvs. fra 9 896 avgjørelser i 2021 til 11 428 i 2022. Sakskategorien *Uaktsom forvoldelse av død, i trafikken* er en annen sakskategori som skal gis særlig prioritet. Her er oppklaringsprosenten 83 prosent i 2022, mens den var på hele 95 prosent i 2021. Dette er en sakskategori som er krevende å etterforske, men som gjennomgående har hatt en høy oppklaringsprosent i de senere år.

Høy oppklaringsprosent for prioriterte narkotikalovbrudd

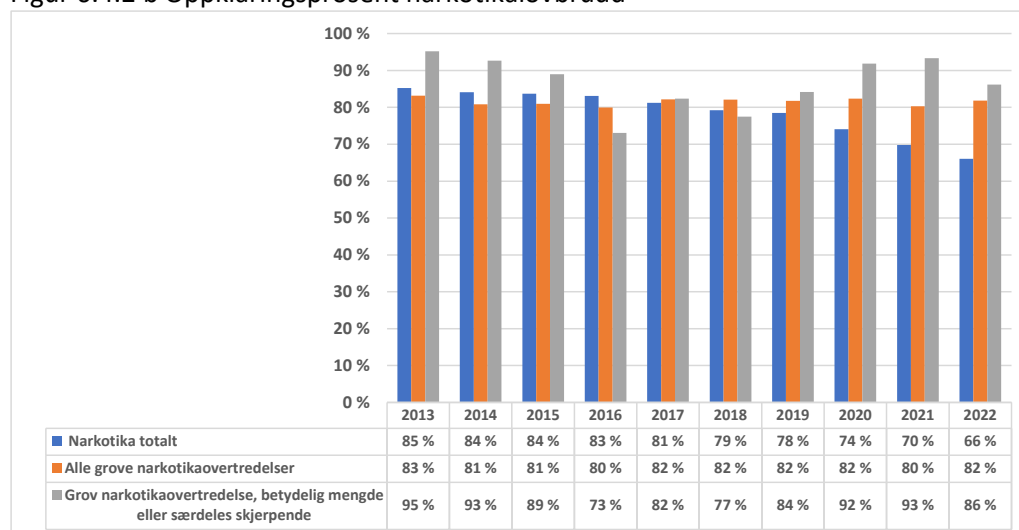
Narkotikalovbruddene har i 2022 en oppklaringsprosent på 66 prosent. Som figur 6.4.2 b viser har det for denne kriminalitetstypen vært en markant nedgang i oppklaringsprosenten de seneste årene. Nedgangen fra 2021 til 2022 er på 3,7 prosentpoeng. Årsaken til nedgangen er at det er registrert færre anmeldelser knyttet til mindre alvorlige narkotikalovbrudd som brudd på legemiddeloven. Dette er saker som erfaringsmessig har hatt en høy oppklaringsprosent da de ofte blir avdekket og oppklart gjennom politiets egne kontroller. Når andelen av disse sakene reduseres vil dette påvirke den gjennomsnittlige oppklaringsprosenten for kriminalitetstypen. 16 prosent av narkotikalovbruddene ble i 2022 henlagt på grunn av beviset stilling (kode 058) og 11 prosent på grunn av manglende opplysninger om gjerningspersonen (kode 014). 6 prosent ble henlagt på grunn av ikke

forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingskapasitet (kode 025 og 078). Bruken av sistnevnte begrunnelse ved avgjørelse av narkotikasaker har økt i de senere år.

De alvorlige og prioriterte narkotikalovbruddene har fortsatt en høy oppklaringsprosent. *Alle grove narkotikalovbrudd* har, som figur 6.4.2 b viser, i perioden 2013 til 2022 en oppklaringsprosent på mellom 80 og 83 prosent. Sakskategorien *Grov narkotikaovertrødelse, betydelig mengde eller særdeles skjerpene* har i 2022 en oppklaringsprosent på 86 prosent. Disse sakene hadde i 2020 og 2021 en noe høyere oppklaringsprosent, dvs. på henholdsvis 92 og 93 prosent. Også dette er en sakskategori som erfaringsmessige har hatt en høy oppklaringsprosent.

Det ble i 2022 påtaleavgjort 956 grove narkotikalovbrudd. Dette er noe lavere enn i 2021 og 2020 da det ble påtaleavgjort henholdsvis 998 og 1 080 saker. Mange av de alvorlige narkotikasakene er krevende å etterforske og fordrer stor ressursinnsats. Riksadvokaten har i mål- og prioriteringsrundskrivet understreket viktigheten av at etterforskningen i disse sakene rettes mot bakmannsapparatet, og at etterforskningen søker å avdekke det organiserte elementet som kjennetegner disse lovbruddene.

Figur 6.4.2 b Oppklaringsprosent narkotikalovbrudd

Kilde: Pal for Strasad

Oppklaringsprosenten for volds- og seksuallovbruddene går ned

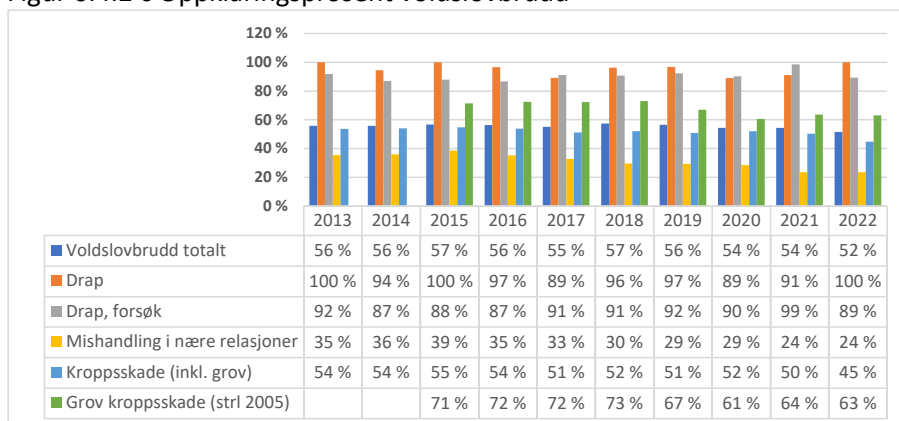
Kriminalitetstypene *volds- og seksuallovbrudd* inneholder flere prioriterte saksområder. Som anført i riksadvokatens mål og prioriteringsrundskriv utgjør grov integritetskrenkende kriminalitet som vold og seksuallovbrudd et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem og det påpekes at det i disse sakene skal tilstrebtes en særlig høy oppklaringsprosent.

Erfaringsmessig har oppklaringsprosenten for disse lovbruddene ligget høyt, men det er i de senere år registrert en nedgang. Fra 2013 til 2022 er oppklaringsprosent for volds sakene redusert fra 56 prosent til 52 prosent, mens oppklaringsprosenten for seksuallovbruddene i samme periode er redusert fra 60 til 54 prosent jf. figur 6.4.2 c.

37 prosent av volds saken er i 2022 henlagt på grunn av bevisets stilling (kode 058) Kun 6 prosent er henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsperson (kode 014),

mens 4 prosent er henlagt med begrunnelsen at det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det er begått et straffbart forhold (kode 106). 3 prosent er henlagt på grunn av at mistenke er under 15 år (kode 51).

Figur 6.4.2 c Oppklaringsprosent voldslovbrudd

Kilde: Pal for Strasak

Ser man nærmere på utviklingen for noen særlig prioriterte voldslovbrudd som *drap og forsøk på drap* er oppklaringsprosenten for disse sakskategoriene meget høy dvs. på 100 og 89 prosent i 2022.¹⁹ Som figur 6.4.2 c viser har det over tid vært en svært høy oppklaringsprosent i disse sakene.

Oppklaringsprosenten for sakskategoriene *kroppsskade (inkl. grov kroppsskade)* har siden 2013 hatt en negativ utvikling og det ses fra 2021 til 2022 en ytterligere nedgang. Ser man kun på sakskategoriene *grov kroppsskade*, som er særlig prioritert, registreres også her en negativ utvikling. Utviklingen er bekymringsfull og det er vanskelig å påpeke konkrete og dokumenterbare årsaker til utviklingen. Anmeldelsene og de involvertes samhandling med politiet kan være forhold som spiller inn ved oppklaringen av sakene. At det i mange voldssaker er rus involvert kan også gjøre oppklaringen krevende. Likeledes kan et høyt antall frifinnelser ved voldslovbrudd ha medført en rettsutvikling som tilsier en mer kritisk bevisvurdering som har medført flere henleggelse på grunn av bevisets stilling.

Alle overtredelser av straffeloven §§ 282 og 283 - *mishandling i nære relasjoner* - skal gis særlig prioritet. Som anført i riksadvokatens mål og prioriteringsrundskriv for 2022 er kjernen i anvendelsesområdet for bestemmelsene vedvarende og gjentagende mishandlingen som samlet sett danner et mønster som resulterer i at den som rammes må leve under et "regime" preget av kontinuerlig utrygghet og frykt. Også for denne sakskategoriene er det over tid registrert en redusert oppklaringsprosent.

Erfaringsmessig er saker om mishandling i nære relasjoner utfordrende å bevise da de typisk finner sted i hjemmet og uten eksterne vitner. Samtidig er det i disse sakene mange fornærmede som vegrer seg for å forklare seg for politiet og i noen tilfeller ligger de anmeldte forholdene langt tilbake i tid Det er uvisst hva som er årsaken til den nedgangen som nå registreres. Antall saksavgjørelser har gått ned og kan indikere en endring i

¹⁹ Tallene refererer seg statistikkgrupper i Strasad. Kripos utarbeider årlig en egen statistikk over drap som er tilgjengelig på politiet.no

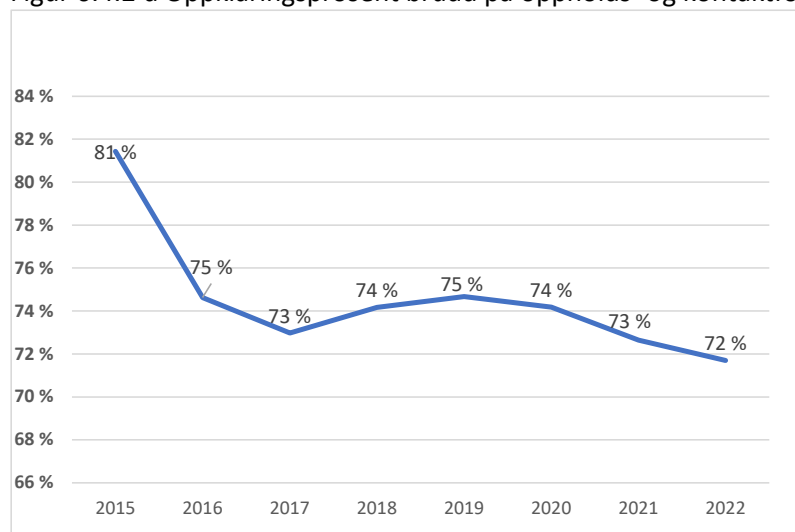
saksporteføljen og da slik at andelen bevismessig krevende saker er blitt større enn tidligere. Vi har imidlertid ikke noen sikker dokumentasjon for dette på nåværende tidspunkt. At det over tid har vært en høy frifinnelsesprosent i saker ført for retten kan også her ha medført en noe strengere bevisvurdering og dermed flere henleggelses på grunn av bevisets stilling. Troms og Finnmark statsadvokatembeter har i 2022 gjennomført inspeksjon av saker om mishandling i nære relasjoner i Troms politidistrikt og har konkludert med at kvaliteten på etterforskningen i sakene har vært tilfredsstillende.

Saker om mishandling i nære relasjoner er et saksområde hvor tiltalekompetansen ennå ikke er delegert til politiet. Slik delegasjon er imidlertid planlagt iverksatt fra 1. juli 2023. Flere statsadvokatembeter har derfor hatt særlig oppmerksomhet mot politiets behandling av sakene høsten 2022 for å kunne følge opp saksområdet gjennom relevante fagledelsestiltak tilpasset utfordringene i det enkelte politidistrikt.

Høy oppklaringsprosent ved brudd på oppholds- og kontaktforbud(besøksforbud)

Opphold og kontaktforbud (besøksforbud), jf. straffeloven § 168 knyttes gjerne til utsatthet for vold og mishandling. Brudd på ilagt forbud har som figur viser en høy oppklaringsprosent, selv om man også her ser tendens til nedgang.

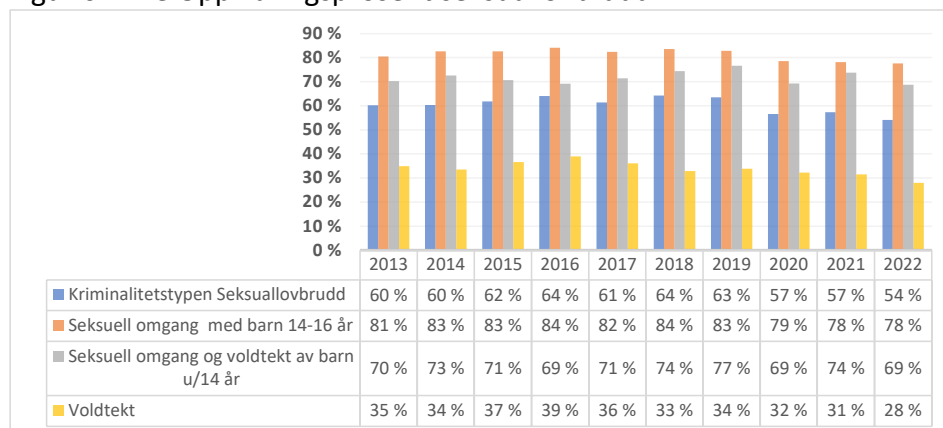
Figur 6.4.2 d Oppklaringsprosent brudd på oppholds- og kontaktforbud

Kilde: Pal for Strasad

Oppklaringsprosenten for *seksuallovbruddene* har, som figur 6.4.2 e viser, vært relativt høy. I perioden 2013 til 2019 har den ligget mellom 60 og 64 prosent. Fra 2020 registreres imidlertid en markant nedgang og den er i 2022 falt til 54 prosent. Den høye oppklaringsprosenten i 2016 og 2019 antas i noen grad å ha sammenheng med at det i disse årene ble avgjort noen større nettovergrepskomplekser hvor det ble opprettet saker etter hvert som man avdekket fornærmede. Mange av sakene var dermed i realiteten oppklart idet de ble registrert. I 2022 ble 33 prosent av de påtaleavgjorte sakene henlagt på grunn av bevisets stilling (kode 058), mens 7 prosent ble henlagt på grunn av mangel på opplysninger om gjerningsperson (kode 014). 3 prosent ble henlagt fordi mistenkte var under 15 år. (kode 051 og 159)

Figur 6.4.2 e Oppklaringsprosent seksuallovbrudd

Kilde: Pal for Strasad

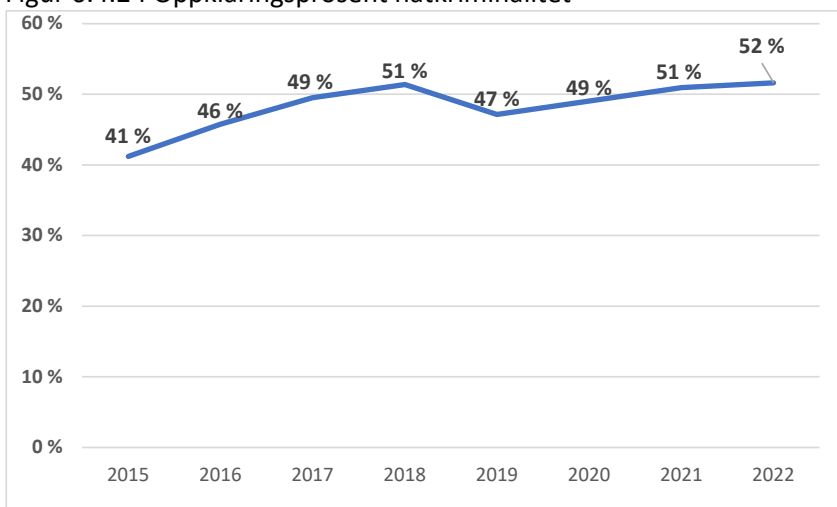
Ser man på noen av de særlig prioriterte seksuallovbruddene, som eksempelvis *voldtektssakene*, har disse i 2022 en oppklaringsprosent på 28 prosent. Det er over tid registrert en lav oppklaringsprosent i disse sakene. I 2022 ses en klar nedgang sammenlignet med foregående år. Den oppklaringsprosenten som nå ses er den laveste som er registrert siden 2013. Antallet avgjorte voldtektssaker har i perioden 2013 til 2020 økt relativt mye dvs. fra 1 181 saker i 2013 til 1 765 saker i 2020. Fra 2021 registreres imidlertid en reduksjon, og det er i 2022 fattet 1 553 avgjørelser. Voldtektssakene er ofte svært utfordrende å oppklare da det er få vitner til hendelsene og mistenkte og fornærmedes forklaringer om situasjonen i mange saker står imot hverandre. Det er uklart hva som er årsakene til den nedgangen som nå registreres. Dette er saker som ofte blir gjenstand for klage fra fornærmedes bistandsadvokat og sakene får med dette en ekstra vurdering og kvalitetssikring av høyere påtalemyndighet. Statsadvokatenes inntrykksbaserte vurdering av sakene er gjennomgående at kvaliteten på etterforskningen og de bevisvurderinger som ligger til grunn for henleggelsene er tilfredsstillende.

Voldtekt av barn under 14 år (straffeloven 2005 §§ 299-301) og *seksuell omgang med barn under 14 år* (straffeloven 1902 § 195) er en annen sakskategori innen seksuallovbruddene som skal gis særlig prioritet. Det registreres gjennomgående en høy oppklaringsprosent for disse sakene. Den er i 2022 på 69 prosent, og har i perioden 2013 til 2022 variert mellom 69 og 77 prosent. I saker om *seksuell omgang med barn mellom 14-16 år* er oppklaringsprosenten 78 prosent både i 2021 og 2022. Som figur 6.4.2 e viser har den tidligere år ligget noe over dette. En stadig større andel av seksuallovbruddene hvor barn er fornærmet er knyttet til bruk av internett, noe som setter nye krav til politiets metoder, utstyr og kompetanse og som kan gjør oppklaringen av sakene mer krevende.

Oppklaringsprosenten for hatkriminalitet og diskriminering viser tendens til økning

Saker vedrørende brudd på straffelovens bestemmelser om *hatkriminalitet* (straffeloven §§ 185-186) har i gjennomsnitt en oppklaringsprosent på 52 prosent. For disse sakene registreres en viss oppgang de siste årene og resultatet i 2022 er det høyeste som er registrert siden 2015.

Figur 6.4.2 f Oppklaringsprosent hatkriminalitet

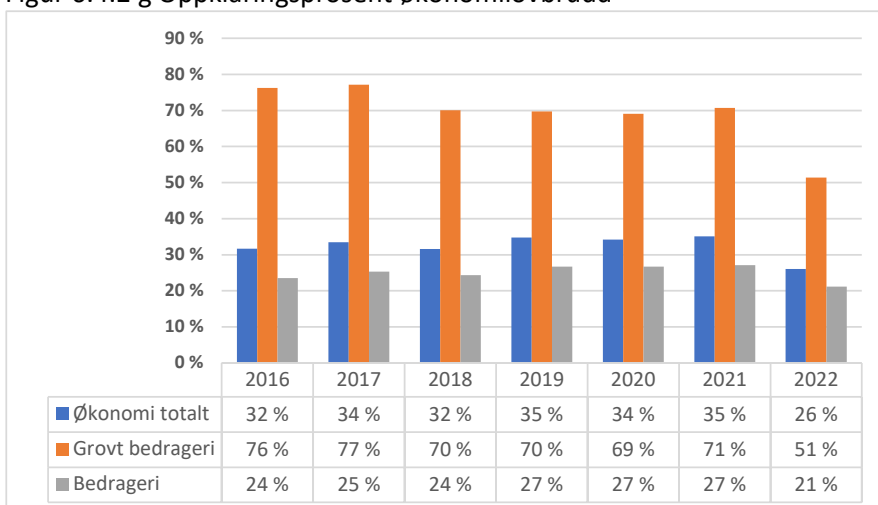

Kilde: Pal for Strasak

Flere bedragerisaker bidrar til redusert oppklaringsprosent for økonomilovbruddene

Økonomilovbruddene har i 2022 en oppklaringsprosent på 26 prosent. Dette er en klar nedgang fra foregående år hvor den har ligget mellom 32 og 35 prosent (2016-2021)²⁰. 32 prosent av økonomisakene er henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsperson (kode 014), mens 7 prosent er henlagt på grunn av bevisets stilling (kode 058). En langt større andel økonomisaker enn hva som registreres for øvrige lovbrudd henlegges på grunn av ikke forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingsskapasitet (kode 078 og 025) eller med begrunnelsen at det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det er begått straffbart forhold (kode 106). I 2022 er 21 prosent av sakene henlagt på grunn av ikke forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingsskapasitet (kode 025 og 078), mens 16 prosent er henlagt med begrunnelsen at det ikke er rimelig grunn til å undersøkes om det er begått straffbart forhold (kode 010 og 106).

Figur 6.4.2 g Oppklaringsprosent økonomilovbrudd

²⁰ Fra høsten 2015 ble alminnelige bedragerier, som tidligere hadde vært tilordnet vinningslovbrudd, tilordnet økonomilovbrudd. Dette er årsakene til at det kun ses på oppklaringsprosent fra 2016.

Kilde: Pal for Strasak

Som anført i vår rapport for andre tertial 2022 er en økende andel av økonomilovbruddene bedragerier. Dette er en sakstype som varierer i kompleksitet, men som i stadig større grad er preget av profesjonelle aktører som benytter kunstig intelligens ved gjennomføringen av lovbruddene. Andelen anmeldte bedragerisaker som var registrert med IKT modus var i 2021 på 47 prosent, mens den i 2022 er økt til 69 prosent. I 2022 er oppklaringsprosenten for bedragerisaker registrert med IKT-modus 21 prosent, mens den for saker uten IKT-modus er 31 prosent. En større andel saker registrert med IKT modus er henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsperson (kode 014) enn saker uten IKT modus.

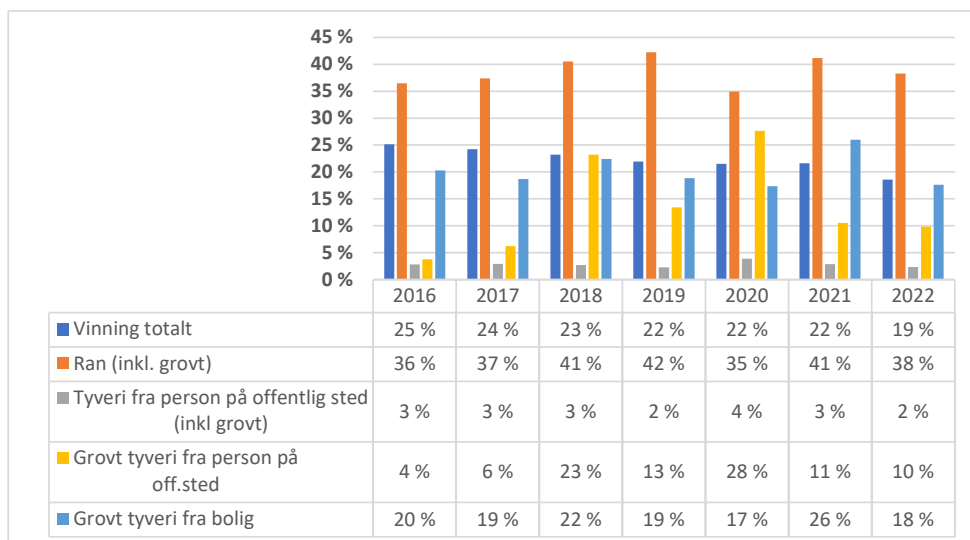
Bedrageriene utgjør en stor andel av de påtaleavgjorte økonomilovbruddene i 2022, og den lave oppklaringsprosenten som registreres for disse sakene bidrar i stor grad til den nedgangen som nå registreres totalt sett for økonomilovbruddene. 8,2 prosentpoeng av nedgangen fra 2021 til 2022 kan tilskrives bedrageriene.

Oppklaringsprosenten for de grove bedrageriene er vesentlig høyere enn for simple bedrageri, dvs. 51 prosent i 2022, men også her registreres en markant nedgang fra tidligere år. En årsak til nedgangen i oppklaringsprosenten for økonomilovbruddene er åpenbart politiets kapasitet til å behandle sakene og den økte profesjonaliseringen som ses hos gjerningspersonene og som vanskeliggjør en oppklaring.

Lav oppklaringsprosent for vinningslovbruddene

Vinningslovebrudd er en kriminalitetstype som i antall har økt de siste årene. Fra 2021 til 2022 er antallet påtaleavgjorte saker økt med 22,6 prosent, og med 9,1 prosent sett i forhold til gjennomsnittet for 2018-2021 Erfaringsmessig er dette en kriminalitetstype som har hatt lav oppklaringsprosent. Fra 2016 til 2021 registreres en nedgang fra 25 til 22 prosent, mens det fra 2021 til 2022 registreres en ytterligere nedgang til 19 prosent, jf. figur 6.4.2 h. En stor andel av vinningslovbruddene dvs. 66 prosent er henlagt på grunn av manglende opplysninger om gjerningsperson (kode 014). 5 prosent er henlagt på grunn av bevisets stilling (kode 058), mens 4 prosent av sakene er henlagt på grunn av ikke forholdsmessig ressursbruk/manglende saksbehandlingskapasitet (kode 025 og 078).

Figur 6.4.2 h Oppklaringsprosent vinningslovbrudd

Kilde: Pal Strasak

Som figur 6.4.2 h viser varierer oppklaringsprosenten mellom de ulike sakskategoriene. *Ran* (inkl. grovt ran), som er blant de alvorlige vinningslovbruddene, har i 2022 en oppklaringsprosent på 38 prosent. Siden 2016 har oppklaringsprosenten for disse saken variert mellom 35 og 42 prosent.

Grovt tyveri fra bolig har en oppklaringsprosent på 18 prosent. Dette er kriminalitet som skaper stor utrygghet og oppleves svært belastende for mange fornærmede, og som derfor bør gis oppmerksomhet.

Grovt tyveri fra person på offentlig sted har i 2022 en oppklaringsprosent på 10 prosent, mens den for alle tyverier fra person på offentlig sted er nede på kun 2 prosent. Antall påtaleavgjørelser knyttet til tyveri fra person på offentlig hadde en markant nedgang i 2020 og 2021, men har i 2022 økt betydelig, dvs. fra 13 099 saksavgjørelser i 2021 til 23 562 i 2022. Det store antall saksavgjørelser og den lave oppklaringsprosenten for denne sakskategorien i bidrar i stor grad til nedgangen totalt sett for vinningslovbruddene i 2022. En vesentlig årsak til den lave oppklaringsprosenten i sakene er at anmeldelsene i liten grad inneholder opplysninger om eventuelle gjerningspersoner eller andre opplysninger som eksempelvis tid og stede som kan bidra til å oppklare sakene.

Mange av vinningslovbruddene omtales gjerne som hverdagskriminalitet som i stor grad rammer folk flest. En svært lav oppklaringsprosent for disse sakstypene kan over tid svekke befolkningens tillit til politiet og den alminnelige trygghetsfølelsen i samfunnet.

6.4.3. Enkelte sakstypers påvirkning på oppklaringsprosenten for den totale saksporteføljen

Oppklaringsprosenten for den samlede saksporteføljen påvirkes av kriminalitetsutviklingen, herunder endringer i de ulike kriminalitetstypenes omfang og oppklaringsprosent. Noen sakstyper vil ut fra sin andel av påtaleavgjorte saker og endret oppklaringsprosent ha større effekt enn andre på oppklaringsprosenten totalt sett, jf. tabell.6.4.3.

Tabell 6.4.3 Kriminalitetstypenes påvirkning på oppklaringsprosenten

Kriminalitetstype	Antall påtaleavgj. 2022	Prosent endring 2021-22	Oppkl.pst 2022	Prosentpoeng endring 2021-22	Effekt på samlet oppkl.pst
Vinning	105 382	22,6 %	19 %	-3,0	- 2,47
Økonomi	27 895	11,0 %	26 %	-9,0	- 0,81
Narkotika	17 948	-22,1 %	66 %	-3,7	- 0,69
Vold	30 924	5,4 %	52 %	-2,8	- 0,24
Seksuallovbrudd	7 018	-11,0 %	54 %	-3,3	- 0,11
Miljø	2 126	-24,7 %	56 %	-3,8	- 0,07
Skadeverk	19 338	-2,1 %	17 %	-1,5	- 0,06
Trafikk	54 818	3,8 %	83 %	-1,2	0,05
Annen	38 573	-1,6 %	65 %	0,4	- 0,04
Arbeidsmiljø	695	-17,5 %	54 %	-13,3	- 0,02
Totalsum	304 717	6,3 %	44 %	-4,5	- 4,53

Kilde: Pal for Strasak

Som nevnt foran var oppklaringsprosenten for den totale saksporføljen i 2022 på 44 prosent, noe som innebærer en nedgang på 4,5 prosentpoeng fra 2021.

Som tabellen viser har utviklingen innen vinningslovbruddene hatt størst negativ effekt på oppklaringsprosenten for den totale saksporføljen fra 2021 til 2022. Dette skyldes at kriminalitetstypen utgjør en stor andel av de påtaleavgjorte sakene og at antall påtaleavgjørelser innen denne kriminalitetstypen har økt med 22,6 prosent fra 2021 til 2022. Samtidig har oppklaringsprosenten gått ned med 3 prosentpoeng fra 2021 til 2022. Samlet sett medfører utviklingen innen vinningslovbruddene en nedgang på 2,47 prosentpoeng i oppklaringsprosent for den samlede saksporføljen Dette er 55 prosent av den samlede nedgangen.

Også utviklingen innen kriminalitetstypen økonomi har en relativ stor effekt på oppklaringsprosenten for den samlede saksporføljen. Antall påtaleavgjorte saker innen denne kriminalitetstypen har gått ned med 11 prosent fra 2022 samtidig som oppklaringsprosenten er gått ned med 9 prosentpoeng, noe som i hovedsak skyldes utviklingen i bedragerisakene. Dette gir en negativ effekt på 0,81 prosentpoeng for oppklaringsprosenten for den samlede saksporføljen.

Også narkotikalovbruddene har en relativ stor betydning for den reduksjon som nå registreres for oppklaringsprosenten. Antall påtaleavgjørelser innen denne kriminalitetstypen er redusert med hele 22,1 prosent fra 2021 til 2022, samtidig som oppklaringsprosenten er redusert med 3,7 prosentpoeng. Endringene innen narkotikalovbruddene gir en samlet effekt på oppklaringsprosenten for den totale saksporføljen på 0,69 prosentpoeng.

6.4.4. Oppklaringsprosenten i politidistriktene

Som tabell 6.4.4 viser varierer oppklaringsprosenten for den totale saksporføljen og for de ulike kriminalitetstypene i politidistriktene. Når det gjelder den totale saksporføljen variere oppklaringsprosenten fra 62 prosent i Finnmark til 32 prosent i Oslo. De store forskjellene for den totale saksporføljen kan i stor grad forklares med ulike kriminalitetsbilder i distriktene,

ressurser, demografi, befolknings sammensetning osv. Eksempelvis skyldes Oslos lave oppklaringsprosent totalt sett i vesentlig grad at distriktet har en stor andel vinningslovbrudd med svært lav oppklaringsprosent.

Tabell 6.4.4 Oppklaringsprosent i politidistriktene totalt og ulike kriminalitetstyper 2022

Kriminalitetstyper	Landet som helhet	Oslo	Øst	Innlandet	Agder	Sør-Vest	Vest	Møre og Romsdal	Trøndelag	Nordland	Troms	Finmark
Annen	65 %	62 %	63 %	70 %	62 %	62 %	68 %	72 %	64 %	66 %	73 %	72 %
Arbeidsmiljø	54 %	38 %	55 %	29 %	45 %	62 %	73 %	53 %	57 %	60 %	33 %	73 %
Miljø	56 %	38 %	57 %	76 %	63 %	40 %	48 %	67 %	59 %	62 %	69 %	58 %
Narkotika	66 %	63 %	76 %	65 %	68 %	56 %	63 %	76 %	62 %	52 %	70 %	66 %
Seksuallovbrudd	54 %	51 %	51 %	53 %	40 %	53 %	56 %	57 %	60 %	65 %	55 %	51 %
Skadeverk	17 %	9 %	20 %	23 %	21 %	15 %	16 %	26 %	14 %	29 %	39 %	20 %
Trafikk	83 %	81 %	83 %	88 %	82 %	83 %	79 %	88 %	83 %	85 %	89 %	83 %
Vinning	19 %	13 %	23 %	20 %	19 %	18 %	22 %	34 %	17 %	23 %	27 %	25 %
Vold	52 %	44 %	52 %	57 %	55 %	50 %	49 %	66 %	51 %	55 %	58 %	60 %
Økonomi (økonomiske sakssaker)	26 %	18 %	24 %	36 %	24 %	20 %	30 %	24 %	27 %	32 %	31 %	36 %
Samlet (alle sakssaker)	44 %	32 %	49 %	55 %	43 %	41 %	46 %	61 %	43 %	54 %	60 %	62 %

Kilde: JUS 319

Variasjonene innen de ulike kriminalitetstypene er vanskeligere å forklare, men kan foruten de foran nevnte årsakene også skyldes organisering, ressursinnsats og kompetanse i distriktene.

6.4.5. Vurderinger

Som anført i riksadvokatens mål og prioriteringsrundskriv for 2022 er det et mål at politiets etterforskning skal føre til oppklaring, da politiets evne til å oppklare lovbrudd er viktig for at den reaktive innsatsen som straffesaksbehandlingen representerer skal få den individual- og allmennpreventive effekt som er forutsatt. Samtidig vil en ansvarliggjøring av de skyldige bak begåtte lovbrudd være av stor betydning for de fornærmede og andre involverte i straffesakene.

Som vist foran har det i 2022 vært en nedgang i oppklaringsprosenten for alle kriminalitetstypene, med unntak for kriminalitetstypen *annen*. Oppklaringsprosenten for den samlede saksporføljen har ikke vært lavene enn det som nå registreres. For noen av kriminalitetstypene er det over tid registrert tendenser til nedgang, men den utvikling som ses i 2022 er langt mer markant enn det som er registrert tidligere. Samtidig er det grunn til å understreke at oppklaringsprosenten, som vist foran, fremdeles er høy for flere sentralt prioriterte sakskategorier.

Det er vanskelig å påpeke noen entydige årsaker til den reduksjon som nå registreres på en rekke saksområder og totalt sett. En viktig grunn for den endringen som ses for den totale saksporføljen er et endret kriminalitetsbildet med eksempelvis en økt andel økonomi- og vinningsaker som i stor grad henlegges.

Som redegjort for er det store variasjoner i oppklaringsprosenten for de ulike kriminalitetstypene. Dette skyldes i stor grad forholdenes art. Noen forhold som er avdekket

gjennom politiets eller andre kontrollmyndigheters virksomhet vil ofte være opplært idet de anmeldes. Typiske eksempler på dette er, som nevnt foran, mange trafikksaker og mindre grove narkotikaforhold. Andre forhold krever en omfattende etterforskning hvor flere hypoteser om hva som kan ha skjedd eller hvem som kan ha begått lovbruddene må undersøkes. I andre saker kan bevisbildet være vanskelig fordi de involverte ikke ønsker å forklare seg. Dette er noe man ofte erfarer i mishandlingsaker. Andre grunner til at det kan være vanskelig å avdekke hva som faktisk har skjedd kan skyldes at de involverte har vært påvirket og slik er lite konsise på hva som har skjedd. Dette er noe som ofte oppleves ved utelivsvold.

En utvikling som ses innen flere kriminalitetstyper er at IKT benyttes som "verktøy" for å begå de kriminelle handlingene. Dette er en utvikling som blant annet ses innen seksuallovbruddene hvor nettovergrep mot barn har hatt en stor økning i den senere tid. Videre ses det samme innen bedragerisakene. En effektiv etterforskning av saker hvor IKT er benyttet krever teknisk utstyr, nye arbeidsmetoder og personell med særlig kompetanse. Uten dette vil det være krevende å oppklare sakene.

Videre vil rettsutvikling og endrede beviskrav i domstolene mv. være forhold av betydning ved vurderingen av om en sak i tilstrekkelig grad anses som opplært. Både Baneheia- og Tengssaken understreker betydningen av objektive og strenge bevisvurderinger så vel som betydningen av moderne teknologi. Dette er forhold som i et rettsikkerhetsperspektiv vil påvirke straffesaksområdet, og flere statsadvokater gir inntryksbasert uttrykk for at domstolene er blitt noe strengere i sine bevisvurderinger. Dette vil selvsagt også påvirke politiets bevisvurderinger.

Interne forhold i politidistriktene knyttet til organisering, samhandling, ressursinnsats, kompetanse og fenomenforståelse av enkelte lovbrudd er forhold av annen karakter som kan være av betydning for oppklaringen av lovbrudd. Andre forhold som kan spille inn er de involverte i straffesakens samhandling og tillit til politiet. Er det eksempelvis blitt mer utfordrende enn tidligere å finne vitner som vil forklare seg eller er det forhold knyttet til vitnenes kultur og bakgrunn som tilsier at avhørene må tilrettelegges på en annen måte? Et annet forhold som kan påvirke oppklaringsprosenten er den stadig større bruken av nettbaserte anmeldelser. Det bør ses på om denne anmeldelsesformen i tilstrekkelig grad ivaretar det informasjonsbehov som kreves for å kunne igangsette en effektiv etterforskning.

Statsadvokatene har gjennom sin enkeltsaksbehandling og fagledelse stor innsikt i straffesaksbehandlingen i politidistriktene. De påpeker ikke noen entydig årsak til den utviklingen som nå registreres, men er i det vesentlige samstemte i at de straffesakene som hører inn under statsadvokatenes tiltalekompetanse og oversendes dem for enkeltsaksbehandling er behandlet med tilfredsstillende kvalitet. Samtidig gir de inntryksbasert uttrykk for at etterforskningen har blitt bedre i de senere år og at både etterforskerne og påtaleansvarlige gjennom økt utdanning og årlige opplæringstilbud holder et godt kompetansenivå.

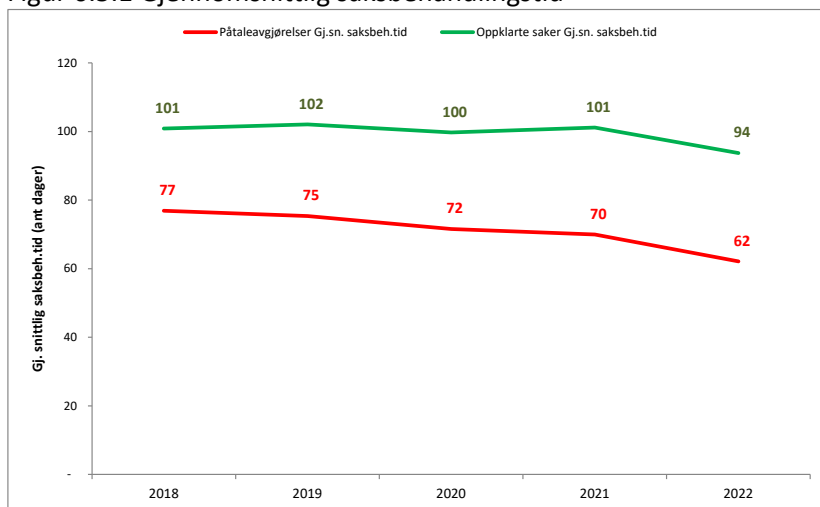
Årsakene til den utviklingen som ses for oppklaringsprosenten innen en rekke saksområder er som anført uklar og utviklingen bør følges fremover.

6.5. Saksbehandlingstid

6.5.1. Saksbehandlingstiden for den totale saksporteføljen

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden fra anmeldelse og frem til påtaleavgjørelse er for alle påtaleavgjorte saker redusert fra 70 dager i 2021 til 62 dager i 2022, mens den for de oppklarte sakene er redusert fra 101 dager i 2021 til 94 dager i 2022.

Figur 6.5.1 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Kilde: JUS 309

Den saksbehandlingstiden som nå registreres er så vidt man kjenner til den laveste som er registrert for den totale saksporteføljen.

6.5.2. Saksbehandlingstiden for de ulike kriminalitetstypene varierer

Som tabell 6.5.2 viser er det store variasjoner i gjennomsnittlig saksbehandlingstid for de ulike kriminalitetstypene, noe som blant annet har sammenheng med gitte prioriteringer og at kompleksiteten og bevisbildet i sakene varierer.

Tabell 6.5.2 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker fordelt på kriminalitetstyper

Kriminalitetstype	2018	2019	2020	2021	2022	Endr. 2021-2022	Endr. 2022 mot gj.sn. 2018-2021	Utvikling
Annen	91	92	98	94	91	-2,8	-2,8	
Arbeidsmiljø	301	300	321	286	285	-1,3	-17,2	
Miljø	129	144	108	97	114	16,3	-3,3	
Narkotika	100	101	107	121	114	-7,0	8,9	
Seksuallovbrudd	208	243	204	154	178	23,9	-26,0	
Skadeverk	115	112	104	106	103	-2,9	-6,0	
Trafikk	69	66	64	66	66	-0,2	-0,6	
Vinning	96	83	89	89	78	-10,8	-11,1	
Vold	129	126	132	117	116	-1,4	-10,5	
Økonomi	193	224	199	248	203	-45,4	-12,9	
Sum (ekskl. undersøkelsessaker)	101	102	100	101	94	-7,4	-7,2	

Kilde JUS 319

Som figuren viser er det lengst saksbehandlingstid for oppklarte saker tilordnet kriminalitetstypen *arbeidsmiljø*. Den var i 2022 på 285 dager, som er tilnærmet likt med 2021 da den var 286 dager. Også *seksuallovbruddene* har relativt sett en lang saksbehandlingstid, og vi registrerer her en økning fra 154 dager i 2021 til 178 dager i 2022. *Økonomilovbruddene* merker seg også ut med lang saksbehandlingstid. Den er i 2022 på 203 dager, mens den i 2021 var 248 dager.

Voldslovbruddene har tilnærmet samme saksbehandlingstid i 2021 og 2022 dvs. på henholdsvis 117 og 116 dager for de oppklarte sakene. Dette er lavere enn i perioden 2018-2020 hvor den lå mellom 129 og 132 dager. Det har for en del voldssaker tidligere vært satt særskilte frister. At disse nå er tatt bort innebærer som nevnt ingen nedprioritering av sakene, og det er i riksadvokaten mål og prioriteringsrundskriv for 2022 forutsatt at saksbehandlingstiden fortsatt skal søkes redusert. En hurtig saksbehandlingstid i voldssakene er generelt sett av stor betydning for de involverte og det er derfor særlig viktig med kort saksbehandlingstiden i disse sakene.

Trafikk- og vinningslovbrudd er de to kriminalitetstypene med lavest saksbehandlingstid for de oppklarte sakene. En stor andel av trafiklovbruddene er enkle å oppklare da de, som nevnt foran, ofte er oppklart gjennom politiets egen kontrollinnsats og det i liten grad er behov for ytterligere etterforskning. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte trafikksakene var i 2022 66 dager, noe som er tilnærmet samme nivå som er registrert gjennom hele perioden 2018 til 2022. Når det gjelder vinningslovbruddene har saksbehandlingstiden for disse blitt gradvis redusert i samme perioden. Den var i 2018 på 96 dager, mens den i 2022 er nede på 78 dager for de oppklarte saker.

6.5.3. Saksbehandlingstiden - mistenkte under 18 år

Fristen for behandling av saker hvor gjerningspersonen er under 18 år følger av straffeprosessloven § 249 annet ledd. Som hovedregel skal sakene etterforskes og påtaleavgjøres innen seks uker (42 dager) etter at vedkommende ble ansett som mistenkt eller siktet i saken, jf. punkt 7.1.

Tabell 6.5.3 Mistenkte under 18 år

	2018	2019	2020	2021	2022	Endring 2021-22*	Prosent endr mot gj.sn. 2018-2021
Antall forhold med frist, i alt	16 364	17 529	16 919	16 665	16 956	1,7 %	0,5 %
Gj.sn. saksbehandlingstid, alle forhold	55	52	46	41	43	2,1	-5,8
Gj.sn. saksbehandlingstid, oppklarte forhold	50	46	41	37	38	1,3	-5,2
Oppklaringsprosent	82 %	81 %	81 %	81 %	81 %	0,5	0,0
Andel innenfor frist**	65 %	70 %	72 %	71 %	70 %	-0,6	

Kilde: JUS 613 og PSV

Som tabellen viser er det i 2022 påtaleavgjort noen flere forhold med gjerningspersoner under 18 år enn i 2021. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for de oppklarte sakene er i 2022 38 dager mot 37 dager i 2021. 70 prosent av sakene er behandlet innen fastsatt frist.

6.5.4. Saksbehandlingstiden i politidistriktene

Saksbehandlingstiden for den totale saksporteføljen i politidistriktene varierer fra 76 dager i Troms politidistrikt til 119 i Sør-Vest for de oppklarte sakene. Som for oppklaringsprosenten vil den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden påvirkes av kriminalitetsbildet i politidistriktene så vel som prioriteringer, ressursinnsats mv. på straffesaksområdet.

Tabell 6.5.4 Saksbehandlingstid politidistriktene oppklarte saker

	2018	2019	2020	2021	2022	Utvikling
Oslo	100	98	79	75	80	
Øst	101	107	102	108	85	
Innlandet	81	97	89	124	82	
Sør-Øst	111	110	115	112	119	
Agder	91	88	95	102	90	
Sør-Vest	100	119	131	117	114	
Vest	129	102	111	103	96	
Møre og Romsdal	83	93	88	80	78	
Trøndelag	87	90	95	89	97	
Nordland	91	104	94	102	99	
Troms	87	89	83	78	76	
Finnmark	117	108	84	95	93	
Hele landet (inkl særorgan)	101	102	100	101	94	

Kilde: JUS 319

6.5.5. Vurderinger

Straffeprosessloven § 226 fjerde ledd fastslår at etterforskingen skal gjennomføres så snart som mulig slik at ingen unødig utsettes for mistanke eller ulempe. I mange saker kan en hurtig behandling også bidra til høy oppklaring da det ofte er lettere å opplyse en sak som nettopp har funnet sted. Samtidig vil en rask og intensiv etterforsking bidra til ressurseffektivitet, fordi de ansvarlige for saksbehandlingen slipper å bruke unødig tid på stadig å måtte sette seg inn i sakene.

Det skal tilstrebes en særlig kort saksbehandlingstid innen de sentralt prioriterte sakene, i saker med varetektsfengsling, i saker om opprettholdelse av eller opphør av tvungent

psykisk helsevern eller tvungen omsorg samt i saker om prøveløslatelse fra forvaring. Tilrettelagte avhør skal videre tas til rett tid, og det skal være god fremdrift i alle saker hvor barn er fornærmet også etter at tilrettelagte avhør er gjennomført.

Den utviklingen som registreres for saksbehandlingstiden er som utgangspunkt positiv. Kort saksbehandlingstid er en sentral kvalitetsmarkør for straffesaksbehandlingen i politiet jf. riksadvokatens rundskriv 3/2018 *Kvalitetsrundskrivet*. Det er viktig at den positive utvikling som her registreres opprettholdes gjennom blant annet rutiner som sikrer god porteføljestyling og at etterforskningen allerede fra initialfasen målrettes og styres gjennom aktiv bruk av etterforskningsplaner. Noe av den nedgangen som nå registreres for saksporteføljen totalt sett må tilskrives den nedarbeidelsen av restanser som har foregått i den senere tid. Fortsatt god kontroll på restansene er en forutsetning for fortsatt å holde saksbehandlingstiden nede.

Den utviklingen som er registrert for vinningslovbruddene har i stor grad påvirket saksbehandlingstiden for den totale saksporteføljen. Vinnings-saken har som tidligere anført økt i antall samtidig som det har vært en klar nedgang i saksbehandlingstiden for disse lovbruddene. Siden disse sakene utgjør en stor andel av de påtaleavgjorte sakene vil endringer i kriminalitetstypen ha relativt store betydning på saksbehandlingstiden totalt sett.

Selv om utviklingen som registreres for saksbehandlingstiden er positiv finner man grunn til å minne om at hensynet til oppklaring av sakene alltid går foran kravet om kort saksbehandlingstid. Dersom etterforskningen eller påtalebehandlingen tilsier at det er nødvendig med ytterligere innsats i en sak for å sikre at denne er tilstrekkelig opplyst skal dette prioriteres foran en kort saksbehandlingstid.

6.6. Saker under arbeid/restanser

6.6.1. Totalt antall saker under arbeid går ned

Totalt antall saker under arbeid i politidistriktene er redusert gjennom perioden 2018 til 2022, og er ved utgangen av 2022 på 108 703 saker, en nedgang på 2,9 prosent sammenlignet med 2021 og 20,7 prosent i forhold til gjennomsnittet i perioden 2018-2021.

Tabell 6.6.1 a Antall saker under arbeid

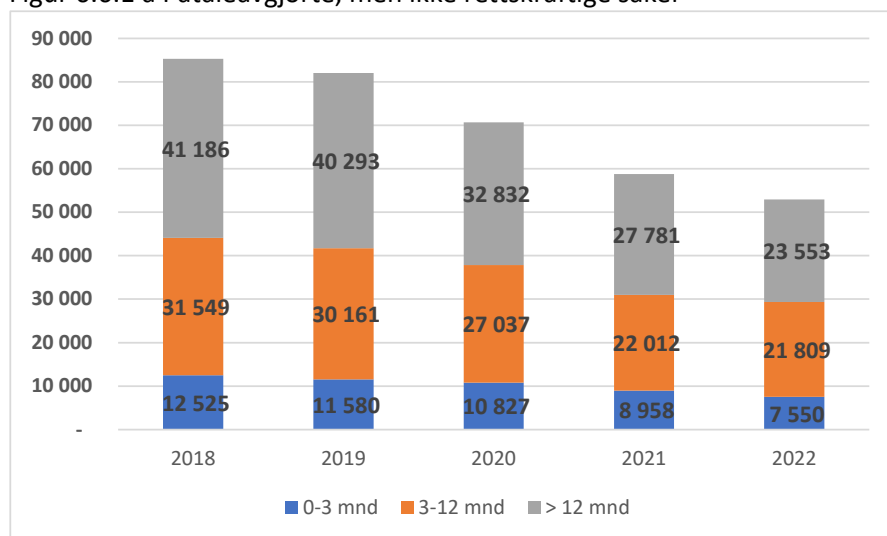
	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent endring 2021-22	Prosent endr mot gj.sn. 2018-2021
Ikke påtaleavgjort	71 816	69 601	56 781	53 224	55 791	4,8 %	-11,2 %
0-3 mnd	31 081	30 413	26 513	25 752	26 754	3,9 %	-5,9 %
3-12 mnd	32 552	30 599	24 057	21 583	23 125	7,1 %	-15,0 %
> 12 mnd	8 183	8 589	6 211	5 889	5 912	0,4 %	-18,1 %
Påtaleavgjort, ikke rettskraftig	85 260	82 034	70 696	58 751	52 912	-9,9 %	-28,7 %
0-3 mnd	12 525	11 580	10 827	8 958	7 550	-15,7 %	-31,2 %
3-12 mnd	31 549	30 161	27 037	22 012	21 809	-0,9 %	-21,2 %
> 12 mnd	41 186	40 293	32 832	27 781	23 553	-15,2 %	-33,7 %
TOTALT	157 076	151 635	127 477	111 975	108 703	-2,9 %	-20,7 %

Kilde: JUS089²¹

Antall påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker går ned

Nedgangen fra 2021 til 2022 skyldes en nedgang i antall *påtaleavgjorte, ikke rettskraftige saker*. Det er særlig påtaleavgjorte saker mellom 0-3 måneder og eldre enn 12 måneder som er redusert dvs. med henholdsvis 15,7 og 15,2 prosent. Sammenlignet med gjennomsnittet for perioden 2018 til 2021 er nedgangen for sakene mellom 0-3 måneder på 31,2 prosent og for sakene eldre enn 12 måneder på 33,7 prosent. I gruppen saker mellom 3-12 måneder er antallet tilnærmet det samme som ved utgangen av 2021, mens det også for denne gruppen registreres en klar nedgang fra gjennomsnittet i perioden 2018 til 2021 dvs. en nedgang på 21,1 prosent.

Figur 6.6.1 a Påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker

Kilde: JUS089

Størsteparten av de påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saken er avgjort med tiltalebeslutning. Det er naturlig at disse saken samt sakene avgjort med siktelse (tilståelsesdom) på grunn av berammelsestid i domstolene og frister for rettskraft blir i systemet en tid etter at de er påtaleavgjort. Som tabellen viser har det vært en klar nedgang i antall foreleggsaker. Også dette er saker, som det på grunn av vedtakelsesfrister, tar noe tid før de blir endelig vedtatt.

Tabell 6.6.1 b Antall påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker fordelt på påtaleavgjørelser

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent endring 2021-22	Prosent endr mot gj.sn. 2018-2021
40 Forelegg	24 317	23 616	18 705	15 926	13 182	-17,2 %	-36,1 %
41 Siktelse (Tilståelsesdom)	11 245	10 258	8 185	6 420	6 156	-4,1 %	-31,8 %
42 Tiltalebeslutning	46 635	45 231	40 754	34 426	31 470	-8,6 %	-24,6 %
43 Påtaleunnlatelse	3 027	2 882	3 036	1 938	2 077	7,2 %	-23,7 %
Totalsum	85 224	81 987	70 680	58 710	52 885	-9,9 %	-28,7 %

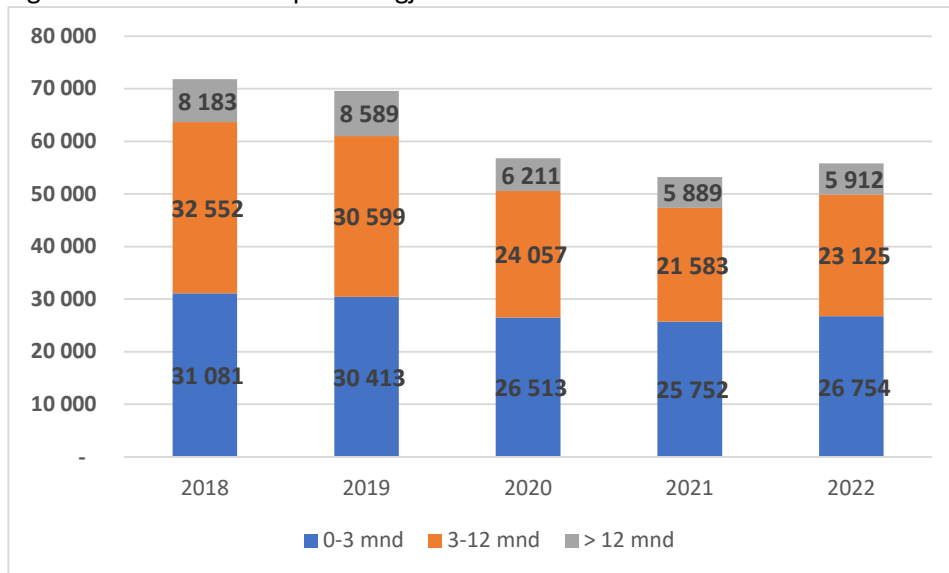
Kilde: Pal for Strasak/Monitor

²¹ JUS089 inneholder også undersøkelsessaker

Saker under etterforskning og påtalebehandling øker

Antall *ikke påtaleavgjorte saker* dvs. saker som er under etterforskning eller påtalebehandling viser i alle undergrupper en økning fra 2021 til 2022. Totalt har disse sakene økt med 4,8 prosent fra 2021 til 2022. Sett opp mot gjennomsnittet i perioden 2018 -2021 registreres imidlertid også her en klar nedgang dvs. en nedgang på 11,2 prosent, jf. tabell 6.6.a.

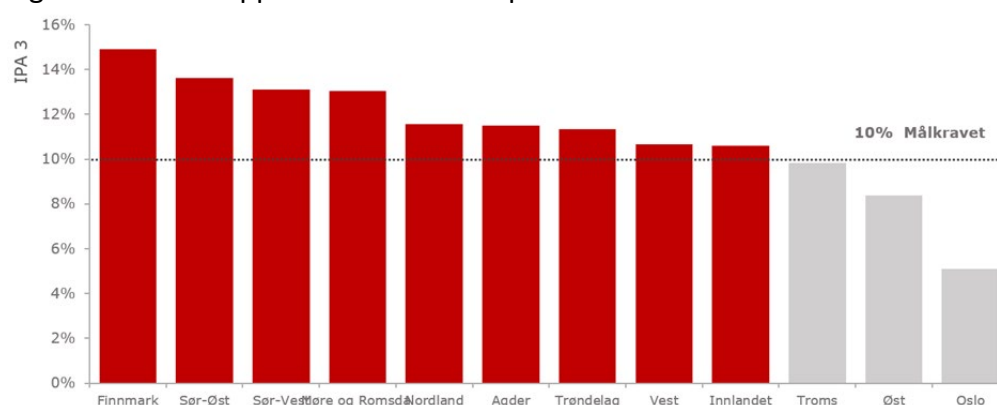
Figur 6.6.1 b Antall ikke påtaleavgjorte saker

Kilde: JUS089

Ser man på antall saker under etterforskning og påtalebehandling eldre enn 3 måneder (IPA 3) dvs saker definert som restanser i politiet er det fremdeles en hovedvekt av distriktene som ikke har nådd målkravet. Oslo og Øst politidistrikt merker seg ut med resultater godt under måltallene og resultatene i disse distriktene påvirker i stor grad resultatene totalt sett.

Figur 6.6.1 c Måloppnåelse restanser i politidistriktene

Kilde: POD

6.6.2. Vurderinger

Få restanser er en forutsetning for å oppnå kort saksbehandlingstid. I riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv for 2022 anføres det at "*en sunn restanseportefølje har ikke for stort*

volum, overvekt av for mange gamle saker, for mange alvorlige saker eller saker som kun krever mindre arbeid for å ferdigstilles."

Utviklingen for beholdningen av påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker er positiv. Utviklingen antas å skyldes færre positive påtaleavgjørelser i 2022, men må også tilskrives en aktiv styring og prioritering av saksporteføljen, herunder rutiner for å følge opp eksempelvis ikke vedtatte forelegg og tiltalebeslutninger slik at disse raskt oversendes domstolene for behandling.

Restansene er nå redusert slik at de for landet som helhet ligger innenfor de mål som Politidirektoratet har satt om at den totale andelen ikke påtaleavgjorte saker over 3 måneder skal være lavere enn 10 prosent og andelen ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 12 måneder skal være lavere enn 2 prosent. Resultatoppnåelsen er imidlertid ulik i politidistriktene og årsaken til de lave restansene for landet som helhet skyldes resultatene i Oslo og Øst politidistrikter. Som nevnt er det fremdeles slik at de fleste distriktene ikke har nådd de fastsatte restansekravene.

Den utviklingen som nå registreres med en økning det totale i antall ikke påtalebehandlede saker er må følges nøye, da en større portefølje av saker er krevende å håndtere og kan gi negative konsekvenser for politiets muligheter for å oppklare sakene. Over tid vil dette også kunne gi økt saksbehandlingstid. Utviklingen antas i noen grad å skyldes at antall anmeldelser har økt. Skal man forhindre økte restanser og lengre saksbehandlingstid må utviklingen i saksporteføljen følges nøye og porteføljen må aktiv styres i tråd med gitte prioriteringer og fastsatte restansekrav.

6.7. Inndragning

Ved å se på inndragningstallene for 2022 merker vi oss at beløpet for rettskraftig inndragning siden 2020 er relativt stabilt. Statistikken vil kunne påvirkes av enkeltsaker slik at det av den grunn må kunne påregnes store variasjoner fra år til år. Inndragningstallene må videre sees i sammenheng med erstatningsbeløp, som også er en del av fratakelse av utbytte fra straffbare handlinger.

Vi ser en positiv trend ved at antall inndragningssaker har økt. Inndragningsenheten ved ØKOKRIM driver pågående kompetanseheving i politidistriktene, og det er mer fokus og bevissthet på inndragning i politiet. Inndragningsspesialistene har en viktig rolle i dette, og det er en forventning om fortsatt økning i antall saker.

Det bemerkes at tallene for rettskraftig inndragning ikke gir så godt bilde av nå-situasjon. Det vil ta flere år fra en sak starter til det foreligger rettskraftig inndragning. Effekten av de tiltakene som er satt i gang vil bedre gjenspeile seg i tallene for sikring, og her ser vi en økning i antall beslag og heftelser, herunder sikret verdi.

Tabell 6.7 Inndragning

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent-endr. mot 2021	Prosent-endr. mot gj.snitt 2018-2021
Utbytte (§34, §67)	1 738	1 297	1 110	863	1 098	27,2	-12,3
Utvidet (§34a, §68)	79	70	116	141	127	-9,9	25,1
Gjenstand (§35, §69)	7 251	7 424	6 762	7 155	8 244	15,2	15,3
Sum, antall inndragninger	9 068	8 791	7 988	8 159	9 469	16,1	11,4
Beløp i mill. kr	112,4	197,2	979,4	184,1	177,8	-3,4	-51,7

Kilde: PSV Monitor, pr.
18.01.2022

6.8. Tilrettelagte avhør

Når barn under 16 år²² eller andre særlig sårbare²³ er vitner eller fornærmede i straffesaker skal avhørene gjennomføres som tilrettelagte avhør i tråd med straffeprosessloven §§ 239-239f. I saker som gjelder seksuallovbrudd og bestemte typer voldslovbrudd er det lovbestemt at slike avhør skal gjennomføres ved Statens barnehus, men det kan også gjennomføres i andre typer straffesaker dersom hensynet til vitnet eller fornærmede tilsier det. Avhengig av ulike kriterier for fristberegning skal avhøret som hovedregel skje innen 1-3 uker fra barnet eller den særlig sårbare får status som vitne eller fornærmet i straffesaken.

I 2022 ble det gjennomført 4 164 tilrettelagte avhør totalt, hvorav 3 946 var førstegangs- eller supplerende avhør og dermed fristbelagt. I tillegg til avhør med frist ble det gjennomført 218 tilrettelagte avhør uten frist (fortsettende avhør). Av de fristbelagte avhørene ble 1 849 gjennomført innen lovpålagt frist, hvilket tilsvarer en andel på 47 prosent. 313 av avhørene som ble gjennomført utenfor frist ble gjennomført innen tre dager etter fristdato. Median fristbrudd var 13 dager.

Distriktene rapporterer at det er svært krevende å overholde fristkravene knyttet til tilrettelagte avhør. For distrikter som har lang reisevei til barnehus krever slike avhør omfattende planlegging og et betydelig ressursuttak. Distriktene rapporterer også at de har måttet prioritere mellom å gjennomføre tilrettelagte avhør innenfor frist, eller håndtere andre akutte, alvorlige pågående saker hvor barn blir utsatt for vold eller overgrep.

Flere distrikter har gjennomført ulike tiltak knyttet til vurderingen av hvilke saker det skal gjennomføres tilrettelagte avhør i. Distriktene har gitt inntrykk av at de kan ha gjennomført tilrettelagte avhør i flere saker enn det som er påkrevet. Nedgangen i antall tilrettelagte avhør fra i fjor kan tyde på at distriktene har blitt mer selektive i denne vurderingen.

Størstedelen av de tilrettelagte avhørene er knyttet til voldssaker (2 168 avhør). Blant voldssakene er mishandling i nære relasjoner den største lovbruddstypen (1 406 avhør). Det ble også gjennomført 1 603 tilrettelagte avhør i saker om seksuallovbrudd.

²² I saker som gjelder incest, søskenincest eller seksuell omgang mellom andre nærstående skal også avhør av barn mellom 16-18 år som hovedregel gjennomføres på et barnehus.

²³ Særlig sårbare er i stprl. § 239 definert som personer med psykisk utviklingshemming eller annen funksjonsnedsettelse.

Det ble gjennomført 71 tilrettelagte avhør i saker innenfor kriminalitetstypen *annen* hvorav 43 av disse avhørene var knyttet til brudd på besøksforbud eller hensynsløs atferd. Ni tilrettelagte avhør *gjaldt omsorgsunndragelse* og grov *omsorgsunndragelse*.

Tabell 6.8 Tilrettelagte avhør, etter type avhør og andel avhør innen lovbestemt frist, pr. 3.tertial 2022

	2022
Tilrettelagte avhør, pr. 3.tertial	4 164
Tilrettelagte avhør med frist*	3 946
--- innen frist, antall	1 849
--- innen frist, andel	47 %
--- fristbrudd, antall	2 097**
- Fortsettende avhør	218

Kilde PSV – Indikator S23 Nasjonal

*resultatberegningen skiller ikke mellom tilrettelagte avhør med frist og supplerende avhør som ikke er fristbelagt. Fordi supplerende avhør ikke er fristbelagt regnes de som fristbrudd i resultatberegningen. Supplerende avhør utgjør vanligvis en liten andel av de tilrettelagte avhørene, for årene 2018-20 utgjorde de supplerende avhørene henholdsvis 7,7 og 6 prosent av det totale antallet

** det er ikke mulig å skille mellom fristbrudd som skyldes politiet, og fristbrudd utenfor politiets kontroll. For årene 2018-20 skyldtes henholdsvis 6,5 og 5 prosent av fristbruddene forhold utenfor politiets kontroll.

7. Nærmere om særskilte kriminalitetstyper

7.1. Ungdomskriminalitet

I 2022 ble det registrert 16 956 forhold²⁴ hvor mistenkte/siktede var under 18 år på gjerningstidspunktet. Vinning er den største kriminalitetstypen med 4 500 forhold. Vold er den nest største kriminalitetstypen med nesten 4 000 forhold, av disse er litt over halvparten *kroppskrenkelse* og *grov kroppskrenkelse*. 238 forhold gjelder alvorlig vold som *kroppsskade* og *grov kroppsskade*. Nesten 2 000 forhold gjaldt trafikk hvorav 420 av disse var kjøring i påvirket/beruset tilstand eller ulykker med personskade. Drøyt 1 100 forhold gjaldt seksuallovbrudd.

Det er påtalebehandlet noen flere forhold med gjerningspersoner under 18 år i 2022 enn det ble i 2021. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden er for alle påtaleavgjorte forhold er som nevnt i punkt 6.5.3 på 43 dager, mens den for de oppklarte forholdene er 38 dager. I 2022 ble litt over 70 prosent av forholdene behandlet innen lovpålagt frist. Oppklaringsprosenten er stabilt høy og var 81 prosent i 2022.

Det er forskjeller mellom distriktene når det gjelder sammensetningen av ulike kriminalitetstyper. Oslo og Troms har en større andel *Annen* kriminalitet som blant annet omfatter hensynsløs atferd, ulovlig bevæpning, ordensforstyrrelser og unnlatt å etterkomme pålegg fra politiet. Øst og Møre og Romsdal har en større andel narkotikakriminalitet enn de andre distriktene, men dette gjelder nesten utelukkende mindre alvorlige narkotikaovertrædelser. Nesten halvparten av forholdene med mistenkt under 18 år i Finnmark gjelder trafikk, mens tilsvarende for Oslo er 7 prosent. Innlandet, Nordland, Troms og Finnmark har flest seksuallovbrudd, mens Oslo og Innlandet har flest voldsforhold.

7.2. Hatkriminalitet

Definisjon og omfang

Hatkriminalitet defineres som straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av eller har sin bakgrunn i andres hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion/livssyn, seksuell orientering, nedsatt funksjonsevne, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk.

Det ble registrert 923 anmeldelser med et hatmotiv i 2022. Dette er en økning på drøyt 13 prosent fra året før. Sammenlignet med gjennomsnittlig antall anmeldelser de siste fem årene er det en økning på nærmere 32 prosent. Oslo politidistrikt etterforsket omkring en tredjedel av anmeldelsene. Øst og Trøndelag politidistrikt skiller seg ut med en tydelig og jevn utvikling i antall anmeldelser registrert med hatmotiv over de siste 5 årene.

I 2022 ble det påtaleavgjort totalt 891 saker. Oppklaringsprosenten er i 2022 på 52 prosent, jf. punkt 6.4.2. Oppklaringsprosenten har vært stabil rundt 50 prosent de siste fem årene. I

²⁴ For ungdomskriminalitet benyttes forhold, ikke sak. En sak kan ha flere forhold. For å måle andel av ungdomssaker som er behandlet innenfor den lovpålagte fristen må man derfor benytte forhold.

2022 var andelen saker med positiv påtaleavgjørelse 38 prosent, som var en svak økning fra 35 prosent året før.

Hatefulle ytringer står for 42 prosent av de anmeldte sakene med et hatmotiv i 2022. Voldslovbrudd utgjør 30 prosent av sakene. Det ble registrert dobbel så mange anmeldte lovbrudd med hatmotiv begått mot offentlig tjenesteperson²⁵ i 2022 som året før – fra 21 saker i 2021 til 40 saker siste år. Dette gjelder hovedsakelig forulemping av offentlig tjenesteperson.

Hudfarge eller etnisk opprinnelse er hatmotiv i flertallet av sakene

De 923 anmeldelsene av hatmotivert kriminalitet fordeler seg som følger på de vernede grunnlagene:

- 55 prosent på hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse,
- 20 prosent på seksuell orientering,
- 10 prosent på religion,
- 7 prosent på kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk,
- 2 prosent på nedsatt funksjonsevne,
- 2 prosent av sakene er kodet på antisemittisme
- 3 prosent er kodet på "annet" hatmotiv.

Etter masseskytingen den 25. juni 2022 har det vært en drøy tredobling i antallet anmeldelser på hatefulle ytringer på grunnlaget seksuell orientering og kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk i 2022, sammenlignet med perioden før 25. juni. 19 prosent av disse sakene hadde motiv kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, hvorav to tredjedeler av sakene er fra etter 25. juni. Det er uklart om denne økningen er på bakgrunn av at det faktisk begås flere straffbare hendelser, eller skyldes økt tilbøyelighet til å anmelde hatefulle ytringer. I dette tallet inngår motivet kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Masseskytingen den 25. juni skjedde under Pride-feiringen og i nærheten av et kjent utested for homofile. Dette er bakgrunnen for hypotesen om hatkriminalitet som mulig motivasjon for handlingen. Uavhengig av om dette var motivasjonen, utløste handlingen frykt i LHBTIQ+ miljøer. Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet har deltatt i to dialogmøter med POD og skeive organisasjoner. Representanter fra skeive organisasjoner har den siste tiden uttrykt redusert tillit til politiet. Politiet har inntrykk av at den reduserte tilliten har utviklet seg over noe tid, men at masseskytingen den 25. juni har bidratt i negativ retning. Årsakene til at tilliten til politiet er redusert kan være flere og sammensatte.

Straffesakene etter masseskytingen etterforskes av Oslo politidistrikt. Det er per i dag registrert tre straffesaker med hatmotiv, videre er det per nå registrert 262 fornærmede i saken.

Nasjonalt kompetansemiljø skal heve kunnskapen i politiet

Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet ble etablert i 2021. Kompetansemiljøet er lagt til Oslo politidistrikt. Mandatet er å heve kompetansen på hatkriminalitet i politiet, samt

²⁵ Strl §§ 155 og 156

bistå alle landets politidistrikt med kunnskap og veiledning innen fagfeltet. I 2022 har hovedfokuset vært forankring av nasjonal opplæring i politidistriktenes ledergrupper samt etablering av kontaktpunkt og opplæringsteam fra hvert distrikt.

Kompetansemiljøet avholdt også sin første nasjonale digitale konferanse i oktober 2022. I 2023 har kompetansemiljøet en målsetning om å gi opplæring til teamene i alle distriktene, som igjen skal besørge kompetanseheving i eget distrikt. Kompetansemiljøet opplever fortsatt stor ulikhet i kompetansen i de ulike politidistriktene. Vi antar at den nasjonale opplæringen i 2023 vil gi en positiv effekt, i form av høyere avdekking av hatkriminalitet, høyere kvalitet innen etterforskning og påtalearbeid, bedre ivaretagelse av de fornærmede, samt tettere dialog med organisasjonene.

7.3. Alvorlige trafikklovbrudd

Det følger av Statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) at 118 personer omkom i trafikken i 2022, som følge av trafikkulykker (foreløpige tall). Dette er 38 flere enn i 2021 og et høyere antall enn vi har sett de siste fem årene. Det var særlig høye tall i sommermånedene og omkomne i alderen 45 år eller eldre utgjorde nesten hele økningen i antall trafikkdrepte fra 2021 til 2022. Hver tredje omkomne i 2022 var i alderen 65 år eller eldre. Forøvrig var det flere ulykker på MC og på sykkel.

Tallet på antall hardt skadde i 2022 er ikke klart, da det her er et etterslep på fire måneder i statistikkutgivelsen. For perioden januar-september ble 425 hardt skadd (foreløpige tall), noe som er 12 færre enn i samme periode 2021 og lavere enn det som er registrert i tidligere år. Utviklingen i antall hardt skadde viser dermed ikke den samme negative utviklingen som for drepte i trafikken.

Høy hastighet og ruspåvirket kjøring er de typene av risikoatferd som i størst grad bidrar til alvorlige ulykker i trafikken. Høy fart medvirket i 2021 til 24 ulykker (32 prosent). Andelen er tilnærmet likt gjennomsnittet for perioden 2012 til 2021 (33 prosent). Av de 24 ulykkene har "høy fart etter forholdene" vært medvirkende i 5 ulykker, "fart over fartsgrensen" i 6 ulykker og "fart godt over fartsgrensen" i 13 ulykker. Høy hastighet medvirket til stort skadeomfanget, og død i 58 prosent av trafikkulykkene (Ringens 2022).

I 18 prosent av dødsulykkene (14 ulykker) i 2021 har ruspåvirkning sannsynligvis vært en medvirkende faktor. I disse 14 ulykkene omkom 16 personer. Det var fem ulykker med alkohol, en med blandingsrus og åtte med annen type rus (Ringens 2022). For første gang ser vi dermed at det var flere som var påvirket av annen rus enn alkohol.

Politiet registrerte 3 524 anmeldelser for brudd på veitrafikkloven § 3 med personskaide i 2022. Dette er tilnærmet samme antall som foregående år, men en reduksjon sett i et lengre tidsperspektiv. Det ble i tillegg registrert 5 716 anmeldelser for brudd på veitrafikkloven § 3 med materiell skade. Her registreres en tendens til økning dvs. en økning på 35 % i løpet av siste ti år.

Det ble i 2022 registrert 33 anmeldelser for brudd på straffeloven § 281 – uaktsom forvoldelse av død i trafikken og 23 anmeldelser for forvoldelse av betydelig skade på kropp

eller helse i trafikken. Samlet har antallet anmeldelser for brudd på straffeloven §§ 280 og 281 ligget mellom 45 og 63 anmeldelser de siste fem årene.

Oppklaringsprosent for trafikksaker med personskaade var i 2022 på 55 prosent, noe som er tilnærmet samme nivå som tidligere år. For saker med materiell skade var den 67 prosent. Her registreres en tendens til nedgang fra 2018 hvor oppklaringsprosenten var 72 prosent.

Det er registrert 11 118 anmeldelser for hastighetsovertredelse i 2022, noe som er 2 prosent færre enn i 2021, 11 prosent færre enn i 2020 og tilnærmet på samme nivå som før pandemien. Anmeldte hastighetsovertredelser hadde en oppklaringsprosent på 93 prosent i 2022. Dette er noe lavere enn i 2021. Foruten inngitte anmeldelser for fartsoverskridelser ble det i 2022 utstedt nærmere 100 000 forenklede forelegg etter manuelle kontroller og 96 000 forenklede forelegg etter ATK. Antall forenklede forelegg fra manuelle kontroller var noe lavere enn i 2020 og 2021, men på samme nivå med før pandemien. For ATK har det vært en kraftig økning i 2022 på grunn av regjerings beslutning om å øke kapasiteten til ATK.

Det er registrert 11 728 anmeldelser for ruspåvirket kjøring med gjerningsdato i 2022, noe som er 21 prosent flere enn i 2021, og 15 prosent flere enn i 2020. Sammenlignet med før pandemien (2019) er økningen på 22 prosent. Politiet har de siste årene fått bedre og flere hjelpemidler til å avdekke ruspåvirket kjøring med andre stoffer enn alkohol (spytttester). Dette kan være med på å forklare den store økningen. Hele 91 prosent av anmeldelsene for ruspåvirket kjøring i 2022 ble oppklart. Denne andelen har ligget stabilt på samme nivå de siste årene.

Det ble tatt ut tiltale i 8.010 trafikksaker i 2022. Dette er tilnærmet på samme nivå som foregående år. Tiltale tas ut i de mest alvorlige trafikksakene hvor det typiske er utvist *"trafikkatferd som bærer preg av at gjerningspersonen aksepterte en risiko for en alvorlig ulykke"*. For hastighetsovertredelser ble det tatt ut tiltale i 680 saker, noe som er nesten hundre flere enn i 2021 og 22 prosent høyere enn gjennomsnittet for perioden 2018-2021. I 2022 var 288 av sakene fra ATK, mens tilsvarende tall fra 2021 var 217 saker. Det ble i 2022 tatt ut tiltale i 3 410 saker knyttet til kjøring i påvirket tilstand, noe som er 149 flere saker enn i 2021, og 7 prosent flere enn gjennomsnittet for perioden 2018-2022. Økningen har naturlig sammenheng med stor økning i anmeldelsene i 2022.

7.4. Personbeskyttelsestiltak

Et mer helhetlig oppfølgingstilbud

Politiet innehar ulike tiltak som kan benyttes for å gi beskyttelse til personer som trenger dette. Et sentralt utviklingstrekk de siste årene er at politiet i større grad samarbeider med andre aktører for å gi voldsutsatte et mer helhetlig oppfølgingstilbud i tillegg til å bidra til en tryggere hverdag gjennom å iverksette ulike beskyttelsestiltak. Det er Politidirektoratet i stort som står ansvarlig for de ulike beskyttelsestiltakene, mens Riksadvokaten legger juridiske føringer for bruken.

Besøks- og kontaktforbud

Pr. 15. januar 2023 er det registrert i overkant av 9 800 aktive besøks- eller kontaktforbud.

Det er nesten 3 400 personer som er ilagt/idømt besøks- og eller kontaktforbud og som står for disse forholdene. Av de som er ilagt eller dømt til besøks-/kontaktforbud er 210 personer under 18 år. Det er nesten 4 300 personer som er beskyttet av besøks-/kontaktforbud i 2022. Tallene gir her en god indikasjon på om at mange gjerningspersoner enten er ilagt besøksforbud mot flere personer, eller flere forhold mot samme person.

Det var drøyt 1 150 personer med rolle mistenkt/siktet/domfelt for brudd på besøks- og/eller kontaktforbud i løpet av 2022. Til sammen har disse stått for 3 250 anmeldelser. Litt over 350 personer har tre eller flere anmeldelser for brudd på besøksforbud, mens 46 personer er registrert med flere enn 10 brudd. 33 personer under 18 år ble i 2022 anmeldt for brudd på besøks-/kontaktforbud.

Politidirektoratet har gjennom 2022 hatt en tett oppfølging og dialog med politidistriktene for å bidra til bedre oppfølging av besøksforbud, herunder sikre tidlig avdekking samt at brudd på kontakt-/besøksforbud følges opp på en bedre og raskere måte. Særlig fokus er satt på oppfølging av gjerningspersoner med flere registrerte brudd som ikke er påtaleavgjort. Temaet er satt på agendaen i alt fra nasjonal ledergruppe til fagutviklingsarenaer. Politidirektoratet har hatt god og jevnlig dialog med politidistriktene på ulike nivå om viktigheten av en bedre og raskere oppfølging av besøksforbud samt oppfølging av brudd på kontakt- og besøksforbud.

Øst politidistrikt har gjennom 2022, og som vil fortsette i 2023, et prosjekt som ser på Felles straffesaksinntaks (FSI) sin rolle i å bidra til at det nedlegges påstand om kontaktforbud med elektronisk kontroll i flere saker. En stor gevinst av dette prosjektet er at restanse på ikke påtaleavgjorte brudd på besøksforbud er mer eller mindre nedbygget, samt at alle nye saker gis stor oppmerksomhet og rask oppfølging. Gevinstene som allerede er avdekket som følge av prosjektet i 2022 er kommunisert ut til både ledergrupper og fagpersoner i distriktene, og flere distrikt har allerede begynt å se på Øst politidistrikts metodikk for å følge opp særlig brudd på besøksforbud på en mer effektiv måte, men også følge opp begjæring om besøksforbud så tidlig tidspunkt som mulig.

Kontaktforbud med elektronisk kontroll

I 2022 ble det nedlagt påstander i 49 saker, et antall som er på høyde med resultat for 2019. Det ble registrert 18 rettskraftige dommer. Totalt i perioden 2014 til og med 2022 har politiet nedlagt påstander i 181 saker, hvorav 84 saker har endt opp med rettskraftig dom. En rettsprosess tar tid (fra måneder til år), slik at det ikke gir et riktig bilde av hvor mange saker påtale får medhold i basert på siste års påstander. Likevel ser vi over tid at det idømmes omvendt voldsalarm i under halvparten av sakene som fremmes i domstolene.

Elektronisk kontroll gjennom forelegg har vært benyttet i 7 saker i 2022. Dette har vært i tråd med intensjonene av ordningen samt Riksadvokatens rundskriv 2/2019 *Kontaktforbud med elektronisk kontroll*. Politidirektoratet anmodet Riksadvokatembetet om en ny vurdering av hjemmelsgrunnlaget mot slutten av 2022 for å kunne benytte elektronisk kontroll sammen med forelegg. Oslo statsadvokatembeter oversendte samtidig spørsmål til Riksadvokatembetet med spørsmål om hjemmel for å straffe brudd så lenge elektronisk kontroll var gitt gjennom forelegg (og da følgelig samtykke fra gjerningsperson om å bli

pålenket). Ordningen ble satt på vent før nyttår, og nå opphørt grunnet ny gjennomgang av regelverket. Alle aktive saker hvor elektronisk kontroll er ilagt gjennom forelegg vil nå gjennomgås og avsluttes.

Det har skjedd en positiv utvikling i bruken av kontaktforbud med elektronisk kontroll fra 2019. Teknisk plattform og utstyr er byttet ut. Dette har bidratt til bedre stabilitet i ordningen, bedre brukervennlighet både for politi, andre aktører som er involvert, ikke minst for domfelte. Det har vært satset på opplæring og kompetanseheving i distriktene, både for politi og påtale og det vil jobbes videre i 2023 med ytterligere tiltak for å øke kompetanse og kunnskap om ordningen for å sikre økt bruk. Kontaktforbud med elektronisk kontroll er tema på ledermøter på ulike nivå, samt at det er et inngående samarbeid med flere etater for å sikre en god drift og oppfølging av ordningen.

En viktig faktor i å kunne utvikle ordningen ytterligere er å få en avklaring hvorvidt ordningen med omvendt voldsalarm skal underlegges et formelt behandlingsansvar og driftes etter politiregisterlovens bestemmelser. Politidirektoratet avventer svar på henvendelse til departementet angående problemstillingen.

Mobile voldsalarmer (MVA)

I 2022 ble det utlevert 195 nye mobile voldsalarmer. Totalt er det 2 132 utleverte alarmer pr. 31.12.22. Beskyttelsestiltaket bidrar til at voldsutsatt lettere kan komme i kontakt med politiet. Det pågår en prosess hvor det nå sees på utskifting av dagens mobile enheter til en ny og bedre teknologi.

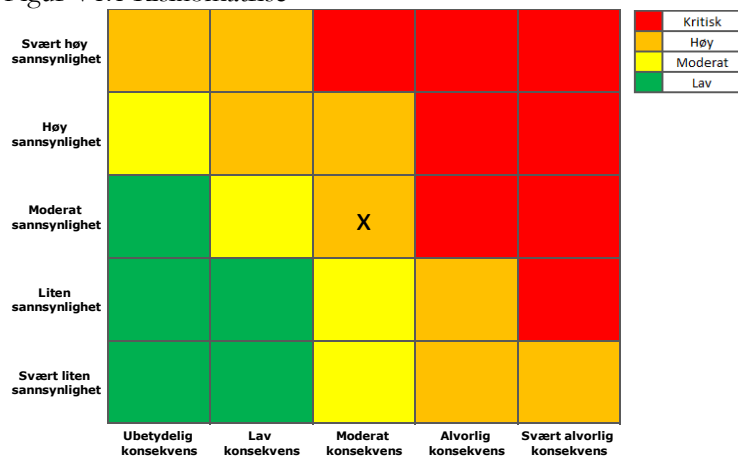
Som for ordningen med omvendt voldsalarm, avventes avklaring på hvorvidt også ordningen mobile voldsalarmer skal underlegges behandlingsansvar og driftes jf. politiregisterloven.

Mobile voldsalarmer er et godt beskyttelsestiltak som kan utleveres på stedet når en voldsutsatt ber om dette. Den gir muligheten for rask dialog med politiet, samt sporing av enheten når alarmen utløses. En ser imidlertid at mange alarmer som utleveres, ikke benyttes. Det jobbes med å sikre gode rutiner for å vurdere behovet for alarmene, særlig de som ikke benyttes og at de da følgelig innhentes/innleveres slik at andre med større behov kan få en alarm raskt.

8. Risikovurdering

Risikoområde - Straffesaksbehandlingen er effektiv og rettssikker

Figur V1.1 Risikomatrixe

Straffesaksbehandlingen er effektiv og rettssikker

T2 2021	Sannsynlighet: 4	Konsekvens: 3	
T3 2021	Sannsynlighet: 4	Konsekvens: 3	
T1 2022	Sannsynlighet: 4	Konsekvens: 3	
T2 2022	Sannsynlighet: 3	Konsekvens: 3	
T3 2022	Sannsynlighet: 3	Konsekvens: 3	

Risiko er vurdert på bakgrunn av kriminalitetsutviklingen, restanser, resultatoppnåelse og en totalvurdering av porteføljen både nå, og i den nærmeste fremtid. Det er i denne sammenheng sett på utviklingen innen den organiserte kriminaliteten og kriminelle nettverk, cyberkriminalitet, arbeidslivskriminalitet, økonomisk kriminalitet/bedragerier og ungdomskriminalitet.

Det er særlig høy risiko knyttet til de sakstypene som fordrer spesialistkompetanse, slik som innenfor bl.a. digital etterforskning (DPA), organisert kriminalitet, seksual-, mishandlings- og økonomisaker. Det er også særlig høy risiko knyttet til gjennomføring av tilrettelagte avhør innen lovpålagt frist.

Ressurssetting opp mot større hovedforhandlinger hvor det fra POD er gitt føringer om bruk av to aktører er en fortsatt risiko i 2022. Nye retningslinjer/føringer med økt krav om forberedende rettsmøter, skriftlige innlegg i forkant av større hovedforhandlinger antas å kunne føre til økt ressursbruk i forberedelsen av sakene før hovedforhandlinger, men gi en besparelse i form av færre rettsdager knyttet til hovedforhandlinger, jf. rapport av 08.04.22 "Bedre og mer effektiv straffesaksbehandling i domstolene II".

Videre er det en betydelig risiko ved at kriminaliteten i økende grad flytter seg fra fysiske åsteder til det digitale rom. Det kreves betydelige ressurser til kompetansebygging for å forebygge, etterforske og hindre datakriminalitet, ta i bruk ny teknologi m.v.

Det er også en risiko for at politiets håndtering av beslag ikke er god nok, særlig gjelder dette digitale beslag. Det jobbes med å rette opp manglene og gjennomføre planlagte tiltak.

Politiet har iverksatt flere tiltak for å redusere risiko innen mål 3:

- Bedre strategisk styring i politidistriktene
 - Det er gitt opplæring i bruk av strategisk styringsverktøy som PSV mv.
 - For 2022 klargjøres ytterligere målsetningen om en sunn totalportefølje.
 - Riksadvokaten og POD driver i fellesskap resultatoppfølging og -forbedring.

- Beslagsområdet
 - Gjennomførte tiltak:
 - Rutine for gjennomgangsrapport av digitale beslag. Oppdatert 28.09.20
 - Rutine for kvalitetssikring av tidsangivelser i digitale beslag. Gyldig fra 28.04.21.
 - Rutine for beslag som inneholder elektronisk lagret informasjon i initialfasen. Gyldig fra 01.03.22.
 - Kripos ble gitt forvalteransvar for beslag herunder digitale beslag og tilført to hele stillinger til dette 12.05.22.
 - Tiltak i prosess:
 - Tydeliggjøring av hva som er beslag etter straffeprosessloven.
 - Retningslinje for lagring av biologisk materiale
 - Retningslinje for digitale beslag
 - Revidering av rundskriv 2010/007 – beslagsrundskrivet.
 - Instruks for utforming og drift av lagerfasiliteter for beslag i etaten er utviklet og er til gjennomgang før endelig beslutning
 - Verktøy:
 - Det skal utvikles nasjonal løsning for initialfase og lagring av digitale beslag innen utgangen av desember 2023 og konseptuelt med en ny nasjonal logistikk-løsning for tinglig beslag.
 - Nasjonalt lager for forlenget lagring av beslag og spor er etablert og i pilotfase
 - Kompetanse
 - Gjennomgang av opplæring og kompetansebygging på området beslag.
 - Det skal vurderes formalkrav til opplæring og kompetanse (avventer avklaringer knyttet til hva er beslag etter straffeprosessloven).
 - Ledelse
 - Det er etablert forvalterfunksjon på Kripos for oppfølging av beslagsområdet.

- I prosjektet ESAS III 2022-2025 innføres det digital strukturering av begjæringer og kjennelser, samt kobling til Vegvesenet, NAV, Gjenopptakelseskommissjonen, Konfliktrådet og Spesialenheten for politisaker.

- Politiet er for øvrig i gang med "digital transformasjon", også innenfor straffesaksområdet. Dette innebærer en betydelig omlegging av måten utvikling skal foregå. Etablering av tverrfaglige produktteam i politiet er påbegynt. Produktteamene vil få selvstendige ansvar for å sikre mål og retning for arbeidet, samt prioritere og forankre produktene løpende. Denne produktorienteringen vil øke leveransetempoet betydelig, og i større grad binde fag og teknologiutvikling sammen.
- Kompetanseheving
 - Endringer i straffeprosessloven er iverksatt og innebærer blant annet økt delegasjon til politiet og medfører økt kompetansebehov og utvikling av kvalitetssikringssystem i politidistriktene.
 - Systematisk erfaringslæring i enkeltsak er videreført i 2022.
 - Grunnutdanning år en for påtalejurister startet høsten 2022.

Etter en samlet vurdering endres ikke risikonivået men vi har vurdert det slik at det er noe mindre risiko enn tidligere for at politiets straffesaksbehandling ikke er effektiv og rettsikker.

Risikoen er vurdert ut fra en helhetsvurdering av flere sentrale parametere: Restanser, måloppnåelse på prioriterte områder og en totalvurdering av porteføljen både nå og den nærmeste fremtid.

Kriminalitetsutviklingen og -endringene påvirker politiets kapasitet- og kompetanse i forhold til å både håndtere tradisjonelle kriminalitetsformer og nye. Det er særlig digital kriminalitet som synliggjør dette, men også alvorlig organisert og økonomisk kriminalitet.

Kriminalitetsutviklingen representerer slik sett en risiko som må håndteres i et lengre perspektiv. Det er blant annet risiko knyttet de sakstypene som fordrer spesialistkompetanse, slik som innenfor digital etterforskning, seksual-, mishandlings- og økonomisaker.

Det jobbes på flere områder for både å forbedre effektivitet og kvalitet i straffesaksbehandlingen. Den største utfordringen og risikoen er særlig politiets kapasitet til å håndtere alle sakene. Selv om mange tiltak vil gi gevinster i form av høyere kvalitet vil de ikke kompensere for at kriminalitetsutviklingen innebærer nye og mer komplekse former for kriminalitet, samtidig som den etablerte kriminaliteten også må håndteres. Tydelig prioritering er helt nødvendig.

9. VEDLEGG Utvalgte statistikktabeller

9.1.1.1. Tabell 2.1.a Anmeldte lovbrudd, etter kriminalitetstype. 2016-2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2021	Prosent- endring mot gj.snitt 2016-2021
Vinningslovbrudd	113 610	101 895	99 541	101 402	92 932	84 809	105 090	23,9	6,1
Trafikklovbrudd	58 181	54 675	54 092	52 569	55 504	52 399	55 334	5,6	1,4
Annen kriminalitet	40 088	38 340	39 267	38 456	37 818	38 177	38 260	0,2	-1,1
Voldslovbrudd	31 702	32 540	32 884	33 034	30 722	29 100	32 439	11,5	2,4
Økonomilovbrudd	26 596	26 885	29 401	27 049	24 401	24 145	27 623	14,4	4,6
Skadeverk	16 952	17 175	16 889	17 284	21 050	19 603	19 378	-1,1	6,7
Narkotikalovbrudd	39 728	36 785	35 296	31 320	28 594	19 808	16 805	-15,2	-47,4
Seksuallovbrudd	7 066	7 978	8 374	6 748	6 874	8 006	7 391	-7,7	-1,6
Miljølovbrudd	2 397	2 174	1 962	2 168	2 629	2 645	2 229	-15,7	-4,3
Arbeidsmiljølovbrudd	791	835	860	791	763	820	769	-6,2	-5,1
Anmeldte lovbrudd, i alt	337 111	319 282	318 566	310 821	301 287	279 512	305 318	9,2	-1,9

Kilde: JUS065 (fryste tall)

Tabell 2.1.b Anmeldte narkotikalovbrudd, etter utvalgte typer lovbrudd. 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2021	Prosent- endring mot gj.snitt 2018-2021
Narkotikalovbrudd, antall anmeldelser	35 296	31 320	28 594	19 808	16 805	-15,2	-41,6
- Legemiddeloven, i alt	17 032	15 400	12 359	7 519	5 944	-20,9	-54,5
--- Narkotika, bruk	9 946	8 778	6 801	3 758	2 592	-31,0	-64,6
--- Narkotika, besittelse	7 086	6 622	5 558	3 761	3 352	-10,9	-41,8
- Straffeloven, i alt	14 587	13 374	13 408	9 987	9 007	-9,8	-29,8
--- Narkotikaovertrredelse	13 690	12 459	12 461	9 171	8 218	-10,4	-31,2
--- Grov narkotikaovertrredelse	897	915	947	816	789	-3,3	-11,7
- Dopingovertrredelse, i alt	1 376	1 058	1 014	960	1 027	7,0	-6,8
--- Dopingovertrredelse, legemiddeloven	563	368	314	197	117	-40,6	-67,5
--- Dopingovertrredelse, straffeloven	813	690	700	763	910	19,3	22,7
- Andre narkotikalovbrudd	2 301	1 488	1 813	1 342	827	-38,4	-52,4

Kilde: JUS065 (fryste tall)

Tabell 2.1.c Anmeldte trafikklovbrudd, etter utvalgte typer lovbrudd. 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2021	Prosent- endring mot gj.snitt 2016- 2021
Trafikklovbrudd, antall anmeldelser	54 092	52 569	55 504	52 399	55 334	5,6	3,2
- Kjøring uten gyldig førerkort	11 101	10 462	11 646	10 103	10 613	5,0	-2,0
- Ulovlig hastighet	11 156	11 045	12 479	11 384	11 118	-2,3	-3,5
- Personskade	3 498	3 382	3 376	3 520	3 524	0,1	2,3
- Promillekjøring, veitrafikk	9 512	9 641	10 170	9 683	11 728	21,1	20,3
- Andre trafikklovbrudd	18 825	18 039	17 833	17 709	18 351	3,6	1,4

Kilde: JUS065 (fryste tall)

Tabell 2.2.1 Anmeldte vinningslovbrudd, etter utvalgte typer lovbrudd. 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2021	Prosent- endring mot gj.snitt 2018- 2021
Vinningslovbrudd, antall anmeldelser	99 541	101 402	92 932	84 809	105 090	23,9	11,0
- Mindre tyveri	11 108	12 609	12 049	12 096	13 352	10,4	11,6
- Tyveri	70 497	71 915	65 838	60 674	77 876	28,4	15,8
- Grovt tyveri	6 628	6 173	4 572	3 247	4 100	26,3	-20,5
- Brukstyveri av bil og annet motorkjøretøy	4 069	3 871	4 064	3 153	4 030	27,8	6,4
- Ran	785	881	960	766	910	18,8	7,3
- Andre vinningslovbrudd	6 454	5 953	5 449	4 873	4 822	-1,0	-15,1

Kilde: JUS065 (fryste tall)

Tabell 2.2.2. Anmeldte voldslovbrudd, etter utvalgte typer lovbrudd. 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2021	Prosent- endring mot gj.snitt 2018-2021
Voldslovbrudd, antall anmeldelser	32 884	33 034	30 722	29 100	32 439	11,5	3,2
- Kroppskrenkelse, i alt	12 879	12 820	11 507	11 484	13 046	13,6	7,2
--- Kroppskrenkelse	12 373	12 268	11 101	11 070	12 627	14,1	7,9
--- Grov kroppskrenkelse	506	552	406	414	419	1,2	-10,8
- Kroppsskade, i alt	2 022	2 216	1 863	1 629	2 023	24,2	4,7
--- Kroppsskade	1 699	1 903	1 616	1 442	1 816	25,9	9,1
--- Grov kroppsskade	323	313	247	187	207	10,7	-22,6
- Mishandling i nære relasjoner, i alt	3 509	3 383	3 309	3 134	3 065	-2,2	-8,1
--- Mishandling i nære relasjoner	3 424	3 305	3 226	3 065	3 009	-1,8	-7,6

--- Grov mishandling i nære relasjoner	85	78	83	69	56	-18,8	-28,9
- Trusler, i alt	7 779	7 645	7 881	7 010	7 647	9,1	0,9
--- Trusler	7 394	7 283	7 479	6 778	7 339	8,3	1,5
--- Grove trusler	385	362	402	232	308	32,8	-10,8
- Vold og trusler mot offentlig tjenesteperson	3 077	3 261	2 899	2 927	3 564	21,8	17,2
- Hindring og forulemping av offentlig tjenesteperson	2 484	2 711	2 318	2 124	2 181	2,7	-9,5
- Andre voldslovbrudd	1 134	998	945	792	913	15,3	-5,6

Kilde: JUS065 (fryste tall)

Tabell 2.2.3 Anmeldte seksuallovbrudd, etter utvalgte typer lovbrudd. 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2021	Prosent- endring mot gj.snitt 2018-2021
Seksuallovbrudd, antall anmeldelser	8 374	6 748	6 874	8 006	7 391	-7,7	-1,5
- Voldtekt, i alt	2 665	2 290	2 312	2 581	2 324	-10,0	-5,6
--- Voldtekt, barn under 14 år**	907	716	785	893	719	-19,5	-12,9
--- Voldtekt	1 758	1 574	1 527	1 688	1 605	-4,9	-1,9
- Seksuell omgang, barn mellom 14-16 år	496	378	436	505	413	-18,2	-9,0
- Seksuell handling, i alt	1 194	948	873	1 020	930	-8,8	-7,8
--- Seksuell handling, barn under 16 år	719	559	534	548	407	-25,7	-31,0
--- Annen seksuell handling uten samtykke	475	389	339	472	523	10,8	24,9
- Seksuelt krenkende adferd, i alt	1 392	1 424	1 408	1 650	1 494	-9,5	1,7
--- Seksuelt krenkende adferd, barn under 16 år	567	688	698	810	689	-14,9	-0,3
--- Annen seksuelt krenkende adferd	825	736	710	840	805	-4,2	3,5
- Overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn***	1 779	961	1 107	1 540	1 495	-2,9	11,0
- Andre seksuallovbrudd	848	747	738	710	735	3,5	-3,4

Kilde: JUS065 (fryste tall)

** Inkluderer anmeldelser som etter straffeloven 1902 ble definert som "seksuell omgang med barn" under hhv. 14 og 10 år.

*** Inkluderer anmeldelser etter straffeloven 1902 § 204 og § 204a som er registrert under statistikkgruppene for "pornografi". Disse anmeldelsene gjelder i all hovedsak overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn, men omfatter også et mindre antall anmeldelser av ulovlig pornografi.

Tabell 2.2.6. Anmeldte økonomilovbrudd, etter utvalgte typer lovbrudd. 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2020	Prosent- endring mot gj.snitt 2018-2021
Økonomilovbrudd, antall anmeldelser	29 401	27 049	24 401	24 145	27 623	14,4	5,2
- Bedrageri, i alt	22 094	20 798	18 897	18 877	23 028	22,0	14,2
--- Mindre bedrageri og bedragerilignende handlinger	2 569	2 002	1 757	1 759	2 007	14,1	-0,7
--- Bedrageri	17 323	16 461	14 813	14 895	18 781	26,1	18,3

--- Grovt bedrageri	2 202	2 335	2 327	2 223	2 240	0,8	-1,4
- Økonomisk utroskap	148	154	143	146	137	-6,2	-7,3
- Skatt og avgiftsrelaterte lovbrudd	818	755	575	459	463	0,9	-29,0
- Kreditorrelaterte lovbrudd	109	98	103	74	49	-33,8	-49,0
- Korrupsjon og påvirkningshandel	39	50	41	30	43	43,3	7,5
- Regnskapsovertredelse	1 276	1 127	1 016	862	810	-6,0	-24,3
- ID-krenkelse	3 610	2 730	2 565	2 671	2 195	-17,8	-24,2
- Andre økonomilovbrudd	1 307	1 337	1 061	1 026	898	-12,5	-24,1

Kilde: JUS065 (fryste tall)

Inndragning²⁶ av utbytte og gjenstander. 2017–2021. Antall og beløp i mill. kr

	2018	2019	2020	2021	2022	Prosent- endring mot 2021	Prosent- endring mot gj.snitt 2018- 2021
Utbytte (§34, §67)	1 728	1 300	1 123	863	1 098	27,2	-12,4
Utvidet (§34a, §68)	78	71	119	141	127	-9,9	24,2
Gjenstand (§35, §69)	7 217	7 397	6 869	7 155	8 244	15,2	15,1
Sum, antall inndragninger	9 023	8 768	8 111	8 159	9 469	16,1	11,2
Beløp i mill. kr	109,2	196,5	982,5	184,1	177,8	-3,4	-51,7

Kilde: SSP/PSV Monitor (per 16.1.2023)

Trafikk

	Antall ulykker	Drepte	Hardt skadde	Lettere skadde	Uoppgitt skadegrad
2010	6 434	208	714	7 319	1 097
2011	6 079	168	679	7 009	675
2012	6 154	145	699	6 713	783
2013	5 241	187	703	5 753	386
2014	4 972	147	674	5 397	220
2015	4 563	117	693	4 831	163
2016	4 374	135	656	4 613	270
2017	4 086	106	665	4 245	352
2018	3 898	108	602	4 078	261
2019	3 579	108	565	3 589	204
2020	3 585	93	627	3 686	123
2021	3 719	80	569	3 889	107
2022		118			
jan-sep 2021	2 779		437	2 902	63
jan-sep 2022	2 763		425	2 814	292

²⁶ Tallene angir rettskraftige inndragninger og ikke hva som faktisk er inndratt.

Tittel på rapport

Utgitt:

Utgiver:

ISBN: xxx

Foto: xxx

POLITIET
KRIPOS

Politiet trusselvurdering 2023

Forord

Politiet skal bidra til redusert kriminalitet og økt trygghet for innbyggerne. Forebygging er et av våre viktigste strategiske virkemidler. Samarbeid med andre aktører, både offentlige og private, er viktig for å redusere kriminelle handlinger og uønskede hendelser. Dette vil også redusere skadevirkninger og hindre gjentakelse.

God kunnskap om samfunns- og kriminalitetsutviklingen, og om årsaker til kriminalitet og uønskede hendelser, er viktig. Gjennom politiets trusselvurdering deler vi vår strategiske kunnskap om de største kriminalitetstruslene. Formålet er å sette både politiet og andre i stand til å iverksette tiltak for å bidra til et trygt samfunn med redusert kriminalitet.

Benedicte Bjørnland
Politidirektør

Innhold

5 Introduksjon

6 Innledning

8 Sammendrag

10 1. FAKTORER SOM PÅVIRKER KRIMINALITET

12 2. Særlig alvorlige kriminalitetstrusler

13 2.1. Kriminelle spesialister selger tjenester til kriminelle aktører

13 2.2. Kriminelle aktører styrer sin virksomhet fra utlandet

14 2.3. Konfliktbildet innen kriminelle gjenger

15 2.4. Kriminelle nettverk benytter kryptovaluta til bedrageri og hvitvasking

16 2.5. Løsepengevirus mot privat og offentlig sektor

16 2.6. Datatyveri fra private og offentlige virksomheter

17 2.7. Arbeidslivskriminalitet i varetransportbransjen

17 2.8. Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser

19 3. Situasjonsbeskrivelser

20 3.1. Trusler mot offentlig ro, orden og demokratiske verdier

21 3.2. Trusler mot alminnelig trygghet i samfunnet

23 3.3. Trusler mot liv, helse og personlig integritet

25 3.4. Trusler mot økonomi og arbeidsliv

27 3.5. Trusler mot miljø, ressursgrunnlag og dyrevelferd

29 3.6. Trusler mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur

32 3.7. Trusler mot grensesikkerhet og indre sikkerhet

INTRODUKSJON

Innledning

Politiets trusselvurdering (PTV) 2023 beskriver utvalgte særlig alvorlige kriminalitetstrusler som faller inn under politiets ansvarsområde, og gir en fremtidsrettet vurdering av disse. PTV skal bidra til en felles situasjonsforståelse av de kriminalitetstruslene samfunnet står overfor, og danne grunnlag for forebyggende samhandling med private og offentlige aktører. Rapporten må ses i sammenheng med øvrige nasjonale trusselvurderinger fra ulike virksomheter.

PTV er utarbeidet av Kripos på oppdrag fra Politidirektoratet, og bygger på politiets samlede etterretningsproduksjon. Samtlige politidistrikter og særorgan har bidratt med informasjon, analyser og fagkompetanse innen sine ansvarsområder. I tillegg bygger rapporten på informasjon fra nasjonale og internasjonale kilder, som forskningsrapporter og rapporter fra ulike samarbeidspartnere.

Denne trusselvurderingen løfter frem kriminalitetstrusler som er vurdert som spesielt alvorlige, og hvor det forventes en særlig negativ utvikling. Disse er blant annet vurdert på bakgrunn av kriminaliteten aktørene utfører og hvilken trussel kriminaliteten utgjør mot individ og mot sentrale verdier i samfunnet.

Rapporten er utarbeidet i henhold til prinsippene i Etterretningsdoktrine for politiet.¹ Den gir korte beskrivelser av hvordan kriminalitetstruslene har utviklet seg det siste året, samt sentrale premisser for vurderinger om det kommende

året. Ettersom PTV inneholder fremtidsrettede vurderinger, gir ikke disse sikker kunnskap. Satt inn i en kontekst vil de likevel gi bedre innsikt og forståelse, og bidra til å redusere usikkerhet om fremtidig utvikling.

Rapportens oppbygning

Årets PTV er tredelt. Etter et sammendrag, beskrives generelle faktorer nasjonalt og internasjonalt som påvirker, eller kan påvirke, kriminalitetsutviklingen i Norge på kort og lengre sikt. Den neste delen fremhever særlig alvorlige kriminalitetstrusler som truer verdiene politiet er satt til å beskytte. I årets PTV har det vært ekstra fokus på å fremheve kriminalitetstrusler som rammer samfunnet og fellesskapet spesielt.

Trender og forventet utvikling er vurdert på tvers av kriminalitet mot de ulike verdiene politiet er satt til å beskytte. Flere av de særlig alvorlige kriminalitetstruslene som framheves i denne rapporten berører ulike former for kriminalitet. Det er vurdert flere trusler enn de som omtales i denne rapporten. Truslene som er beskrevet i kapittel 2 er basert på de innrapporterte alvorligste truslene fra politidistrikt og særorgan, og en endelig overordnet vurdering av disse. Kriminalitetstruslene er ikke rangert og står beskrevet i tilfeldig rekkefølge.

Den siste delen av årets PTV beskriver bredden i kriminalitetsutviklingen på tvers av politiets samfunnsoppdrag. Verdiene politiet er satt til å beskytte er definert ved

¹ Politidirektoratet (2020) Etterretningsdoktrine for politiet. Oslo: Politidirektoratet.

syv kategorier, som gir retning til politiets samlede etterretningsproduksjon. Kapittel 3 er inndelt etter beskrivelser av utviklingen innen kriminalitetstrusler mot følgende verdier:

- Offentlig ro, orden og demokratiske verdier
- Alminnelig trygghet i samfunnet
- Liv, helse og personlig integritet
- Økonomi og arbeidsliv
- Miljø, ressursgrunnlag og dyrevelferd
- IKT-sikkerhet og digital infrastruktur
- Grensesikkerhet og indre sikkerhet

Fremtidsrettede vurderinger vil alltid inneholde en grad av usikkerhet. For å håndtere dette på en standardisert og strukturert måte er det benyttet sannsynlighetsord. Avsnittene med sannsynlighetsord i denne rapporten er i sin helhet kursivert for å synliggjøre fremtidsrettede vurderinger. Formålet med standardiserte sannsynlighetsord er å kommunisere sannsynlighet på en lik måte som reduserer uklarheter og misforståelser. Begrepene og de tilhørende beskrivelsene av begrepens betydning er utarbeidet i et samarbeid mellom politiet, Politiets sikkerhetstjeneste og Forsvaret.

Nasjonal standard	Beskrivelse	NATO-standard
Meget sannsynlig	Det er meget god grunn til å forvente...	Highly likely (>90 %)
Sannsynlig	Det er grunn til å forvente...	Likely (60-90 %)
Mulig	Det er like sannsynlig som usannsynlig...	Even chance (40-60 %)
Lite sannsynlig	Det er liten grunn til å forvente...	Unlikely (10-40 %)
Svært lite sannsynlig	Det er svært liten grunn til å forvente...	Highly unlikely (<10 %)

Sammendrag

Gjenåpning etter koronapandemien og økt mobilitet i verden – i tillegg til krigen i Ukraina – er fremtredende faktorer som har preget situasjonsbildet det siste året, og som påvirker kriminalitetsutviklingen. Overordnet er imidlertid kriminalitetsbildet i Norge foreløpig lite påvirket av krigen i Ukraina. Krigen har ytterligere forsterket og komplisert trusselbildet i det digitale rom, men har også ført til at andre kriminelle aktører har fått større handlingsrom og nye muligheter innen en rekke kriminalitetstyper.

Videre er en profesjonalisering av kriminaliteten og tilknytning til utlandet – med komplekse strukturer og samarbeid på tvers av landegrenser – likhetstrekk som går igjen i flere av kriminalitetstruslene i årets PTV. Dette tydeliggjør at kriminalitetsbildet i Norge påvirkes av faktorer og kriminalitet også utenfor landets grenser.

Kriminelle spesialister selger tjenester til kriminelle aktører

Markedet for kjøp og salg av kriminelle tjenester, såkalt kriminalitet som en tjeneste, har fått økt utbredelse blant kriminelle nettverk. Et ekspanderende marked innen kjøp og salg av kriminelle tjenester er kapabilitetsfremmende, og det er meget sannsynlig at det øker handlingsrommet til etablerte kriminelle nettverk. Det er sannsynlig at utviklingen vil føre til at den organiserte kriminaliteten blir mer uoversiktlig og får et mer profesjonelt preg.

Kriminelle aktører styrer sin virksomhet fra utlandet

Flere bakmenn og sentrale aktører innen organisert kriminalitet styrer sin kriminelle virksomhet fra utlandet. Utviklingen er en del av en større internasjonal trend. Det er meget sannsynlig at kriminelle nettverk som styres av aktører i utlandet vil dominere markedet for innførsel av narkotika.

Konfliktbildet innen kriminelle gjenger

Gjenger og gjengrelaterte nettverk er mest synlige i og rundt storbyene, med det sentrale Østlandet som den viktigste arenaen. En fellesnevner for gjengene er at de er involvert i narkotika-, trussel- og voldskriminalitet som i mange tilfeller foregår i det offentlige rom. Det siste året har aktiviteten fra svenske gjengkriminelle på norsk jord blitt synlig. Trusselbildet knyttet til kriminelle gjenger vil til enhver tid følge spenningsnivået i gjengmiljøene. Det vil si at konfliktbildet vil variere mellom rolige og anspente perioder. Det er sannsynlig at det også vil være voldshendelser med potensielt dødelig utfall som et resultat av gjengenes interne konflikter i 2023.

1 % MC-klubbene er etablert både i rurale og urbane strøk i alle landets politidistrikter. Flere kriminelle 1 % MC-klubber synes å være i en ekspansjonsfase. Samtlige klubber har medlemmer med kriminelle kapabiliteter innen narkotika, våpen, og vold. Det er sannsynlig at 1 % MC-klubbene vil opprettholde sine ekspansjonsaktiviteter.

Kriminelle nettverk benytter kryptovaluta til å begå investeringsbedrageri og hvitvaske utbytte fra kriminalitet.

Kryptovaluta benyttes av kriminelle til å overføre store beløp på tvers av landegrensene. Videre kan kryptovaluta fremstå som en attraktiv investering for mange. Falske handelsplattformer fremstår som seriøse, bedragerne er ofte svært profesjonelle og bedrageriene genererer høy profitt. Det er sannsynlig at omfanget av investeringsbedrageri med kryptovaluta vil øke og at kryptovaluta i økende grad vil bli brukt til hvitvasking.

Løsepengevirus mot privat og offentlig sektor

Løsepengevirus rettet mot bedrifter og virksomheter anses som den største kriminalitetstrusselen mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur. Dette begrunnes med mange hendelser, stort skadepotensial og mulighet for høy profitt for gjerningspersonene, samt liten fare for identifisering og straffeforfølgelse. Det er sannsynlig at virksomheter med samfunnskritiske funksjoner vil rammes av løsepengevirus, og at kriminalitet mot datasystemer motivert av Russlands krig mot Ukraina vil fortsette.

Datatyveri fra private og offentlige virksomheter

Datainnbrudd uten påfølgende bruk av løsepengevirus utgjør også en alvorlig trussel mot norske virksomheter, særlig ved tyveri av data. Aktører kan i tillegg manipulere eller sabotere data. Det er sannsynlig at bedrifter

med roller i kritiske samfunnsfunksjoner, og virksomheter med betydelige kompetanse- og bransjefordeler, i økende grad vil bli utsatt for slik kriminalitet.

Arbeidslivskriminalitet i varetransportbransjen

Omfanget av lovbrudd innen varetransportbransjen fremstår å være økende. Kriminalitet i varetransportbransjen truer konkurransegrunnlaget i næringen, og påfører virksomheter og næringslivet økonomiske tap. Handlingsrommet for kriminelle aktører i bransjen har vært stort, som følge av at bransjen stiller få krav til kompetanse, har lave etableringskostnader og at næringen i liten grad har vært regulert. Det er sannsynlig at kriminalitet i varetransportbransjen vil fortsette ved at aktørene begår skattesvik, hvitvasking, sosial dumping, svart avlønning og andre arbeidsmiljølovbrudd.

Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser

De fleste politidistriktene rapporterer om vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser som en vedvarende alvorlig kriminalitetstrussel. Enkelte aktører kan også knyttes til konspiratorisk tankegodt og ekstremisme. Det er meget sannsynlig at vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser og problematisk rusmiddelbruk vil fortsette å utgjøre en betydelig trussel, hvor enkelte hendelser vil medføre tap av liv.

1.

FAKTORER SOM PÅVIRKER KRIMINALITET

Ulike faktorer virker sammen på tvers av flere kriminalitetstrusler og påvirker kriminalitetsutviklingen på kort og lengre sikt. Internasjonale trender, teknologisk utvikling, ettervirkninger etter koronapandemien, og krigen i Ukraina, er eksempler på slike faktorer. Blant annet gir krig og konflikt økt handlingsrom for kriminelle nettverk til å utvide kriminell virksomhet, særlig knyttet til salg av ulovlige våpen, menneskesmugling og -handel. Gjenåpning av grenser etter pandemien og økt mobilitet i verden har normalisert handlingsrommet for kriminelle aktører til å operere i Norge igjen.

Norge har høy levestandard og et godt utbygd velferdssystem. Norsk økonomi i sin helhet ble relativt lite påvirket av koronapandemien, men ettervirkninger av pandemien og krigen i Ukraina skaper økonomisk usikkerhet for både næringsliv og enkeltindivider. Norge og Europa har blant annet opplevd høye strømpriser det siste året, som har blitt ytterligere forsterket av krigen. Renteøkninger, økte matvarepriser og øvrige effekter av økt inflasjon i den globale økonomien vil også påvirke næringslivets og enkeltindividers økonomi. På tross av en usikker situasjon har høy norsk økonomisk velstand – i kombinasjon med behov for utenlandsk arbeidskraft og en forverret økonomisk situasjon ellers i Europa – ført til at Norge fortsatt er et attraktivt mål for aktører som vil begå en rekke ulike typer kriminalitet.

Tilliten til norske myndigheter er høy, og det norske samfunnet kjennetegnes av en stor grad av trygghet, blant annet fordi det ikke er områder i Norge med vedvarende høyt konfliktnivå blant kriminelle. Økt konfliktnivå mellom kriminelle

aktører og nettverk påvirker likevel tryggheten i lokalsamfunn negativt i kortere perioder.

Digitaliseringen i Norge fortsetter å øke både i offentlig og privat sektor. Det har gitt kriminelle et økt handlingsrom, eksempelvis for å utnytte barn og unge på nett eller drive narkotikasalg via sosiale medier. Deling av vold på sosiale medier gir volden økt oppmerksomhet blant enkelte unge, og fungerer som en driver til utøvelse av mer vold. Kryptovaluta, anonymiseringstjenester, kryptering og nye betalingstjenester legger til rette for hvitvasking og annen kriminalitet. I tillegg er det digitale rom en hovedarena for hatefulle ytringer og radikalisering. Videre har økt netthandel gitt større handlingsrom for aktører i transportbransjen som utnytter arbeidstakere og begår annen økonomisk kriminalitet.

Sammenhengen mellom naturødeleggelser, tap av biologisk mangfold og klimaendringer blir stadig tydeligere, og konsekvensene av klimaendringer er mer fremtredende i nyhetsbildet. Økt klima- og miljøfokus kan påvirke en rekke områder. Det kan føre til muligheter i form av teknologiske nyvinninger og nye arbeidsplasser, eller begrensninger i form av forbud eller utfasing av miljøfiendtlig teknologi og arbeidsplasser. Dette kan skape nye handlingsrom for kriminelle og nye arenaer for aktivisme.

Ulike politidistrikter beskriver en opplevelse av økt aksept for bruk av narkotika i samfunnet, spesielt i møte med unge. Dette er en erfaring som også ble omtalt i fjorårets PTV.

2.

SÆRLIG ALVORLIGE KRIMINALITETSTRUSLER

2.1. Kriminelle spesialister selger tjenester til kriminelle aktører

Et ekspanderende marked innen kjøp og salg av kriminelle tjenester er kapabilitetsfremmende, og det er meget sannsynlig at det øker handlingsrommet til etablerte kriminelle nettverk. Det er sannsynlig at utviklingen vil føre til at den organiserte kriminaliteten blir mer uoversiktlig og får et mer profesjonalisert preg. Det er sannsynlig at nye og/eller mindre sofistikerte kriminelle aktører får økt måloppnåelse og flere muligheter til å begå kriminalitet som følge av kriminalitet som en tjeneste, særlig i det digitale rom.

Ifølge Europol har den kriminelle forretningsmodellen "crime-as-a-service" (kriminalitet som en tjeneste), forkortet CaaS, fått økt utbredelse blant kriminelle nettverk. Disse setter i større grad bort ulike oppdrag til kriminelle aktører som har spesialisert seg på en kriminell tjeneste, eller som har særskilt kompetanse. Dette bidrar til at den organiserte kriminaliteten blir mer uoversiktlig. De kriminelle spesialistene fyller viktige funksjoner som pengevekslere, torpedoer, dokumentforfalskere, transportører og tilbydere av cyberkriminelle varer eller tjenester.

De kriminelle spesialistene fremstår som profittmotiverte og omsetter egne kapabiliteter, som ressurstilgang, teknisk tilgang, tillatelser, eller nødvendig utstyr, for å tilrettelegge for andre aktørers kriminelle måloppnåelse. I noen tilfeller er slike tilretteleggere en del av nettverket. I andre tilfeller opererer aktørene uavhengig og tilbyr sine tjenester til flere kriminelle nettverk.

Tilbydere av transport- eller hvitvaskingtjenester har ofte en kritisk rolle i forbindelse med narkotikainnførsler. Noen hvitvaskingsaktører bruker sofistikerte teknikker innen pengeoverføring og hvitvasking. Modus operandi

er ofte komplisert og forutsetter at nettverkene samarbeider med profesjonelle aktører, som revisorer og advokater. Blant de viktigste hvitvaskingsaktørene finnes det imidlertid også aktører som har bygget opp en effektiv kriminell tjeneste basert på enkle og tradisjonelle metoder for valutautførsler. På europeisk nivå estimeres det at kun én prosent av utbyttet fra kriminelle aktiviteter blir konfiskert.

Kriminelle nettverk produserer, stjeler, omsetter og bruker både falske og ekte ID-dokumenter. For å produsere forfalskninger av god kvalitet kreves høy kompetanse og spesialutstyr, da dokumentenes sikkerhetslementer blir stadig vanskeligere å forfalske. Ekte og falske dokumenter, herunder norske pass, omsettes åpent på internett.

Alle former for cyberkriminelle verktøy og tjenester kan kjøpes på det åpne eller det mørke nettet. Slike verktøy og tjenester tilbys ikke bare til andre etablerte kriminelle aktører, men øker også kapabiliteten til uerfarne og mindre sofistikerte aktører. Man kan for eksempel bestille et tjenestenektangrep som andre utfører, eller kjøpe tilgang til skadevare for å gjennomføre phishing eller et datainnbrudd selv. Erfarne kriminelle aktører tilbyr også opplæring i cyberkriminalitet. Noen kriminelle aktører selger løsepengevirus og tilgang til kompromitterte bedriftsnettverk til andre aktører, som gjennomfører utpressingen.

2.2. Kriminelle aktører styrer sin virksomhet fra utlandet

Det er meget sannsynlig at kriminelle nettverk som styres av aktører i utlandet vil dominere markedet for innførsel av narkotika. Dette underbygges av aktørenes handlingsrom i tredjeland, evne til å geografisk distansere seg fra kriminaliteten, økt handlingsrom som følge

av mer samarbeid med kriminelle spesialister (CaaS), og rask erstatning av eventuelle tapte mottaker- og distribusjonsnettverk i Norge.

Flere bakmenn og sentrale aktører innen organisert kriminalitet styrer sin kriminelle virksomhet fra utlandet. Tredjeland som Marokko, Tyrkia og, i økende grad, De forente arabiske emirater (spesifikt Dubai), er attraktive tilholdssteder for kriminelle aktører. Disse kommer i tillegg til typiske transitland for innførsel av narkotika til Norge, som land på Vest-Balkan, Spania, Nederland, Tyskland, Danmark og Sverige. Utviklingen er en del av en større internasjonal trend, som også inkluderer at kriminelle migrerer fra det europeiske kontinentet til Latin-Amerika.

Migrasjonen til tredjeland knytter seg hovedsakelig til erfarne kriminelle, i mange tilfeller tidligere gjengkriminelle og aktører i det øvre sjiktet av den kriminelle næringskjeden. Mange har allerede bodd i utlandet over flere år, hvor de har fjernstyrt den kriminelle virksomheten. Aktørene er i mange tilfeller knyttet til narkotikainnførsel og økonomisk kriminalitet. Mange er etterlyst og domfelt, eller siktet/tiltalt i norske straffesaker. Aktørene kjøper seg trygghet ved å investere penger i landene de migrerer til – de investerer i eiendom og luksusvarer, og bestikker personer i ulike nøkkelposisjoner.

Det fremstår som at kriminelle nettverk som styres fra utlandet raskt klarer å erstatte personer i mottaks- og distribusjonsleddet når disse stoppes av politiet.

2.3. Konfliktbildet innen kriminelle gjenger

Trusselbildet knyttet til kriminelle gjenger vil til enhver tid følge spenningsnivået i gjengmiljøene. Det vil si at konfliktbildet vil

varierte mellom rolige og anspente perioder. Det er sannsynlig at det også vil være voldshendelser med potensielt dødelig utfall som et resultat av gjengenes interne konflikter i 2023. Det er videre sannsynlig at 1 % MC-klubbene vil opprettholde sine ekspansjonsaktiviteter i 2023.

Kriminelle gjenger forstås som selvdefinerte og eksternt definerte grupper som utviser evne til å operere sammen over tid, og med en orientering mot alvorlig kriminalitet. Gjengene er ofte knyttet til et geografisk område og aktørene bruker gjerne symbolske uttrykk for gruppetilhørighet. I gjengforståelsen inkluderes også såkalte 1 % MC-klubber. Disse klubbenes overordnede mål er å leve på siden av det lovlydige samfunnet med egne lover og regler, derav uttrykket "1 %", som betegner den ene prosenten som står utenfor samfunnet. Lojalitet til klubben er grunnleggende for 1 % MC-klubber.

Kriminelle gjenger er mest synlige i og rundt storbyene. Det sentrale Østlandet er fremdeles den viktigste arenaen for aktører tilknyttet kriminelle gjenger. Oslo er kjerneområdet til flere kriminelle gjenger og det største narkotikamarkedet i Norge. Samtidig er særlig Øst politidistrikt et viktig transitstед for innførsel og distribusjon av narkotika til kriminelle gjenger og andre mottaks- og distribusjonsnettverk i Norge. En fellesnevner for gjengene er at de er involvert i trussel- og voldsbasert kriminalitet, ofte knyttet til salg og distribusjon av narkotika. Kriminaliteten foregår i mange tilfeller i det offentlige rom, noe som kan påvirke trygghetsfølelsen negativt. Det siste året har aktiviteten fra svenske aktører tilknyttet kriminelle gjenger i Norge blitt mer synlig, blant annet gjennom voldsoppdrag.

Konfliktbildet varierer i intensitet, og konflikter har tidligere eskalert raskt, med stort voldspotensial. Faktorer som reduserer faren for voldelige

sammenstøt er blant annet fengsling av sentrale aktører i konfliktlinjene, avverging av hendelser, samt økt tilstedeværelse av politi i aktuelle områder. Faktorer som øker faren for nye voldelige konfrontasjoner er løslatelse av sentrale aktører som er involvert i konflikt og forekomst av voldshendelser som ikke er blitt hevnet. Andre drivere for konflikt er interne ran av narkotika i kriminelle miljø, eller voldshandlinger i forbindelse med gjeldsinnkreving. Ekspansjon og tilfeldige sammenstøt, for eksempel i utelivet, vil også kunne utløse eller forsterke konflikter.

1 % MC-klubbene er etablert både i rurale og urbane strøk i alle landets politidistrikter. Politiet har over tid observert en utvikling der flere internasjonale 1% MC-klubber synes å være i en nasjonal ekspansjonsfase. I flere europeiske land, blant annet i Danmark, ser man et økt konfliktnivå mellom enkelte 1 % MC-klubber. Samtlige klubber i Norge har medlemmer med kriminelle kapabiliteter innen narkotika, våpen, og vold. For å begrense handlingsrommet til kriminelle nettverk vedtok Stortinget i 2021 en lovendring som gir muligheter til å kriminalisere deltagelse i og rekruttering til kriminelle nettverk. Erfaringen med kriminalisering av 1 % MC-klubber i andre land er at klubbene fortsatt er aktive, men at aktørene bevisst holder en lavere profil.

2.4. Kriminelle nettverk benytter kryptovaluta til bedrageri og hvitvasking

Kryptovaluta er en attraktiv investering for mange. Falske handelsplattformer markedsføres aggressivt og fremstår som seriøse. Bedragerne er ofte svært profesjonelle, og bedrageriene genererer høy profitt. Dette er faktorer

som gjør det sannsynlig at omfanget av investeringsbedrageri med kryptovaluta vil øke. Det er sannsynlig at kryptovaluta i økende grad vil bli brukt til hvitvasking.

Kryptovaluta muliggjør overføring av store beløp på tvers av landegrenser, som regel med lave gebyrer. I likhet med ordinær valuta, benyttes kryptovaluta både som betalingsmiddel og investeringsobjekt. Kryptovaluta benyttes av kriminelle i profittmotivert kriminalitet for å skjule transaksjoner i forbindelse med hvitvasking eller kjøp og salg av ulovlige varer. Andre elementer knyttet til kryptovaluta, som global dekning, miksetjenester,² useriøse vekslings tjenester og desentralisering, gjør kryptovaluta egnet for kriminelle.

I Norge har det de siste årene vært en økning i bedragerier hvor fornærmede forledes til å investere i kryptovaluta. Metodene er mange. Én handlemåte innebærer at man blir forledet til å investere i prosjekter eller produkter som er verdiløse eller ikke-eksisterende. Dette kan inkludere opprettelse av falske handelsplattformer på nett, gjerne kombinert med en aggressiv markedsføring i sosiale medier. Fornærmede kan også motta fiktive kvitteringer og dokumentasjon på investering og gevinst, som igjen brukes for å manipulere fornærmede til å gjøre ytterligere investeringer.

Organiserte kriminelle i utlandet har egne bedrifter som utelukkende driver med investeringsbedrageri som forretningsmodell. Disse har flere ansatte og egne callsentre. Det er en økende trend innen investeringsbedrageri at fornærmede blir lurt flere ganger. Først blir de manipulert til å investere penger, deretter betaler de for hjelp til å få tilbake pengene, uten å innse at det er de samme bedragerne som lurer dem på nytt. Flere advarer også om at

² En miksetjeneste blander kryptovaluta med andre personers kryptovaluta og benyttes for å skjule hvor pengene kommer fra.

investeringsbedragerer rekrutterer ofre via datingapper.

Kryptovaluta benyttes også som betalingsmiddel ved andre typer bedrageri og løsepengevirus, ved at de fornærmede blir bedt om å kjøpe kryptovaluta som oppgjør. Kryptovaluta blir også i økende grad benyttet som betaling mellom kriminelle for ulovlige varer og tjenester, slik som kjøp, salg, innførsel og utførsel av narkotika, våpen og andre ulovlige varer, i tillegg til menneskehandel. I tillegg benyttes kryptovaluta til hvitvasking av utbytte fra kriminalitet.

2.5. Løsepengevirus mot privat og offentlig sektor

Norske bedrifter og offentlige virksomheter vil fortsatt utsettes for løsepengevirus. Det er sannsynlig at virksomheter med samfunnskritiske funksjoner vil rammes av dette. Det er sannsynlig at kriminalitet mot datasystemer motivert av Russlands krig mot Ukraina vil fortsette. Effekten av tjenestenektangrep har så langt vært liten. Det er dermed mulig at politisk motiverte trusselaktører vil forsøke å benytte andre virkemidler, som datainnbrudd, løsepengevirus og datatyveri.

Løsepengevirus rettet mot bedrifter og virksomheter anses som den største kriminalitetstrusselen mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur. Dette begrunnes med mange hendelser, stort skadepotensial, mulighet for høy profitt for gjerningspersonene, samt liten fare for identifisering og straffeforfølgelse. Aktørene har det siste året i økende grad benyttet dobbel utpressing. Det vil si at de stjeler data i tillegg til å kryptere, og truer med publisering på det mørke nettet. Det er også observert aktører som benytter seg av trippel utpressing, ved at

de i tillegg til trusler om publisering truer med tjenestenektangrep.

Aktørene oppnår tilgang ved bruk av blant annet phishing, utnyttelse av lekkede eller svake passord, kjøp av stjalne tilganger til systemer og utnyttelse av sårbarheter i programvaren eller nettverkene til offeret. De opererer i flere tilfeller fra Øst-Europa.

Bedrifter og virksomheter med tidskritiske prosesser er utsatte mål, fordi nedetid kan være svært kostbart. De kriminelle aktørene regner med at dette øker betalingsviljen og muligheten for at de lykkes. Løsepengevirus medfører økonomiske tap for bedrifter og virksomheter, men kan også medføre at kritisk infrastruktur blir satt ut av funksjon.

Russlands pågående krig mot Ukraina har motivert hacktivistene til å begå kriminalitet mot datasystemer i land som støtter Ukraina, blant dem Norge. Disse aktørene har så langt benyttet tjenestenektangrep som virkemiddel.

2.6. Datatyveri fra private og offentlige virksomheter

Norske bedrifter og offentlige virksomheter vil utsettes for datainnbrudd, datatyveri og datamanipulasjon. Det er sannsynlig at bedrifter med roller i kritiske samfunnsfunksjoner, og virksomheter med betydelige kompetanse- og bransjefordeler, i økende grad vil bli rammet.

Datainnbrudd uten påfølgende bruk av løsepengevirus utgjør en alvorlig trussel mot norske virksomheter, særlig ved tyveri av data. Aktører kan i tillegg manipulere eller sabotere data. Motivasjonen for kriminelle aktører er hovedsakelig økonomisk vinning. Målet kan

oppnås ved direkte utpressing av offeret, eller ved å selge stjålet informasjon eller ulovlige systemtilganger til andre kriminelle eller statlige aktører. Den stjålene informasjonen kan blant annet være sikkerhetsgradert informasjon, brukernavn og passord, bedriftshemmeligheter eller personsensitive opplysninger. Betaling er ingen garanti for å få disse tilbake.

Det foregår mange phishing-kampanjer og annen kriminell aktivitet mot norske virksomheter generelt. Kritisk infrastruktur og sentrale offentlige virksomheter er utsatt for datainnbrudd. Trusselen mot offentlig sektor vedvarer. Dette er en skjerpene faktor som indikerer at kriminelle aktører ser et potensial i å utnytte det norske samfunnets avhengighet av slike sentrale offentlige funksjoner i vinnings hensikt.

2.7. Arbeidslivskriminalitet i varetransportbransjen

Det er meget sannsynlig at aktører som begår arbeidslivskriminalitet vil fortsette å ha store markedsandeler i varetransportbransjen. Kriminaliteten i varetransportbransjen truer konkurransegrunnlaget i næringen, og påfører virksomheter og næringslivet økonomiske tap.

Omfanget av kriminelle forhold i varetransportbransjen fremstår som økende. Økt netthandel og tilbud om hjemkjøring av varer har ført til stor etterspørsel etter varetransport. Transportbransjen er i liten grad regulert, har lave etableringskostnader og stiller få krav til kompetanse. Som en respons på disse utfordringene lanserte regjeringen høsten 2022 en handlingsplan mot sosial dumping i transportsektoren. Flere politidistrikter rapporterer om utstrakt bruk av underleverandører, svart avlønning, omfattende arbeidsmiljølovbrudd og trygdesvindler i varetransportbransjen. Bruk av

underleverandører gjør at kostnadene holdes nede. Det virker også konkurransevridende, slik at mange etablerte transportselskaper ender opp med å benytte seg av underleverandører som i realiteten driver ulovlig.

Mange underleverandører som benyttes bruker bevisst enkeltpersonforetak for å unndra seg arbeidsgiveransvar. I tillegg begås det grove skattesvik, svart avlønning, grov økonomisk utroskap og grov hvitvasking, uten at oppdragsgiver kan knyttes direkte til den kriminelle aktiviteten. Det foreligger også rapporteringer om at arbeidsgivere bevisst holder nede driftskostnadene sine til et kunstig lavt nivå, slik at underleverandørene presses til å bryte regler knyttet til kjøre- og hviletid.

Aktørene har god tilgang på arbeidskraft og er organisert i etablerte nettverk. Varebiler er det eneste utstyret man må ha tilgang på for å kunne gjennomføre kriminaliteten. Det er heller ikke krav til løyve for å operere i bransjen.

Aktørenes motivasjon er økonomisk profit. Ytre forhold, som lav oppdagelsesrisiko og manglende regulering av bransjen, bidrar til at kriminelle transportforetak kan betale sjåførene sine svart, unndra skatter og avgifter, hvitvaske inntjeningen og utsette sjåførene for urimelige arbeidsforhold og sosial dumping.

2.8. Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser

Det er meget sannsynlig at vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser og problematisk rusmiddelbruk vil fortsette å utgjøre en betydelig trussel, hvor enkelte hendelser vil medføre tap av liv.

De fleste politidistriktene rapporterer om vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser som en vedvarende alvorlig kriminalitetstrussel. Trusselen er ikke knyttet til bestemte deler av landet. Enkelte aktører kan også knyttes til konspiratorisk tankegods og ekstremisme. Dette fører også til at politiet, PST og helsetjenestene vil komme i kontakt med personer med indikasjoner på både alvorlige psykiske lidelser og ekstremistisk tankegods i det daglige.

I oktober 2021 ble fem personer drept på Kongsberg av en gjerningsperson som senere ble dømt til tvungent psykisk helsevern. Videre har det etter skyteepisoden i Oslo 25. juni 2022 blitt stilt spørsmål ved gjerningspersonens tilregnelighet.

Kvinnelige gjerningspersoner forekommer, men mest typisk beskrives menn i alderen 20–50 år med alvorlige psykiske lidelser, ofte med symptomer på psykose og problematisk rusmiddelbruk. Gjerningspersonene i de alvorligste sakene har ofte vært i kontakt med politi- og helsetjenestene før voldsutøvelsen. En betydelig andel er så syke at det tilsynelatende ikke ligger noen kriminell intensjon bak voldsutøvelsen, og det stilles i ettertid ofte spørsmål om gjerningspersonenes tilregnelighet. Noen har tidligere vært underlagt tvungent psykisk helsevern. Noen har voldshistorikk, og noen opplever ved gjerningstidspunktet en livskrise og en forverring av sykdomsbildet. Forskning viser at alvorlige psykiske lidelser alene ikke er sterkt knyttet til vold, men at de utgjør en risikofaktor i samspill med for eksempel relasjonsbrudd, voldsutsatthet, økonomiske kriser eller problematisk bruk av alkohol eller andre rusmidler.

Flere politidistrikter peker også på mulige årsaker til voldsutøvelsen. Individuelle årsaker kan være psykose og sykdomsforverring, rusbruk, livskriser, misnøye med myndigheter eller hjelpeapparat. Årsaker i samfunnet kan være manglende hjemmel til tvangsbruk og manglende kapasitet i helsetjenestene, eller ettervirkninger etter koronarestriksjoner.

De som rammes av volden kan være gjerningspersonens foreldre eller partner, bekjente, tilfeldige i det offentlige rom eller offentlige ansatte. Andre mulige utsatte for vold eller trusler er ansatte i barnevern, helsetjenestene, NAV, utlendingsforvaltningen og politiet.

Trusler eller vold i akutte situasjoner med psykose eller ruspåvirkning synes å være vanligst, men det forekommer også rapporteringer om personer med alvorlige psykiske lidelser som knyttes til hatefulle ytringer, konspiratorisk tankegods, radikaliserings og ekstremisme. Forskning på voldelig radikaliserings underbygger at voldelig ekstremisme og alvorlige psykiske lidelser ikke er gjensidig utelukkende fenomener.

Tilfeldig bruk av kniv og grov vold er vanligst blant de mest alvorlige forholdene. Noen av disse har resultert i drap.

Det har vært en økning i vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser de siste fem årene.³ Når det gjelder drap og drapsforsøk er samtlige saker fra 2022, og de fleste fra 2021, fortsatt under etterforskning. Flere av sakene venter på rettspsykiatrisk erklæring om gjerningspersonens psykiske helse.

3 Se Kripos (2022) Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser. Oslo: Kripos.

3.

SITUASJONSBESKRIVELSER

3.1. Trusler mot offentlig ro, orden og demokratiske verdier

Med trusler mot offentlig ro, orden og demokratiske verdier menes kriminalitet som skaper utrygghet i det offentlige rom. Kriminaliteten truer både ytringsfriheten og individets bevegelses- og handlefrihet. Dette omfatter hatkriminalitet og aktivisme hvor vold eller sivil ulydighet kan inntreffe.

Digitale flater fungerer som arena for hatefulle ytringer og radikaliserings

Trusler og hatefulle ytringer rettet mot politikere, samfunnsdebattanter og øvrige påvirker både enkeltindivider og samfunnet. Flere politikere og privatpersoner har uttrykt at hatefulle ytringer fører til at de vegrer seg for å delta i debatter og diskusjoner, eller modererer sine ytringer. Enkelte avstår også fra å delta. Mange av ytringene fremsettes på digitale flater, hvor anonymitet legger til rette for ytringer som normalt ikke ville vært fremsatt i det offentlige rom. Det som oppleves som hatefulle ytringer, eller omtales som det i sosiale medier, er sjeldent straffbart.

Lukkede digitale arenaer fungerer som ekkokamre og bidrar til polarisering. Det digitale rom er også en hovedarena for radikaliserings. Politiet mottar bekymringsmeldinger om enkeltpersoner knyttet til radikaliserings innen både venstre- og høyreorienterte ytterliggående ideologier, samt bekymringer om religiøs radikaliserings eller antistatlige ideologier. Flere av aktørene er unge og fremstår ofte som psykisk syke.

Fysiske markeringer kan være polariserte og utløse voldelige konfrontasjoner

Debattklimaet under fysiske markeringer er tidvis polarisert og preget av steile fronter, og alvorlige ordensforstyrrelser og vold forekommer under enkelte markeringer. Særlig utsatt er innvandrings- og religionskritiske

markeringer. Markeringene, som har inkludert brenning av koranen, oppleves som hatefulle av motdemonstranter. Dette har utløst støy, aggressiv atferd og vold fra motdemonstranter. I sitt arbeid med å legge til rette for ytringsfrihet og opprettholde offentlig ro og orden, har politiet ved flere anledninger blitt oppfattet som partiske av både demonstranter og motdemonstranter. Dette har utløst vold mot politiet. Voldelig aktivisme har primært funnet sted på Østlandet.

De to siste årene har det vært gjennomført flere markeringer mot myndighetenes håndtering av pandemien, og vaksinemotstandere har forsøkt å ta seg inn på vaksinesenter for å fjerne vaksiner. Budskapene har til dels vært preget av konspirasjonsteorier. Markeringene har tiltrukket seg personer med antistatlige holdninger og personer tilhørende ytre høyre. Erfaringsmessig tiltrekker dette personer fra ytre venstre, som har ytre høyre i sitt fiendebilde. Antallet markeringer har gått ned siden restriksjoner opphørte, men engasjementet rundt vaksinemotstand og lignende er fortsatt aktivt på internett.

Etter Russlands invasjon av Ukraina har det vært gjennomført markeringer til støtte for begge parter. Det har kun vært enkelttilfeller av ordensforstyrrelser i forbindelse med disse.

Utstrakt bruk av ikke-voldelig sivil ulydighet blant klima- og miljøaktivister

Klima- og miljøaktivisme har det siste året vært preget av utstrakt bruk av ikke-voldelig sivil ulydighet. Motstanden rettes både mot konkrete utbygginger i naturområder og mot klima- og miljøpolitikk generelt, både lokalt og nasjonalt. Aktørene i Norge er stort sett løst organisert, og enkelte har knytninger til internasjonale, desentraliserte klima- og miljøvernorganisasjoner.

I løpet av 2022 har klima- og miljøaktivister gjennomført flere aksjoner hvor de har sperret

motorveier i rushtiden på ulike steder i landet. Det har også vært flere aksjoner hvor det har blitt begått skadeverk. Klima- og miljøaktivister har blitt innbragt og bøtelagt for å ikke etterkomme politiets pålegg gjentatte ganger.

Klima- og miljøaktivisme engasjerer stort, også internasjonalt. Utenlandske aktivister deltar på sivile ulydighetsaksjoner i Norge, og norske aktivister deltar i utlandet. Aksjoner i utlandet har vært større i omfang og varighet enn i Norge, og har involvert aktivitet med større konsekvenser for omgivelsene, som å ta seg ut på rullebanen på flyplasser.

3.2. Trusler mot alminnelig trygghet i samfunnet

Med trusler mot alminnelig trygghet i samfunnet menes i denne sammenhengen kriminalitet begått av kriminelle nettverk. Dette er et samlebegrep for miljøer, gjenger, grupperinger eller sett av individer som er knyttet sammen gjennom kriminalitet. Begrepet er en paraplybetegnelse som dekker alt fra organiserte kriminelle grupper til kriminelle ungdomsgrupperinger.

Kriminalitet som inngår i trusler mot alminnelig trygghet kan være menneskehandel, gjengrelatert vold og konflikter, samt innførsel, produksjon og omsetning av narkotika. Andre eksempler er ulovlig omsetning, erverv eller besittelse av skytevåpen og eksplosiver, mobil vinningskriminalitet og grove ran av eksempelvis ur- og gullforretninger, finansinstitusjoner eller verditransporter.

Kriminelle nettverk har økt profesjonalisering
Organisert kriminalitet foregår i det skjulte, og aktiviteten påvirker ikke folk flest i hverdagen. Likevel er organisert kriminalitet en av de største

kriminalitetstruslene mot samfunnsstrukturer, økonomi og næringsliv samt den alminnelige trygghet. Ifølge Europol har trusselen aldri vært høyere. Bakgrunnen for dette er at forretningsmodellen til kriminelle nettverk blir stadig mer kompleks, med hyppig utskiftning av samarbeidspartnere og økt profesjonalisering. Svært forenklet kan den kriminelle organiseringen beskrives som løst sammenkoblede nettverk av profesjonelle kriminelle, der grensekryssende samarbeid foregår både flytende og systematisk. Profittmotivet er styrende for hvordan kriminelle nettverk dannes, hvordan de driftes, hvilke handlemåter som benyttes og hvilke samarbeid som oppstår.

Kriminelle nettverk er omgitt av en rekke tilbydere av kriminelle tjenester. Disse tilretteleggerne selger sine tjenester innen blant annet transport og logistikk, banktjenester, kryptert kommunikasjon, falske dokumenter, hvitvasking og torpedovirksomhet. Når kriminelle spesialister selger sine tjenester til andre kriminelle, omtales forretningsmodellen som "crime-as-a-service" (CaaS).

Kriminelle nettverk involverer seg i ulike typer kriminalitet. Grov narkotikakriminalitet er fremtredende, men også hvitvasking, bedragerier, menneskehandel, arbeidslivskriminalitet, voldskriminalitet og smugling av avgiftsbelagte varer, med mer. Kriminelle aktører tilpasser seg endringer i markeder og handlingsrom. Krigen i Ukraina er en relevant endringsfaktor som gir økte muligheter for menneskehandel, våpensmugling og annen profittmotivert kriminalitet. Per desember 2022 er det imidlertid ikke avdekket høyere enn normalt aktivitetsnivå blant kriminelle nettverk, eller tydelig endring i fokus fra kriminelle aktører i Norge, som følge av krigen i Ukraina. Politiet er kjent med at enkeltpersoner knyttet til kriminelle nettverk i Norge har reist til Ukraina for å delta i krigen. Allerede før krigen ble det illegale

våpenmarkedet i Ukraina regnet som et av de største i Europa. Ifølge Europol er det mange personer som forsøker å reise fra Ukraina med våpen, primært håndvåpen, men det finnes også eksempler på at tyngre militære våpen blir forsøkt smuglet ut.

Kriminelle bruker ofte krypterte kommunikasjonskanaler

Kommunikasjonen mellom de kriminelle foregår ofte på krypterte kommunikasjonskanaler. Plattformene sørger for at de kriminelle kan fortsette å planlegge og gjennomføre nye kriminelle opplegg i et tempo, og med en rekkevidde, som ikke er mulig ved tradisjonelle walk-and-talk-møter. Ved bruk av krypterte kommunikasjonsplattformer kan de kriminelle enkelt knytte kontakt med personer som har ønsket kriminell kompetanse.

Økt tilgjengelighet av narkotika

Narkotikamarkedet er i endring og har blitt enda mer digitalisert i løpet av pandemien. Bruk av apper, sosiale medier og krypterte tjenester framstår som mer vanlig i distribusjon og salg av narkotika.

Narkotikasituasjonen i Europa preges av økt tilgjengelighet og større mangfold i brukermønstre, ifølge EUs narkotikabyrå (EMCDDA). I 2021 ble det satt beslagsrekord for kokain i Europa. Også i Norge var de totale mengdene beslaglagt kokain blant de største noen gang. Norge er blant landene i Europa med høyest konsum av MDMA per innbygger, basert på vannprøveundersøkelser i europeiske storbyer.

Legemiddelforbruket i Norge er også økende, og i 2021 var det flere som døde ved misbruk av andre opioider (morfin, kodein, oksykodon) enn heroin. Det er imidlertid ikke kjent i hvilken grad stoffene som forårsaket dødsfallene ble kjøpt illegalt, eller om de ble foreskrevet av lege.

Fortsatt nedgang innen tyveri og vinningslovbrudd

Omfanget av registrerte tyverier og andre vinningslovbrudd fortsetter å gå ned, i tråd med en langvarig nedadgående trend. Nedgangen gjelder både tyverier fra person, bolig og fritidsbolig samt ulike former for ran. Økt aktivitet fra mobile vinningskriminelle (MVK) forventes som følge av oppheving av indre grensekontroll i Schengen, økt reisevirksomhet og økt etterspørsel av varer som følge av den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa. Aktørene retter seg mot lett omsettelige varer, som biler, båter, verktøy og utstyr som ekkolodd, katalysatorer og GPS-enheter i traktorer og anleggsmaskiner.

Ukrainske flyktninger befinner seg i en sårbar situasjon for menneskehandel

Som følge av krigen i Ukraina er ukrainske flyktninger sårbare for utnyttelse til menneskehandel. Ukrainske borgere var også før krigen regelmessig omhandlet som potensielle ofre for menneskehandel til prostitusjon og tvangsarbeid. Grupper på sosiale medier – med frivillige som vil hjelpe flyktningene – kan bli brukt av kriminelle aktører til å identifisere potensielle ofre for menneskehandel.

Det er indikasjoner på at ukrainske flyktninger blir lokket inn i utnyttelsesforhold av kriminelle nettverk på sosiale medier før de forlater Ukraina. Nettverkene tilbyr for eksempel organisering av flukt og transport ut av landet mot avtale om prostitusjon i Norge og andre land i Europa. Kriminelle aktører kan også bruke det å tilby hjelp i form av husly som et handlingsrom for å sette flyktninger i takknemlighetsgjeld eller andre sårbare situasjoner.

Bakmenn tilrettelegger for menneskehandel til prostitusjon og tvangsarbeid

Det er avdekket at kriminelle nettverk driver

rekruttering, transport og organisering av utenlandske kvinner for utnyttelse til prostitusjon i Norge. Majoriteten av potensielle ofre for menneskehandel til prostitusjon er utenlandske kvinner som har bakmenn eller tilretteleggere som tar en større andel av fortjenesten, fasiliterer med leiligheter, kontrollerer annonser på eskortesider og/eller har kommunikasjon med kunder.

Indikasjoner på menneskehandel til tvangsarbeid er blant annet observert i bransjer som bilverksted/bilpleie, bygg og anlegg, fiskerinæringen, dagligvare, restaurant, transport og sesongarbeid i landbruket. Arbeidsgiverne har i mange tilfeller enten samme etniske bakgrunn som arbeidstakerne, eller en ansatt som fungerer som en tilrettelegger. Tilretteleggeren mottar noe høyere lønn, og har samme nasjonalitet eller snakker samme språk som arbeidstakerne som blir utnyttet.

Majoriteten av arbeidstakerne som blir utnyttet er utenlandske statsborgere. Utnyttelsesforholdene kjennetegnes ofte av manglende arbeidskontrakter, ingen HMS-kort, lønn som ikke rapporteres, utilstrekkelig verneutstyr og uverdige boforhold. Trusler om bruk av vold, represalier, oppsigelse og kontroll av arbeidstakernes ID-dokumenter er eksempler på aktørenes kontrollmetoder.

3.3. Trusler mot liv, helse og personlig integritet

Med trusler mot liv, helse og personlig integritet menes i denne sammenhengen vold og seksuelle overgrep mot barn og voksne. Vold og seksuelle overgrep begås både i det offentlige og private rom, fysisk og over internett. Trusler mot personlig integritet omfatter også krenkelser av identitet og verdighet.

Skyteepisoder i det offentlig rom utgjør også en trussel mot tredjepersoner

Mellom høsten 2021 og høsten 2022 ble 33 personer drept av 26 gjerningspersoner. Seks av ofrene er drept med skytevåpen. Dette er innenfor normal variasjon sammenliknet med de fem siste årene. Antallet personer registrert som fornærmet i en drapforsøkssak i samme periode er imidlertid betydelig høyere, sammenliknet med tidligere rapporteringer. Dette skyldes primært hendelsen i Kongsberg 13. oktober 2021 og skytingen utenfor London Pub i Oslo 25. juni 2022. I tillegg har det vært flere skyteepisoder i Oslo det siste året. Flere tilfeller skjedde i det offentlig rom, med mulighet for at tredjepersoner kunne bli rammet. De fleste hendelsene var knyttet til ulike kriminelle miljøer. Flere av skyteepisodene hadde ingen sammenheng med hverandre, men fremstod tilfeldig i samme tidsperiode.

De siste årene har det skjedd flere alvorlige voldshendelser der det har blitt stilt spørsmål om alvorlig psykisk lidelse hos gjerningspersonen, inkludert de ovennevnte hendelsene i Kongsberg og Oslo. Politidistriktene rapporterer om vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser som en vedvarende og alvorlig kriminalitetstrussel.

Vedvarende høyt antall partnerdrap og vold i nære relasjoner

Av drapssaker mellom høsten 2021 og høsten 2022 ble nesten 30 prosent av ofrene drept av partner eller ekspartner. Utviklingen knyttet til vold i nære relasjoner varierer mellom politidistriktene, men overordnet er omfanget stabilt. Vold i nære relasjoner utgjør en vedvarende alvorlig kriminalitetstrussel.

I årsrapporten fra Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll kommer det frem at de fleste slike forhold gjelder trusler om vold for å ivaretaeller

gjenopprette familiens ære. Majoriteten av henvendelsene gjelder jenter, men det er en viss økning i henvendelser knyttet til bekymring for utsatte gutter. Det er flest forhold med familier med landbakgrunn fra Syria, Pakistan og Somalia. Spesielt utsatt er ungdom som har sin oppholdstillatelse basert på et krav om å bo med en forelder. En partner kan bryte ut av forholdet med voldsutøver og likevel få oppholdstillatelse. En voldsutsatt ungdom har ikke den samme rettigheten, og en del velger å bli værende i en voldelig relasjon for å ikke miste oppholdstillatelsen.

Trusselen knyttet til omfanget av seksuallovbrudd er stabilt høy

Antallet anmeldte voldtekter og andre typer seksuallovbrudd har variert de siste årene, men de registrerte endringene i antall skyldes trolig i liten grad en tilsvarende reell økning eller nedgang. Spesielt når det gjelder voldtekter påvirkes statistikken av at politiet noen år, som for eksempel i 2021, etterforsket enkelte gjerningspersoner som hadde begått svært mange voldtekter. Direkteoverførte bestillingsovergrep og seksuell utpressing på internett er eksempel på en type modus operandi der en gjerningsperson kan ramme mange sårbare ofre med lav anmeldelsestilbøyelighet. Når det gjelder seksuallovbrudd generelt mottar politiet stadig flere tips fra tjenestetilbydere, noe som gir mulighet for opprettelse av flere straffesaker innen seksuallovbrudd. Trusselen knyttet til omfanget av seksuallovbrudd kan derfor ikke leses ut av den registrerte kriminaliteten, men må ansees som stabilt høy.

I forbindelse med krigen i Ukraina har flere norske seksualforbrytere vært involvert i frivillig arbeid knyttet til blant annet transport og husly for ukrainske flyktninger. Det er registrert få hendelser der uønskede seksuelle handlinger

har funnet sted i Norge, men handlingsrommet vil være større så lenge det kommer ukrainske flyktninger til landet.

Stadig yngre barn deler egenprodusert overgrepsmateriale

Truslene knyttet til seksuelle overgrep mot barn på internett har vært relativt stabile det siste året. Selv om det er registrert flere faktorer som påvirker utvikling innenfor kriminalitetstrusselen, er det ikke avdekket betydelige endringer.

Andelen egenprodusert overgrepsmateriale fortsetter å øke som følge av at barn selger, frivillig deler eller presses til å dele overgrepsmateriale av seg selv. Europol rapporterer om at egenprodusert materiale i økende grad viser stadig yngre barn. Voksne som kjøper mindreåriges egenproduserte seksualiserte materiale er en vedvarende kriminalitetstrussel. I Norge har det de siste årene blitt rapportert om stadig yngre barn som selger egenprodusert overgrepsmateriale, og det er registrert tilfeller med barn ned i elleveårsalderen. Politiet har de siste årene også sett stadig yngre barn dele bilder og videoer av seg selv der de er nakne, eller annet seksualisert innhold, på internett, uten at de har blitt oppfordret eller truet til å gjøre dette av andre. Noen barn som har filmet seg selv nakne har vært så unge som fem år. Barn som deler overgrepsmateriale av andre barn uten samtykke, er en vedvarende trend. Delingen skjer på digitale plattformer, både mellom enkeltpersoner og i grupper.⁴

Når det gjelder seksuell utpressing, blir de fleste fornærmede presset til å dele mer og grovere seksualisert materiale. Rundt en tredjedel av de fornærmede presses for penger ved at de må betale for at det seksualiserte materialet gjerningspersonen allerede besitter ikke skal deles videre. Ofrene for seksuell utpressing er

4 Kripos (2022) Ungdom henges ut på nett: deling av ulovlig og bekymringsverdig materiale av barn og ungdom. Oslo: Kripos.

ofte i tenårene, men det er også registrert tilfeller med barn ned i elleveårsalderen. Jenter utsettes i større grad for seksuell utpressing med seksuelt motiv, mens ofrene for seksuell utpressing med økonomisk motiv er gutter. De fornærmede som utsettes for seksuallovbrudd med økonomisk motiv har tidligere blitt omtalt som unge voksne menn, men det siste året har også flere barn tidlig i tenårene blitt utsatt for dette. Det er en økende trend at gjerningspersonen utsetter ofrene for seksuell utpressing etter innledningsvis å ha kjøpt seksualisert materiale.

Globale reiserestriksjoner under pandemien førte til en reduksjon av seksuelle overgrep mot barn i utlandet begått av reisende seksualforbrytere. De fleste land har i løpet av 2022 åpnet opp for innreise. Dette gjelder også for land der det er stor tilgang på sårbare barn og oppdagelsesrisikoen er lav, noe som øker norske reisende seksualforbryteres handlingsrom til å begå overgrep mot barn i utlandet. Norske gjerningspersoner som begår direkteoverførte bestillingsovergrep mot barn i utlandet, er en vedvarende trussel.

Økt distribusjon av overgrepsmateriale på krypterte nettverk

Norsk politi har de siste årene sett en økt rapportering knyttet til bruk av krypterte digitale plattformer til en-til-en distribusjon og deling av overgrepsmateriale i grupper.

Deling og distribusjon av overgrepsmateriale foregår på en rekke arenaer, både på det åpne og det mørke nettet. Såkalte peer-to-peer⁵ (P2P) nettverk har eksistert i mange år og er fortsatt en foretrukket arena for deling av filer med overgrepsmateriale på det åpne nettet. På det mørke nettet er TOR-nettverket det mest kjente for deling av overgrepsmateriale. Omfanget av

nordmenn på overgrepssider på TOR-nettverket er vanskelig å anslå, men de største forumene for overgrep har flere hundre tusen brukere internasjonalt.

Bruk av bitcoin til kjøp av overgrepsmateriale er ikke et nytt fenomen, men det er usikkerhet rundt omfanget, både nasjonalt og internasjonalt. Ifølge rapporter fra Europol økte omsetningen til overgrepssider som tar betaling i kryptovaluta i årene mellom 2017 og 2020. Etter 2020 har omsetningen til de samme sidene sunket. Det er usikkert om den rapporterte endringen gjenspeiler en reell endring.

3.4. Trusler mot økonomi og arbeidsliv

Med trusler mot økonomi og arbeidsliv menes kriminalitet som rammer både næringslivet, privatpersoner og velferdssamfunnet ved å forårsake økonomiske tap og undergrave legale strukturer, opparbeidede rettigheter i arbeidslivet og et fritt og rettferdig marked. Dette omfatter fiskerikriminalitet, arbeidslivskriminalitet, bedrageri, hvitvasking og korrupsjon.

Fiskerikriminalitet i hele verdikjeden

Fiskerikriminalitet er profittmotivert og konkurransevridende. Kriminaliteten har en negativ effekt på ressursforvaltningen.

Handlingsrommet for under- og feilrapportering er stort, blant annet fordi det er vanskelig å kontrollere næringen både til havs, ved mottakene og ved eksport. Politiet er kjent med at det forekommer under- og feilrapportering av fisk. Lovbruddene begås enten i samarbeid mellom fiskemottak og fiskere, eller ved at mottakene underslår fangst eller fangstverdi

⁵ P2P ("likemennsnettverk") er en ressursdelingsform mellom datamaskiner i et nettverk hvor ressursene er distribuert over hele nettverket, i motsetning til strukturer med en sentral maskin som styrer tilgangen til ressursen og tjener de andre maskinene. Ressursene kan være filer, overføringskapasitet, lagringsplass eller utregningskraft.

for fiskerne. Både mottak og fartøy kan tjene på dette samarbeidet – mottaket får mer råstoff, og fartøyer kan fiske mer enn kvoten tilsier. Under- og feilrapporteringen kamuflerer dermed ofte ulovlig fiske over kvote.

I tillegg til under- og feilrapportering blant yrkesfiskerne, omsetter også fritidsfiskere og yrkesfiskere betydelige mengder fisk og skalldyr svart i Norge. Selve omsetningen foregår enten direkte mellom fisker og konsumenter, eller via digitale markeds plasser. Politiet erfarer også at turistfiskere smugler ut fisk og skalldyr i store kvanta, slik at ressursuttaket fra havet er betydelig høyere enn kvoten på 18 kilo.

Arbeidslivskriminalitet begås av enkeltaktører og kriminelle nettverk

Arbeidslivskriminalitet begås over hele landet av alt fra enkeltaktører i små virksomheter til kriminelle nettverk med knytninger til alvorlig organisert kriminalitet. Unndragelse av skatter og avgifter, brudd på arbeidsmiljøloven og tilhørende forskrifter, samt bruk av svart eller ulovlig arbeidskraft, kjennetegner kriminaliteten. Kriminelle aktører benytter ofte stråpersoner i formelle roller for å skjule at de reelt sett drifter foretak. Profesjonelle aktører benyttes som tilretteleggere for å kamuflere kriminalitet.

Arbeidslivskriminalitet innebærer ofte et element av utnyttelse av sårbare utenlandske arbeidstakere. Utnyttelse til arbeid kan blant annet være lønnstyper, ulovlig overtid, uforsvarlig sikring og direkte farlige arbeidsplasser, og ellers stor grad av kontroll over arbeidstakerens livssituasjon. Sårbare utenlandske arbeidstakere benyttes ofte til sesongbasert arbeid i landbruks- og fiskerinæringen, og innen byggebransjen, varetransport og bilpleie.

Bruk av ulovlig arbeidskraft var ved utgangen av 2022 på tilnærmet samme nivå som før koronapandemien. Enkelte ukrainske asylsøkere har blitt forsøkt rekruttert til ulovlig arbeid i arbeidsintensive bransjer før de har fått innvilget kollektiv beskyttelse.

Mange virksomheter oppsøker privatpersoner i vår- og sommersesongen og tilbyr vedlikeholdsarbeid som maling og utbedring av hus og hager. Flere slike virksomheter knyttes til skatte- og avgiftskriminalitet, brudd på arbeidsmiljøloven, trusler, bedragerier og hvitvasking.

Økning i antall bedragerisaker

Den profittmotiverte vinningskriminaliteten har blitt mer digitalisert. I 2022 økte antallet anmeldelser av bedrageri med nærmere 22 prosent sammenlignet med året før. Banker rapporterer imidlertid om en ekstrem økning i antall bedragerier de seneste årene. Diskrepansen mellom politiets tallmateriale og bankenes rapporter indikerer at få velger å anmelde forholdet til politiet, og at mørketallene er store.

Bedragerier tilfører de kriminelle enorme økonomiske gevinster. I Sverige estimeres utbytte fra bedragerier å utgjøre over to milliarder svenske kroner årlig, tilsvarende utbyttet fra narkotikaomsetning på gateplan. Beløpet inkluderer ikke det man i Sverige kaller velferdsbedrageri. Bedrageri har blitt en så viktig inntektskilde for flere kriminelle nettverk at svensk politi mener det påvirker voldsutviklingen.

Ved bedrageri av foretak er det i hovedsak to modus operandi som går igjen – direktørbedrageri⁶ og fakturabedrageri.⁷

6 Direktørbedrageri: Den kriminelle aktøren skaffer informasjon om nøkkelindivider i en organisasjon og utnytter informasjonen ved å utgi seg for å være en leder/direktør for å få overført en større sum penger.

7 Fakturabedrageri: Mottaker av en faktura forledes til enten å betale for en vare eller tjeneste de ikke har bestilt, eller til å endre mottakers kontonummer ved e-post med oppdatert betalingsinformasjon.

Bedragerne er mer sofistikerte og målrettede i sine angrep, og er i mange tilfeller organisert i profesjonelle internasjonale kriminelle nettverk. Gjerningspersonene identifiserer det optimale tidspunktet for angrepet og bruker riktig språk. Det finnes tilfeller hvor norske foretak har tapt mer enn 100 millioner kroner.

Sosial manipulering via e-post, telefon eller SMS benyttes ofte ved bedrageri. Såkalt spoofing⁸ er utstrakt ved bedragerier av privatpersoner. Aktørene forleder fornærmede ved å, for eksempel, si at uautoriserte personer har fått tilgang til deres bankkonto, og at de skal bistå med å rette opp i dette. Deretter manipuleres fornærmede til å gi fra seg kontroll over nettbanken, og aktørene tapper bankkontoen for penger. De fornærmede er ofte personer i aldersgruppen 50–85 år.

Profesjonelle aktører tilbyr hvitvasking for å omgå regelverk

Profesjonelle hvitvaskere tilbyr ekspertise for å omgå regelverk, og omfatter alt fra enkeltaktører til løsere og mer organiserte nettverk. De kriminelle aktørene utarbeider skreddersydde hvitvaskingsoperasjoner, og er sjelden involvert i primærkriminaliteten. Det er ofte tette bånd mellom de profesjonelle aktørene og sentrale aktører i kriminelle miljøer. Bekjentskapet går ofte langt tilbake i tid, og samarbeidet har vart over flere år.

Kriminelle nettverk hvitvasker utbytte fra kriminalitet ved bruk av tilretteleggere som bistår med investering i eiendom og varer med høy verdi. Flere foretak eies også av, eller knyttes til, kriminelle aktører. Disse gir aktørene muligheter til å hvitvaske penger gjennom omsetning, vare- og transaksjonsflyt.

Bruk av såkalte pengemuldyr er et økende problem i Norge. Unge og sårbare personer er blant de som rekrutteres. Disse forledes til å stille kontoen sin til disposisjon og overfører penger for å kamuflere knytningen til den kriminelle aktøren.

3.5. Trusler mot miljø, ressursgrunnlag og dyrevelferd

Med trusler mot ressursgrunnlag og miljø menes kriminalitet som truer natur, dyr, miljø og kulturminner. Dette omfatter for eksempel ulovlig utslipp og avfallshåndtering, ødeleggende inngrep i naturen, forurensning, handel med truede arter, dyrevelferd og ulovlig uttak av verdifulle naturressurser.

Det er et økende omfang av flere former for miljøkriminalitet hvor sakene i seg selv ikke fremstår som alvorlige, men som i sum likevel har store konsekvenser på kort og lang sikt. Miljøkriminalitet går utover fellesskapet, og har ofte ikke en tydelig fornærmet.

Forsettlig og systematisk avfallskriminalitet er økonomisk motivert

Ulovlig avfallshåndtering representerer en kompleks og økende trussel. Ifølge Europol er dokumentforfalskning et sentralt virkemiddel for kriminelle nettverk som er involvert i avfallskriminalitet i Europa. Forfalskede dokumenter, tillatelser og analyseresultater benyttes for å skjule det reelle innholdet i forsendelser, og for å omgå tollkontroll ved grensepasseringer. Kriminaliteten er grensekryssende når avfall blir sendt ulovlig til land med lavere krav til avfallshåndtering.

Avfallsmengden fra norske husholdninger er stor. Når større mengder avfall blir håndtert i strid med lovverket, saboterer det for gjenvinningstiltak og

⁸ Spoofing innebærer at bedragerne kan sørge for at den som blir oppringt ser det nummeret angriper ønsker.

virker konkurransevridende. Avfallskriminalitet er økonomisk motivert, forsettlig og systematisk, og kan pågå over lang tid før skaden eller forurensningen materialiserer seg. Når forurensningen først avdekkes, kan den allerede ha forårsaket konsekvenser for mennesker og omkringliggende natur og dyreliv.

Norske virksomheter står ansvarlig for forurensning og ulovlig deponering av avfall. Deponeringen foregår på land og i vann, for eksempel i forbindelse med byggevirksomhet eller produksjon, og kan generere betydelig økonomisk gevinst.

Ulovlig eksport av elektrisk eller elektronisk avfall

Elektronikk inneholder tungmetaller og organiske miljøgifter som kan være svært forurensende og helseskadelige. Det er et stort miljøproblem at EE-avfall eksporteres ulovlig til land som mangler regelverk, myndigheter og en fungerende avfallsbransje som kan håndtere avfallet forsvarlig. Nordmenn er i verdenstoppen når det gjelder forbruk av elektriske eller elektroniske produkter (EE). Det tilrettelegger for tyveri og ulovlig eksport av EE-avfall. Slik kriminalitet øker i Norge og begås av både enkeltaktører og nettverk som motiveres av høy fortjeneste og lav oppdagelsesrisiko. Aktører driver til dels organisert virksomhet med tyveri av avfall fra EE-forhandlere, og avfallet eksporteres til land med lite utviklet avfallshåndtering.

Uopprettelige inngrep i naturområder

Kriminalitet som truer ressursgrunnlag kan omfatte ulovlig uttak av naturressurser, utslipp av skadelig væske eller gass til luft, vann eller grunn samt ødeleggende aktivitet i sårbart terreng. Kriminaliteten rammer bredt. Konsekvensene er ofte ikke synlige før lenge etter at overtredelsen fant sted, og kan da være uopprettelige.

Næringslivsaktører, grunneiere og kommuner begår ulovlige terrenginngrep i sårbare naturområder i Norge. Slike inngrep, i form av fjerning av vegetasjon, utfylling av masser og etablering av konstruksjoner, forringer naturen og er blant de alvorligste truslene mot miljø og ressursgrunnlag. Nylige straffesaker favner mange ulike, og i noen tilfeller svært grove, overtredelser av regelverket.

Ulovlig motorferdsel i utmark setter menneskeliv og natur i fare

Motorferdsel i utmark er forbudt, med enkelte unntak, som for eksempel nytteferdsel eller ferdsl i merkede løyper. Utmarkskjøring og barmarkskjøring kan gi store skader på natur samt forstyrre dyre- og fugleliv. I ytterste konsekvens har denne typen aktivitet også ført til skader og dødsfall, som følge av ferdsl med snøskuter og andre terrengkjøretøy.

Ulovlig organisert jakt på truede arter

Sårbare naturområder og dyrearter utsettes for økt press fra flere hold, og en vedvarende trussel er ulovlig jakt. Ulovlig jakt på sterkt truede arter som bjørn, jerv, gaupe og ulv er alvorlig, da det kan sette artens overlevelsessevne i fare. Jakten foregår primært i rurale områder, noe som reduserer oppdagelsesrisikoen. Jakten involverer brutale fellingsmetoder og utsetter dyrene for store lidelser.

Dyrevelferd

Det er årlig flere tilfeller av dyretragedier der produksjonsdyr vanskjøttes og utsettes for langvarige lidelser, slik at de dør eller må avlives. Dyreholdet kan bestå av flere hundre produksjonsdyr. Felles for flere av aktørene er at de har helseutfordringer og funksjonssvikt grunnet rusavhengighet, alder, psykiske lidelser eller annen sykdom.

Politiet mottar også informasjon om, og anmeldelser av, vold og mishandling av kjæledyr over hele landet.

Ulovlig innførsel av dyr kan bringe med seg smitte. Dette kan være en alvorlig fare for mennesker og natur. I Norge har prisen for hunder økt betydelig de senere år, og dette kan være en driver for ulovlig innførsel.

3.6. Trusler mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur

Med trusler mot IKT-sikkerhet og digital infrastruktur menes kriminalitet mot datasystemer, som datainnbrudd, datatyveri og løsepengevirus. Slik kriminalitet begås først og fremst for økonomisk vinning, men også for å skade maskinvare eller digitale tjenester, eller for å få urettmessig tilgang til sensitiv eller annen informasjon.

Trusselbildet i det digitale rom blir stadig mer komplekst. Koronapandemien var med på å øke digitaliseringen av det norske samfunnet. Den pågående russiske krigføringen i Ukraina har ytterligere forsterket og komplisert trusselbildet i det digitale rom, og gitt vinningskriminelle og andre kriminelle trusselaktører større handlingsrom. Landegrenser har ingen begrensende innvirkning på utøvelsen av kriminaliteten. Aktørene spenner fra opportunister og småkriminelle til organiserte kriminelle og statlige aktører.

Flere aktører har blitt dyktige til å skjule egne digitale spor, blant annet ved å kryptere data og å benytte anonymiseringstjenester. Dette vanskeliggjør avdekking og etterforskning av den kriminelle aktiviteten og identifisering av de som utfører den.

Skille mellom mandatene til henholdsvis politiet, Politiets sikkerhetstjeneste, Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet utfordres av glidende overganger mellom statlige aktører og kriminelle nettverk i det digitale rom. Kriminelle nettverk kan operere på vegne av, eller med varierende grad av støtte eller tillatelse fra, statlige aktører. Krigen i Ukraina har ytterligere aktualisert dette ved at aktører innen kriminalitet mot datasystemer tar side i konflikten. Skadevare, metoder og sårbarheter som utvikles og utnyttes av statlige aktører, blir også tatt i bruk av kriminelle når de blir kjent.

Sosial manipulasjon er sentralt

Sosial manipulasjon av mennesker utnytter menneskelig kontakt og sosiale mekanismer for å tilegne seg uberettiget informasjon. Phishing er en form for sosial manipulasjon hvor mottakere av elektronisk kommunikasjon blir lurt til å installere skadevare eller oppgi sensitive opplysninger, som for eksempel brukernavn og passord. Dette er en av de vanligste inngangsvektorene kriminelle aktører bruker for å få urettmessig tilgang til datasystemer. De siste årene har denne aktiviteten blitt stadig mer målrettet, og omtales da som spearphishing. Spearphishing er vanskeligere for mottaker å avdekke fordi den er spesialtilpasset den personen eller virksomheten aktøren ønsker tilgang til. Aktørene som bruker sosial manipulasjon, prøver også tilnærminger hvor de sender ut et stort antall e-poster hvor tematikken er generisk. Disse aktørene ønsker å nå bredt ut, i håp om at enkeltmottakere vil la seg forlede til å gi fra seg informasjon.

Sosial manipulasjon utføres også gjennom tekstmeldinger (smishing) og telefonsamtaler eller taletjenester (vishing). Formålet med disse metodene for sosial manipulasjon er de samme som ved phishing og spearphishing.

Datainnbrudd som forutsetning for annen kriminalitet mot datasystemer

Datainnbrudd er både et lovbrudd i seg selv og en sentral aktivitet i utøvelsen av annen alvorlig kriminalitet. Konsekvensene og alvorligheten av innbruddet vil avhenge av aktørens intensjon og verdiene som trues. Løsepengevirus er skadevare som blir benyttet til å kryptere filer slik at de blir utilgjengelige for de rettmessige brukerne, med mindre de betaler løsepenger. Løsepengevirus kan føre til store tap og kostnader for å gjenopprette driften. Datainnbrudd med andre formål kan også medføre store økonomiske tap og gjøre at sensitiv informasjon kommer på avveie, for eksempel som ledd i industrispionasje eller sabotasje. Handlemåtene varierer fra enkle og lett tilgjengelige metoder til sofistikerte metoder som krever spesialkompetanse.

Flere norske offentlige og private virksomheter ble utsatt for datainnbrudd og datainnbrudd med løsepengevirus i 2022. Konsekvensene har vært til dels alvorlige, med potensielt store mengder personopplysninger på avveie.

Utnyttelse av sårbarheter i programvare – Log4shell

En kritisk sårbarhet i det Java-baserte loggverktøyet Log4j fra Apache Software Foundation ble offentlig kjent 9. desember 2021. Programvaren benyttes av mange programvare-selskap og netjtjenester. Sårbarheten kan gi trusselaktører full tilgang til datasystemene til både bedrifter og privatpersoner. Sårbarheten er kjent som Log4shell.

I 2022 ble Log4shell-sårbarheten utnyttet for å få tilgang til datasystemer hos flere norske bedrifter og virksomheter. På tross av oppdatering av systemer, så kan trusselaktører fortsatt benytte seg av Log4shell hvis aktøren allerede har etablert et fotfeste innenfor et

nettverk. Det rapporteres fortsatt om skanning fra trusselaktører etter Log4shell-sårbarheten over hele verden. Det er i tillegg rapportert om sårbarheter med lignende egenskaper som Log4shell i 2022, som aktivt blir forsøkt utnyttet av trusselaktører. Det foreligger informasjon om at Log4shell ble brukt til å installere såkalte kryptominere⁹ i systemene til bedrifter i Norge.

Kriminelle tjenester øker mengden kriminalitet mot datasystemer

Alle former for cyberkriminelle verktøy og tjenester kan kjøpes på det åpne eller det mørke nettet. Slike verktøy og tjenester øker kapabiliteten til uerfarne og mindre sofistikerte aktører, og fører til mer kriminalitet mot datasystemer. Man kan for eksempel bestille et tjenestenektangrep som noen andre gjennomfører, eller kjøpe tilgang til skadevare for å selv gjennomføre phishing eller et datainnbrudd. Erfarne og sofistikerte kriminelle aktører tilbyr også opplæring i cyberkriminalitet. Noen kriminelle aktører selger løsepengevirus og tilgang til kompromitterte bedriftsnettverk til mindre kompetente aktører, som så gjennomfører utpressingen. Andre kriminelle hvitvasker løsepengene gjennom mange ledd av vekslertjenester, noe som ytterligere vanskeliggjør straffeforfølgelse.

Tjenestenektangrep mot bedrifter og virksomheter forekommer ofte

Tjenestenektangrep har som formål å forhindre eller forringe tilgangen til en tjener, tjeneste eller et nettverk. Aktørene utnytter nettverk av allerede kompromitterte datamaskiner og andre enheter som en desentralisert ressurs til å overvelde målet med nettverkstrafikk. Tilgang til slike allerede kompromitterte nettverk selges gjerne av aktører med ekspertkompetanse som en tjeneste til mindre sofistikerte aktører.

9 Kryptominere brukes til å utvinne kryptovaluta ved å bruke datakraften til en datamaskin.

Tjenestenektangrep er et enkelt og lett tilgjengelig angrepsmiddel. Middelet benyttes av et bredt spekter av aktører, som kan være både økonomisk og politisk motiverte. Sistnevnte kalles ofte hacktivist.

Tjenestenektangrep skjer hele tiden. De aller fleste tjenestenektangrep i Norge blir avverget av automatiserte sikkerhetsløsninger. Etter et tjenestenektangrep vil de aller fleste tjenere, tjenester og nettverk driftes som normalt, uten behov for videre tiltak. Internasjonalt har tjenestenektangrep blant annet vært rettet mot børser, regjeringer, politi, valg, flyplasser og helseinstitusjoner.

Kriminelle aktører som støtter Russland har utført tjenestenektangrep mot både statlige og private institusjoner i forskjellige europeiske land. Disse gruppene er hovedsakelig profittmotiverte, og er en vedvarende trussel mot virksomheter globalt. Disse gruppene retter tjenestenektangrep mot virksomheter, ofte etterfulgt av utpressing. I mange av disse tilfellene har ofrene i forkant mottatt e-post fra gjerningspersonene med et økonomisk krav og trussel om nye og større tjenestenektangrep dersom ikke kravet betales. De økonomiske kravene har variert fra små summer til flere millioner norske kroner. Aktørene krever betaling i kryptovaluta.

I juni 2022 ble en rekke norske nettsted ut satt for tjenestenektangrep fra den cyberkriminelle grupperingen Killnet. Natt til 29. juni 2022 la grupperingen ut en liste med norske mål som utover dagen ble angrepet. Målene var blant annet nettsidene til politiet, UDI, BankID og NAV. Flere av nettsidene ble ustabile eller sluttet helt å svare i kortere perioder. Angrepene hadde totalt sett liten effekt. Åpne kilder tilsier at motivasjonen for angrepet på generell basis skyldtes Norges støtte til Ukraina og et norsk nei til transport av varer over Storskog for videre frakt til Svalbard.

I dagene etter angrepet la tilsvarende russiskvennlige grupperinger ut lister med flere mål. Killnet er en av flere cyberkriminelle grupperinger som siden Russlands invasjon har stått bak tjenestenektangrep mot land som støtter Ukraina. Gruppen legger ut målene for angrep på sin Telegram-kanal og ber følgerne angripe målene. Killnet er en av flere grupper som begår hacktivism, og tjenestenektangrep er ofte brukt som metode.

Et mål ved tjenestenektangrep, som beskrevet over, kan være å skremme, skape splid eller øke bekymring i samfunnet. Dette kan forsterkes av medias dekning av slike typer hendelser, som i enkelte tilfeller i 2022 beskrev tjenestenektangrep som mer omfattende og alvorlig enn de var. I ytterste konsekvens kan tjenestenektangrep derfor medføre at samfunnet får svekket tillit til statens evne til å beskytte borgerne.

Lekkasjer gir innblikk i cyberkriminelles organisering

Russlands krig mot Ukraina har skapt ringvirkninger globalt, også i det digitale rom. En av disse ringvirkningene er en informasjonslekkasje assosiert med det kriminelle nettverket knyttet til løsepengeviruset Conti. Åpne kilder indikerer at lekkasjen har funnet sted på grunn av interne uenigheter om gruppens støtte til Russlands krigføring i Ukraina. Informasjonen er lekket i flere faser, og inneholder blant annet interne chatter som avslører gruppens indre liv. Dette er blant annet internstyring, informasjon om vellykkede datainnbrudd og kode til skadevare. Med bakgrunn i lekkede chatter har nøkkelmedlemmer og deres funksjon i organisasjonen blitt kartlagt. Medlemmene innehar definerte roller innen logistikk, rekruttering og utvikling av teknikker brukt i deres kriminelle virksomhet.

3.7. Trusler mot grensesikkerhet og indre sikkerhet

Med trusler mot grensesikkerhet og indre sikkerhet menes kriminalitet som truer indre og ytre Schengen-grenser og tryggheten på territoriet. Dette omfatter blant annet ID-misbruk og grenserelatert kriminalitet, som smugling av varer og migranter, i tillegg til ulovlige grensepasseringer, misbruk av legale migrasjonskanaler og ulovlig opphold.

Økt migrasjonspress og asylankomster til Norge og Europa

Det siste året har migrasjon og den grensekryssende kriminaliteten vært preget av grensekontroll og reiserestriksjoner som følge av koronapandemien. Videre har konflikter og sosioøkonomiske utfordringer i tredjeland og i enkelte land i Europa – i kombinasjon med økt mobilitet – ført til økt migrasjonspress mot Europa og Norge. Antallet ulovlige grensepasseringer i EU+¹⁰ har økt i 2022 sammenlignet med de tre siste årene, og er nå høyere enn i 2019, som regnes som forrige normalår før koronapandemien. Videre er antallet asylsøknader på et høyt nivå.

Til tross for lavere mobilitet i deler av perioden, som følge av koronarestriksjoner, har menneskesmuglingsnettverk opprettholdt sin kapabilitet og etablert nye ruter gjennom pandemien. Den kommersielle trafikken har gradvis tatt seg opp. Flytrafikken til Norge er økende og på tilnærmet samme nivå som før koronapandemien.

I 2022 har over 35 000 ukrainere søkt om beskyttelse i Norge. Majoriteten av disse har søkt om kollektiv beskyttelse. Noen av disse har ankommet over Storskog, men antallet over Storskog er lavt sammenlignet med det totale antallet.

Asylankomstene til Norge har økt og er på et høyere nivå enn i 2019. Syrere og afghanere utgjør fortsatt majoriteten av nye asylsøkere til Norge. De mest fremtredende endringene er økningen i antallet enslige mindreårige asylsøkere, særlig fra Afghanistan, og økningen av asylsøkere fra Latin-Amerika.

Aktører i Norge deltar i menneskesmugling

Majoriteten av migranter som reiser irregulært til EU+ har benyttet seg av smuglertjenester tilbudt av kriminelle nettverk på én eller flere etapper av reisen. Europol vurderer menneskesmugling blant de mest alvorlige kriminalitetstruslene. Videre viser Europol til at menneskesmugling er en sentral aktivitet for kriminelle aktører, og de forventer at etterspørselen av smuglertjenester til Europa vil øke.

I Europa og tredjeland utviser nettverkene stor intensjon og kapabilitet til å gjennomføre menneskesmuglingen, blant annet ved å frakte migranter i overfylte båter, lastebiler eller andre fremkomstmidler som ikke er egnet for persontransport. Dette kan potensielt sette sårbare mennesker i livsfare, krenke personlig integritet og true menneskeverdet.

Menneskesmuglingsnettverkene utgjør en trussel mot samfunnsstrukturer. Gjennom å smugle migranter til Norge, bidrar også de norske aktørene til å legge til rette for ulovlig innreise og sekundærbevegelser i EU+. Dette utgjør en trussel mot grensesikkerheten til både Norge og EU+. Menneskesmuglingsaktører utviser høy grad av tilpasningsdyktighet for å omgå kontrolltiltak. En viktig motivasjon er profitt. Det utvises kynisme ved å tjene penger på andres nød.

Økning i avdekket misbruk av ID-dokumenter

ID-misbruk muliggjør ulike typer grensekryssende kriminalitet, lik som menneskesmugling og

¹⁰ EU+ inkluderer EU- og Schengen-landene.

menneskehandel, samt smugling av narkotika, våpen og stjålne kjøretøy. Ifølge Europol tilrettelegger ID-misbruk for økonomisk kriminalitet, ulovlig handel med kunst- og kulturminner, vinningskriminalitet og terrorisme.

Det har vært en økning i avdekket misbruk av ID-dokumenter, sammenlignet med samme tid i fjor. Hovedvekten er totalforfalskede eller forfalskede dokumenter. Økningen var forventet, ettersom misbruk av ID-dokumenter har vært sterkt påvirket av reiserestriksjoner. Avdekket dokumentmisbruk blant såkalte impostere har gått ned. Dette er personer som utgir seg for å være noen andre, eksempelvis ved å benytte identitetsdokumenter som tilhører andre. Andelen dokumenter misbrukt av impostere sammenlignet med falske/forfalskede dokumenter er lavere i Norge enn det som rapporteres i Europa.

Krigen i Ukraina har skapt et handlingsrom for både ID-misbruk og misbruk av legale ordninger som ikke har eksistert tidligere. Det er avdekket

forsøk på å utnytte ordningen med kollektiv beskyttelse, og det har vært en økning i bruken av uriktige ukrainske ID-dokumenter i EU+ som følge av krigen. Dette inkluderer ekte dokumenter utstedt på uriktig grunnlag, falske og forfalskede dokumenter, og dokumenter misbrukt av impostere.

Misbruk av asylinstituttet og andre legale migrasjonskanaler forekommer i stort omfang blant flere grupper. Det har vært en økning i antallet migranter som har misbrukt visumordningen ved å søke om asyl. Det er også avdekket flere tilfeller av forsøk på å tilegne seg visum, arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse på uriktig grunnlag. I tillegg avdekkes det fortsatt at oppholdstillatelser og statsborgerskap er blitt innvilget på uriktig grunnlag og uriktig identitet.

Politiets trusselvurdering 2023

Utgitt: 2023

Utgiver: KRIPOS

Forsidebilde: Shutterstock.com

Distrikt	Antall ansatte pr des 2018	Antall ansatte des 2022
Agder	747	854
Arendal og Froland politistasjon	103	120
Bygland, Evje og Hornnes politistasjon	12	11
Byremo politistasjon	0	5
Farsund og Lyngdal politistasjon	21	21
Flekkefjord og Kvinesdal politistasjon	20	27
Grimstad politistasjon	30	30
Kristiansand politistasjon	418	512
Lillesand og Birkenes politistasjon	18	13
Mandal politistasjon	46	46
Risør og Gjerstad politistasjon	16	21
Søgne og Songdalen politistasjon	20	17
Tvedestrand og Vegårshei politistasjon	10	2
Valle og Bykle politistasjon	11	9
Vennesla og Iveland politistasjon	20	18
Åmli politistasjon	2	2
Finnmark	428	508
Alta politistasjon	56	91
Berlevåg politistasjon	4	4
Båtsfjord politistasjon	10	7
Gamvik politistasjon	3	4
Hammerfest politistasjon	65	75
Hasvik politistasjon	2	1
Karasjok politistasjon	10	9
Kautokeino politistasjon	9	6
Kirkenes politistasjon	157	196
Lebesby politistasjon	5	4
Loppa politistasjon	1	0
Måsøy politistasjon	3	3
Nordkapp politistasjon	5	6
Porsanger politistasjon	19	16
Tana politistasjon	13	18
Vadsø politistasjon	28	31
Vardø politistasjon	38	37
Innlandet	974	1 052
Brumunddal politistasjon	31	37
Dokka politistasjon	10	14
Dombås politistasjon	0	7
Elverum politistasjon	72	78
Fagernes politistasjon	34	31
Flisa politistasjon	19	17
Gjøvik politistasjon	143	164
Gran politistasjon	29	37
Hamar politistasjon	349	364
Kongsvinger politistasjon	90	97
Koppang politistasjon	3	4
Lillehammer politistasjon	104	116
Lom politistasjon	1	4
Magnormoen politistasjon	0	6
Otta politistasjon	30	17
Rena politistasjon	1	1
Stange politistasjon	3	1
Trysil politistasjon	17	17
Tynset politistasjon	19	21
Vang politistasjon	0	0
Vinstra politistasjon	19	19
Møre og Romsdal	625	683
Aure politistasjon	8	7
Haram politistasjon	9	9
Herøy og Sande politistasjon	4	5
Hustadvika politistasjon	8	9
Kristiansund politistasjon*	159	130
Molde politistasjon	80	106
Rauma politistasjon	8	7
Smøla politistasjon	1	1
Stranda politistasjon	1	0
Sunnal politistasjon	11	7
Surnadal politistasjon	11	12
Sykkylven politistasjon	13	12
Tingvoll politistasjon	4	4
Ulstein og Hareid politistasjon	23	24
Vanylven politistasjon	3	1
Vestnes politistasjon	5	6
Volda og Ørsta politistasjon	26	35
Ålesund politistasjon	251	308
Nordland	677	795
Alstahaug og Leirfjord politistasjon	20	20
Andøy politistasjon	5	5
Bodø politistasjon	266	337
Brønnøysund politistasjon	18	20
Evenes politistasjon	1	0
Fauske politistasjon	29	30
Grane og Hattfjelldal politistasjon	0	0
Hemnes politistasjon	1	2
Herøy og Dønna politistasjon	3	1
Innhavet politistasjon	4	9
Lurøy og Træna politistasjon	2	2
Mo i Rana politistasjon	63	77
Mosjøen politistasjon	86	84
Narvik politistasjon	61	71
Nesna politistasjon	1	1
Røst politistasjon	0	1
Sortland politistasjon	53	57
Svolvær politistasjon	29	35
Tysfjord politistasjon	1	1
Vega politistasjon	0	0
Vest-Lofoten politistasjon	21	25
Værøy politistasjon	1	1

Øksnes politistasjon	1	2
Ørnes politistasjon	11	14
Oslo	3 556	3 565
Asker politistasjon	53	78
Bærum politistasjon	300	311
Grønland politistasjon	2 135	2 123
Majorstua politistasjon	277	105
Manglerud politistasjon	153	215
Røyken og Hurum politistasjon	22	0
Sentrum politistasjon	318	476
Stovner politistasjon	298	257
Sør-Vest	1 338	1 335
Børnlo politistasjon	1	0
Egersund politistasjon	40	36
Etne og Vindafjord politistasjon	19	19
Haugesund politistasjon	209	223
Jæren politistasjon	61	53
Karmøy politistasjon	37	37
Lund politistasjon	1	0
Randaberg politistasjon	2	0
Ryfylkeøyane politistasjon	6	0
Sandnes politistasjon	143	154
Sauda politistasjon	13	16
Sirdal politistasjon	1	0
Sokndal politistasjon	0	0
Sola politistasjon	21	0
Stavanger lufthavn politistasjon	0	42
Stavanger politistasjon	717	689
Stord politistasjon	47	49
Suldal politistasjon	0	0
Søre Ryfylke politistasjon	20	17
Sør-Øst	1 697	1 784
Bamle politistasjon	9	8
Drammen politistasjon	313	326
Drangedal politistasjon	0	1
Grenland politistasjon	257	294
Hol politistasjon	9	6
Holmestrand politistasjon	0	0
Horten politistasjon	71	45
Hønefoss politistasjon	108	113
Kongsberg politistasjon	54	60
Kragerø politistasjon	27	25
Kviteseid politistasjon	3	1
Larvik politistasjon	64	58
Lier politistasjon	15	4
Midtre Hallingdal politistasjon	24	28
Midt-Telemark politistasjon	22	27
Modum politistasjon	21	7
Nedre Eiker politistasjon	31	28
Nes og Flå politistasjon	4	1
Nissedal politistasjon	3	2
Nore og Uvdal politistasjon	2	3
Notodden politistasjon	31	33
Rjukan politistasjon	12	13
Sandefjord politistasjon	158	161
Seljord politistasjon	6	2
Tønsberg politistasjon	416	496
Vinje politistasjon	18	20
Øvre Eiker politistasjon	19	22
Troms	525	596
Balsfjord politistasjon	6	6
Bardu politistasjon	11	11
Finnsnes politistasjon	42	42
Harstad politistasjon	79	74
Ibestad politistasjon	1	0
Lynngen politistasjon	11	10
Målselv politistasjon	26	25
Nordreisa og Kvænangen politistasjon	23	26
Skjervøy politistasjon	0	0
Tromsø politistasjon	326	402
Trøndelag	1 100	1 206
Grong politistasjon	4	8
Heimdal politistasjon	68	97
Hemne politistasjon	3	2
Hitra politistasjon	11	14
Levanger og Verdal politistasjon	38	27
Lierne politistasjon	2	2
Midtre Gauldal politistasjon	9	3
Namsos politistasjon	42	39
Nærøy politistasjon	21	17
Oppdal politistasjon	12	11
Orkdal politistasjon	40	53
Rissa politistasjon	10	5
Røros politistasjon	9	9
Selbu politistasjon	0	0
Steinkjer politistasjon	106	127
Stjørdal politistasjon	81	89
Trondheim lufthavn politistasjon	0	0
Trondheim sentrum politistasjon	620	674
Ørland politistasjon	21	23
Åfjord politistasjon	3	6
Vest	1 419	1 474
Askøy politistasjon	40	49
Aurland politistasjon	3	1
Austevoll politistasjon	3	1
Bergen lufthavn Flesland politistasjon	72	40
Bergen Nord politistasjon	45	43
Bergen sentrum politistasjon	778	874
Bergen Sør politistasjon	68	30
Bergen Vest politistasjon	42	44
Bjørnafjorden politistasjon	29	35

Bremanger politistasjon	3	4
Fjaler politistasjon	7	11
Flørø politistasjon	45	53
Fusa politistasjon	6	3
Førde politistasjon	35	51
Gloppen politistasjon	8	9
Hardanger politistasjon	27	23
Høyanger politistasjon	10	8
Kvam politistasjon	16	14
Kvinnherad politistasjon	17	19
Lærdal politistasjon	4	7
Masfjorden politistasjon	1	2
Måløy politistasjon	10	11
Nordhordland politistasjon	37	42
Osterøy politistasjon	1	0
Sogndal politistasjon	26	24
Stad politistasjon	12	17
Stryn politistasjon	10	8
Tysnes politistasjon	0	1
Vik politistasjon	6	7
Voss politistasjon	34	35
Øygarden politistasjon	18	4
Årdal politistasjon	6	4
Øst	1 893	2 096
Aurskog-Høland politistasjon	33	16
Eidsvoll og Hurdal politistasjon	54	60
Follo politistasjon	441	492
Fredrikstad politistasjon	128	108
Gardermoen politistasjon	225	292
Halden politistasjon	55	61
Indre Østfold politistasjon	54	62
Lillestrøm politistasjon	440	491
Lørenskog politistasjon	24	42
Moss politistasjon	76	70
Nes politistasjon	1	1
Nittedal politistasjon	9	7
Sarpsborg politistasjon	296	335
Ullensaker politistasjon	57	59
Totalsum	14 616	15 948

*Ved en inkurie var det i august registrert også PFT Lønn og Regnskap i Kristiansund inn i politihuset i Kr.sund. Disse er nå trukket ut.

Vedlegg 8 – Flerårig effektiviseringsplan

<i>Tiltaksnavn</i>	<i>Status</i>	<i>Årlig gevinstpotensial</i>	<i>Gevinstrealiserings- gstartidspunkt</i>	<i>Gevinstrealiserings- sted</i>
1 Tjenesteplanlegging	Gj.føring	>50 mill. kroner	2021	Alle enheter
2 Konsulentomveksling PIT	Gj.føring	150 mill. kroner	2022-2024	PIT og utviklingsportefølje
3 Effektivisering av bilforvaltningen	Gj.føring		2021-2022	Politidistrikt og særorgan
4 Digital straffesak	Gj.føring	20 mill. kroner og 76 årsverk i tidsbesparelser	Start 2021	Politidistrikt
5 Fremtidens HR	Mulig	?	?	Alle enheter
6 Fremtidens lønnstjenester	Planlegges	?	Start 2024	Politidistrikt og særorgan
7 Digital våpenforvaltning	Gj.føring	?	2022-2023	Politidistrikt
8 Politiets arbeidsplasskonsept	Gj.føring		Økende fra 2022	Alle enheter
9 Politipatruljens Personkontroll	Mulig	?	?	Politidistrikt
10 Straffesaksportal	Mulig	?	?	Politidistrikt
11 Reiser og møter	Gj.føring	100 mill. kroner i kostnadsunnngåelse	2022	Alle enheter
12 Tolketjenester i politiet	Mulig	?	?	Politidistrikt og særorgan
13 Automatisk vandelskontroll for Statens vegvesen ved vurdering av førerrett	Gj.føring		2022	Politidistrikt

Tiltakene er angitt med ulike status, hvor status "mulig" angir at det er tiltak som utredes nærmere. Tiltak som står med status "gjennomføring", vil kunne være i gevinstrealiseringsfasen.

Tjenesteplanlegging

Utvikling i overtidsbruk følges tett. Det gjennomføres også to piloter, en i Innlandet politidistrikt og en i Sør-Øst politidistrikt. Pilotene har startet gjennomføringsprosessen ved operasjonssentralene.

Konsulentomveksling PIT

For 2023 og 2024 vil konsulentomveksling kunne ha betydelige besparingspotensialer, men muligheten til å bytte ut ytterligere konsulentårsverk etter dette anses som lave. Konsulentomvekslingen har gått langt saktere enn forutsatt, ettersom rekrutteringen ikke har lyktes i et svært krevende arbeidsmarked. Dette tok seg opp noe i slutten av året, men besparelsene fra konsulentomveksling var nær null i 2022 og forventes å være lave også i 2023.

Effektivisering av bilforvaltningen

PFT bistår distrikt og særorgan med å tilrettelegge for en mer effektiv bilforvaltning. De første distriktene har iverksatt tiltak. Det er forventet at bilparken kan fornyes og driftes billigere innenfor samme kostnadsramme som tidligere. Samtidig har gjennomgangen avdekket et potensial for å redusere bilparken. Dette følges opp av Politidirektoratet.

Digitalisering av straffesaker

Digitaliseringen er gjennomført, men gevinstpotensialet er foreløpig ikke realisert.

Fremtidens HR

Tiltaket er prosjektorganisert og har en lenger tidshorisont. Foreløpig kan det ikke vises til resultater av arbeidet.

Fremtidens lønntjenester

Det jobbes med planlegging av tiltaket.

Digital våpenforvaltning

Er under gjennomføring og det forventes gevinst i form av redusert ressursbruk.

Politiets arbeidsplasskonsept

Arbeidsplasskonseptet er tatt i bruk og benyttes ved anskaffelse av nye arealer og ved tilpasning av eksisterende bygningsmasse. Konseptet medfører redusert arealbehov pr ansatt. I et leiemarked med økende priser vil gevinsten først og fremst kunne dokumenteres som en reduksjon av kostnadsøkningene, dvs. en kostnadsunnngåelse.

Politipatruljens personkontroll

Arbeidet er ikke iverksatt.

Straffesaksportal

Arbeidet er ikke iverksatt.

Reiser og møter

For 2022 ble reduksjon i reise- og møtevirksomhet vurdert til å kunne gi en besparelse sammenlignet med 2019-nivå på 100 mill. kroner. Resultatet etter T1 viste en besparelse på 31 mill. kroner, på tross av noe økte kostnader som følge av Ukraina-situasjonen. Imidlertid steg kostnadene raskt i løpet av året og den faktiske reduksjonen for hele 2022 ble på kun 2 mill. kroner.

Tolketjenester

Politiet jobber med systemer for rekruttering og forvaltning av tolketjenester.

Automatisk vandelskontroll

Tiltaket er rettet mot tjenesten politiet utfører overfor Statens vegvesen. Digitalisering kan medføre reduserte årsverk for politiet.

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Årsrapportering

Mangfold og likestilling

Innhold

Innledning	4
Sikre et mangfoldsperspektiv i politiets lederutvikling	5
Vektlegging av mangfold, dialog og tillit i styringen av politiet	5
Økt kunnskap om innbyggernes trygghet og tillit til politiet	6
Utarbeide en strategisk rekrutteringsplan for politiet	6
Kjønnsbalanse i operative stillinger.....	8
Tilrettelegge for inkluderende arbeidsmiljø og organisasjonskultur	10
Kompetanse og kunnskap om samisk språk og kultur	12
Kompetanse og kunnskap om nasjonale minoriteter	13
Kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold (lhbt+)	14
Videreutvikle statistikk og analyse av anmeldt hatkriminalitet.....	16
Rettferdig politi – dialog, kommunikasjon og konflikthåndtering	16
Mangfoldskoordinatorer i politiet	16
Innbyggermedvirkning ved utvikling av politiets tjenester	18
Rutiner for personkontroller.....	18
Andre sentrale områder/tiltak	20
Eksterne nettverk.....	20
Deltidsarbeid	20
Midlertidige stillinger	22
Foreldrepermisjon	23
Lønnskartlegging.....	23
Rolleforståelse	26
Tiltak og aktiviteter – politidistrikter og særorgan	27
Oslo politidistrikt	27
Øst Politidistrikt	28
Innlandet politidistrikt.....	29
Sør-Øst politidistrikt	29
Agder politidistrikt.....	30
Sør-Vest politidistrikt	30
Vest Politidistrikt	31
Møre og Romsdal politidistrikt.....	31
Trøndelag politidistrikt	32
Nordland politidistrikt	32
Troms politidistrikt	33
Finnmark politidistrikt	33
Kripos.....	34

Økokrim.....	35
Politiets IT-enhet.....	35
Politiets fellestjenester.....	35
Politihøgskolen.....	36

Innledning

Politiet har som mål å arbeide aktivt, målrettet og planmessig med å fremme likestilling og hindre diskriminering i tråd med lovens krav § 26 og 24 i likestillings- og diskrimineringsloven. Politiet har jobbet aktivt med mangfold og likestilling over flere år, men har ikke fått synliggjort arbeidet i tilstrekkelig grad. Politiet har derfor valgt å lage et eget vedlegg for å ha en systematisk og grundig oversikt over vårt arbeid med mangfold og likestilling. Politiet er en stor og variert virksomhet og jobber med mangfold og likestilling innfor mange ulike fagfelt, både for å levere bedre tjenester til innbyggerne og for å ivareta de ansatte. Det er mye godt arbeid som gjøres, samtidig som vi også har en vei å gå.

[Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid \(2022-2025\)](#) ble ferdigstilt i juni 2022. Handlingsplanen er en tydelig satsing på mangfoldsfeltet i politiet. Mangfold i politiet handler om deltakelse og legitimitet, men også om verdiskaping og ressursutnyttelse. Det skal jobbes aktivt og målbevisst for å styrke tilliten mellom politiet og befolkningen, samt ivareta de ansatte. Innbyggerne skal ha tilgang til tjenester av like god kvalitet tilpasset den enkelte. Kompetanse og kunnskap om mangfold er en forutsetning for at politiet skal kunne levere likeverdige tjenester til alle grupper i samfunnet, samt for å kunne tilrettelegge for ansatte og anvende de ansattes kompetanse på en best mulig måte.

I arbeidet med handlingsplanen er det hentet inn kunnskap, erfaringer og innspill fra distrikter og særorgan, innbyggere, organisasjoner og samarbeidsaktører. Dette har gitt verdifulle bidrag til arbeidet med planen. Planen varer til 2025 og tiltakene vil følges opp i løpet av denne perioden. Planen er formidlet ut til virksomheten i flere ulike kanaler, både på ledernivå og ansatte, i tillegg til gjennom politiets styringsverktøy for rapportering (PSV).

Tiltakene omfatter både:

- Det interne arbeidet som omfatter rekruttering og utvikling av ansatte, ledelse, arbeidsmiljø og annet personalpolitisk arbeid (Arbeidsgivers aktivitets- og redegjørelsesplikt)
- Det eksterne arbeidet, som omfatter politiets oppgaveløsning og hvordan politiet møter innbyggerne på ulike arenaer (Offentlige myndigheters aktivitetsplikt)

Politiets arbeid med mangfold og likestilling internt påvirker om vi klarer å tilby likeverdige offentlige tjenester. Politiet mener derfor det er naturlig å se arbeidsgivers aktivitetsplikt og politiets plikt som offentlig myndighet for å tilby likeverdige tjenester i sammenheng. I rapporteringen er det derfor ikke alltid et like klart skille i rapporteringen.

Planen favner arbeidet med mangfold, dialog og tillit i bredt. Det er særlig lagt vekt på tiltak som retter seg mot:

- Etniske og religiøse minoriteter;
 - Samer (urfolk)
 - Nasjonale minoriteter
- Personer med innvandrerbakgrunn

- Lesbiske, homofile, bifile, transpersoner, interkjønnpersoner og queerpersoner (lhbt+)
- Personer med nedsatt funksjonsevne

Det vil i denne rapporteringen redegjøres for tiltak og aktiviteter på feltet, både nasjonalt og i regi av politidistrikter, særorgan og underliggende enheter i politiet.

Nasjonale tiltak og aktiviteter

Det er i 2022 igangsatt en rekke tiltak og aktiviteter nasjonalt. De fleste av tiltakene er en oppfølging av handlingsplan for mangfold, dialog og tillit som totalt består av 22 tiltak. Hvert tiltak har ulike aktiviteter som vil gjennomføres i planperioden. Det rapporteres i tillegg på tiltak som er forankret i andre sentrale dokumenter og lovverk. I arbeidet med handlingsplanen har vi undersøkt og kartlagt behov, sett på årsaker og utarbeidet tiltak. Vi vil fremover også få på plass et enda bedre system for å bruke firestegs-metoden i vårt arbeid med oppfølgingen av mangfold og likestilling.

Politiet jobber med mangfold og likestilling kontinuerlig gjennom hele året. POD har det overordnede ansvar for arbeidet og et rapporterings- og pådriveransvar for distriktene og særorganene. Det sendes ut oppdrag til alle underliggende enheter årlig hvor alle rapporterer gjennom politiets styringssystem (PSV). Representanter for distrikter og særorgan deltar også i noen av de nasjonale tiltakene og informeres i ulike nettverk. Sentralt IDF, organisasjonene og verneombud involveres i arbeid.

Sikre et mangfoldsperspektiv i politiets lederutvikling

Mangfoldsperspektiv skal være integrert i all lederutvikling, opplæring og utdanning. Ledere skal ha god forståelse for mangfold og sørge for at spørsmål knyttet til mangfold settes på dagsorden i alle deler av politiet. Dette er nødvendig for å dra nytte av mangfoldet blant medarbeiderne. Kunnskap om mangfold er også nødvendig i møte med innbyggerne og for å levere gode tjenester til alle.

Aktiviteter:

I regi av det statlige mangfoldsnettverket hvor politiet er representert som en av åtte statlige virksomheter, ble det gjennomført en topplederkonferanse det tema var aktivitets- og redegjørelsesplikten og hvordan virksomhetene jobber med dette. Her ble bl.a. handlingsplanen for mangfold, dialog og tillit presentert.

Det ble i 2022 igangsatt et omvendt mentoring program hvor det utforskes hvordan unge medarbeidere kan være en ressurs for politiet hvor 14 unge mentorer fra ulike deler av organisasjonen er mentorer for 7 toppledere i Politidirektoratet. Ordningen prøves nå ut innenfor temaet digital kompetanse – men det ble også søkt etter personer med flerkulturell og/eller samisk kompetanse. Av 14 mentorer har 3 innvandrerbakgrunn.

Vektlegging av mangfold, dialog og tillit i styringen av politiet

Styringen av politiet skal reflektere at mangfold, dialog og tillit er satsingsområder. Oppfølging av handlingsplanen skal reflekteres i styringsdokumenter og resultatavtalene til politidistrikter og særorgan i den kommende planperioden.

Aktiviteter:

Det er laget et eget oppdrag på mangfold og likestilling i resultatavtalene for 2023 til alle politidistrikter og særorgan i politiet. Det vil bli rapportert gjennom politiets styringssystem (PSV).

Oppdraget er formulert slik:

Formål/hensikt:

Politiet skal jobbe for økt mangfold og forbygge diskriminering i alle deler av politiet. Alle distrikt, særorgan og øvrige enheter skal ha en lokal plan over sitt arbeid med likestilling og mangfold

Resultatkrav/ambisjonsnivå:

a) Lokal plan: Gjennomgå og ved behov justere lokal plan i henhold til føringer i nasjonal handlingsplan

b) Redegjøre for planlagte og gjennomførte tiltak som fremmer likestilling på diskrimineringsgrunnlagene jf. Aktivitets- og redegjørelsesplikten (likestillings- og diskrimineringsloven § 24) – kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, religion og livssyn, etnisitet, omsorgsoppgaver, graviditet, foreldrepermisjon og adopsjon.

Økt kunnskap om innbyggernes trygghet og tillit til politiet

Politiets årlige innbyggerundersøkelse er en kilde til kunnskap om innbyggernes trygghet og tillit til politiet. Det er behov for mer kunnskap om trygghet og tillit til politiet i ulike samfunnsgrupper. Det skal arbeides med å innlemme flere bakgrunnsvariabler i politiets innbyggerundersøkelse og kartlegges om andre kilder er egnet til å innhente kunnskap.

Aktiviteter:

Det ble gjennomført en spørreundersøkelse i tilknytning til Pride i 2022, som handlet om tilliten til politiet, opplevelser med hatkriminalitet og hvordan politiet kan møte lhbt+ befolkningen på bedre måter i fremtiden. Spørreundersøkelsen fikk en enorm respons etter terrorhendelsen i Oslo 25. juni 2022. Da den ble avsluttet, hadde 10238 personer svart. Undersøkelsen er ikke representativ, siden den er basert på selvrekuttering. Det høye antall svar gir likevel et viktig kunnskapsgrunnlag. Svarene på undersøkelsen indikerer at innbyggere som tilhører lhbt+ grupper har lavere tillit til politiet sammenlignet med befolkningen for øvrig. Mange av respondentene oppgir at de har vært utsatt for hatkriminalitet, men det er mange som sier at de ikke anmelder dette til politiet. Undersøkelsen er presentert i flere ulike fora både internt i politiet og eksternt overfor samarbeidsaktører og innbyggere. Funnene er også delt på politiets nettsider.¹

Utarbeide en strategisk rekrutteringsplan for politiet

Det er et mål å få flere søkere fra minoritetsgrupper som er underrepresentert i politiet. Det skal utarbeides en nasjonal strategisk rekrutteringsplan for å tiltrekke og rekruttere

¹ <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2022/10/20/lhbtiq-undersokelse/>

ansatte med relevant kompetanse og sikre nødvendig tilrettelegging, slik at det på sikt vil bli større grad av mangfold blant de ansatte på alle nivåer i politiet. Dette gjelder både til stillinger som krever politifaglig utdanning og stillinger som krever annen fagbakgrunn. Et av tiltakene som skal bidra til større grad av mangfold er en profileringskampanje som skal synliggjøre politiet som en attraktiv arbeidsplass for flere samfunnsgrupper. Et annet tiltak er mer aktiv deltakelse i statens trainee-program, som har som mål å rekruttere flere med funksjonsnedsettelse. Det er også behov for å vurdere innholdet i og bruk av hospiteringsordninger.

Aktiviteter:

Rekruttering

Politiet har en annonseringsmal med en mangfoldstekst som alle enheter i politiet bruker. Det er også utarbeidet en egen nasjonal rekrutteringsveileder som oppdateres jevnlig. Politiet har en egen temaside på intranettet om rekruttering og relevant informasjon, veiledning og lovverk i politiets personalhåndbok.

Det ble i 2022 utarbeidet en egen e-læring om rekruttering for ledere, hvor også rekruttering av mer mangfold er et tema. E-læringen ligger på politiets læringsportal Ransel. Politidirektoratet drifter et eget rekrutteringsnettverk med deltakere fra alle politidistrikt, særorgan og underliggende enheter som gjennomføres månedlig. Her blir ulike tema innen rekruttering satt på dagsorden.

Søkere og ansatte med innvandrerbakgrunn, nedsatt funksjonsevne og hull i cv 2022

Erfaring viser at flere søkere krysser av både for innvandrerbakgrunn, nedsatt funksjonsevne og hull i cv, noe som gir grunn til å anta at noen av avkrysningene ikke stemmer. Det er få søkere i kategoriene nedenfor som blir ansatt. Det har likevel vært en økning fra 2021 på 6 ansatte med hull i cv. Ansatte med nedsatt funksjonsevne ligger på samme tall som 2021. Prosentvis er det en økning fra 2 prosent ansatt med innvandrerbakgrunn i 2021 til 3,5 prosent i 2022.

Kategori	Søkere	Ansatte	Prosent
Innvandrerbakgrunn	4845	170	3,5
Nedsatt funksjonsevne	456	11	2,4
Hull i CV	811	15	1,8
Totalt	6112	196	

Tall fra SSB viser at politiet totalt har ligget stabilt på ca. 5 % andel ansatte med innvandrerbakgrunn over flere år. Det har delvis en sammenheng med antall søkere og plasser på Politihøgskolen, i tillegg til høye karakterkrav. Samtidig viser forskning fra Politihøgskolen at politiet har en vei å gå med å anvende og verdsette kultur- og språkkompetanse blant sine ansatte.

Arbeidsgiverprofilering

Det er utarbeidet en arbeidsgiverstrategi med tiltak som skal styrke politiets posisjon som en attraktiv arbeidsplass, hvor målgruppen er bl.a. personer med relevant kompetanse med etnisk minoritetsbakgrunn (innvandrerbakgrunn, samisk befolkning og nasjonale minoriteter), funksjonsnedsettelse og hull i CV-en. Følgende tiltak er igangsatt: Utarbeide en karriereside på politiet.no for å vise mangfoldet av oppgaver og behov i politiet, oppdatere bildebank som viser frem ansatte med ulike bakgrunner og identiteter i forskjellige stillinger i politiet, samt større tilstedeværelse på karrieredager og

bedriftspresentasjoner. Arbeidet vil bidra til å synliggjøre alle diskrimineringsgrunnlag og vil jobbes videre med i 2023.

Trainee-programmet

Traineeprogrammet er en del av statens satsing for å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne og hull i CV-en i arbeidsmarkedet. Programmet skal også sørge for nye ressurser og styrket mangfold i statlige virksomheter. Det er sendt ut informasjon om trainee-programmet til alle politidistrikter og særorgan med oppfordring til å anvende dette og dele erfaringer på tvers av distrikter og enheter. Det er flere distrikter som har deltatt i trainee-programmet i staten og vi ser at flere distrikter har tiltak for å øke andelen ansatte med nedsatt funksjonsevne, samtidig som flere har gode erfaringer med å ansette fra denne gruppen.

Kjønnsbalanse i operative stillinger

Det skal utarbeides en egen plan for å øke andelen kvinner som velger operativ tjeneste. Andelen kvinner i operative stillinger i politiet ligger på rundt 30 % totalt. Det er et mål at politidistriktene skal rekruttere og beholde kvinner i operative stillinger og legge til rette for lederutvikling. Det er satt egne måltall for å øke andelen kvinner i politilederstillinger. Rekruttering av kvinner til operativ tjeneste er viktig også for å sikre kjønnsbalanse i lederstillinger i den operative tjenesten. Målet om å få 40 % kvinner i politilederstillinger vil følges opp frem mot 2027.

Aktiviteter:

Det er nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra ulike deler av politiet som har satt i gang et arbeid med å få på plass en delplan for økt kjønnsbalanse i operative stillinger. Dette er en forutsetning for også å kunne øke kjønnsbalansen i politilederstillinger, da veien til disse lederstillingene ofte går via en operativ karriere. Arbeidsgruppen har så lagt gått gjennom forskning på feltet, innhenten informasjon om hemmere og fremmere gjennom en undersøkelse som ble sendt ut til alle politiutdannede kvinner i etaten, samt en mindre undersøkelse som er besvart av alle UEH-lederne (Utrykningsenheter). Arbeidsgruppen vil videre gjøre en analyse av innhentet data og har som mål å få på plass tiltak som kan bidra til å øke kjønnsbalansen i årene som kommer.

Rekruttering, utviklingsmuligheter og forfremmelse

Politiet mister verdifull kompetanse når kvinner i operativ tjeneste går over i annen type tjeneste når de etablerer familie og får barn. Dette bidrar også til at politiet mister fremtidige ledere innenfor operativ tjeneste. Foreløpige analyser av datamaterialet viser at turnusarbeid er den viktigste barrieren for at kvinner skal stå i operativ tjeneste etter at de har fått barn. Det er også et stort potensialt for å styrke lederes oppfølging og tilrettelegging før, under og etter graviditet for å rekruttere og beholde og kvinner i operativ tjeneste. Gode utviklingsmuligheter oppgis som en sentral faktor for at kvinner skal søke seg til og fortsette i operativ tjeneste. Dette er noen av områdene vil jobbe med videre og se på tiltak som kan bidra til å rekruttere og beholde flere kvinner i operativ tjeneste.

Kjønnsbalanse

Kjønnsbalanse er et viktig bidrag for å sikre den kompetansen politiet trenger. Per 31.12.2022 var det totalt 48 prosent kvinner i politiet. Tallet har de siste årene ligget stabilt høyt, som er en effekt av tidligere målrettet arbeid med rekruttering til bl.a. Politihøgskolen.

God kjønnsbalanse på Politihøgskolen vil bidra til flere kvinnelige politiledere i etaten på sikt, hvor politiet per 31.12.22 ligger på 26 prosent kvinner. Total andel kvinner i lederstillinger er 38 prosent. Andelen kvinnelige toppledere (politimester og visepolitimester) i politidistriktene ligger per 31.12.22 på 46 prosent. I overordnet plan for kjønnsbalanse i lederstillinger er det satt mål om 30 prosent kvinnelige ledere i politistillinger, og 40 prosent ledere totalt innen 2022. Det er en gradvis økning av kvinneandel i alle kategorier ledere i planperioden, som skyldes målrettet arbeid gjennom rapportering årlig av lokale måltall og tiltak.

Kvinnelige ledere	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Politi	18 %	20 %	21 %	23 %	24 %	25 %	26 %
Politijurist	37 %	39 %	44 %	47 %	51 %	53 %	52 %
Sivil	59 %	57 %	57 %	58 %	61 %	61 %	60 %
Total	30 %	32 %	34 %	35 %	37 %	37 %	38 %

Kvinnelige ansatte	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Politi	30 %	31 %	32 %	33 %	34 %	35 %	36 %
Politijurist	57 %	58 %	58 %	61 %	63 %	64 %	66 %
Sivil	67 %	67 %	67 %	66 %	66 %	64 %	66 %
Total	45 %	46 %	46 %	46 %	46 %	47 %	48 %

Ledergrupper	Kvinne	Mann	Totalt	Andel kvinner
Politidirektoratet	5	4	9	56 %
Nasjonalt ID-senter	3	1	4	75 %
Grensekommisariatet		1	1	0 %
Politiets IT-enhet	6	8	14	43 %
Politiets Fellestjenester	3	5	8	38 %
Totalt Andre enheter	17	19	36	47 %
Oslo pd	8	9	17	47 %
Øst pd	8	5	13	62 %
Innlandet pd	5	9	14	36 %
Sør-Øst pd	6	10	16	38 %
Agder pd	3	10	13	23 %
Sør-Vest pd	5	12	17	29 %
Vest pd	5	10	15	33 %
Møre og Romsdal pd	6	6	12	50 %
Trøndelag pd	7	8	15	47 %
Nordland pd	7	7	14	50 %
Troms pd	5	8	13	38 %
Finnmark pd	3	8	11	27 %
Totalt Distrikt	68	102	170	40 %
Utrykningspolitiet	3	8	11	27 %
Kripos	3	7	10	30 %
Politihøgskolen	3	6	9	33 %
ØKOKRIM	1	5	6	17 %
Politiets utlendingsenhet	4	5	9	44 %
Totalt Særorgan	14	31	45	31 %

Totalt for politiet	99	152	251	39 %
----------------------------	-----------	------------	------------	-------------

Tilrettelegge for inkluderende arbeidsmiljø og organisasjonskultur

Det skal være nulltoleranse for mobbing og trakassering. Arbeidsgiver skal legge til rette for en inkluderende organisasjonskultur, gjennom å sikre medvirkning, jobbe forebyggende, kontinuerlig og systematisk med å utvikle et helsefremmende arbeidsmiljø. Det må sikres at HMS-systemer og HMS-opplæring i etaten i tilstrekkelig grad inneholder tematikk som beskriver forutsetningene for å lykkes med mangfoldsarbeidet.

Det skal være et godt ytringsklima internt i politiet. Det må anerkjennes og aksepteres at medarbeidere kan ha ulike synspunkter, legges til rette for meningsbrytning, god dialog og at medarbeidere og ledere møter hverandre med respekt.

Aktiviteter:

Kartlegging

Medarbeiderundersøkelsen har spørsmål som omhandler inkludering, hvor medarbeiderne blir bedt om å vurdere egen arbeidsplass på en skala fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig):

- I min enhet er vi åpne og inkluderende overfor kollegaer, uavhengig av etnisk opprinnelse, alder, kjønn, funksjonshemming eller seksuell orientering (score 4,7)
- I min enhet behandles alle med respekt (score 4,5)

Undersøkelsen inneholder også spørsmål om ytringsklima hvor medarbeiderne blir bedt om å vurdere egen arbeidsplass på en skala fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig):

- På min arbeidsplass har vi stor grad av åpenhet (score 4,2)
- På min arbeidsplass opplever jeg det som trygt å si fra (score 4,1)
- På min arbeidsplass blir forholdene vi sier ifra om fulgt opp på en god måte (score 3,8).

I medarbeiderundersøkelsen 2022 svarte 4 prosent ja på spørsmålet om man i løpet av de siste 12 måneder har blitt utsatt for mobbing/trakassering på arbeidsplassen.

Det er gjennomført flere tiltak som er beskrevet nedenfor for å forbygge og hindre uønsket seksuell oppmerksomhet og seksuell trakassering. I tillegg har varslingsrutinene blitt revidert og det er startet opplæring til alle politidistrikter og særorgan som vil fullføres i 2023. Politiet har startet et arbeid med å evaluere etatens etterlevelse av varslingsrutinene. Håndtering av varslingsaker om seksuell trakassering og trakassering er inkludert i dette arbeidet. I den forbindelse skal det ses nærmere på om rutinene må endres. POD har nedsatt en intern arbeidsgruppe som skal innhente erfaringer fra distriktene. Det vil også være en styringsgruppe bestående av representanter fra organisasjonen som vil bidra inn i prosess og diskusjon av funn. Alle politidistrikter og særorgan har også gjennomført e-læring i etiske retningslinjer som ligger på politiets læringsplattform Ransel (obligatorisk kurs). Det er i flere deler av politiet vært foredrag om psykologisk trygghet.

Uønsket seksuell oppmerksomhet

I november 2020 gjennomførte politiet en arbeidsmiljøundersøkelse for å få kartlagt forholdene i hele etaten. Den viste at 904 personer, 6,6 prosent av etatens ansatte,

hadde opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet i 2020. Innsats for å forebygge mobbing og trakassering har stått på agendaen i flere år, og det ble igangsatt flere tiltak i etterkant av undersøkelsen som er videreført gjennom 2022.

I politiets overordnede HMS-handlingsplan for 2022, var fokus på uønsket seksuell oppmerksomhet satt opp som delmål 1 av 3 delmål: Ingen skal utsettes for mobbing, trakassering (herunder også seksuell trakassering) diskriminering eller annen uønsket atferd. I hvert møte i hovedarbeidsmiljøutvalget (HAMU) har status på tiltak knyttet til delmål blitt presentert. Alle politidistrikt og særorgan har også hatt lokale tiltak knyttet til delmålet. Delmålet videreføres i 2023.

Politidistrikt og særorgan har rapportert på deres tiltak i politiets styringsverktøy PSV og rapporteringen viser at det har vært et høyt fokus på temaet. Uønsket seksuell oppmerksomhet er et tema som løftes i ledersamtaler og i styringsdialogen internt i politiet. Holdningskampanjer og dilemmatrening har blitt gjennomført og temaet har vært oppe jevnlig i HMS-ledernetverket i etaten der også hovedverneombudet har deltatt.

Oslo politidistrikt utarbeidet en holdningskampanje høsten 2022, der de har fått utarbeidet fire filmer som skal bidra til å bevisstgjøre ansatte om hva seksuell trakassering handler om og bidra til refleksjon rundt kollegers og leders ansvar. Disse inneholder oppgaver for dilemmatrening samt en dreiebok for hvordan dette skal gjennomføres. Oslo politidistrikt sitt opplegg er blitt gjort nasjonalt og er forankret i Nasjonal ledergruppe som består øverste ledernivå i hvert politidistrikt. Alle politidistrikt og særorganer skal gjennomføre dette i løpet av januar 2023.

I mars 2023 vil det gjennomføres en ny arbeidsmiljøundersøkelse om uønsket seksuell oppmerksomhet. Her er det også innført en ny kategori under variabelen kjønn: *annen kjønnsidentitet*. Når den er gjennomført vil vi få et sammenligningsgrunnlag for hvilken effekt tiltakene i 2021 og 2022 har hatt og se om de som evt. krysser av for annen kjønnsidentitet skiller seg ut fra svarene ellers.

Det ble vurdert å ta inn spørsmål om flere diskrimineringsgrunnlag. Det ble ikke gjort til denne undersøkelsen, men det skal ses nærmere på om det kan inntas spørsmål om andre grunnlag i den ordinære medarbeiderundersøkelsen.

Tilrettelegge for informasjon og kommunikasjon på ulike språk

For å sikre nødvendig forståelse og ivaretagelse av rettssikkerhet skal det tilrettelegges for informasjon og kommunikasjon på ulike språk i møte med innbyggerne. Viktig informasjon som publiseres på politiets nettsider og i andre kanaler skal være tilgjengelig på flere språk.

Aktiviteter:

Det arbeides med en egen rammeavtale for skriftlige oversettelse for politiet. Denne vil etter planen foreligge i første tertial 2023. Dette kommer i tillegg til rammeavtale som omfatter muntlige oversettertjenester (tolk). Ved inngåelse av en fast avtale for skriftlige oversettelser er det en forventning fremover om å kunne tilrettelegge for mer informasjon på politiets nettsider og i andre kanaler på flere språk.

Handlingsplanen "Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid (2022-2025)" er i 2022 oversatt og publisert på nord-samisk og engelsk.

Kompetanse og kunnskap om samisk språk og kultur

Ansatte i politiet skal ha grunnleggende kjennskap til samisk kultur, historie og rettigheter. Det skal legges til rette for opplæring til bruk i politiet. Det er i dag også stor mangel på fagpersonell med samisk språk- og kulturkompetanse, og et stort behov for tolketjenester.² Det er behov for å øke rekrutteringen av fagpersonell med samisk språk- og kulturkompetanse både til stillinger som krever politiutdanning og annen fagbakgrunn. Det skal legges til rette for at politiets nasjonale styringsdokumenter oversettes til samiske språk og for mer informasjon på samiske språk på politiets nettsider.

Det er nødvendig med en helhetlig gjennomgang av lovpålagte krav og praksis for å sikre likeverdige tjenester og den enkeltes rettssikkerhet.

Aktiviteter:

Politidirektoratet har i 2022 deltatt i et samarbeidsprosjekt med Domstolsadministrasjonen, Kriminalomsorgsdirektoratet og Sekretariatet for konfliktrådene. Det er nedsatt en egen arbeidsgruppe som har kartlagt status og behov knyttet til ivaretagelse av samisk språk og kultur i tjenestene. I arbeidet er det særlig fokus på hvordan tjenestene møter innbyggere i områder som tilhører forvaltningsområdet for samiske språk. Arbeidet med kartleggingen er i slutfasen og ferdig rapport skal leveres våren 2023.

Det er i 2022 etablert faste møter med kontaktpersoner på Sametinget. I 2022 har det vært et særskilt fokus på oppfølging av Sametingets handlingsplan mot samehets, herunder tiltak 6 (Styrke dialog med politiet) og tiltak 16 (Lage en veileder for hvordan man anmelder samehets).

Justis- og beredskapsdepartementet ga i 2022, som en oppfølging av tiltak 66 i "*Frihet fra vold: Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024*", i oppdrag til Politidirektoratet å etablere et barnehus i Finnmark. Bakgrunnen for etableringen er å sikre at samiske barn utsatt for vold og overgrep får et tilbud tilpasset eget språk og kultur. I dag er det nasjonale ansvaret for tilbud til samiske barn lagt til Statens barnehus i Tromsø. Det pågår et arbeid knyttet til lokalisering av det nye tilbudet i Finnmark.

Støttesenter for kriminalitetsutsatte er et tilbud som kan hjelpe med informasjon og veiledning om å anmelde, få støtte hele veien fra anmeldelse til saken er avgjort, vitnestøtte før/under/etter en rettsak, og hjelp til å søke voldsoffererstatning. Politidistriktene Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark dekker fylker og kommuner som tilhører forvaltningsområdet for samiske språk. Informasjonsmateriell om støttesenteret er oversatt til samisk. Støttesenteret i Finnmark har nordsamisk språkkompetanse.

² Forvaltningsområdet for samisk språk består i dag av kommuner fra Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag. Det er kommunene selv som søker om å bli en del av forvaltningsområdet for samisk språk. Innlemmelse i språkområdet gir den enkelte språklige rettigheter i møte med offentlige organer.

Politiet er gjennom tiltak 60 i "Frihet fra vold: Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024" pålagt å sørge for at reinpolitiet har kompetanse til å bidra til forebygging og oppfølging av saker om vold i nære relasjoner i samiske områder. Finnmark politidistrikt er i resultatavtalen for 2023 gitt i oppdrag å iverksette tiltak som bidrar til økt kompetanse i forebygging av vold i nære relasjoner i reinpolitiet.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) la i august 2022 frem rapporten "Holdninger til samer og nasjonale minoriteter".³ I rapporten presenteres resultatene fra en kvantitativ undersøkelse om holdninger til samer og nasjonale minoriteter gjennomført i november 2021 av Kantar Public på oppdrag fra NIM. På bakgrunn av funn i rapporten fremmes en rekke anbefalinger. Flere av disse favner på tvers av sektorer, mens en av anbefalingene særlig retter seg mot politiet:

Anbefaling 5: Alle politidistrikter bør samle inn og publisere statistikk om hatefulle ytringer og hatkriminalitet mot samer og nasjonale minoriteter

Politidirektoratet vil arbeide for å følge opp anbefalingen fra NIM. POD har vært i dialog med NIM underveis i utarbeidelsen av planen og etter fremleggingen av denne.

Det er etablert et samarbeid med Sametinget for å følge opp tiltak i Sametingets handlingsplan mot samehets. Tiltak 16 i denne handlingsplanen er å lage en veileder for hvordan man anmelder samehets. Politidirektoratet og Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet har et pågående samarbeid med Sametinget for å følge opp dette tiltaket. Veilederen planlegges fremlagt før sommeren 2023.

Kompetanse og kunnskap om nasjonale minoriteter

Ansatte i politiet skal ha grunnleggende kunnskap om nasjonale minoriteter i Norge. Det skal legges til rette for opplæring til bruk i politiet, som omfatter de nasjonale minoritetenes kultur og historie og rettigheter. Dette er viktig for å bidra til god dialog, bygge tillit og sikre likeverdige tjenester.

Aktiviteter:

Gjennom dialogmøter med organisasjoner i utarbeidelsen av politiets handlingsplan er det gitt innspill på at politiet må ha mer kunnskap om de nasjonale minoritetene. På dette området planlegges det for kompetansehevende tiltak i 2023. Det er i ulike kanaler gitt informasjon om og oppfordring til å gjennomføre e-læringsprogrammet om samer og nasjonale minoriteter, utviklet av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ).⁴

Det vises til tidligere omtale av rapporten "Holdninger til samer og nasjonale minoriteter", som Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) la frem i august 2022.⁵ Særlig relevant er oppfølging av:

Anbefaling 5: Alle politidistrikter bør samle inn og publisere statistikk om hatefulle ytringer og hatkriminalitet mot samer og nasjonale minoriteter

Politidirektoratet vil arbeide for å følge opp anbefalingen fra NIM. POD har vært i dialog med NIM underveis i utarbeidelsen av planen og etter fremleggingen av denne.

³ <https://www.nhri.no/rapport/holdninger-til-samer-og-nasjonale-minoriteter-i-norge/>

⁴ Se <https://dfo.no/kurs>

⁵ <https://www.nhri.no/rapport/holdninger-til-samer-og-nasjonale-minoriteter-i-norge/>

Kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold (lhbt+)

Politiet må ha kunnskap om kjønns- og seksualitetsmangfold (lhbt+). Det er behov for å heve kompetanse og kunnskap om mangfoldsarbeid rettet mot lhbt+ i møte med innbyggerne og internt i politiet.

Aktiviteter:

I samarbeid med Rosa kompetanse er det utarbeidet en webinarrekke i seks deler som skal øke kunnskap om kjønns- og seksualitetsmangfold. Webinarrekken har seks deler med følgende tema:

- Del 1: Hvorfor skal politiet kunne noe om kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering?
- Del 2: Hvordan kan fordommer og stereotypier påvirke politiets arbeidshverdag?
- Del 3: Hvordan kan det oppleves å tilhøre en eller flere minoriteter?
- Del 4: Hva betyr begrepene kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering?
- Del 5: Hva kan du gjøre som ansatt i politiet for å bygge mer tillit?
- Del 6 Q&A: Hva lur du på når det gjelder kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og seksuell orientering?

Webinarene tas opp og legges ut på politiets læringsportal Ransel.

Det ble i forbindelse med Prideuka i Oslo gjennomført en fagdag på Politihøgskolen (PHS) hvor både ledere og ansatte i politiet var invitert. I tillegg var lhbt+ organisasjoner også invitert. Det planlegges for et fagseminar om kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk i forbindelse med Pride i Oslo 2023.

Det ble gjennomført en spørreundersøkelse i tilknytning til Pride i 2022, som handlet om tilliten til politiet, opplevelser med hatkriminalitet og hvordan politiet kan møte lhbt+ befolkningen på bedre måter i fremtiden. Spørreundersøkelsen fikk en enorm respons etter terrorhendelsen i Oslo 25. juni 2022. Da den ble avsluttet, hadde 10238 personer svart. Undersøkelsen er ikke representativ, siden den er basert på selvrekuttering. Det høye antall svar gir likevel et viktig kunnskapsgrunnlag. Svarene på undersøkelsen indikerer at innbyggere som tilhører lhbt+ grupper har lavere tillit til politiet sammenlignet med befolkningen for øvrig. Mange av respondentene oppgir at de har vært utsatt for hatkriminalitet, men det er mange som sier at de ikke anmelder dette til politiet. Undersøkelsen er presentert i flere ulike fora både internt i politiet og eksternt overfor samarbeidsaktører og innbyggere. Funnene er også delt på politiets nettsider.⁶

Målet er at tiltakene vil bidra til å gjøre politiet til en attraktiv arbeidsplass. Mer kunnskap om denne gruppen vil bidra til å levere bedre tjenester og være bevisstgjørende i f.eks. rekrutteringsprosesser. Vi vil i 2023 se på flere aktiviteter for å styrke rekruttering, tilrettelegging og tillit for denne gruppen.

⁶ <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2022/10/20/lhbtiq-undersokelse/>

Kompetanse og kunnskap om hatkriminalitet

Politiet skal ha kompetanse og kunnskap om hatkriminalitet, hvordan hatkriminalitet kan komme til uttrykk – fysisk og digitalt, og være i stand til å avdekke, forebygge og bekjempe slik kriminalitet uansett hvor i landet det inntreffer. Det er etablert et fagmiljø ved Politihøgskolen (PHS), som bidrar med både forskning og etter- og videreutdanning innen forebygging og etterforskning av hatkriminalitet.

Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet ble etablert i 2021 og er organisatorisk lagt til Oslo politidistrikt. Kompetansemiljøet skal bidra til å heve politidistriktenes kompetanse og kan veilede i konkrete saker. Kompetansen skal omfatte ulike deler av politiets arbeid; forebygging, etterretning, dialog og tillitsskapende arbeid, etterforskning og påtalebehandling. Det er et særskilt behov for å styrke kompetanse knyttet til hatkriminalitet som skjer på nett. Det er også gitt en særskilt føring om at kompetansemiljøet skal ivareta det samiske perspektivet.

Kompetansemiljøet vil ha jevnlig kontakt med landsdekkende organisasjoner som arbeider for grupper som har et særskilt vern. Nasjonalt kompetansemiljø skal videreutvikles og bidra til utvikling og deling av kunnskap.

Aktiviteter:

Politiet fikk i 2021 tildelt 7 mill. kroner til å etablere et nasjonalt kompetansemiljø for hatkriminalitet. Det nasjonale kompetansemiljøet skal, jf. tildelingsbrevet "tilby politidistriktene kompetanseheving på feltet og, ved behov, gi bistand i konkrete saker" samt "bygge på og forsterke allerede eksisterende miljøer som har kunnskap om feltet". Midlene er tildelt Oslo politidistrikt med bakgrunn i distriktets brede erfaring og kompetanse innen fagfeltet. Distriktet har også gjennom flere år hatt en viktig rolle i arbeidet med å veilede andre politidistrikter, bidratt til utvikling av studiet om hatkriminalitet ved Politihøgskolen og ved Obligatorisk årlig opplæring for etterforskere og påtalejurister.

Planlegging og gjennomføring av nasjonal opplæring

I 2022 har nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet gjennomført møter med ledergruppene i politidistriktene. Formålet har vært å gjøre politidistriktene kjent med mandatet og funksjonen til nasjonalt kompetansemiljø, samt forankre et arbeid med gjennomføring av nasjonal opplæring. Politidistriktene har blitt bedt om å sette sammen et team i hvert distrikt som i størst mulig grad favner alle sider ved politiets arbeid. Teamene skal få opplæring innen hatkriminalitet av kompetansemiljøet og skal selv sørge for videre kompetanseheving i eget distrikt (etter train the trainers-prinsippet). Gjennomføring av nasjonal opplæring vil foregå gjennom 2023.

Nasjonal konferanse

Nasjonalt kompetansemiljø for hatkriminalitet avholdt første nasjonale digitale konferanse 24. oktober 2022. Formålet med konferansen var å gi en grunnleggende innføring i hatkriminalitet i alt fra fenomenforståelse, identifisering og koding av saker til etterforskning og påtale. Konferansen ble formelt åpnet av politimester Beate Gangås og assisterende riksadvokat Torunn Salomonsen Holmberg.

Etter terrorhendelsen 25. juni 2022 har kompetansemiljøet i større grad enn tidligere drevet utadrettet virksomhet spesielt blant skeive organisasjoner. Utadrettet tillitsarbeid anses viktig for politiet i tiden fremover.

Videreutvikle statistikk og analyse av anmeldt hatkriminalitet

Politidirektoratet publiserer statistikk over anmeldt hatkriminalitet i den årlige STRASAK-rapporten om anmeldt kriminalitet og politiets straffesaksbehandling.⁷ Den nasjonale statistikken skal videreutvikles for å gi mer kunnskap om hvordan hatkriminalitet rammer ulike grupper.

Aktiviteter:

Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet vil fra 2023 ha oppgaver knyttet til videreutvikling av statistikk og analyse av anmeldt hatkriminalitet. Det vil bli utarbeidet en egen nasjonal rapport som gir en mer dyptgående oversikt, enn det som tidligere har latt seg gjøre gjennom den årlige STRASAK-rapporten som omhandler anmeldt kriminalitet og straffesaksbehandlingen på tvers av kriminalitetsområder.

Rettferdig politi – dialog, kommunikasjon og konflikthåndtering

Konseptet Rettferdig politi er utviklet for å bidra til kompetanseheving innen temaer som dialog, kommunikasjon og konflikthåndtering. Politiets dialog og møte med etniske og religiøse minoriteter er særskilt vektlagt. Opplæringen skal gjennomføres i alle politidistrikter.⁸ Gjennom opplæring av lokale instruktører ("train-the-trainers") skal det bygges kompetanse for å sikre videre opplæring og oppfølging i det enkelte politidistrikt. Dette for å bidra til varig effekt av tiltaket. Det skal i kurset legges vekt på bruk av eksempler, case og refleksjonsoppgaver. For å gjøre opplæringen relevant skal det tas utgangspunkt i regionale og lokale utfordringer.

Aktiviteter:

Den nasjonale opplæringen "*Rettferdig politi*" gjennomføres i samtlige politidistrikter i 2022/2023 og retter seg særskilt mot tjenestepersoner som arbeider operativt og forebyggende. Opplæringen skjer ved at nasjonale instruktører fra Politidirektoratet gjennomfører opplæring for lokale instruktører, som så får ansvar for holde opplæring videre i det enkelte politidistrikt ("train-the-trainers").

I forkant av opplæringen har de nasjonale instruktørene besøkt samtlige politidistrikter for å gi en orientering for ledergruppene, samt innhente erfaringer. Det har vært lagt vekt på å bruke eksempler, case og refleksjonsoppgaver og gjøre opplæringen relevant ved at det tas utgangspunkt i regionale og lokale utfordringer. Det er gode tilbakemeldinger fra politidistriktene som har gjennomført opplæringen.

I 2023 vil det bli arbeidet videre med å sikre at Rettferdig politi også tas inn i øvrige eksisterende opplæringsløp, for å sikre varig effekt av tiltaket. Det er også et formål å bidra til at prinsippene når bredt ut i etaten, på tvers av fagområder.

Mangfoldskoordinatorer i politiet

⁷ Se politiets nettside: <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/tall-og-fakta/anmeldt-kriminalitet-strasak/>

⁸ Opplæringen er opprinnelig utviklet og gjennomført i Oslo politidistrikt, men er videreutviklet og tilpasset nasjonal gjennomføring. Det er vist til gjennomføringen av *Rettferdig politi* i Oslo i tiltak 42 i *Regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion (2020-2023)*.

Alle politidistrikter og særorgan i politiet skal ha etablert en egen rolle som mangfoldskordinator, med fagansvar for mangfoldsarbeidet. Rollen skal videreutvikles og forventninger til arbeidet skal tydeliggjøres. For å sikre erfaringsutveksling på tvers av politidistrikter og særorgan skal det etableres et fagnettverk for mangfoldskoordinatorer.

Aktiviteter:

I 2022 er det opprettet en egen temaside på politiets intranettside (Kilden), som gir oppdatert informasjon om arbeidet med oppfølgingen av politiets handlingsplan for mangfold, dialog og tillit. Det er også etablert en egen gruppeside på politiets intranett (Kilden), hvor medarbeidere løpende kan holde seg oppdatert over aktiviteter og dele erfaringer.

I 2023 er det en ambisjon om å etablere et eget fagnettverk for mangfoldskoordinatorer i politidistrikter og særorgan i politiet. Det tas sikte på å gjennomføre minst en digital samling, hvor målet er å kartlegge hvordan arbeidet organiseres og foregår i praksis i dag og samle innspill til hvordan arbeidet kan videreutvikles. Mangfoldskoordinatorene jobber i dag i hovedsak mot innbyggerne. Vi vil også se på hvordan mangfoldsarbeidet i distrikter og særorgan i større grad kan samordnes med den interne arbeidet med mangfold for å ivareta aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Etablere dialog og møteplasser med ulike grupper av innbyggere

Politiet skal i større grad legge til rette for innbyggermedvirkning for å få bedre kunnskap om innbyggernes forventninger til politiet. Politiet skal nasjonalt og på distriktsnivå ta initiativ til å etablere dialog og egnede møteplasser med ulike grupper av innbyggere. Det er viktig både for å sikre gjensidig informasjonsutveksling og for å bygge relasjoner og tillit.⁹

Aktiviteter:

Det ble gjennomført en rekke dialog- og innspillsmøter i forbindelse med utarbeidelsen av politiets handlingsplan for mangfold, dialog og tillit. Det er et mål å fortsette dialogmøter med organisasjoner, både de som ble involvert underveis i utarbeidelsen av handlingsplanen samt utvide dialogen til øvrige organisasjoner.

I etterkant av terrorhendelsen 25. juni 2022 i Oslo, ble det gjennomført to dialogmøter på nasjonalt nivå med organisasjoner på lhbt+ feltet. Det ble fra Politidirektoratet gitt føringer om at politidistriktene skulle gå i dialog med lhbt+ organisasjoner i eget distrikt. Videre at det basert på denne dialogen måtte gjøres en vurdering av behov for tilstedeværelse og andre trygghetsskapende tiltak i forbindelse med Pride-arrangementer eller øvrige arrangementer som retter seg mot lhbt+ innbyggere.

Tiltak 12 i *Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer (2020-2023)* forankrer særskilt dialog mellom politiet og muslimske trossamfunn. Tiltaket er i 2022 fulgt opp både nasjonalt og på politidistriktsnivå. Politidirektoratet har i løpet av 2022 gjennomført flere dialogmøter med paraplyorganisasjoner på tros- og livssynsfeltet. Det er fra Politidirektoratet gitt føringer om at politidistriktene skal etablere dialog med trossamfunn lokalt. Det ble i 2022 gitt en særskilt føring om dialog i forbindelse med den

⁹ Tiltak 12 i *Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer (2020-2023)* forankrer særskilt dialog mellom politiet og muslimske trossamfunn.

religiøse høytiden Eid-ul-adha og tilstedeværelse ved moskeer eller andre samlingssteder.

Det er i 2022 etablert faste møter med kontaktpersoner på Sametinget. I 2022 har det vært et særskilt fokus på oppfølging av *Sametingets handlingsplan mot samehets*, herunder tiltak 6 (Styrke dialog med politiet) og tiltak 16 (Lage en veileder for hvordan man anmelder samehets).

Dialogmøtene videreføres i 2023. Det er en ambisjon om å utvide til faste møter som favner flere av de prioriterte målgruppene i handlingsplanene (jf. handlingsplanens punkt 1.1.).

Innbyggermedvirkning ved utvikling av politiets tjenester

Det er et mål å bidra til å sikre likeverdige tjenester for alle grupper av innbyggere. Det er viktig å få kunnskap om tjenestene treffer brukerne de er ment for og er nyttig for de som trenger dem. Det skal legges særskilt vekt på å innhente synspunkter fra innbyggere med ulik minoritetsbakgrunn.

Aktiviteter:

Politidirektoratet har utviklet strategien "*Økt tilgjengelighet for innbyggerne: Politiets kanalstrategi 2021-2025*". Strategien beskriver hvordan politiet skal møte innbyggernes behov i fremtiden i samspill mellom digitale og andre kanaler. Et sentralt utviklingsområde er å sette innbyggerne i sentrum ved utvikling av tjenester, for å kunne møte deres behov, ønsker og forventninger. Et sentralt tiltak er "Innbyggerstemmen" som har som mål å:

- forstå hva innbyggerstemmen kan bety i politiet
- teste ut innbyggerinvolvering i praksis
- legge til rette for implementering

I 2022 er det gjennomført en rekke aktiviteter hvor formålet har vært å bidra til større involvering av innbyggere fra ulike målgrupper for å få frem ulike innbyggerstemmer. Det har blant annet handlet om hvordan politiet møter barn og ungdom eller innbyggere som representerer ulike minoriteter, om hvordan de opplever politiet og hva de forventer av politiets tjenester. Det har vært også vært avholdt flere dialogmøter med representanter for ulike interesseorganisasjoner fra ulike minoriteter både nasjonalt og lokalt i politidistriktene.

I desember 2022 ble "*Innbyggerdagene*" gjennomført som nasjonal konferanse over to dager med representanter fra politidistrikter i hele landet. Programmet besto av foredrag og gruppearbeid, og samlet svært mange funksjoner i politiet som arbeider med forebygging og som samarbeider med andre aktører eller møter innbyggere i sitt daglige arbeid. Målet med Innbyggerdagene var å styrke kompetanse på innbyggerinvolvering og sette deltakerne i stand til å videreføre denne kompetansen når de kom hjem til sine respektive tjenestesteder. På dagsorden var blant annet temaer knyttet til mangfold, dialog og

tillit.

Rutiner for personkontroller

Politiet skal ha oppmerksomhet på praktiseringen av personkontroller og på hvordan disse oppleves av innbyggerne. Personkontroller skal registreres og dokumenteres etter gjeldende regler. Det skal være lett å finne dokumentasjonen ved behov (f.eks. ved klagebehandling). For å forebygge at kontroll oppleves som urettmessig eller diskriminerende skal politiet, så langt det er mulig, formidle og forklare grunnlaget for kontrollen.

Politiet skal videre utrede og prøve ut ulike tiltak for å forebygge at personkontroller oppleves som urettmessige eller diskriminerende. Det skal iverksettes et pilotprosjekt i Oslo, hvor det prøves ut en teknisk løsning som tilrettelegger for at det kan tilbys og utstedes en bekreftelse på gjennomført personkontroll. Dette tiltaket skal sees i sammenheng med øvrige tiltak som bidrar til økt tillit til politiet generelt og til gjennomføringen av personkontroller særskilt. Politiet skal involvere kommune, organisasjoner og andre relevante aktører i arbeidet. Pilotprosjektet skal evalueres. Et annet tiltak som skal vurderes er bruk av kroppsbåret kamera.¹⁰ Det skal innhentes erfaringer fra land som har iverksatt eller forsøkt dette, med vekt på hvorvidt tiltaket bidrar til økt tillit til politiet generelt og til gjennomføringen av kontroller særskilt.

Aktiviteter:

Pilotprosjekt er iverksatt fra 5. desember 2022. Det vil i testperioden, som løper frem mot slutten av 2023, utstedes kvitteringer ved personkontroller i et område som favner sentrale deler av Oslo. Intensjonen med piloten er å innhente kunnskap om hvordan en kvitteringsordning kan fungere i praksis, hvordan ordningen påvirker tilliten til politiet, og hvordan den kan påvirke politiets arbeidsmetoder.

Arbeidet med piloten vil løpe gjennom store deler av 2023. Det skal i henhold til oppdraget gjennomføres en evaluering av piloten. Politidirektoratet og Oslo politidistrikt ser behovet for at det sikres en ekstern evaluering av piloten. Politidirektoratet og Oslo politidistrikt samarbeider om hvordan evalueringen skal gjennomføres og det tas sikte på at evalueringen kan igangsettes i løpet av våren 2023.

I henhold til oppdraget skal arbeidet med en pilot om kvitteringsordning sees i sammenheng med øvrige tiltak for å øke tilliten til politiet generelt, og til gjennomføringen av politiets personkontroller særskilt. Oslo politidistrikt besluttet 1. oktober 2021 å nedsette en arbeidsgruppe som skal se på politikontroller i et diskrimineringsperspektiv. Det er også etablert en referansegruppe for arbeidet. Både i arbeidsgruppen og i referansegruppen er aktører utenfor politiet invitert inn til å delta. Det er etablert dialog med Oslo kommune, organisasjoner og andre relevante aktører. Denne arbeidsgruppen, som har arbeidet uavhengig av det pågående arbeidet med selve piloten med en kvitteringsordning, leverte ved årsskiftet rapporten "*Politikontroller i et diskrimineringsperspektiv*". Her gis det en vurdering av en rekke tiltak som hver for seg og samlet kan bidra til å styrke tilliten til politiet generelt og gjennomføringen av politiets personkontroller særskilt.

Det er en rekke andre tiltak i politiets handlingsplan for mangfold, dialog og tillit som må sees i sammenheng med tiltak knyttet til personkontroller. Dette gjelder:

- Rettferdig politi - kompetanseheving innen temaer som dialog, kommunikasjon og konflikthåndtering (gjennomføres i samtlige politidistrikter 2022/2023).
- Etablering av dialog og møteplasser med ulike grupper av innbyggere (nasjonalt og på distriktsnivå) for å sikre gjensidig informasjonsutveksling og for å bygge relasjoner og tillit.

¹⁰ Dette innebærer at politi i operativ tjeneste bærer et kamera på uniformen som kan benyttes til å dokumentere hendelsesforløp.

- Sikre gode rutiner og god informasjon om klageordningen i politiet.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) la i oktober 2022 frem rapporten *"Kontroller uten kontroll: En kartlegging av etniske minoriteters møte med norsk politi, og en menneskerettighetsvurdering av lovverk og praksis"*. Rapporten er basert på over 40 intervjuer med personer med etnisk minoritetsbakgrunn, i tillegg til en spørreundersøkelse besvart av nærmere 1600 elever på videregående skole fra Drammen og Oslo. Politidirektoratet var tilstede under lanseringen og deltok i panelsamtale. Rapporten gir verdifull kunnskap i arbeidet med både pilotprosjektet i Oslo politidistrikt, samt øvrige tiltak for å styrke tilliten til politiet og gjennomføringen av politiets personkontroller.

Andre sentrale områder/tiltak

Eksterne nettverk

Politiet er med i det internasjonale nettverket Nordic-Baltic network of policewomen (NBNP). Nettverkets formål er å inspirere, koordinere og dele kunnskap, erfaring og beste praksis fra likestillingsperspektiver mellom nordiske og baltiske land. Norge deltar med to representanter og nettverket har møter ca. 2 ganger i året.

Politiet er representert i det statlige mangfoldsnettverket som består av åtte statlige virksomheter og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO). Nettverket deler erfaringer og beste praksis innen mangfoldsarbeid og er en aktiv pådriver for å sette mangfoldsarbeidet på agendaen. Politiet er representert med 2 representanter og det avholdes møter ca. hver sjette uke. Nettverket fikk tildelt kompetansemidler fra DFØ i 2021 til et forskningsprosjekt om hvilke tiltak for økt mangfold som virker og om mangfold kan være et konkurransefortrinn i statlig sektor. Prosjektet ble ferdigstilt i 2022 og vil følges opp videre.

Deltidsarbeid

Totalt er det 833 personer som jobber deltid i politiet. Det er 4,2 prosent av de ansatte som jobber deltid i politiet. Av disse er 80,7 prosent kvinner og 19,3 prosent menn.

Majoriteten er mellom 32 og 61 år. Deltidsprosent varierer, men vi finner at de fleste har en deltidsstilling mellom 40% til 80 % eller mer.

Det ble sendt ut en undersøkelse for å få mer informasjon om årsaker til deltid og om dette var uønsket deltid. Spørreundersøkelsen er utformet basert på malen som ligger på Bufdir sine sider. 44% svarte på undersøkelsen og av disse var 82 % kvinner. 72 % av de som svarte jobber i sivile stillinger i politiet. Det er flere ulike grunner til deltid, men det som oppgis hyppigst er delvis pensjonering grunnet uføre, omsorgsoppgaver i familien og at det er for slitsomt å jobbe i fulltidsstilling. De fleste oppgir likevel *annet* som årsak. Etter at undersøkelsen ble sendt ut er det kommet flere tilbakemeldinger om at helse/skader/sykdom er årsak til deltidsstilling, noe som ikke dekkes av spørsmålene i undersøkelsen. 19 % av de som har svart sier at de ønsker eller er tilgjengelige for å jobbe mer. Det er viktig informasjon vi vil ta med oss videre arbeidet.

Stillingsprosent	
20% eller mindre	57
21-39 %	76
40-59 %	265
60-79 %	196
80% eller mer	239
Total	833

Aldersgrupper	
20-25	82
26-31	47
32-41	136
42-51	205
52-61	270
62-70	93
Total	833

Midlertidige stillinger

Som andre virksomheter har også politiet behov for noe midlertidige ressurser, dette knytter seg for eksempel til store nasjonale prosjekter. Gjennom pandemien fikk politiet tilført midler til midlertidige ressurser for å håndtere grenseoppdraget. I 2022 ble det også tilført midler til midlertidige ressurser for å håndtere asylregistrering av flyktninger fra Ukraina. Dette vises særlig igjen i Politiets utlendingsenhet. Nyutdannede politi starter ofte i en midlertidig stilling i starten av sin karriere, men bemanningsoversikten viser at de aller fleste får fast jobb i løpet av noen år.

	Andel midlertidige		
	Kvinner	Menn	Totalt
Distrikt	5,4 %	4,0 %	4,7 %
Oslo	5,1 %	2,0 %	3,4 %
Øst	7,0 %	7,5 %	7,3 %
Innlandet	7,0 %	7,7 %	7,4 %
Sør-Øst	4,5 %	4,3 %	4,4 %
Agder	5,4 %	2,4 %	3,8 %
Sør-Vest	7,4 %	4,6 %	6,0 %
Vest	6,5 %	3,3 %	4,8 %
Møre og Romsdal	2,6 %	1,4 %	2,0 %
Trøndelag	2,9 %	2,0 %	2,4 %
Nordland	3,4 %	2,3 %	2,8 %
Troms	5,1 %	6,8 %	6,0 %
Finnmark	4,6 %	5,8 %	5,1 %
Særorgan	12,8 %	9,1 %	10,9 %
Politihøgskolen	11,8 %	7,5 %	9,7 %
Utrykningspolitiet	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Kripos	4,2 %	2,6 %	3,4 %
Økokrim	7,3 %	4,3 %	5,8 %
Politiets utlendingsenhet	29,5 %	17,9 %	22,7 %
Andre enheter	3,4 %	1,6 %	2,4 %
Politidirektoratet	8,4 %	2,4 %	5,9 %
Nasjonalt ID-senter	11,5 %	6,3 %	9,5 %
Grensekommisariatet	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Politiets IT-enhet	1,4 %	0,7 %	0,9 %
Politiets fellestjenester	0,4 %	3,3 %	1,5 %
Totalt	6,0 %	4,3 %	5,2 %

Foreldrepermisjon

Politiet har videre til enhver tid et stort antall ansatte i vikariater for medarbeidere i permisjon, spesielt foreldrepermisjoner eller permisjoner for å tiltre annen stilling internt i etaten eller utenfor etaten.

Kategori	Antall uker			Andel uker	
	Kvinne	Mann	Totalt	Kvinne	Mann
Politistillinger	12 262	6 799	19 061	64 %	36 %
Påtalejurister	1 876	551	2 427	77 %	23 %
Sivile stillinger	3 533	1 203	4 736	75 %	25 %
Totalt	17 671	8 553	26 224	67 %	33 %

Lønnskartlegging

Kvinnens lønn i prosent av menns. Grunnlønn + faste tillegg

Politistillinger

Politistillinger Distrikt / særorgan	Politi betjent 1	Politi betjent 2	Politi Betjent 3	Politi første betjent	Politi over betjent	Politi inspektør	Politi stasjons- sjef	Andre ledere
Politidirektoratet					93,6 %	102,4 %		
Politiets IT-enhet					99,2 %			
Oslo pd	99,1 %	100,2 %	99,9 %	101,1 %	94,6 %	100,2 %		
Øst pd	99,3 %	101,7 %	104,1 %	100,3 %	100,4 %	103,1 %	100,4 %	101,9 %
Innlandet pd	99,9 %	99,8 %	97,7 %	100,8 %	97,4 %	99,4 %		93,4 %
Sør-Øst pd	100,1 %	98,9 %	99,6 %	100,8 %	99,5 %	94,8 %		101,1 %
Agder pd	100,1 %	99,6 %	99,3 %	97,8 %	99,4 %	97,5 %	99,6 %	99,3 %
Sør-Vest pd	100,8 %	100,8 %	100,9 %	97,0 %	100,7 %	100,7 %		
Vest pd	100,2 %	100,8 %	100,6 %	99,9 %	100,0 %	96,8 %		
Møre og Romsdal pd	99,9 %	103,3 %	101,1 %	99,1 %	100,4 %	104,7 %	100,5 %	105,0 %
Trøndelag pd	99,9 %	100,4 %	99,7 %	102,2 %	99,0 %	105,9 %		103,4 %
Nordland pd	99,9 %	100,4 %	100,5 %	105,4 %	99,3 %	99,2 %		95,4 %
Troms pd	100,1 %	100,9 %	98,8 %	103,5 %	100,2 %	99,8 %		98,5 %
Finnmark pd	102,0 %	102,2 %	102,9 %	100,0 %	96,7 %	85,6 %		98,4 %
Utrykningspolitiet					100,4 %	100,0 %		
Kripos	97,4 %	107,5 %	101,1 %	98,6 %	98,5 %	95,7 %		
Politi høgskolen					102,2 %	93,5 %		
ØKOKRIM	100,2 %	99,9 %			101,6 %	99,4 %		

Politiets utlendingsenhet	99,5 %	96,2 %	96,7 %		96,8 %			
Totalt for etaten	100,0 %	100,8 %	100,6 %	100,4 %	98,6 %	97,2 %	98,3 %	97,3 %

Sivile stillinger

Distrikt / særorgan	Konsulent	Første-konsulent	Senior-konsulent	Rådgiver	Senior-rådgiver	Prosjekt-leder
Politidirektoratet				99,1 %	93,8 %	
Nasjonalt ID-senter				95,2 %	93,3 %	
Politiets IT-enhet		90,5 %		102,3 %	99,7 %	112,5 %
Politiets Fellestjenester	101,9 %	113,2 %		97,6 %	99,3 %	
Oslo pd	106,8 %	99,1 %	99,5 %	98,8 %	90,9 %	
Øst pd		101,7 %	100,1 %	95,8 %	99,5 %	
Innlandet pd		103,5 %	97,8 %	95,5 %	99,3 %	
Sør-Øst pd		101,4 %	100,7 %	99,2 %	97,8 %	
Agder pd	102,6 %	102,9 %	95,3 %	99,0 %	102,3 %	
Sør-Vest pd		100,5 %	97,1 %	98,7 %	101,1 %	
Vest pd		103,2 %	100,9 %	98,3 %	99,5 %	
Møre og Romsdal pd		99,3 %	102,9 %	102,0 %	94,4 %	
Trøndelag pd	102,5 %	101,3 %	103,0 %	96,6 %	92,1 %	
Nordland pd		100,2 %	100,4 %	102,2 %	92,9 %	
Troms pd	105,5 %	103,9 %	101,5 %	99,3 %	96,0 %	
Finnmark pd	100,1 %	98,4 %	97,3 %	97,3 %	90,1 %	
Utrykningspolitiet		99,6 %		87,0 %		
Kripos	109,7 %		101,0 %	97,9 %	97,4 %	
Politi høyskolen	95,8 %	98,7 %	92,2 %	101,7 %	96,8 %	
ØKOKRIM				97,7 %	103,3 %	
Politiets utlendingsenhet	101,1 %	86,2 %	98,0 %	97,5 %	96,9 %	
Totalt for etaten	93,6 %	99,1 %	98,2 %	97,2 %	95,3 %	109,7 %

Lederstillinger

Lederstillinger	Kvinnens andel av menns lønn
Politiinspektør	90,8 %
Kontorsjef	92,6 %
Avdelingsdirektør	96,1 %
Seksjonssjef	92,1 %
Avdelingsleder	100,7 %
Fagdirektør	90,0 %

Distrikt / særorgan	Kategori			
	Politi	Påtale	Sivile	Totalt
Politidirektoratet	101,1 %		88,1 %	90,7 %
Nasjonalt ID-senter			94,2 %	94,2 %
Grensekommisariatet			136,7 %	136,7 %
Politiets IT-enhet	99,2 %		104,2 %	104,2 %
Politiets Fellestjenester	0,0 %		87,6 %	87,0 %
Oslo pd	94,0 %	98,5 %	93,9 %	95,3 %
Øst pd	97,7 %	97,1 %	100,1 %	97,2 %
Innlandet pd	94,2 %	83,2 %	93,7 %	94,1 %
Sør-Øst pd	97,7 %	89,8 %	91,4 %	95,8 %
Agder pd	95,0 %	93,3 %	93,0 %	94,2 %
Sør-Vest pd	95,8 %	89,9 %	87,7 %	94,7 %
Vest pd	94,8 %	93,2 %	96,5 %	94,2 %
Møre og Romsdal pd	94,7 %	86,6 %	95,3 %	94,9 %
Trøndelag pd	96,6 %	94,5 %	95,0 %	96,7 %
Nordland pd	92,9 %	82,5 %	90,1 %	92,3 %
Troms pd	95,8 %	101,0 %	100,2 %	98,5 %
Finnmark pd	89,7 %	97,7 %	89,6 %	93,1 %
Utrykningspolitiet	92,6 %		78,1 %	76,6 %
Kripos	93,7 %		87,3 %	90,3 %
Politihøgskolen	96,4 %		98,7 %	96,4 %
ØKOKRIM	95,2 %	100,0 %	92,6 %	91,9 %
Politiets utlendingsenhet	89,2 %	83,8 %	102,6 %	96,6 %
Totalt for etaten	95,2 %	91,8 %	90,0 %	95,0 %

Kvinner ligger noe under menn i gjennomsnittlig lønn, men det har vært en gradvis tilnærming siden 2015. Årsaken til at det ligger lavere for 2022 skyldes at det tidligere er rapportert utfra grunnlønn, men at det for 2022 også er tatt med faste tillegg. Lønnsforskjeller kan muligens forklares ut fra variabler som bl.a. ansiennitet, turnover, samt at det fortsatt er flere menn i lederstillinger. Det er godt kjent at det er kjønnsforskjeller innen ulike fagområder i politiet, f.eks. at det er en overvekt av kvinner som jobber med vold og seksuelle overgrep og en overvekt av menn i operative stillinger. Fremover vil vi jobbe med å kartlegge dette ved å se nærmere på lønnsforskjeller i arbeid av lik verdi.

Rolleforståelse

Justis- og beredskapsdepartementet fikk 11. januar 2023 overlevert rapporten fra Rolleforståelseutvalget. Utvalget ble satt ned av Justis- og beredskapsdepartementet etter anmodning fra Politidirektoratet høsten 2021 for å gjennomgå forholdet mellom politiet og Norsk narkotikapolitiforening (NNPF). Utvalget peker på kritikkverdige forhold knyttet til politiets forhold til interesseorganisasjonen NNPF og kommer med flere anbefalinger.

Politidirektoratet har i påvente av utvalgets rapport iverksatt en rekke tiltak for å sikre at politiet har god rolleforståelse og høy etisk bevissthet. Det er nedsatt en egen arbeidsgruppe i Politidirektoratet, som skal koordinere oppfølgingen av anbefalingene fra utvalget. Arbeidet gis høy prioritet og vurderes som viktig for politiets tillit i befolkningen.

Tiltak og aktiviteter – politidistrikter og særorgan

Politidistriktene og særorganene er ulike både med tanke på størrelse, ressurser og geografi. Det gjør at de må tilpasse arbeidet med mangfold og likestilling til lokale forhold. Rapporteringen fra distriktene og særorganene har ulikt omfang og detaljeringsgrad. Det er mye godt arbeid som gjøres, samtidig som vi også har en vei å gå for å sikre lik praksis i rapporteringen fra de ulike enhetene. Dette vil arbeides videre for å sikre mer likeartet rapportering.

Oslo politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Mangfoldskontakter	OPD sine dedikerte stillinger opp mot etniske minoritetsmiljøer og trossamfunn skal bestå, og vurderes videreutvikles
Rettferdig politi	Fokus på dialog og kommunikasjon uten fordommer er sentralt i Undervisningen "Rettferdig politi". Samtlige operative i OPD skal ha fått denne opplæringen innen utgangen av 2023, og det skal lages en oppfølgingsplan for denne opplæringen som skal være ferdig innen utgangen av 2025.
Trening (ip) med mangfoldsperspektiv	Øvelser knyttet til oppdrag i særskilte boområder med skal fortsatt tas inn i den obligatoriske treningen for innsatspersonell (IP-treninger). Politioperativ Fagutvikling (POF) vurderes styrket for å sikre mangfoldsperspektiv på IP-treninger.
Klagesaksoppfølging	Klagesaksrapporten videreføres. Det utarbeides forslag til tydelige retningslinjer for oppfølging av klagesaker i OPD, både på individ-, organisasjons- og strukturnivå, herunder de klagesakene som mottas som handler om diskriminering. Det skal også jobbes internt og i samarbeid med POD for å synliggjøre klageordningen bedre, og å forenkle tilgjengeligheten for den som ønsker å klage. Læringspunktene fra de enkelte klagesakene skal anvendes som organisasjonslæring.
Overordnet kommunikasjonsplan	Det utarbeides en egen overordnet kommunikasjonsplan for mangfold i OPD med fokus på det arbeidet som gjøres på mangfold i politidistriktet. Planen skal ha en offensiv innretning med tanke på å spre informasjon internt og eksternt. Ivaretagelse av mangfoldsperspektiv skal inn i retningslinjer for politiets tilstedeværelse på sosiale medier som Twitter, Snapchat, Instagram og Facebook. Minoritetsorganisasjoner inviteres inn i dette arbeidet. Det utarbeides tydeligere retningslinjer for å informere involverte, både internt og eksternt ved hendelser som vekker offentlighetens interesse. Ved større hendelser og alvorlige straffesaker der nabolag berøres, skal GDE-leder som hovedregel delta på pressebrief sammen med talsperson fra FEE/Etterforskning, for å kommunisere hvordan det jobbes forebyggende med å trygge nærmiljøet. Der det er naturlig inviteres også berørt kommune eller bydel til å delta på pressebriefen.
Effektive oversettelsesverktøy	Arresten, operasjonssentralen og FUF knyttes til det pågående avhørsprosjektet som handler om tale til tekst, herunder oversettelse av dette (Kunstig intelligens). Det nedsettes også arbeidsgruppe som skal legge frem forslag til strakstiltak på oversettelse
Kunnskap og kontrollpraksis	Oslo politidistrikt skal i samarbeid med Oslo kommune og minoritetsorganisasjoner lage en kunnskapsbasert oversikt over problemer ved dagens kontrollpraksis, og foreslå tiltak for utbedring

Kontrollperspektiv i ip-trening	Rapporten om retningslinjene for kontroll med fokus på det juridiske aspektet revideres. Arbeidet med fokus på ordensjuss og retningslinjer ved kontroll i IP-treningen videreføres
Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkrim	Nasjonalt Kompetansemiljø innen hatkrim skal lage en fem-års plan for sitt arbeid. Denne skal inneholde planer for dialog med sivilsamfunnet, intern og ekstern kompetanseheving med mer. Gruppen vurderes styrket for bedre å kunne jobbe med avdekking av saker innenfor sitt saksområde på internett, og skal inngå i det pågående arbeidet med innføring av kunstig intelligens i OPD, for å se på hvordan dette kan brukes bedre i politiets arbeid mot hatkriminalitet. Organiseringen skal evalueres og vurderes endret for optimalisering.
Rekruttering	Distriktet skal gjennomføre tiltakene i Oslo politidistrikt sin handlingsplan for mangfoldsledelse og mangfoldsrekruttering, og denne skal revideres årlig!. Oslo politidistrikt sitt arbeid "Helhetlig rekrutteringsprosess" som blant annet omfatter økt rekrutteringskompetanse i OPD på mangfold ⁱⁱ , skal videreføres. Det skal tydeliggjøres gjennom satsingen hvordan mangfoldskompetanse er en kvalifikasjon i seg selv.
Kompetanseplanlegging	Behov for videreutvikling av mangfoldskompetanse og iverksettelse av tiltak for økt mangfoldskompetanse, skal beskrives i alle stabene og driftsenhetenes kompetanseplaner. Det skal fremgå hvilke kompetansetiltak som rettes mot økt mangfoldskompetanse. I tråd med etatens <i>Veileder i kompetanseplanlegging</i> skal det vurderes og beskrives både hva slags mangfoldskompetanse det er behov for, og hvilke tiltak som skal gjennomføres
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Engasjert PHS til å forske på Oslo politidistrikt sin evne til å rekruttere IP3 personell av begge kjønn. Der vil vi forsøke å identifisere faktorer som påvirker hvem som søker og ikke søker IP3 kurs. Brukt kvinnelige instruktører på tema/introdager der vi gir info om UEH tjenesten og opptakskravene.
Lokal mangfoldsplan	Planen vil følges opp løpende i planperioden frem til 2027. Distriktet søkte i 2021 DFØ om kompetansemidler til arbeid med flerkulturelt mangfold. Arbeidet ble ferdigstilt i 2022 og det ble utarbeidet en rapport med anbefalinger til Politimesterens ledergruppe.
Pride	Distriktet er en aktiv bidragsyter i Pride i Oslo og deltok aktivt i sentrale flere arrangementer, blant annet et fagseminar i regi av Politidirektoratet, Politihøgskolen og Oslo politidistrikt.

Øst Politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Identifisere resurspersoner i mangfoldsarbeidet	Kartlegge kompetansepersoner i distriktet og etablere nettverk
Økt kjønnsbalanse i lederstillinger	Avholdt workshop for å kartlegge hvor distriktet er i dag med tanke på kjønnsbalanse. Innhentet og kartlagt eksisterende tiltak, eksisterende datagrunnlag og eksisterende innsikt. Det er igangsatt flere tiltak som lederutvikling og -opplæring, mentorprogram, variere stedfortredere, tilpasse utlysningstekster slik at lederstillinger blir mer attraktive for kvinnelige søkere og faglig påfyll for ledere. Effekten av tiltakene er for tidlig å si noe om.
Rekruttering	Gjennomfør flere opplæringer innen rekruttering, hvor det har vært fokus på å øke mangfold og hindre diskriminering gjennom eksempelvis ikke-diskriminerende kvalifikasjonskrav, fremme mangfoldskompetanse på ulikt sett og oppfordre

	underrepresenterte grupper til å søke. Gjennomført opplæringer direkte knyttet til sak, eksempelvis diskriminerings saker hvor det har vært fokus på hva som har blitt gjort og hva som skal gjøres.
Veileder for mangfold og inkludering	Rekruttering som et virkemiddel for å skape økt mangfold. Mange av momentene som tas opp i veilederen har blitt implementert og er nå en del av rekrutteringsarbeidet. Allikevel vil rekruttering bli sett på igjen som en del av dette prosjektet for å kartlegge om tiltakene virker og om det er andre tiltak som kan igangsettes.
Nedsatt funksjonsevne og hul i cv	Oversikt over hvor mange som har søkt og fått stillinger med hensyn innen nedsatt funksjonsevne, hul i CV og etnisk minoritetsbakgrunn i Øst pd, og innenfor stillingskategorier og fagområder.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Planlegger i forkant av opptak søke å tilby egne temadager/treninger for interesserte kvinner hvor man informerer om IP3 og kan delta på IP3 relatert trening.
Lokal mangfoldsplan	Det er startet et arbeide med en lokal plan som skal inneholde planlagte og gjennomførte tiltak som fremmer likestilling på diskrimineringsgrunnlagene kjønn, etnisitet, nedsatt funksjonsevne, LHBT (seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet)

Innlandet politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Nedsatt funksjonsevne og hul i CV	Deltatt i traineeprogrammet og ansatt 2 personer. En med nedsatt funksjonsevne og en med hul i cv. Har et godt samarbeid med NAV.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Hatt fokus på rekruttering av kvinner i UEH. Gjennom informasjon, kursutlysningstekst, stillingsutlysningstekst ved flere driftsenheter og direkte dialog med kvinner ved IP4 trening. Det er innstilt 3 kvinner til opptak 2023.
Økt kjønnsbalanse i lederstillinger	Gjennom vår rekrutteringspolicy har vi benyttet enhver anledning til å fremme kjønnsbalanse ved å oppfordre kvinner til å søke.

Sør-Øst politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Nedsatt funksjonsevne og hul i cv	Det besluttet å ta i bruk sentrale virkemidler for å øke andelen nyansettelser i denne målgruppen.
Økt kjønnsbalanse i lederstillinger	Har de siste årene arbeidet aktivt- med å øke andelen kvinnelige ledere
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Det ble gjennomført seleksjon/opptak til IP-3 grunnkurs i mai 2022. 3 kvinner var påmeldt, men 2 trakk seg før opptaket. Politidistriktet ser at det er nødvendig å fortsatt jobbe systematisk framover for å få flere kvinner til å søke. Dette må gjøres ved ordinær IP-4 trening og i samarbeid med de geografiske driftsenhetene.

Handlingsplan for mangfold, dialog og tillit	Distrikt har gjort handlingsplan for å styrke politiets arbeid med mangfold, dialog og tillit kjent i politidistrikt. Det er foreløpig ikke utarbeidet en lokal plan. Politidistriktet vil prioritere dette arbeidet i 2023.
--	--

Agder politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Nedsatt funksjonsevne og hul i cv	HR iverksatte systematiske samtaler med rekrutterende leder i alle ansettelsessaker i 2022. Målet var å øke bevisstheten mtp søkere med nedsatt funksjonsevne, hull i cv-en, personer med minoritetsbakgrunn eller øvrige hensyn. Vår erfaring er at det har blitt større bevissthet rundt vårt ansvar knyttet til mangfoldig rekruttering, og dette blir dokumentert i saksframstillingen til ansettelsesrådet.
Økt kjønnsbalanse i lederstillinger	I 2022 har vi forfordelt kvinnelige søkere på ledelsesstudier. Det vil ta litt tid før vi ser om dette fører til flere kvinnelige søkere til lederstillinger, da flere holder på med etter- og videreutdanningen i 2022/2023. Vi har fortsatt tro på at dette kan være et fornuftig tiltak for å få flere kvinner i lederstillinger
Etablere samarbeid med NAV	Dialogen med NAV har vært god. Det har vært en medarbeider i stab i 2022, som ledd i inkluderingsdugnaden, og vedkommende kom etter dette ut i fast jobb utenfor politiet.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Politidistriktet har etter noen år uten noen kvinner i UEH, lykkes med å få inn 3 kvinner. Operative enheter holder i samarbeid med HR på med å lage planer for å øke kvinneandelen ytterligere. Flere kvinner i denne vil virke stimulerende for andre kvinner å søke seg til denne tjenesten.

Sør-Vest politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Rekruttering	Har satt fokus på å innkalle personer med nedsatt funksjonsevne, innvandrerbakgrunn eller hull i cv til intervjuer
Sosiale medier	Viser frem mangfold aktivt i sosiale medier
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Distriktet har innhentet data og hatt en Work-shop med kvinnelige ansatte, for å kartlegge potensielle årsaker til frafall fra operative stillinger. Systematisering av denne kunnskapen vil anvendes for videre oppfølging. Det er påbegynt et arbeid som skal se på hospiteringsordning, inkludert finansiering, for kvinner som instruktør. Det er utarbeidet interne retningslinjer, forankret i handlingsplan under utarbeidelse om mangfold og kjønn, som slår fast at kvinnelig IP3 som blir gravid skal få tilbud om å være instruktør i periode med graviditet. Dette for å sikre tilhørighet til det operative fagmiljøet lengst mulig, og unngå unødig langt opphold fra operativ tjeneste, ved å både ha fravær før fødsel og i barselperioden etter fødsel. I tillegg arrangeres Infodager til alle ansatte om IP3. Av opprinnelig ni tildelte plasser for 2023 ble tre kvinner selektert og rekruttert for utdanning. Dette gir en andel på 33,3% kvinner for 2022.

Bistått forskningsprosjekt	Distriktet har bidratt i et større forskningsprosjekt i regi av Oxford Research som omhandlet tiltak og effekt av mangfold i offentlige virksomheter.
----------------------------	---

Vest Politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Forankring av mangfoldarbeidet	Det er vedtatt at AMU underutvalg skal ha ansvar for ARP og implementering av handlingsplan for politiets arbeid med mangfold, dialog og tillitt. Underutvalget ledes av leder for Felles forebyggende enhet, og består av hovedverneombud, tillitsvalgte, og representanter fra Stab for HR og HMS.
Kartlegging	Gjennomført workshop for å identifisere hindre for likestilling/risiko for diskriminering og årsaker til dette
Nedsatt funksjonsevne og hull i CV	Har ansatt en kandidat med hull i CVen og en med nedsatt funksjonsevne. I tillegg har vi hatt kandidater på arbeidstrening/tiltak via NAV og ser at dette bidrar til positiv erfaring med målgruppen. HR seksjonen har også presentert traineeprogrammet for ledergruppen og vil fortsette å ha fokus på arbeidet fremover
Øke kvinneandelen i operative stillinger	Fokus på å rekruttere og beholde kvinnelige instruktører. De siste årene er det rekruttert inn unge kvinnelige instruktører som har et operativt og pedagogisk talent. For å beholde disse over tid, har vi nå åpnet opp for at de kan hospitere i andre operative stillinger, slik at de tilegner seg nyttig erfaring og kompetanse Kompetanse innenfor UEH og instruksjon, gjør kvinner attraktive for operative lederstillinger. Vi har de senere årene levert 4 kvinner "tilbake" til operative lederstillinger. Av 3 plasser på instruktørutdanning i 2022, har 2 av plassene gått til kvinner.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Kvinner med et operativt talent tilbys et forkurs der en har fokus på grunnferdigheter. I 2022 gjennomførte vi et slikt kurs med 15 kvinner fra hele politidistriktet. Blant deltakerne ble var det en klar anbefaling om å opprettholde tilbudet. Vi ser at selv om kurset fikk gode tilbakemeldinger, var resultatene at UEH opptaket ikke umiddelbart fikk flere kvinner.

Møre og Romsdal politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Nedsatt funksjonsevne og hull i CV	Det er godt samarbeid med NAV. To personer er tatt inn via NAV for å ha arbeidstrening. Det ble gitt tilbud til to kandidater med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV. Begge kandidatene takket nei til stillingen.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	I 2022 var tre av åtte deltakere kvinner fra distriktet som ble sendt på UEH kurs. Kvinner som er i UEH i dag er oppfordret til å motivere andre polititjenestekvinner til å søke.

Økt kjønnsbalanse i lederstillinger	Det er jobbet aktivt med å opprettholde kjønnsbalanse i lederstillinger. Distriktet har en egen plan for kjønnsbalanse i lederstillinger som følges opp med flere ulike tiltak.
-------------------------------------	---

Trøndelag politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Rettferdig politi	Distriktet har det siste året gjennomført rettferdig politi for operativt personell, og det er planlagt at dette skal utvides til andre medarbeidergrupper i tillegg.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Det ble arrangert en egen dag for kvinner i politiet hvor fokuset var å belyse arbeidsoppgavene til de ulike operative fagene. IP3 hadde egen stand med leder UEH og flere IP3 damer som reklamerte godt for den type tjeneste. Det ble informert om opptakskrav og utdanning, samt at det var en tydelighet på at det var behov for flere kvinnelige IP3. Noen uker senere etterspurte NB kandidater som kunne tenkes var interessert i opptak hos de i løpet 2023. NB ønsket i den forbindelse å knytte aktuelle kvinner opp mot idrettshøgskolen og samtidig gi disse kvinnene en ukes opphold på PNB. Dette for å informere og motivere flere kvinner til å søke operativ tjeneste og BT. Trøndelag meldt inn 2 aktuelle kandidater.
Øke kjønnsbalansen i lederstillinger	Distriktet har jobbet aktivt og tema har et vedvarende fokus hos ledelsen i politidistrikt. Distriktet ligger over forventet måloppnåelse som et resultat av dette arbeidet.

Nordland politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Forankring	Alle ledere har fått informasjon om handlingsplan for mangfold, dialog og tillit. Vi har også arrangert opplæring
Rekruttering	Alle ledere har fått opplæring i rekruttering og hva som forventes og hvilke hensyn som skal tas, når det gjelder søkere med nedsatt funksjonsevne, nasjonalitet, hull i cv osv.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	UEH ledere har gjennomført motiverings samtaler med aktuelle kvinnelige kandidater. Vi har ansatt flere unge kvinnelige kollega i Nordland som vi ønsker å motivere til tjeneste i UEH, noe vi tror vil øke søknadene til IP3 kursene fremover.
Øke kjønnsbalansen i lederstillinger	Det er nedsatt ei arbeidsgruppe som har utarbeidet en handlingsplan for rekruttering i distriktet. I 2023 vil det bli igangsatt et samarbeidsprosjekt med workshops hvor de tre nordligste politidistriktene skal jobbe sammen med rekrutteringsutfordringene, uten at dette er spesifikt rettet mot lederstillinger. Andelen kvinnelige ledere har økt de senere årene uten at det har vært jobbet konkret med rekruttering av kvinner til lederstillinger.

Troms politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Forankring	Distriktet monitorerer likestilling og minoritetsoversikt tett, og har et bevisst forhold til mangfold i organisasjonen.
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Det ble for første gang gjennomført eget informasjonsmøte for potensielle kvinnelige søkere. Deltakerne gav positive tilbakemeldinger på møtet og tiltaket vil bli videreført. 7 deltakere på IP3 grunnkurs, hvor alle bestod kurset. 2 av de 7 som ble sendt på grunnkurset var kvinner. Kvinneandelen utgjorde dermed ca 28 %.

Finnmark politidistrikt

Tiltak 2022	Beskrivelse
Mangfoldskoordinator	Koordinatoren vil ha spesielt fokus på at likestilling på diskrimineringsgrunnlagene kjønn, etnisitet, nedsatt funksjonsevne, LHBT (seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet) fremmes gjennom tiltak og prosesser i distriktet.
Rekruttering	Rekrutteringsrutinen er revidert høsten 2022, men arbeidet med mangfold, likestilling og inkludering i rekrutterings-prosessene er et kontinuerlig arbeid. Rekrutterings-rutinen revideres årlig.
Forfremmelse og utviklingsmuligheter	Det er startet en prosess med å jobbe mer strategisk med kompetanseplanlegging, -utvikling og -styring, der en ønsket effekt er at vi skal klare å beholde ansatte litt lengre. Å jobbe med strategisk kompetanseplanlegging kan ansees som et forebyggende tiltak om mot mangfold og likestilling.
Lønns- og arbeidsvilkår	I lokale lønnsforhandlinger vurderes medarbeidernes bidrag også opp måt hvordan de fremmer et godt og inkluderende arbeidsmiljø, med respekt for mangfold, kompetanse og erfaringsbakgrunn.
Mulighet for å kombinere arbeid og familieliv	Resultatet av hjemmekontorordningen som ble innført under covid og videreført bidrar til en enklere hverdag for mange av medarbeiderne, som videre fører til økt trivsel på arbeidsplassen. Gode muligheter for å kombinere arbeid og familieliv regnes av mange i organisasjonen som en vesentlig faktor for trivsel på jobben og i hverdagen generelt, samt en stor fordel med å jobbe i Finnmark PD
Øke kjønnsbalansen på IP3-kursene ved Politihøgskolen	Distriktet har høy bevissthet på å legge til rette for at kvinner skal få være med på egne premisser og med egne grenser.

Kripos

Tiltak 2022	Beskrivelse
Rekruttering	I alle våre kunngjøringstekster står det at inkludering og mangfold er en styrke. Og at vi trenger medarbeidere med ulike kompetanser, bakgrunn, erfaring og perspektiver. Dersom det er kvalifiserte søkere med funksjonsnedsettelse, hull i CV-en eller innvandrerbakgrunn, skal vi innkalle minst én søker i hver av disse gruppene til intervju. Her oppfordrer vi også til å krysse av for dette i vår rekrutteringsportal. I innstillingen er det krav til å oppgi hvor mange søkere som evt har oppgitt at de kommer inn under noen av kategoriene.
Forfremmelse og utviklingsmuligheter	Dette er et kontinuerlig arbeid som er forankret i ledergruppen i Kripos. Ansatte har mulighet til forfremmelse og utviklingsmuligheter. For eksempel legges det til rette for at ansatte kan gjennomføre kompetansehevende kurs og utdanning.
Lønns- og arbeidsvilkår	Per nå har vi ingen lokal lønnspolitikk men vi har som mål at arbeidet med lønnspolitikken starter i januar 2023. Hensikten er at arbeidsgiver og arbeidstaker har ett felles styrende dokument som er kjent og benyttes. Men ledelsen i samarbeid med HR har fokus på ansattes lønns- og arbeidsvilkår.
Tilrettelegging	Vi jobber kontinuerlig med å tilrettelegge arbeidsplassen der det er behov. Dette gjøres i samarbeid med verneombud ved avdelingene, bedriftshelsetjenesten og NAV. Kripos skal ta samfunnsansvar ved å bidra til at personer utenfor arbeidsmarkedet får arbeidspraksis. I samarbeid med NAV tilbyr vi arbeidstrening, og ordning med lønnstilskudd fra NAV. I 2022 hadde vi inne to personer, en innen fagområdet IT-brukerstøtte. Den andre personen hadde arbeidsoppgaver innen blant annet bilhåndtering og resepsjon.
Mulighet for å kombinere arbeid og familieliv	Gjennom et arbeidslivsløp vil ansatte oppleve ulike situasjoner både privat og på arbeidsplassen. Vi jobber for å ha en god livsfasepolitikk og legge til rette ved behov. For eksempel å gi mulighet til å jobbe hjemme eller å jobbe redusert. Arbeidsgiver har ansvar for et forsvarlig arbeidsmiljø, så det må tas hensyn både til den enkeltes situasjon, men også for den totale arbeidsstokken. Slik at det ikke blir for stor arbeidsbelastning på enkelte arbeidstakere over tid.
Andre relevante områder (f.eks. arbeidsmiljø)	I forkant av at vi tar i bruk nye lokaler har vi blant annet besøkt virksomheter som har universell utforming for å høre deres erfaringer. BHT og vernetjenesten er med i arbeidet. Ansatte er blitt invitert til å spille inn særskilte behov til egen arbeidsplass. Og det er gjennomført individuelle møter med disse. Det er viktig å ta tak i negative situasjoner tidlig. Dersom det er vanskelig å løse en konflikt/dårlig arbeidsmiljø på et lavt nivå går HR inn i situasjonen. Hvis ikke det gir resultater henter vi bistand fra BHT eller andre resurspersoner utenfor Kripos.

Økokrim

Tiltak 2022	Beskrivelse
Nedsatt funksjonsevne og hull i cv	Har ansatt én midlertidig medarbeider med nedsatt funksjonsevne og to faste medarbeidere med hull i CV-en. Ingen av de nyansatte har innvandrerbakgrunn. Når søkere med nedsatt funksjonsevne, innvandrerbakgrunn eller hull i CV-en melder om fortrinnsrett via Rekrutteringsportalen og er kvalifisert for stilling ved Økokrim, kaller vi inn minst én innenfor hver av gruppene til intervju. Vår rekrutteringsrutine og innstillingsmal inneholder informasjon om dette.

Politiets IT-enhet

Tiltak 2022	Beskrivelse
Arbeidsmiljø	Gjennomført foredrag om psykologisk trygghet, både for ledere og for alle ansatte. Lederne har fått foredrag fra psykolog med fokus på mental helse på arbeidsplassen i forbindelse med verdensdagen for psykisk helse. På selve verdensdagen for psykisk helse inviterte vi alle ansatte til foredrag fra en med personlige erfaringer med psykiske utfordringer. PIT har også stort fokus på feedback-kultur, i organisasjonen generelt, og på nyansattdagene spesielt.

Politiets fellestjenester

Tiltak 2022	Beskrivelse
Mangfold og inkludering	Mangfold og inkludering har vært et fast punkt på samlinger for utvidet ledergruppe i 2022 og vil fortsette i 2023. Det arbeides med informasjon, holdningsarbeid og bevisstgjøring gjennom refleksjonsoppgaver og diskusjoner. Gjennom dette vil vi sikre at ledere blir bevisst sin mangoldskompetanse og i stand til å bruke denne aktivt i sin lederrolle. Vi har i tillegg et mål om å benytte trainee-programmet i Staten til å rekruttere nyansatte med hull i CVen eller med funksjonsnedsettelse. Vi er i dialog med NAV Vestre Aker vedr. trainee-programmet og vil lage en samarbeidsavtale med dem.

Politi­høgskolen¹¹

Minoritetstall – søkere og studenter

Politi­høgskolen har over mange år arbeidet aktivt for å rekruttere flere søkere og studenter fra underrepresenterte grupper til politiutdanningen, og har en særlig satsing knyttet til gruppen med innvandringsbakgrunn. For å kunne måle utviklingen på området er det i mange år gjennomført en årlig undersøkelse blant nye studenter (B1-studenter). Hovedhensikten er å kartlegge tilfanget av- og utviklingen i studenter med annen språk- og kulturkompetanse, på grunn av politietatens økende behov for slik kompetanse i et stadig mer flerkulturelt samfunn. Fra og med 2021 gjennomføres den samme undersøkelsen også blant søkere. Slik får vi et mer direkte mål på søkerinteressen blant de aktuelle minoritetsgruppene, samt at vi ved å sammenligne resultatet på de to telletidspunktene kan identifisere hvorvidt opptaksprosessen i seg selv gir noen utslag på minoritetsandelene.

Det siste året er det gjennomført 26 ulike rekrutteringstiltak som retter seg direkte mot personer med innvandringsbakgrunn. Noen eksempler på dette er gratis svømmeopplæring, skolebesøk på skoler med høy andel elever med innvandringsbakgrunn, veiledningssamtaler, samarbeid med mangfoldskoordinatorer i politidistrikt, oversettelse av materiell på flere språk, produksjon av ny rekrutteringsfilm, med mer. Politi­høgskolens eget rekrutteringsteam settes også sammen ut fra en målsetting om at minst 50 prosent av teamet skal ha minoritets-bakgrunn.

Kjønnsbalanse

Det er mange år siden Politi­høgskolen drev målrettet rekruttering av kvinner. Tidligere hadde man et mål om å oppnå en kvinneandel på minimum 40 prosent. Dette målet ble nådd første gang i 2012. Siden den gang har kvinneandelen hatt naturlige svingninger, men trenden har vært stadig økende. Kvinneandelen har sunket noe i år sammenlignet med den historisk høye kvinneandelen i 2021 på nær 60 %. Fjorårets høye kvinneandel har sannsynligvis sammenheng med de svært høye poenggrensene i det opptaket. Generelt sett er det slik at kvinner har bedre karakterer og dermed høyere poengsummer enn menn, og når poeng-grensene stiger gjør ofte kvinneandelen det også. Målet bør være så jevn kjønnsfordeling som mulig.

Innvandrerbakgrunn

Tall fra SSB pr. 1. januar viser at andelen i den norske befolkning med innvandrerbakgrunn er 18,9 prosent²⁹. Interessen blant innvandrerungdom for å velge politiutdanning er altså ikke representativ for befolkningssammensetningen. Andelen B1-studenter med innvandrer-bakgrunn var 4,2 prosent i 2018 og er 4,4 prosent i år. Den bredere definerte gruppen innvandringsbakgrunn utgjør til sammen 12,9 prosent i år. I studentundersøkelsen oppgav 54 av respondentene å ha innvandringsbakgrunn. Omregnet for hele kullet kan vi da anta at antallet studenter som har innvandringsbakgrunn er 65 studenter i år, mot 57 studenter i fjor.

Samer og nasjonale minoriteter

Studenter med samisk tilhørighet utgjør 0,5 % av studentene. For hele B1-kullet tilsvarer dette 3 studenter. Ingen av dem som har besvart undersøkelsen i år har oppgitt at de tilhører en nasjonal minoritet.

¹¹ Utdrag fra Politi­høgskolens opptaksrapport 2022

Søkerundersøkelsen – reelle søkere (søkerinteresse)

Mens studentundersøkelsen kartlegger hvor stor andel av de som ble tatt opp til politiutdanningen i år som hadde minoritetsbakgrunn, gir søkerundersøkelsen informasjon om den faktiske søkerinteressen blant disse minoritetsgruppene. Spørsmålene som besvares i de to undersøkelsene er identiske. Søkerundersøkelsen ble sendt ut til alle 1 611 reelle søkere i april. 917 svarte på undersøkelsen, dvs. svarprosenten er 57 prosent (2021: 64 %). Søkerundersøkelsen ble gjennomført for første gang i 2021.

Samlet var det en nedgang i søkerinteresse i år når alle minoritetsgruppene sees samlet, fra 19,5 til 18,4 prosent. Imidlertid økte søkerinteressen fra 6,6 til 8 prosent blant gruppen som har innvandrerbakgrunn. Det er særlig denne gruppen det er ønskelig å øke rekrutteringen fra, da annen språk- og kulturkompetanse er størst i denne gruppen. 16,4 prosent av de reelle søkerne har opplyst å ha innvandringsbakgrunn. Inkluderes samisk befolkning (0,7 prosent) og nasjonale minoriteter (1,3 prosent) er det totale tallet 18,4 prosent søkere med minoritetsbakgrunn. Særlig knyttet til rekrutteringsarbeidet kan det være hensiktsmessig å fortsette innsamling av minoritetstall blant søkere, da det er dette tallmaterialet effekter av rekrutteringstiltak kan måles mot.

Søkere med innvandrerbakgrunn utgjør 8,8 % av de reelle søkerne. Blant studentene utgjør denne gruppen kun 4,4 %. Det er i denne minoritetsgruppen at flest faller fra underveis i opptaksprosessen. Dette var tilfellet også i fjor, men frafallet har blitt større i år. Den samlede minoritetsandelen blant B1-studentene er 13,4 prosent i år, mens denne andelen utgjør 18,4 prosent blant søkerne (differanse på 5 prosentpoeng)

Etter- og videreutdanning

Det har de siste fem årene vært overvekt av menn både blant innstilte/reelle søkere og studenter. Andelen kvinner ligger mellom 39 og 46 prosent, og vi ser muligens en tendens til at kvinneandelen øker, da den har vært høyere de siste to årene. Årets kvinneandel har sunket noe fra i fjor, både blant søkere og studenter, men endringen er marginal.

Det er naturlig å anta at andelen kvinner på etter- og videreutdanning på sikt vil øke, i takt med at andelen kvinner som tas opp på bachelorutdanningen har økt de senere årene. Når de ferdigutdannede kommer tilbake for å videreutdanne seg etter å ha fått jobb i politiet, regner vi med at søkermassen vil gjenspeile den økte kvinneandelen ute i politiet.

Det er to fagområder som tradisjonelt har overvekt av kvinner – *sivile utdanninger* og *forebygging og mangfold* – slik har det vært de siste fem årene. På *Sivile* har andelen sunket med over 16 prosentpoeng fra 2017/18, men har de siste tre årene ligget stabilt på rundt 65 prosent. På *Forebygging og mangfold* er andelen på omtrent samme nivå som for fem år siden.

Øvrige fagfelt har alle de siste fem årene overvekt av menn, så mønstrene gjentar seg. *Politioperative* utdanninger er gjennomgående fagfeltet med klart lavest kvinneandel, og har ikke hatt høyere andel kvinner enn 25,6 prosent de siste fem årene.

Tittel på rapport

Utgitt:

Utgiver:

ISBN: xxx

Foto: xxx

Vedlegg 10 Oversendelse plan rolleforståelsesutvalget

Vi viser til Justisdepartementets supplerende tildelingsbrev nr. 1, til tildelingsbrevet for 2023, datert 08.02.2023. I forbindelse med oppfølgingen av Rolleforståelsesutvalgets rapport ber departementet om rapportering på følgende punkter:

- Status på allerede iverksatte tiltak
- Plan for oppfølging av anbefalinger som gis i rapporten
- Tidsperspektiv for oppfølging og gjennomføring av de ulike anbefalingene

Siden noen av anbefalingene fra Rolleforståelsesutvalget er beslektet med anbefalinger fra Jensenutvalget og Greco, har Politidirektoratet utarbeidet en felles oppfølgingsplan. Oppfølgingsplanen gir en oversikt over alle anbefalinger fra hhv. Rolleforståelsesutvalget, Jensenutvalget og Greco. Anbefalingene fra Rolleforståelsesutvalget er førende for rekkefølgen på anbefalinger og for nummereringen i planen. Som det fremkommer av planen, har politiet planlagt tiltak for å svare ut alle anbefalingene i utvalgsrapporten. I tillegg til tiltakene som inngår i den vedlagte planen er følgende avbøtende tiltak med relevans for rolleforståelse gjennomført i politiet:

- Brev til enhetene 8.7.2021. I tillegg til at det ble opprettet et eksternt utvalg, iverksatte POD en rekke tiltak med umiddelbar virkning overfor politidistrikter og særorgan.
 - All støtte og utbetalinger til lag og foreninger ble inntil videre stanset i påvente av kartlegging
 - Ordninger med lønnstrekk for medlemskontingenter ble stanset
 - Gjennomgang og kvalitetssikring av informasjonsmaterieill som brukes av politiet blant annet i skolen
- Kartlegging rolleutøvelse, integritet og habilitet – brev fra POD til enhetene 31.8.2021
 - Praksis i enhetene for behandling av søknader om støtte til frivillige lag og foreninger
 - Praksis for ansattes bruk av politiet som kontaktinformasjon (bruk av postadresse og epostadresse) – blant annet når ansatte representerer en forening.
 - Praksis for ansattes bruk av uniform og politiets logo
 - Oversikt over eventuelle disiplinærsaker vedrørende politiansattes habilitet
 - Praksis for behandling av søknader om bierverv og for utarbeidelse av lokalt register over slike saker, herunder enkeltpersonforetak
- Felles oppfølgingsplan for anbefalinger fra Europarådets antikorrupsjonsorgan (Greco) og Jensen-utvalget, blant annet:
 - Policy for etikk og antikorrupsjon vedtatt 30.6.2022
 - Nasjonal løsning for registrering og behandling av søknader om bierverv lansert august 2022
 - Spørsmål om korrupsjon lagt til i medarbeiderundersøkelsen våren 2022
 - Politidistrikter og særorgan bedt om å følge opp rapporten fra Jensen-utvalget
 - Etske retningslinjer for politiet ble fastsatt allerede i 2018. Det er fastsatt en dreiebok og et obligatorisk e-læringskurs i etiske retningslinjer. Dette materialet skal oppdateres.
- Gjennomgang av politiets regelverk for tilskudd, gaver, støtte til velferdstiltak mv og fastsettelse av oppdatert *Instruks om økonomi og regnskap*
 - Tydeliggjøring av krav til utbetaling av tilskudd og støtte til lag og foreninger (velferdsmidler)
 - Tydeliggjøring av krav til gaver til og fra virksomheten

Plan følger under:

Felles oppfølgingsplan – anbefalinger fra Rolleforståelsesutvalget (RFU), Jensenutvalget og Greco

Nr.	Anbefaling	Tiltak	Frist/status	Ansvar	Involvering
1	<p>RFU: Ledelse og internkontroll: POD må sørge for at det gjennom internkontroll i hele politiorganisasjonen sikres etterlevelse av normer som klargjør hvilken rolle tjenestepersoner opptre i.</p> <p>Jensenutvalget:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppfølging og dokumentasjon av bekymringsmeldinger om instruksbrudd mv. • Styrke internkontrollen • Politiledere må lede læring • Konkretisering av kravene til yrkesetisk standard og profesjonalitet 	<p>Bevisstgjøring og opplæring med utgangspunkt i etiske retningslinjer, rapport om etikk og antikorrupsjon og instruks for bierverv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fastsettelse og innfasing av ny instruks om bierverv for polititjenestepersoner • Erfaringsbase for etiske dilemmaer på politiets intranett • Utarbeide egne dilemmaer til bruk i opplæring om rolleforståelse, ytringsklima og bierverv • Krav til at det gjennomføres dilemmatrening hvor også rolleforståelse er ivaretatt tilpasset alle medarbeidere • Utarbeide en dreiebok som skal inneholde etisk dilemmatrening/dilemmaspill/kurs • Rapportering fra enhetene på gjennomført opplæring knyttet til etikk, rolleforståelse og anti-korrupsjon. 	<p>31.12.2023</p> <p>Publisert og innfasing igangsatt</p>	<p>HR- og HMS-avdelingen</p>	

		<p>Oppdatering av etiske retningslinjer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innarbeide høringsinnspill • Vurdere egne punkt om rolleforståelse og bierverv i etiske retningslinjer • Utvikle regelverk rundt medarbeideres bruk av sosiale medier. <p>Internkontroll:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Økt fokus på oppfølging av at regler og normer på risikoutsatte områder etterleves • Utarbeide en første versjon av ledelsens gjennomgang vedrørende internkontroll som legges frem for ledelsen <p>Utarbeide en veileder om foredragsvirksomhet</p> <p>Utarbeide en erfaringsbase med aktuelle foredrag innen politifaglige områder.</p>	<p>Påbegynnes august, ferdig: 31.12.2023</p> <p>31.12.2023</p> <p>30.6.2023</p> <p>31.12.2023</p>	<p>HR- og HMS-avdelingen</p> <p>Styringsavdelingen</p> <p>Politifagavdelingen</p>	<p>Kommunikasjonsstab og Juridisk stab</p> <p>Beredskapsavdelingen</p>
2	<p>RFU: Ytringsklima: POD må sørge for at det iverksettes tiltak for å bedre ytringsklimaet i politiet, særlig med sikte på å trygge tjenestepersoners ytringsfrihet gjennom klargjøring av ytringsfrihetens viktighet og dens grenser.</p>	<p>Varsling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjennomgang og oppdatering av varslingsrutinene • Bedre systemunderstøttelsen vedrørende notoritet for bekymringsmeldinger/varsling <p>Legge til spørsmål om rolleforståelse og bierverv i medarbeiderundersøkelsen 2024.</p>	<p>31.12.2023</p> <p>15.1.2024</p>	<p>Arbeidsgruppe for varsling</p> <p>HR- og HMS-avdelingen</p>	

	<p>Bevissthet om relevante etiske retningslinjer som kan fremme et saklig debattklima, bør styrkes.</p> <p>Jensenutvalget:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilrettelegge for et godt og trygt ytringsklima • Oppfølging og dokumentasjon av bekymringsmeldinger om instruksbrudd mv. <p>Greco: Opplærings- og bevisstgjøringsaktiviteter med hensyn til varslings på alle nivåer</p>	<p><i>Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid (2022-2025):</i></p> <p>Ytringsklima er tatt inn som en bestanddel i tiltak 7 – tilrettelegge for inkluderende arbeidsmiljø og organisasjonskultur. I 2023 utvikles blant annet egen modul om mangfold, herunder om ytringsklima, til politiets ledergruppeutviklingsprogram.</p> <p>Følge opp resultater fra medarbeiderundersøkelsen, herunder spørsmål om ytringsklima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Enheter med høyest forekomst av forsøk følges opp særskilt med egne handlingsplaner/tiltak • Gjenta spørsmålene i 2024 for å måle effekten av tiltak over tid. 	<p>Løpende</p> <p>Løpende</p>	<p>Arbeidsgruppe for mangfold, dialog og tillit (HR- og HMS-, Beredskaps- og Politifag-avdelingene)</p> <p>HR- og HMS-avdelingen</p>	
3	<p>RFU: Opplæring og medlemskap i foreninger: Kompetanseheving av politiet bør ikke skje på en måte som krever medlemskap i en privat forening.</p>	<p>Gjennomgang for å sikre at interne kompetansehevende tiltak på vegne av politiet ikke overlates til frivillige politiforeninger, eventuelt andre interesseorganisasjoner (se i sammenheng med kartlegging av foreninger).</p> <p>Tydeliggjøre føringer for at deltakelse på konferanser i regi av politiforeninger.</p>	<p>31.5.2023</p> <p>31.5.2023</p>	<p>Politifag-avdelingen</p> <p>Politifag-avdelingen</p>	

		<p>Vurdere behovet for konferanser mv. i regi av POD som fagmyndighet (og evt. politidistrikter og særorgan).</p> <p><i>Kompetansepoeng som grunnlag for lønnsopprykk (ordningen er stoppet/endret).</i></p>	<p>30.6.2023</p> <p><i>Gjennomført (i 2020)</i></p>	<p>Politifag-avdelingen</p> <p>HR- og HMS-avdelingen</p>	
4	<p>RFU: Opplæring og kunnskapsbygging: POD bør lage en nærmere plan for fordeling av ansvaret for opplæring mellom politiets organer. Det bør vurderes om ansvaret for opplæring av politiet bør inntas som en av politiets oppgaver i politiloven § 2.</p>	<p>Utarbeide en plan for fordeling av ansvaret for opplæring mellom politiets organer.</p>	<p>30.6.2023</p>	<p>Politifag-avdelingen</p>	<p>Beredskaps-avdelingen</p>
5	<p>RFU: Formidling av erfaringsbasert kunnskap: Det bør gjøres til et tema og oppfordres til refleksjon blant politiansatte over makten som ligger i rollen som formidler av erfaringsbasert kunnskap.</p> <p>Jensenutvalget: Kunnskapsbasert erfaringslæring, ikke</p>	<p>Se tiltak under anbefaling 1.</p>			

	hendelsesstyrt saksbehandling.				
6	RFU: Økonomi og tilskudd: POD bør sørge for at forvaltningen av penger etterlever økonomi-regelverket.	Følge opp etterlevelse av Instruks for økonomi og regnskap – ta ut en oversikt over utbetalinger til lag og foreninger.	Årlig med frist 1. mars	Styringsavdelingen	
7	RFU: Angående bruk av politi i private foreningers navn: Foreninger med tilknytning til politiet bør være oppmerksom på faren for at utenforstående kan oppfatte dem som representanter for politiet, og ta hensyn til dette blant annet ved valg av navn på foreningen.	<p>Invitere frivillige politiforeninger til dialog om anbefalingene i rapporten og da særlig i forhold til bruk av politi i foreningsnavnet.</p> <p>Utarbeide totaloversikt over frivillige politiforeninger og norske og internasjonale foreninger hvor politiet som virksomhet er medlemmer eller representert i styret.</p>	<p>31.05.2023</p> <p>30.06.2023</p>	<p>Håkon Skulstad</p> <p>Styringsavdelingen</p>	
8	RFU: Forebygging og vitenskapelig, kunnskap: Politiet må basere informasjon og virksomhet på det som til enhver anses som vitenskapelig kunnskap. Det må forskes mer på politiets forebyggende virksomhet.	<p>Presisere PODs rolle som fagmyndighet for politiets forebyggende arbeid samt tydeliggjøre politiets rolle og ansvar opp mot samarbeidende etater.</p> <p>Retningslinjer for politiets rolle i rusforebyggende arbeid skal oppdateres og tydeliggjøres.</p> <p>Dette må ses i sammenheng med Helsedepartementets fellesoppdrag om å etablere et tverrsektorielt rusforebyggende arbeid. Oppdraget er</p>	<p>30.06.2023</p> <p>31.12.2023</p>	<p>Politifagavdelingen</p> <p>Politifagavdelingen</p>	

		<p>en del av regjeringens forebyggings- og behandlingsreform på rusfeltet. Det må avklares hvem som har ansvar for kunnskap i ulike sammenhenger.</p> <p>Gå i dialog med Politihøgskolen om muligheten for å styrke forskningen på politiets forebyggende virksomhet. Dette ses i sammenheng med regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning for 2023–2032, som ble fremmet i Meld. St. 5 for 2022–2023, Jf. Interpellasjon nr. 24 (2022–2023)</p> <p><i>Dialogmøte mellom politidirektøren og paraplyorganisasjoner på rusfeltet om oppfølging av rolleforståelsesutvalgets rapport</i></p>	<p>30.6.2023</p> <p><i>Gjennomført 28.2.2023</i></p>	<p>HR- og HMS-avdelingen</p> <p>Politifag-avdelingen</p>	
9	<p>Greco:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedta en koordinert korrupsjonsforebyggings- og integritetspolitikk • Gjennomføringen av de etiske retningslinjene støttes av en mer ensartet, koordinert og omfattende tilnærming 	<p>Utarbeide en rutine for systematisk arbeid med etikk, misligheter og antikorrupsjon</p> <p>Utarbeide årlig rapport som skal sette Politidirektøren i stand til å måle og overvåke etikk- og antikorrupsjonsarbeidet i etaten fra år til år.</p>	<p>31.3.2023</p> <p>15.6.2023 (deretter årlig med frist 15. mars)</p>	<p>Styrings-avdelingen</p> <p>Styrings-avdelingen</p>	

10	<p>Greco: Tiltak for å styrke integritetsspørsmålenes rolle i interne rekrutterings-prosesser /gjennomføre integritets-kontroller av ansatte</p>	<p>Innarbeide etikk- og antikorrupsjonstiltak i forbindelse med rekrutterings- og onboardingprosesser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lenke til etiske retningslinjer allerede i utlysningstekst • Spørsmål knyttet til etisk bevissthet og korrupsjon i intervju mal • Nyansatte må signere på at etiske retningslinjer er lest og forstått • Nyansatte må signere på at de er kjent med at søknadspliktige bierverv må godkjennes <p>Fokus på etikk og antikorrupsjon allerede ved onboardingprosesser</p>	31.12.2023	HR- og HMS-avdelingen	
11	<p>Greco: Strømlinjeformet system for godkjenning og registrering av bierverv i politiet, kombinert med effektive oppfølgingstiltak</p>	<p>Bierverv fase 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle retningslinjer for når sivilt ansatte anbefales å melde fra til arbeidsgiver om bierverv som kan være i strid med lojalitetsplikten • Kontinuerlig forbedring av eksisterende systemløsning, saksbehandlingsprosess og kommunikasjon • Rapporteringsfunksjonalitet i systemløsning <p>Evalueringsprosjekt for fellestjeneste for bierverv (PFT)</p>	31.12.2023	HR- og HMS-avdelingen	
		<p>Evalueringsprosjekt for fellestjeneste for bierverv (PFT)</p>	31.12.2023	HR- og HMS-avdelingen	

12	Jensenutvalget: Behov for forskning om politikorrupsjon i Norge	Innhente status på fellesnordisk forskningssamarbeid om politikorrupsjon fra Politihøgskolen	31.12.2023	HR- og HMS-avdelingen	
13	Greco: Etablere en nasjonal statistikk over disiplinære tiltak og videreformidle denne tydelig til offentligheten	Utarbeide en funksjonalitet i WebSak som gjør det mulig å hente ut en nasjonal statistikk over disiplinærreaksjoner Innfasing av ordningen. Vurdere muligheten for å tilgjengeliggjøre aggregert statistikk på nasjonalt nivå for offentligheten.	28.4.2023 31.12.2023 31.12.2023	HR- og HMS-avdelingen HR- og HMS-avdelingen	
14	Jensenutvalget: <ul style="list-style-type: none"> • Sikre tilstrekkelig utdanningskapasitet innen informantbehandling • Bør deler av informantregelverket være offentlig? • Evalueringsformer og mulig tidsbegrensning i informantbehandlingen 	<i>Normalinstruks og rundskriv for kilde- og informantbehandling</i> er oppdatert og anbefalingene fra Jensenutvalget ble vurdert i den forbindelse	<i>Gjennomført høst 2022</i>	Politifag-avdelingen	
15		Evaluering av effekten av tiltakene i oppfølgingsplanen.	30.6.24	Styrings-avdelingen	

Vedlegg 10 - Statistikk migrasjon

Politiet avdekket og rapporterte om 544 misbrukte ID-dokumenter i 2023. Det var 429 personer som misbrukte dokumenter i denne perioden og det betyr at flere personer misbrukte mer enn ett dokument. 19 prosent av dokumentene ble benyttet av impostere, mens de resterende dokumentene var totalfalske, forfalskede eller urettmessig utstedt. Det var flest pass som ble avdekket misbrukt og nasjonale ID-kort var på en andreplass. 358 av dokumentene ble avdekket på en norsk luft-, sjø- eller landegrense, mens de resterende 186 ble avdekket i et politidistrikt. Hovedvekten av de misbrukte dokumentene er avdekket i forbindelse med grense- og territorialkontroller ved Oslo lufthavn.

Vedlegg x - Statistikk migrasjon

Retur av personer uten lovlig opphold

Sakstype	Antall innsettelse	Gjennomsnitt av botid (døgn)	Median
Asyl	119	25,33	7,33
Bortvisning	444	3,35	2,21
Dublin	231	17,50	17,63
Innvilget opphold	4	75,30	8
Straffesak	2	2,17	2,17
Utvisning	478	6,08	1,9
(tom)	15	2,48	0,58
Totalsum	1293	9,12	2,46

ID-avklaring - Saker der det er avdekket falsk ID eller imposter, både i Norge og ved innreise til Norge

I 2022 ble det avdekket totalt 524 falske, forfalskede eller ekte misbrukte dokumenter. 254 av disse dokumentene ble avdekket på luft-, sjø- og landegrenser til Norge, mens de resterende ble avdekket innenlands. Totalt 76 ekte dokumenter ble misbrukt av impostere dette året. I tillegg ble 80 norske dokumenter avdekket misbrukt i utlandet.